

T.C

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

YOKSUL KADINLARDA MUTLULUK ANLAYIŞI

Meral TEKE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mehmet Kasım ÖZGEN

SİVAS

2020

YOKSUL KADINLARDA MUTLULUK ANLAYIŞI

Meral TEKE

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

**Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı İçin Öngördüğü**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mehmet Kasım ÖZGEN

Sivas

Ocak 2020

KABUL VE ONAY

Meral TEKE' nin hazırlamış olduğu “Yoksul Kadınlarda Mutluluk Anlayışı” başlıklı bu çalışma, 13.12.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, “Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Selçuk Beşir DEMİR

(Jüri Başkanı)

Doç. Dr. Mehmet Kasım ÖZGEN

(Danışman)

Doç. Dr. Recep ERCAN

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Doç.Dr. Fatih KARAKUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

.../.../...

Meral TEKE

ÖNSÖZ

İnsanoğlu Mutluluğu hep hor kullanıyormuş... Hep Őikayetçi hep bıkkınmıŐ... Bir gŐn melekler mutluğu saklamaya karar vermiŐler. “Saklayalım, zor bulsunlar. Zor buldukları için belki kıymetini bilirler” diyerek baŐlamıŐlar tartıŐmaya. Sorun bŐyŐkmŐŐ. Mutluluğu saklamak kolay değilmiş unkŐ. Kimisi “Everest’in tepesine saklayalım” demiŐ, kimisi “Atlas Okyanusu’nun dibine” demiŐ. Ta Mahal’in kubbesi, Mekke sokakları, İtalyan sofrası, bir hastanenin yeni doğan odası, dondurma kŐlahı, Őarap ŐiŐesi, sigara paketi, lale bahçesi... Pek çok yer dŐŐŐnmŐŐler ama hiçbiri yeterince zor gelmemiŐ. Derken meleklerden biri “ İLERİNE SAKLAYALIM” demiŐ. “Kimsenin aklına gelmez içine bakmak”. İŐte o gŐn bu gŐndŐr mutluluk insanın kendi içinde saklıymıŐ...

İnsan doğumundan ŐlŐmŐne kadar hep mutlu olma arzusu içerisindedir. Mutluluk, insanın hayatının amacı ve anlamıdır. Bu nedenle o, daima mutlu olacağı Şeyi arar durur. Tarihler boyu insanları mutluluğa ulaŐtıracak çeşitli formŐller Őretilmeye çalıŐılmıŐ ve bu formŐllerle ilgili yayınlar bŐyŐk ilgi gŐrmŐŐtŐr.

Zengin ve fakirin mutluluğu farklıdır. Şehirdeki insanın mutluluk anlayışı ile kırsaldaki insanın mutluluk anlayışı birbirine benzemez. Bir erkekle bir kadının da mutluluk anlayışı birbirinden farklıdır. Özetle mutluluk tanımı nereden baktığınıza ve nerede olduğunuza bağlıdır. Bu nedenle hepimizin mutluluk tarifi farklıdır.

YŐksek Lisans tez çalışma sŐrecinde bana inanan, beni yŐreklendiren ve hoŐgŐrŐlŐ yaklaşımı ile beni her zaman destekleyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Mehmet Kasım ÖZGEN’e ve her zaman yanımda olan aileme sonsuz teŐekkŐr ediyorum.

ÖZET

TEKE, Meral, Yoksul Kadınlarda Mutluluk Anlayışı Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2020

Yoksulluk ve mutluluk evrensel iki kavramdır. Yüzyıllar boyu insanlık tarihinin her evresinde var olmuşlardır. İnsanoğlu var oldukça da ne oldukları, nedenleri ve çözüm yolları üzerine bir sorunsal olarak görölmeye devam edeceklerdir. Yoksulluğu ve mutluluğu sadece ekonomik nedenlere dayandırarak açıklamak onları dar kalıplar içerisinde, tek yönlü değerlendirmek olacaktır. Yoksulluk ve mutluluk; psikoloji, felsefe, sosyoloji, iktisat, ilahiyat, tarih, siyaset vb. birçok disiplin içerisinde ele alınması gereken çok yönlü kavramlardır.

İnsan doğumundan ölümine kadar hep mutlu olma arzusu içerisinde dir. Mutluluk, insanın hayatının amacı ve anlamıdır. Bu nedenle insan, daima kendine mutluluğu yaşatacak şeyi arar durur.

Zengin ve fakirin mutluluk anlayışı farklıdır. Şehirdeki insanın mutluluk anlayışı ile köydeki insanın mutluluk anlayışı birbirine benzemez. Bir erkekle bir kadının mutluluk anlayışı da birbirinden farklıdır. Özetle mutluluk tanımı bireyin nereden baktığına ve nasıl algıladığına bağlıdır. Bu nedenle hepimizin mutluluk tanımı farklıdır.

Bu çalışmada; yoksul kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının gelir seviyesi daha yüksek olan kamuda çalışan diğer kadınlara göre farklılık gösterip göstermediğini, bu değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçerek incelemek ve betimlemek amaçlanmıştır.

Araştırmaya; Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alan yoksul kadınlarla, gelir seviyesi daha yüksek olan Kamu Kurum ve Kuruluşlarında çalışan 373 kadın katılmıştır. Çalışmada Demografik bilgi formu, Yoksulluk Algısı bilgi formu, Öz güven Ölçeği ve Oxford Mutluluk Ölçeği kullanılmıştır. Yoksulluğun, kadının Mutluluk ve Özgüven anlayışını ve algısını ne derece etkilediği irdelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yoksulluk, Kadın Yoksulluğu, Mutluluk ve Özgüven

ABSTRACT

TEKE, Meral, Happiness in Poor Women Master Thesis, Sivas, 2020

Poverty and happiness are two universal concepts. They have existed in all stages of human history for centuries. As long as human beings exist, they will continue to be seen as a problematic on what they are, their causes and solutions. Explaining poverty and happiness based solely on economic reasons would be to evaluate them in narrow pattern. Poverty and happiness; psychology, philosophy, sociology, economics, theology, history, politics and so on. are multi-faceted concepts that need to be addressed in many disciplines.

Human beings always desire to be happy from birth to death. Happiness is the purpose and meaning of human life. For this reason, people always look for something that will make them happy.

The happiness of the rich and the poor are different. The happiness of the people in the city and the happiness of the people in the village are not similar. The happiness of a man and a woman is different from each other. In summary, the definition of happiness depends on where the individual looks and how he / she perceives it. Therefore, the happiness for all of us is different.

In this study; It is aimed to examine and describe whether the understanding poor women's happiness and self-esteem differs from other women working in public sector with higher income level by measuring the relationship between these variables.

373 women participated to this research in total. Some of them were from Sivas Social Aid and Solidarity Foundation who work for poor women and the others were working in public sector with in higher income level. Demographic information form, Poverty Perception information form, Self-confidence Scale and Oxford Happiness Scale were used in the study. It has been tried to examine to what extent poverty affects happiness and self-confidence understanding and perception of woman.

Keywords: Poverty, Women Poverty, Happiness and Self Confidence

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZÜ	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR	ix
ŞEKİLLER	x
KISALTMALAR	xiii
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	5
1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	6
1.4. Araştırmanın Alt Problemleri	6
1.5. Sayıtlar	7
1.6. Sınırlılıklar	7
BÖLÜM II	8
2.ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1 MUTLULUK KAVRAMI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR.....	8
2.1.1. Mutluluk Kavramı.....	8
2.1.2. Filozoflara Göre Mutluluk Kavramı Yaklaşımları.....	10
2.1.2.1 Filozoflara Göre Mutluluk.....	10
2.1.2.2. İslam Felsefesinde Mutluluk.....	19
2.2 YOKSULLUK KAVRAMI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR.....	25
2.1.1. Yoksulluk Kavramı.....	25
2.1.2. Yoksulluğun sınıflandırılması	29
2.1.2.1. Gelir yoksulluğu.....	30
2.1.2.2. Sosyal refah yoksulluğu.....	30
2.1.2.3. Gıda güvenliği yoksulluğu.....	32
2.2.3. Yoksulluğun Tarihçesi.....	33
2.2.4 Yoksulluk Yaklaşımları.....	34
2.2.4.1 Klasik Malthusçu Yaklaşım.....	35

2.2.4.2. Klasik Marxist Yaklaşım.....	35
2.2.4.3. Yoksulluk Kültürü Yaklaşımı.....	34
2.2.4.4. Neo-liberal Yaklaşım.....	35
2.2.4.5. Sosyal Demokrat Yaklaşım.....	36
2.3. KADIN YOKSULLUĞU KAVRAMI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR.....	36
2.3.1 Kadın Yoksulluğu.....	36
2.4. ÖZGÜVEN KAVRAMI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR.....	38
2.4.1 Özgüven Kavramı.....	38
2.4.2 Özgüven Yaklaşımları	43
BÖLÜM III.....	47
3. YÖNTEM.....	47
3.1.Araştırma Modeli.....	47
3.1.1.Araştırma Evreni ve Örneklemi.....	47
3.1.2. Veri Toplama Araçları	47
3.1.3. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması.....	47
3.1.3.1 Demografik bilgilere ilişkin sorular	48
3.1.3.2. Özgüven Kavramına İlişkin Sorular	48
3.1.3.3. Mutluluk Kavramına İlişkin Sorular.....	48
3.1.4 Verilerin Analizi.....	49
BÖLÜM IV.....	50
4.BULGULAR VE YORUM.....	50
4.1.Ölçeklere Ait Bulgular.....	65
4.2. Araştırma modeline ilişkin bulgular.....	138
BÖLÜM V.....	140
5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	140
KAYNAKÇA.....	150
EKLER.....	155
Ek. 1 Oxford Mutluluk Ölçeği Formu	156
Ek. 2 Özgüven Ölçeği Formu	157
Ek. 3 Anket Formu	158
ÖZ GEÇMİŞ	160

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Mutlak ve Görelİ Yoksulluğın Karşılaştırılması.....	33
Tablo 2: Mutluluk Ölçeğİ ve Özgüven Ölçeklerinin Korelasyon Analizi.....	50
Tablo 3: Katılımcıların Sosyo Demografik Özelliklerine Ait Dağılımlar.....	51
Tablo 4: Kadınların Yoksulluk Hakkındaki Düşüncelerine Ait Dağılımlar.....	58
Tablo 5: Öz Güven Ölçek Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular.....	65
Tablo 6: Mutluluk Ölçek Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular	100
Tablo 7: Kadınların Öz Güven Düzeylerine Ait Normal Dağılım Analizi Sonuçları.....	131
Tablo 8: Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları	131
Tablo 9: Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Medeni Durum Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları	132
Tablo 10: Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Çocuk Sayısı Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları.....	133
Tablo 11: Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Yaş Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları.....	134
Tablo 12: Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Eğitim Durumu Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları.....	135
Tablo 13: Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Gelir Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları.....	136
Tablo 14: Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Analiz Sonuçları.....	137
Tablo 15: Öz Güven Düzeylerinin Mutluluk Düzeyi Üzerindeki Etkisine Ait Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları.....	138
Tablo 16: Ölçeklere Ait Güvenirlilik Analizi Sonuçları.....	138

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Dağılımı.....	52
Şekil 2 : Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı.....	53
Şekil 3 : Katılımcıların Yaş Durumuna Göre Dağılımı.....	54
Şekil 4 : Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	55
Şekil 5 : Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Dağılımı.....	56
Şekil 6 : Katılımcıların Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılımı.....	57
Şekil 7 : Katılımcıların Yoksulluk Kader midir? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	59
Şekil 8 : Katılımcıların Maddi Manevi Sıkıntılarınızı En Çok Kimlerle Paylaşıyorsunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	60
Şekil 9 : Katılımcıların Yoksulların Toplumdan Dışlandığını Düşünüyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	61
Şekil 10 : Katılımcıların Aileniz Dışında Size En Çok Kimler Destek Oluyor? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	62
Şekil 11 : Katılımcıların Gelecekte Beklentiniz nedir? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	63
Şekil 12 : Katılımcıların Dünyaya Gelmiş Olmaktan Memnun Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	64
Şekil 13: Öz Güven ölçeği 1. Maddenin İncelenmesi.....	67
Şekil 14: Öz güven Ölçeği 2. Maddenin incelenmesi.....	68
Şekil 15: Öz güven Ölçeği 3. Maddenin incelenmesi.....	69
Şekil 16: Öz güven Ölçeği 4. Maddenin incelenmesi.....	70
Şekil 17: Öz güven Ölçeği 5. Maddenin incelenmesi.....	71
Şekil 18: Öz güven Ölçeği 6. Maddenin incelenmesi.....	72
Şekil 19: Öz güven Ölçeği 7. Maddenin incelenmesi.....	73
Şekil 20: Öz güven Ölçeği 8. Maddenin incelenmesi.....	74
Şekil 21: Öz güven Ölçeği 9. Maddenin incelenmesi.....	75
Şekil 22: Öz güven Ölçeği 10. Maddenin incelenmesi.....	76
Şekil 23: Öz güven Ölçeği 11. Maddenin incelenmesi.....	77
Şekil 24: Öz güven Ölçeği 12. Maddenin incelenmesi.....	78
Şekil 25: Öz güven Ölçeği 13. Maddenin incelenmesi.....	79
Şekil 26: Öz güven Ölçeği 14. Maddenin incelenmesi.....	80
Şekil 27: Öz güven Ölçeği 15. Maddenin incelenmesi.....	81
Şekil 28: Öz güven Ölçeği 16. Maddenin incelenmesi.....	82
Şekil 29: Öz güven Ölçeği 17. Maddenin incelenmesi.....	83

Şekil 30: Öz güven Ölçeği 117. Maddenin incelenmesi.....	84
Şekil 31: Öz güven Ölçeği 19. Maddenin incelenmesi.....	85
Şekil 32: Öz güven Ölçeği 20. Maddenin incelenmesi.....	86
Şekil 33: Öz güven Ölçeği 21. Maddenin incelenmesi.....	87
Şekil 34: Öz güven Ölçeği 22. Maddenin incelenmesi.....	88
Şekil 35: Öz güven Ölçeği 23. Maddenin incelenmesi.....	89
Şekil 36: Öz güven Ölçeği 24. Maddenin incelenmesi.....	90
Şekil 37: Öz güven Ölçeği 25. Maddenin incelenmesi.....	91
Şekil 38: Öz güven Ölçeği 26. Maddenin incelenmesi.....	92
Şekil 39: Öz güven Ölçeği 27. Maddenin incelenmesi.....	93
Şekil 40: Öz güven Ölçeği 28. Maddenin incelenmesi.....	94
Şekil 41: Öz güven Ölçeği 29. Maddenin incelenmesi.....	95
Şekil 42: Öz güven Ölçeği 30. Maddenin incelenmesi.....	96
Şekil 43: Öz güven Ölçeği 31. Maddenin incelenmesi.....	97
Şekil 44: Öz güven Ölçeği 32. Maddenin incelenmesi.....	98
Şekil 45: Öz güven Ölçeği 33. Maddenin incelenmesi.....	99
Şekil 46: Mutluluk Ölçeği 1. Maddenin incelenmesi.....	102
Şekil 47: Mutluluk Ölçeği 2. Maddenin incelenmesi.....	103
Şekil 48: Mutluluk Ölçeği 3. Maddenin incelenmesi.....	104
Şekil 49: Mutluluk Ölçeği 4. Maddenin incelenmesi.....	105
Şekil 50: Mutluluk Ölçeği 5. Maddenin incelenmesi.....	106
Şekil 51: Mutluluk Ölçeği 6. Maddenin incelenmesi.....	107
Şekil 52: Mutluluk Ölçeği 7. Maddenin incelenmesi.....	108
Şekil 53: Mutluluk Ölçeği 8. Maddenin incelenmesi.....	109
Şekil 54: Mutluluk Ölçeği 9. Maddenin incelenmesi.....	110
Şekil 55: Mutluluk Ölçeği 10. Maddenin incelenmesi.....	111
Şekil 56: Mutluluk Ölçeği 11. Maddenin incelenmesi.....	112
Şekil 57: Mutluluk Ölçeği 12. Maddenin incelenmesi.....	113
Şekil 58: Mutluluk Ölçeği 13. Maddenin incelenmesi.....	114
Şekil 59: Mutluluk Ölçeği 14. Maddenin incelenmesi.....	115
Şekil 60: Mutluluk Ölçeği 15. Maddenin incelenmesi.....	116
Şekil 61: Mutluluk Ölçeği 16. Maddenin incelenmesi.....	117
Şekil 62: Mutluluk Ölçeği 17. Maddenin incelenmesi.....	118
Şekil 63: Mutluluk Ölçeği 18. Maddenin incelenmesi.....	119
Şekil 64: Mutluluk Ölçeği 19. Maddenin incelenmesi.....	120

Şekil 65: Mutluluk Ölçeği 20. Maddenin incelenmesi.....	121
Şekil 66: Mutluluk Ölçeği 21. Maddenin incelenmesi.....	122
Şekil 67: Mutluluk Ölçeği 22. Maddenin incelenmesi.....	123
Şekil 68: Mutluluk Ölçeği 23 Maddenin incelenmesi.....	124
Şekil 69: Mutluluk Ölçeği 24. Maddenin incelenmesi.....	125
Şekil 70: Mutluluk Ölçeği 25. Maddenin incelenmesi.....	126
Şekil 71: Mutluluk Ölçeği 26. Maddenin incelenmesi.....	127
Şekil 72: Mutluluk Ölçeği 27. Maddenin incelenmesi.....	128
Şekil 73: Mutluluk Ölçeği 28 Maddenin incelenmesi.....	129
Şekil 74: Mutluluk Ölçeği 29. Maddenin incelenmesi.....	130

KISALTMALAR DİZELGESİ

UNDP : Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

GSYH : Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

SYDV : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

SYDGM : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü

TDK : Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yoksulluk insanoğlu var olduğu ilk günden itibaren tüm toplumların yaşadığı bir sorundur. Yoksulluk, sadece içinde yaşayanları değil tüm toplumu etkilemektedir. Etkileri toplumun her kesiminde farklı hissedilse de en çok kadınlarda, çocuklarda, engellilerde ve yaşlılarda daha çok hissedilir.

Ülkemizde ve dünya genelinde “yoksulun kadını erkeği olmaz anlayışı” hâkim olsa da, bu alanda yapılan tüm çalışmalar, yoksulluğun kadınları, erkeklere göre daha fazla etkilediğini göstermiştir. Bu da bizi kadın yoksulluğu kavramına götürür.

Kadınlar erkeklere oranla yoksulluktan çok daha fazla etkilenir. Bunun birçok nedeni vardır. Bu nedenlerin en başında kadına yönelik ayrımcılık gelir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hemen hemen hepsinde, sınıfsal yapının en alt kesiminde yer alan herkes ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalır. Bu sınıflamada dahi kadınlar erkeklerden sonra gelir.

Kadın yoksulluğunun birçok nedeni vardır. Bunların en başında cinsiyete dayalı işbölümü gelir. Cinsiyete dayalı işbölümü, kadın ve erkeğin doğdukları ilk günden itibaren toplum tarafından kendilerine biçilen cinsiyete dayalı bu rolü kabullenmesiyle başlar.

Kadına biçilen rol; ev işleri, ailede bulunan bireylerin bakımı, yemek pişirme, ev temizleme vb. gibi maddi hiçbir getirisi olmayan aile işçiliğidir. Erkeğe biçilen rol ise; evinin geçimini sağlayan hane reisi rolüdür. Erkek para kazanan eve bakan, muhtaç olunan kişidir. Kadının ise, sorumluluğunda olan işleri mecburi yapması gereken kişidir. Bu onun doğası gereği olarak kabul edilir.

Kadın yoksulluğunun üç ana nedeni vardır. Bu nedenlerden birincisi, kadınların evde yaptıkları işlerin onların asli işi olarak kabul edilmesi ve erkeğin aktivitelerinin yardımcıları olarak görülmesidir. Enformel sektör içerisinde de asli işi olarak kabul edilen rollerin uzantısı sektörlerde yer alır. İkinci neden, kadınların bir gelire sahip olduğunda bu geliri nasıl kullanacağı ve değerlendirebileceği konusunda yaşadığı kararsızlıktır. Üçüncü nedeni ise kadınların doğaları gereği doğal bakıcı ve anne olma davranışları, fedakârlığı ön plana çıkarmakta kararlarında kendi ihtiyaç ve istekleri yerine, çevrelerindeki insanların ihtiyaç ve istekleri ön plana çıkmakta, kadın olmanın anlamı sosyal olarak yapılandırılan bir kavramlaştırmaya dönüşmektedir.

İnsanlara göre mutluluk yaşamdaki en önemli amaçtır. Mutluluk, insanların kendi yaşamını kendi değerlerine göre anlamlandırma sürecidir. Bu süreci etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörler toplumdan topluma farklılık gösterebileceği gibi, kişiden kişiye, devletten devlete, farklı dini ve toplumsal inançlara sahip, farklı coğrafi bölgelerdeki toplumlarda da değişkenlik gösterebilir. Dünyada bu konuda yapılan çalışmalarda ortak bir uyumun olmadığı sonucu çıkar. Bir araştırmada toplumun geneli mutlu çıkan ve ülkeler sıralamasında üst sıralarda yer alan bir ülke, başka bir araştırmada sonlarda yer alabilmektedir. Bunun nedeni araştırmalarda, araştırmacıların kullandığı farklı ölçütler ve farklı bakış açılarıdır.

Özgüven ve mutluluk arasında güçlü bir bağ vardır. Özgüven insan ruhunun olmazsa olmazıdır. İnsanın kendisini ve öz benliğinin farkına varmasını sağlayan şey, onu diğer canlılardan ayıran en belirgin özelliğidir. İnsan kendini tanımakta ve tanımaya ilişkin kendine bir kimlik kazandırmaktadır. Öz güven bireyin kendisinin oluşturduğu bu kimliği ne kadar sevdiği ve kabullendiğine ilişkin karar verme gücüdür. Birey kendi dışında gelen uyarıcıları beğenebilir, beğenmeyebilir ancak kendine ait şeyleri kabul etmiyor veya reddediyorsa benliği zarar görür. (McKay ve Fanning,2018)

Bu araştırmayla, yoksul kadınların mutluluktan ve özgüvenden ne anladıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Ülkemizde geçmişte yapılan bilimsel araştırmalarda yoksulluk ve kadın, kadın ve mutluluk, yoksulluk ve kadın üzerine birçok çalışma yapılmıştır ancak yoksul kadının mutluluk anlayışı üzerine yapılan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada yoksulluk, kadın, özgüven ve mutluluk üzerine literatür taraması, ardından alan araştırması yapılarak bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Yoksul kadınların mutluluğu nasıl anladıkları, mutluluk kaynaklarının neler olduğu, mutlu olmak için nasıl bir çaba gösterdikleri, maddi imkânların tek başına mutlu olmak için yeterli olup olmadığı, yoksulluğun mutluluklarını ve özgüvenlerini nasıl etkilediğini, kısaca yoksul kadınların kendilerini tanımlama biçimlerini tüm yönleriyle anlamaya yönelik bir çalışmadır.

Tezimizin birinci bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlara yer verilmiştir.

Tezimizin İkinci bölümde yoksulluk, kadın, özgüven ve mutluluk kavramları ele alınmıştır. İlk olarak da mutluluk kavramı açıklanmış ve mutluluk yaklaşımlarına yer verilmiştir. Mutluluk kavramına ilişkin açıklamalar yapılmıştır. İkinci olarak yoksulluk

kavramı ele alınmış olup daha sonra bu kavramla ilgili kadın yoksulluğu kavramına değinilmiştir. Üçüncü olarak özgüven kavramına yer verilmiş olup bu kavramla ilgili diğer alt kavramlara yer verilmiştir.

Tezimizin üçüncü bölümünde alan araştırmasına yer verilmiştir. Araştırma kapsamında Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan sürekli yardım alan kadınlara ve Sivas merkezde kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınlara yönelik mutluluk ve özgüven anlayışlarının farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla anket çalışması yapılmıştır.

Tezimizin dördüncü bölümde İlk olarak araştırmanın amacı, ardından araştırmanın ön kabulleri ve sınırlılıkları ifade edilmiştir. Analizin ilk kısmında; demografik değişkenler (yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, çalışma durumu, aylık gelir) ile yoksulluk algısı ile ilgili değişkenler (Yoksulluk kader midir? Maddi manevi sıkıntılarınızı en çok kimlerle paylaşıyorsunuz? Yoksulların toplumdan dışlandığını düşünüyor musunuz? Aileniz dışında size en çok kimler destek oluyor? Gelecekte beklentiniz nedir? Dünyaya gelmiş olmaktan memnun musunuz?) ile mutluluk ve özgüven arasındaki ilişki ölçülmüştür. Yapılan analizler sonucunda elde edilen sınırlılıklar doğrultusunda ulaşılan veriler SPSS programı yardımıyla bu bölümde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Oluşturulan hipotezlerin ne derece doğrulandığı ise tablolar aracılığıyla yorumlanmıştır.

Tezimizin beşinci bölümü olan sonuç ve öneriler kısmında ise, araştırma sonuçları ilgili literatür ışığında tartışılmış, değerlendirilmiş ve konuya ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

1.1. Problem Durumu

Yüksek lisans tezimizin temel araştırma konusu; Yoksul Kadınlarda Mutluluk anlayışıdır. Mutluluktan neler anlıyoruz. Para mı, huzur mu, sağlık mı, iş mi, çocuk mu, bir aileye sahip olmak mı, iyi bir eğitim almak mı yoksa bunların bir kaçı veya tamamı mı?

Maddi imkânlar arttıkça mutlulukla ilgili beklentiler olumlu anlamda karşılanır mı? Bu soru ile ilgili kafa yorarken yoksulluk, kadın ve mutluluğun bir arada incelenmesi gerektiği fikrine vardık. Günümüze kadar yapılan çalışmalarda bu üç kavramın aynı çalışmada incelendiği bir araştırmaya rastlanmamış olup birlikte değerlendirilmesi ve incelenmesi gerektiğini düşündük.

Bu çalışmayı yaparken Sosyoloji, Felsefe, Psikoloji, İktisat vb. birçok çalışma alanının eserlerinden faydalandık. Seçilen konunun derinliği, günümüzde bu konu ile ilgili yapılan araştırmaların ne kadar iç içe ve birbiriyle bağlantılı ve uyumlu olduğunu gördük. Günümüz toplumunu anlamak, değişen ve gelişen toplumsal şartları, ekonomiyi ve en önemlisi toplumun temel taşı olan aileyi, ailenin en önemli unsuru olan kadının, özellikle yoksul kadının mutluluk anlayışını farklı açılardan ele almaya çalıştık.

Yoksulluk kavramı geniş bir anlam içermektedir. En yalın ifadeyle yiyecek, giyecek ve barınma gibi ihtiyaçlarını gidermek için yeterli maddi imkânlara sahip olmamak olarak tanımlanabilir. Ancak yoksulluk yeterli maddi imkânlara sahip olmaktan çok daha fazla mana içerir. Dünya bankası örgütü yoksulluğu şu şekilde ifade eder “açlık, yetersiz beslenme ve barınma, sağlık, eğitim ve diğer temel hizmetlere ulaşamama veya sınırlı ulaşma; geleceğe yönelik korku ve anlık yaşama olarak tanımlanmıştır.

Yoksulluk her toplumda farklılık göstermekte olup birçok tanımı bulunur. Çoğu zaman yoksulluk insanların kendilerinde olmasını istemedikleri bir durumdur. Yoksulluk maddi imkânların yeterli olmamasına ek olarak yeterli sosyal ve kültürel faaliyetlere katılamamaya da ilgilidir. Tatil, sinemaya veya tiyatroya gitme, bir geziye katılamama, ilaç için yeterli para bulamama vb. fakir olmanın maliyetidir. Yiyecek ve barınma için para bulamayan insanlar için bunlar lükstür.

Yoksullar toplumdan dışlandığında, iyi eğitim ve sağlık hizmeti alamadıklarında, tüm toplum bunun bedelini ödemek zorunda kalır. Yoksulluk tüm toplumu etkileyen bir olgudur. Amerika’daki fakir ile Afrika’daki fakir algısı aynı değildir. Aynı ülkedeki farklı bölgelerde yaşayanlar için dahi farklılık gösterir. Yoksulluk karmaşık bir toplumsal meseledir. Zengin olsun fakir olsun tüm dünyadaki ülkeleri ilgilendirir.

Yoksulluk tüm insanlık için temel bir sorun olmakla birlikte, ağırlıklı olarak kadınlar tarafından yaşanan bir olgudur. İlk kez 1995’te 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planı’nda “Yoksulluğun Kadınlaşması” ifadesi yer almıştır.

Dünya Bankası Örgütü kadın yoksulluğunun nedeni olarak yoksulluğun en derin köklerinden olan ve kadınlara orantısız bir yük getiren cinsiyet ayrımcılığı olarak görür. Kadınlar fakir olduklarında hakları korunmuyor. Üstesinden çok zor gelebilecekleri engellerle karşılaşılıyorlar. Hem erkekler ve hem kadınlar yoksulluk çekerken, cinsiyet ayrımcılığı kadınların yoksulluğu azaltacak daha az kaynağa sahip olduğunu söylüyor.

Toplum içerisinde en az yetersiz beslenenler, en az sağlık hizmetlerine ulaşabilenler, ücretsiz ev işlerinde rutin olarak hapsolmuş olanlar, çalışmak ve iş kurmak için daha kısıtlı imkânlarla sahip olanlar ve hayatla mücadele edebilmek için yeterli eğitimi alamayanların büyük bölümünü yoksul kadınlar oluşturur. Tüm bu imkânsızlıkların bazı kadınları cinsel sömürüye zorlamakta ve genel olarak henüz eşit bir siyasi bir sese ulaşamamışken, yoksulluktaki bu kadınlar fazla marjinalleşmeye maruz kalmaktadır.

1995'te 189 Üye Devlet tarafından kabul edilen Pekin Beyanı ve Eylem Platformu, dünya genelinde 12 kritik alanın ilki olarak kadın yoksulluğunu konusunu acil eylem planının ilk maddesi olarak ele almışlardır. Bu eylem planındaki maddeler, eğitim, çevre ve diğerleri, kadınların daha iyi yaşamlar kazanmasına yardımcı olması içindir. Pekin'den bu yana, bu alanlarda çok ilerleme kaydedilmiştir. Hala yapılacak çok şey vardır. Aşırı yoksulluğun sona ermesi ancak kadınların tam olarak ve her adımda topluma dâhil edilmesi ve haklarına saygı duyulması yoluyla ulaşılabilir.

Kültürler kadınlara karşı köklü önyargılar ve ayrımcılıklar içermektedir. Yoksulluğa sebep olan süreçler kadınları ve erkekleri farklı şekillerde ve derecelerde etkilemektedir. Kadın yoksulluğu daha yaygın ve şiddetlidir. Fakir hanelerdeki kadınlar ve kızlar özel tüketimden ve toplumsal hizmetlerden daha az pay almaktadır. Erkeklerin şiddetine maruz kalmaktadırlar. Dolayısıyla kadınların yoksulluğun üstesinden gelme ve mutluluk anlayışları erkeklerden farklıdır.

Bu çalışmada yoksulların büyük bir kısmını oluşturan kadınların mutluluk ve özgüven anlayışları üzerinde durulacaktır. Yoksul kadınların mutluluktan ne anladıkları ve mutluluğa bakış açılarına değinilecektir. Literatürde yoksulluk, kadın yoksulluğu, özgüven ve mutluluk konularında araştırmalar olmasına rağmen, toplumsal yapıyı önemli derecede etkileyen bu kavramların beraber incelendiği bir çalışma rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın alan yazındaki eksikliği gidereceğine inanıyoruz.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yoksul kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının, gelir seviyesi daha yüksek olan kamuda çalışan diğer kadınlardan farklılık gösterip göstermediğini incelemek ve betimlemek.

1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi

Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alan yoksul kadınlarla, gelir seviyesi daha yüksek olan kamuda çalışan diğer kadınların, gelir seviyesi ile mutluluk ve öz güven arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelenmesi.

1.4. Araştırmanın Alt Problemleri

1.4.1. Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların, mutluluk ve öz güven anlayışları gelire göre farklılık göstermekte midir?

1.4.2. Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışları yaşa göre farklılık göstermekte midir?

1.4.3. Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışları iş hayatında olmaya göre farklılık göstermekte midir?

1.4.4. Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışları evli veya bekâr olmaya göre farklılık göstermekte midir?

1.4.5. Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışları çocuğu olup olmamaya göre farklılık göstermekte midir?

1.4.6. Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir düzeyi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışları Eğitime göre farklılık göstermekte midir?

1.4.7. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışları yoksulluk algılarına göre farklılık göstermekte midir?

1.4.8. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışları, Mutluluk ve Özgüven ölçeğine göre farklılık göstermekte midir?

1.5. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

1.5.1. Araştırmada, Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve gelir seviyesi daha yüksek kadınların, araştırma sırasında uygulanan ölçme araçlarına samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılacaktır.

1.5.2. Araştırmada, Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların, mutluluk anlayışları Mutluluk ve Özgüven ölçeğine göre belirlenecektir.

1.6. Sınırlılıklar

1.6.1. Araştırma, Sivas ili sınırları içerisinde Merkezden alınan örnekleme göre Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan yoksul kadınların ve kamuda çalışan gelir düzeyi yüksek kadınların görüşleriyle sınırlıdır.

1.6.2. Değişkenler kuramsal kısmında açıklanan yoksul kadının ve kamuda çalışan gelir düzeyi yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışı boyutuyla sınırlıdır.

1.6.3. Araştırma verileri 2019 yılında Sivas Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alan kadınlar ve Sivas Valiliği bünyesinde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan gelir düzeyi daha yüksek kadınların görüşleriyle sınırlıdır.

1.6.4. Araştırma, değişkenleri ölçmek için kullanılan ölçeklerle ve toplanan bilgilerle sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

2.1 MUTLULUK KAVRAMI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

2.1.1. Mutluluk Kavramı

Mutluluk “Bütün özelemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, mut (I), ongunluk, kut, saadet, bahtiyarlık, saadetlilik” olarak ifade edilir (TDK, 1997).

Oxford İngilizce sözlükte ise (Oxford English Dictionary) Happiness “Zevk veya memnuniyet hissetmek veya görmek” olarak ifade edilir. Bu tanımlardan yola çıkarsak mutluluk iyi olma halidir. Kısa süreli iyi olma halini ifade eder. Kişilik veya karakter gibi insanın yapısında sürekli olan bir özellik değil, şartlara, zamana, içinde bulunulan duruma göre değişen bir durumdur.

OED sözlüğü “mutluluğu, zevk hissetmek” olarak tanımlamıştır ancak bu tanım bize göre eksik bir tanımdır. Zevk kısa süreli hisleri ifade eder. Örneğin yemek yeme, övgü alma vb. gibi ancak mutluluk daha geniş kapsamlı bir his içerir. Zevk anlık olup mutluluk ise daha uzun sürer ama sürekli değildir. Zevk, mutluluk hissi verebilir ancak her mutlulukta zevk yer almaz. Aynı şekilde her zevk veren şeyde mutluluk ifade etmez. Zevk, suçluluk ve pişmanlık hisside verebilir.

Mutluluk deneyimlerimiz, yaşantımız, tecrübelerimiz ve hayata bakış açımızla alakalıdır. Mutluluk çevredeki anlamları alıcı olarak ne kadar anlamlandırdığımıza yani kişinin kendisine bağlıdır. Kimi için zengin olmak mutluluk için yeterlidir ancak ölümcül bir hastalığın peçesinde olan bir zengin mutlu olmayabilir. Ya da tam tersi bir durum düşünelim kimine göre fakir olmak mutsuzluk için bir nedendir ancak sağlıklı olmak ve bunun ne kadar değerli olduğunu bilmek mutlu olmak için yeterli olabilir.

Mutluluk, haz veya memnun olma duygusu hissetme veya gösterme halidir. Mutluluk, uzun ömürlü, sürekli bir kişilik özelliği değil, daha esnek ve değişken bir durumdur. Zevk veya memnuniyet duygusuyla benzerlik gösterir ancak karıştırılmaması gerekir. Mutluluk, olumlu hissetme duygusu ve bunu bedenle gösterme halidir. Her iki durumu da içerir.

Tarih boyunca olduğu gibi günümüzde de mutluluk kavramı önemini korumaktadır. Bunun nedeni herkesin mutlu olmak istemesi ve mutluluğun herkes için hayatın amacı olarak nitelendirilebilmesidir.

Bu öneminden dolayı mutluluk üzerine dünyada ve ülkemizde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Mutluluk araştırmaları düşünürlerin, sanatçıların ve davranış bilimcilerin olduğu kadar siyaset bilimcilerin, işletmecilerin ve iktisatçıların da ilgisini çekmektedir. Bu açıdan bakıldığında mutluluk konusunun hemen hemen tüm sosyal bilimcilerin ilgi odağı haline geldiğini söylemek mümkündür.

Mutluluk Kavramı üç temel esas üzerinden incelenebilir:

a. Öznellik: Mutlu olma hali sübjektif bir bakış açısı içerir. Mutlu olma hali, mutlu olduğunu söyleyen kişinin bireysel deneyimidir. Kişinin içinde bulunduğu durumu kendi bireysel özelliklerine göre algılama biçimidir.

b. Olumlu ölçümleri ve nitelikleri: Mutluluk kavramı sadece olumsuz ruhsal durumları temel almaz; az mutlu, orta mutlu ve çok mutlu olma hali arasındaki etmenlerle ilgilenir.

c. Öznel iyi olma ölçümleri: Bireyin yaşamının tüm argümanlarının bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını içerir (Kangal, 2013: 217)

Yaşamımızın amacı olan mutluluğun üç boyutu vardır:

- Olumlu duygu: Neşe, sevinç, sevmek vb.

- Olumsuz duygu: Kin, nefret, kıskançlık vb.

- Yaşam doyumu: İnsanın hayatının bütününe nasıl değerlendirdiğine ilişkin bilgiyi içerir.

“Olumlu ve olumsuz duygular mutluluğun duygusal bileşenini, yaşam doyumu ise bilişsel – yargısal bileşenini oluşturmaktadır.” (Kangal, 2013: 218)

Mutlu insanlar, olumlu olsun olumsuz olsun her olaya pozitif yaklaşırlar. Mutsuz insanlar ise olaylara hep olumsuz tarafından bakarlar ve negatif yaklaşırlar.

2.1.2. Filozoflara Göre Mutluluk Kavramına İlişkin Yaklaşımlar

2.1.2.1. Filozoflara Göre Mutluluk

İlkçağ dönemi, yazılı belgelerle birlikte başlar. Bu dönem yaklaşık olarak dördüncü binyıldan başlar İsa'dan sonra 476 yılında Batı Roma imparatorluğunun çöküşüne kadar sürer. Bu dönemde birçok kültür yer alır. Peki, neden ilkçağ felsefesi denince akla ilk olarak Yunan felsefesi akla gelir. Çünkü bildiğimiz anlamda felsefeyi ilk ortaya çıkaran Yunanlılar olmuştur. Antik Çağ olarak adlandırılan bu dönem İsa'dan önce 8. yüzyıldan başlayıp İsa'dan sonra 5. Yüzyıla kadar süren yaklaşık bin yıllık bir süreyi kapsar. Bu döneme Antik Yunan Felsefesi 'de denir. Bu dönemde yalnızca Yunan felsefesi vardır demek doğru bir yaklaşım değildir. Kültürün her basamağında her toplumun birtakım inanışları ve bilgileri vardır. Bu inanışlar bilinçsiz olarak ortaya çıkan toplumsal hayal gücünün ürünüdür, kaynağının tanrıdan geldiğine inanılır ve olduğu gibi kabul edilir, sorgulanmaz. Bunlara mythoslar (dini tasarımlar ve efsaneler) denir. Bilgiler ise tek tek insanların veya toplumların düşüncelerinden ve yaşamlarından oluşur. Bu bilgiler insanların yaşam mücadelesinden doğa olaylarına karşı hâkim olmasını sağlar. Örf ve adetlerle kuşaktan kuşağa aktarılırlar, Bunlara tam olarak felsefe denmeyebilir. Mythoslarda “Bu evrende nerden gelip nereye gidiyoruz?”, “Bu evrende insanın yazgısı ve kaderi nedir?” sorularına inanç çerçevesinde cevap verirler ve bu cevapları kuşku duymaksızın olduğu gibi kabul ederler. Bir süre sonra bu cevaplar insanları ikna edemez duruma gelir ve insanlar sorgulamaya başlar. Dinin ve geleneğin verdiği cevaplarla sınırlı kalmak istemez ve kendi aklı ve görgüsüyle sonuçlara ulaşmak ister. Böylece bilme varır ve Felsefe böyle bir zamanda doğar (Gökberk,1993:11-12)

Gökberk (1993:17) Yunan Felsefenin işlediği konular olarak gelişmesini 4 başlık altında ele alır;

- 1- Yunan Felsefesi ilk dönemlerde dış dünyaya ve cisimlerin doğasına yönelmiş bir felsefedir.
- 2- Klasik dönemde ise insana karşı bir ilgi uyanmış ve Tanrı, doğa ve insan bütüncül sistem içerisinde ele alınmaya başlamıştır.
- 3- Antik Yunan Felsefesinin son dönemine geçişte Aristoteles'le birlikte onun felsefe okulunda gelişen ve biriken zengin bilgi kaynağı, bilimlerin tek tek incelenmesi fikrini ortaya çıkarmış ve her bir bilimin bağımsız olarak çalışılması gerektiğini önermiştir. Bu düşünceden yola çıkarak bütüncül yaklaşım yerini ayrı ayrı ele alınan bilimler yaklaşımı almıştır. Bu yaklaşımda Felsefeye, dünya ve

hayatla ilgili genel sorunlar düşmüştür. Aristoteles’le birlikte gelişen felsefe insanlara doğru yaşamı gösteren ve gönülleri doyuran bir yolu araştıran bir öğretilerdir. Bu özelliği ile hem pratik hem de dinin yerine geçen bir anlayış olmuştur.

- 4- Antik Yunan Felsefesinin son döneminde ise felsefeye dini öğeler daha fazla karışmaya başlamıştır. Özellikle Hint ve Mısır dinlerindeki bazı görüşler Yunan felsefecilerin aradığı görüşler gibi görünmüştür. Hristiyanlığın ortaya çıkmasıyla din ihtiyacı karşılanmış ve Antik Felsefe sona ermiştir.

Bir doğa filozofu olan Demokritos, yaşadığı dönemde siyasete hiç karışmamış ve bilgin hayatı yaşamıştır. Ona göre bir tanrı bulmak Pers kralı olarak yaşamaktan çok daha iyidir. Döneminin en büyük doğa araştırmacısı sayılır. Demokritos’un felsefe anlayışına göre “varolan” meydana gelmemiştir, yok olmayacaktır, değişmeyecektir, kendisiyle aynı olandır. Ona göre “varolan”ın dışında bir de “varolmayan” yani boşluk-uzay vardır. Bu boşluk yüzünden “varolan” artık bölünmeyen ve görünmeyen bir özellik kazanır. Bunlara “atom” adını verir. Atomlar boş uzay sayesinde hareket ederler. Atomlar özde birdir. Sadece biçimsel olarak, yerleri, dizilişleri, büyüklükleri, ağırlık ve hafiflik yönleri ile birbirlerinden ayrılırlar. Demokritos atomlarda renk, ses, sıcaklık vb. gibi özelliklerin bulunmadığını söyler. Bunların hissedilmesi bir duyu yanılsamasıdır. Bunu “karanlık bilgi” olarak ele alır. Ona göre duyular asıl gerçeği yani atomları bilebilecek kadar yeterli değildir, bunu ancak akıl kavrayabilir. Demokritos ruhu açıklarken de “gerçek, atomlar ve atomların hareketleridir” öğretisini kullanır. Onun bu yaklaşımı tamamen materyalist bir yaklaşım içerir. Ahlak öğretisi de doğa felsefesini dayanır. Demokritos ve önceki filozoflar “oluş” sorusu üzerinde kafa yorarken o “doğru bir yaşamın dayanakları nedir?” sorusu ile “doğa” anlayışından “insan” anlayışına geçiş dönemini sağlamıştır. Bu düşünce ile birlikte Yunan felsefesinde insanla ilgili sorunlar ele alınmaya başlamıştır. Algı ve düşünme gibi ruh olayları vücudumuzda yer alan en hafif ve ince olan ateş atomlarının hareketidir. Duygular ve istekler bu atomların hareketleridir. Bu duygular durgun ve ölçülü iseler insanlar mutlu olur yok eğer kızışık iseler mutsuz olurlar. Ona göre mutluluk, ruhun dinginliğidir. Bunu euthymia (ruhun iyi durumda olması) kelimesi ile ifade eder. Demokritos, Euthymia’yı insan eylemlerinin son aşaması saydığı için Yunan etiğinin başlıca anlayışı olacak olan eudaimonizm (mutluluğun) kurucusu kabul edilebilir. Mutluluğa ulaşmak isteyen faydamıza olanla olmayanı ayırt etmeyi bilmelidir.

İnsan bunun ölçüsünü ancak acı ve haz kavramlarında bulabilir. Ayrıca görelî olan iyi ile mutlak olan iyi arasındaki farkı da bilmelidir. Görelî iyi olanlar şeref, güzellik ve zenginlik vb. şeylerdir. Mutlak olan ise ruhun sürekli iyi olma halidir. Ruh bu durumda olunca iyilikten sevinç duyar, kötülük yapmak şöyle dursun, istemez bile. İnsanın düşünen bir varlık olması ahlakça değerinin ölçüsüdür. İnsan sevinçlerini başkalarından bağımsız olarak kendisi değerlendirebilir. Mutlu olmak için yapılacak olan şey her türlü sarsıcı duygulardan ve tutkularından kaçmak ve ruh dinginliğine ulaşmaktır. O, bu duruma ancak bilgelikle ulaşacağını söyler. Ancak bu bilgelik kuru bir bilgelik değil anlayışlı bir düşünme ile ruhu korkulardan özellikle ölüm korkusundan kurtarabilmiş bir bilgeliktir. Yanlış davranışlarımızın nedeni, iyinin ne olduğunu bilmemizden kaynaklanır(Gökberk,1993: 38-41).

İlkçağın en önemli düşünürlerinden Sokrates İnsan felsefesi üzerinde çalışır ve aydınlanmacı bir filozoftur. Yani hayatın kurallarını aklın ışığında ele almak, eleştirmek ve akılla açığa çıkarmaktır. Sokrates bu konuda sofistlerle birleşir. Sofistler göre herkesin benimseyebileceği, genel geçerliliği olan ne bir doğru ne de bir ölçü vardır. Sokrates ise tam tersini düşünür. Üzerinde düşünülürse herkes için genel geçer bir doğrunun olabileceğine savunur. Sofistler gibi insan yaşamının sorunlarıyla ilgilenmeyi öne çıkarır. Ahlakça olgunlaşmak için durmadan çalışmayı hayatı boyunca ödev saymıştır. O, herkes için geçerli doğru bilgiyi savunur. Doxa (sani)'nin karşısında episteme (bilgi)'nin olduğunu söyler. Ona göre bilgi hemen öğrenilerek aktarılabilecek bir bilgi değil, beraber çalışarak ulaşabilecek olan amaçtır. Sofistler gibi dine ve otoriteye körü körüne inanmaya karşı çıkar ancak akla, düşüncenin herkes için aynı olmasına ve insanların üstünde bir gücün olduğuna dair sarsılmaz bir inancı vardır. Bu inancı onu sofistlerden kati bir şekilde ayırır. Sokrates'in öğretim ve araştırma yöntemi olarak kendine özgü diaolog (konuşma)'u kullanır. Konuşmada düşünceler paylaşılır ve tartışılarak herkes için geçerli olan ve ortak akla uygun olan şeye varılmak istenir. Burada amaç kişide var olan doğruyu ortaya çıkarmak yani uyku halinde olan doğruları "doğurmaya" çalışır. Kullandığı bu yöntem tümevarım yöntemidir. Sofistler insanların psikolojik mekanizmalarının işleyişini inceler. Sokrates ise insan aklının bir yasası olduğunu, diğer insanlarla işbirliği yaparak doğruya ulaşılacağını söyler. Bu düşüncesini "Ben bir şey bilmiyorum", "Ben bir şey bilmediğimi biliyorum" cümleleri ile ifade eder. Kendisini sofist değil filozof olarak kabul eder. Sokrates için insanın ahlakça kendini yetiştirmesi ve geliştirmesi ile bilim aynı şeydir. Tüm çalışmalarının temelinde "ahlak" yer alır. "Erdem ile bilginin aynı şey olduğunu savunur." Doğru bilginin doğru eyleme ulaştıracağını, ahlaki üstünlüğünde

bilgiye bağılı olduğunu söyler. İnsanın ahlaklı olmasının özünde iyiyi bilmek vardı. Bilgi insanın yapıp ettiklerini etkiler. Kötülük bilgi eksikliğindedir. Kimse bilerek ve isteyerek kötü olmaz. Ahlakta bilgi gibi öğrenilebilir. Sokrates'e göre ahlak ile mutluluk aynı şeyi ifade eder. Sokrates, kendini tanıyan ve bunu bilen kişilerin mutlu olabileceğini söyler. Mutluluk bedensel zevkler, zenginlik, güç gibi dış koşullardan değil insanın kendini tanıması, neyin doğru neyin yanlış olduğunu kendi iç dünyasında bilmesi yani ahlakının iyi olması ile alakalıdır. Ruhunuzun neye ihtiyacı olduğunu bilmemek onu mutlu olma konusunda yanlış yönlendirebilir. Ruhunuz için neyin olduğunu bilmek ise arzulanan yararın doğası gereği mutlu olmanızı sağlar. Sokrates “Hiç kimsenin bile bile kötülük yapamayacağını, kötülüğün bilginin eksikliğinden kaynaklandığını söyler.” Ona göre erdemle ve eudaimonia (mutluluk) aynı şeydir. Bilgiden doğan kaynağı sağlam bilgi olan iyi'nin insanı mutlu edeceğini, ruha huzur vereceğini ifade eder (Gökberk, 1993: 46-51).

Yunan Felsefesinin ilk dönemlerinde doğa, ikinci dönemde insan sorunu ele alınmıştır. Üçüncü dönemde ise hem doğa ve hem de insan sorunu ile ilgili elde edilen bulgular sentezlenerek incelenmiştir. Birinci ve ikinci dönemde metafizik problemler göz ardı edilmiştir. Üçüncü dönemde ise metafizik problemlere yeniden dönülmüştür. Bu dönüşün en önemli taşıyıcıları ise Aristoteles ve Platon'dur. Kendilerinden önceki filozoflardan kendi içine kapalı ve sistematik yapılarıyla ayrılırlar. Platon, problem düşünürüdür. Sokrates'le tanışması Platon'un hayatında dönüm noktası olur. İlk dönemlerinde Sokrates'in etkileri görünür. Bu dönemde Platon erdem ve bilgi sorunları üzerinde durur, felsefesinin temel ögesi olan “idea öğretisi”ne rastlanmaz. Platon sofistlerin hazza ve faydacılığa dayanan dünya görüşüne karşı çıkar ve “iyi” kavramını öne çıkarır. Ona göre “iyi” doğru bir yaşamın tek ölçüsüdür (telos). Gerçeklik düzenine (kosmos) ruh ancak “iyi” ile ulaşabilir. Bu da ancak “idea öğretisi” ile sağlanabilir. Ona göre ruh ölümsüz, daha öncede dünyaya gelmiştir. Bu özelliğinden dolayı yeryüzünde ve öbür dünyada (hadeste) olan her şeyi bilir. Yeryüzünde her şey birbiriyle bağlantılı olduğu için ruh bunlardan birini gördüğünü zaman araştırarak diğerlerini de hatırlayabilir ve ulaşabilir. Ruhta bunlar bilinçsiz olarak hep vardır. Rüya gibidirler, araştırma ve uygun sorularla görünür hale gelirler. Öğrenmek, önceden var olan şeyin yeniden hatırlanmasıdır. Bilgiye dayalı felsefi erdem, basit erdemden üstündür. Felsefi erdem asıl, basit erdem ise gölgesidir (Gökberk, 1993: 57-62)

“Ruhun ölmezliği” düşüncesini şu şekilde temellendirir; ruh idealar dünyasında yaşamaktayken dünyaya inmiştir. Bu nedenle ruhun iyiliğini veya kötülüğünü, dışarıda değil ruhun kendinde aramak gerekir. Ruh uçe ayırır; ideal yönelen akıl, ikincisi akla uygun eylem, üçüncüsü ise akla karşı gelerek bayağı, maddi şeylere yönelen duyuusal isteklere götüren yönüdüdür. Phaidros diyalogunda biri beyaz, biri siyah iki atın çektiği arabanın sürücüsü olarak canlandırır. Burada sürücü arabayı kullanan kişi yani akılı, beyaz at soylu isteği, siyah at ise maddi isteği temsil eder. Ruhun siyah atla temsil edilen kötü yönü onu hep aşağı sürüklemek istediği için tanrısal dünyada ideaları görmesini engellemiştir. Bu durum onun yeryüzüne düşmüş ve ruhla beden birleşmesine insanın oluşmasına neden olmuştur. İnsana düşen görev ise ruhun asıl yurduna dönmesi için gerekeni yapmaktır. Gereken nedir? ideaları bilmektir. Platon göre insanın doğal amacı olan mutluluğu sağlayacak yaşama biçimini aramaktır. Bu tek tek bireyler aısından değil toplumu birleştiren devlet aısından ele alınmalıdır. Yetkin insan değil yetkin toplum ele alınmalıdır. Sosyal ahlak üzerinde durur. Bireyin mutluluğu değil toplumun mutluluğu üzerinde durur. Bu mutluluğa da ancak devlette ulaşılır. Ahlak anlayışı ideal devlet anlayışıyla bütünleşir (Gökberk, 1993: 63-65)

Platon mutluluğu ifade ederken iyi kavramı ile birlikte kullanmıştır. Ona göre iyi olan yararlı olandır. Mutluluk İnsanın bir parçası olan, eksikliğini hissettiği ve ihtiyaç duyduğu şeylerdir. Ona göre iyi olan şey ihtiyaç duyduğu şeydir. Eğer bir şeye İhtiyaç duymuyorsa bu onun için iyi değildir. Ama bazen insanlar gerçek ihtiyaçları konusunda yanılığya düşebilirler. Kendisine gerçekte ihtiyaç olmayan şeyi ihtiyaç gibi düşünerek zararlıda olsa peşine düşebilirler. İyi, insanların doğalarında var olan bilincinde olsun olmasın, sahip olduklarında kendilerinden olduğunu kabullendikleri, kendilerini tamamlayacak olan şeydir. İyi insan doğasında olup insanın kendisine özgü potansiyelin geçekleşmesinin doğal hedefidir. Bu hedef ise mutluluktur. İyi olan İnsanın yaradılışı gereği doğasına ve öz çıkarına uygun olan kendini gerçekteştirmesini ve tamamlamasını sağlayan, mutlu kılan şeydir Platon gerçek mutluluğun ancak dört ahlaki ana erdemini tartışmasına dayandırıyor. Bu erdemler bilgelik, cesaret, ılımlılık ve adalet. Platon’a göre bilgelik akılla ilgilidir. Bilge kişi ahlaki gerçekliği anlamak için aklını kullanır. Daha sonra onu pratik yaşamına uygular. Bilgiyi kullanan kişi için akıl ön plandadır. Cesaret, sıkıntılı bir durumla karşılaştığımızda nasıl yüzleştiğimizle ilgilidir. Bedensel isteklerimiz, karakterimizi ve yaşamımızı bozacak şekilde kontrolüne müsaade etmemeliyiz. O mutluluğun ve iyiliğin ahlaki düşünce ve davranışın en yüksek amacı olduğuna inandı. Bu nedenle erdemler mutluluğu elde etmek için kullanılan bir pusula

gibidir. Platon'da iyilerin en iyisi, ideaların ideası, yaradılışın en kutlu amacı ve ulaşılması gereken en son amaçtır mutluluk (Arslan, 1999).

İnsanın daimon'u mutlulukta veya kötü durumlarla karşılaştığında sarp ve aşılması zor bir engel gibi eylemlerimizin karşısına dikildiği zaman da, tanrının karşımıza çıkan sorunları çoğaltmak yerine azaltacağını ve armağanlarla durumumuzu düzeltereğini düşünmeliyiz. Kaderin kötülüğe karşı iyinin yanında olacağına inanmalıyız. Bu felaketlerin karşıtı olan iyiler konusunda da talihin güleceğine inanmalıdır. Tüm bu düşünceleri hayatımızın her alanında aklımızda tutmalı, hatırlamalı ve çevremizdekilere hatırlatmalıyız. İnsan mutluluğa ulaşmayı yaşama biçimi haline getirdiğinde, önüne çıkan tüm engelleri tanrının sıkıntılarını azaltmak için verdiği bir armağan olarak değerlendirmelidir. Ama buradaki armağan nedir? Hayatımız da bize haz veren ve acı vere şeyleri karşılaştırmalı ve hangisinin bize daha uygun olduğuna karar vermeliyiz. Haz her zaman istenendir. Acı istenmez. Birini tercih etmemiz gerektiğinde ise acıdan uzak olmak isteriz. Ancak acı daha büyük bir haz getirecekse, küçük bir acıya razı oluruz ama büyük bir acı küçük bir haz getirecekse istemeyiz. İnsanlar yaşamlarında mutluluğu, istediği ve istemediği şeyleri seçerek, elde edeceği en iyi ve en güzel şeyi, hazlarının hangilerinden vazgeçerek veya acılarına katlanarak sağlayabileceğini kendisi belirler. Öyleyse ölçülü yaşam biçimini bilen kişi, hazlarında ve acılarında ölçülü olur (Platon, Yasalar, 2012)

Mutlu olmak isteyen insan, dürüst ve erdemli bir yaşam seçerek tanrısal benzerliği tanrı gibi olmak olan insana tanrı özen gösterir. Mutluluk erdemli bir yol izlenmesi ile kazanılır. İnsanın mutluluğu, tanrının bilgisini kapsar. Haz ve acının kaçınılmaz olduğu bir yaşamda her ikisinin de çok, büyük ve yoğun olduğu bir durumda hazzın baskın olduğu bir yaşam isteriz, tersi olursa her ikisinin de küçük, az ve seyrek olduğu bir durumda acının ağır bastığı bir yaşam istemeyiz (Copleston, 1998: 95 d).

Platon akıldan ve bilgiden yoksun insanın zevk duyduğunu dahi anlamayacağını, böyle bir hayatın kimse tarafından istenmeyeceğini, Sadece hazza dayanan bir yaşamın insanı mutluluğa götürmeyeceği savunur. Bunun yanında akla ve bilgiye sahip olmak ancak hayatta acı ve hazdan uzak durarak yaşamak, yaşamak değildir. (Platon, Philebos, 2013:32) ancak haz ve bilgeliği bir arada yoğurarak elde edilen hamur yaşanacak bir hayat olarak tercih edilebilir. Yoğrulan bu hamurda büyük pay hangisininse iyinin nedeni o olacaktır ve hayatı anlamlı kılan şeyin ne olduğu saptanacaktır. Platon'a göre erdemli yaşam üstün iyi olana ulaşmaktır. Üstün iyi olana ulaşmak ise mutlu olmaktır. Erdeme

uygun davranış acı verse dahi iyi olandır. Erdeme uygun olmayan davranış haz verse dahi kötü olandır. En yüksek iyiye ulaşan kişi erdeme sahibidir. Erdem sahibi olan kişi ise en mutlu kişidir. Mutluluk ise insan yaşamının son ve nihai amacıdır Sadece bilge ve erdemli olmak mutluluk için yegâne nitelikler olsa da bunlar yeterli değildir. Bunların dışında ölçülü olmak ve haz-acı dengesini iyi sağlamak, iyi ve mutlu olmanın temel nedenidir. (Platon, Yasalar, 2012: 34).

İlk çağ filozofları ilk nedeni hep hava, su ve ateş gibi hep maddi şeylerde aramıştır ancak Aristoteles bu ilk ilkenin sadece maddi şeylerde aranması düşüncesine karşı çıkmıştır. O bu düşüncesini şu şekilde açıklar; Var olan her şeyin ilk nedenin maddi olan şeyin kendisi, maddi olmayan bir şey olabilir mi? sorusunu sorar. Aristoteles'ten önce bu konuda çalışan filozofların büyük çoğunluğu, kendinden olan ve yine kendine dönüşen herhangi bir farklılık ve ilerleme göstermeyen kural olarak kabul ederler. Aristoteles kendinden önceki gelişmeleri bir araya getirmiş ve kucaklayıcı bir felsefi düşünce yapısı oluşturmuştur. Aristoteles Platon'un önündedir. Platon'da doğa biliminin yeri azdır.

Aristoteles'in ahlak öğretisi, mutluluk nedir ve nasıl elde edilir, sorularının cevapları üzerine kuruludur. Ona göre her eylem ve tercih bir iyiye karşılık geldiğinden insanın yaşama amacı kendisi için tercih edilen mutluluğu elde etmektir. Mutluluk, yaşamın temel ereğidir. Ulaşılabilecek en son noktadır. Aristoteles mutluluğu, ruhun başıboş ve haza dayalı değil erdeme dayalı bir etkinliği olarak kabul eder. Kişi erdeme sahip olabilir ancak yaşamı boyunca bunu iyi ve güzele dönüştüremeyebilir.

Aristoteles Nicomachean Ethics'te, Mutluluk nedir? Nasıl Mutlu oluruz? Neden mutluluk olamıyoruz? Sorularını sorar. Ona göre mutluluk öznel bir durumu değil nesnel bir durumu ifade eder. İnsan mutlu olmak istiyorsa doğasına uygun hareket etmelidir. Hayvanlar içgüdüsel olarak zevklerine göre hareket ederler. İnsanlar ise akılla karar verir ve hareket ederler. Aristoteles, mutluluğu günlük zevklerden (yeme,içme vb.) ayrı tanımlar. Mutluluk; bilgi, cesaret ve karakter gibi erdemlerin peşinden koşarak elde edilir Aristoteles'e göre Entelektüel düşünme; gerçekten mutlu bir hayat yaşamak için gerekli olan bir eylemdir. Yaptığımız şeylerin akla uygun olması doğamızda olduğundan, doğamızın mükemmelliği nihai son ve insan varoluşunun amacıdır. Bu, çocuklukta itibaren var olan ancak daha sonraki yıllarda kaybolan doğal bilme merakına sahip olmak demektir. Aristoteles'e göre eğitim, pratik ve teorik bilgilerin öğretilmesi ile birlikte karakterinde yetiştirilmesi ile olur (Aristoteles, Nikomakhos'a Etik).

Aristoteles'in mutluluk anlayışını şu şekilde açıklayabiliriz. Öncelikle akıl insana özgüdür. Bu, doğal olarak bir ata ya da herhangi bir hayvana mutlu demeyişimizin de nedenidir. Kişi yaşamının tamamında erdeme ihtiyaç duyar; bu nedenle Aristoteles, bir çocuğun yaşından dolayı bu tür etkinliklerde bulunamayacağına inanır. Bir kişiye mutlu diyebilmek için yaşamının tamamında bu etkinliği sürdürmesi beklenir. Mutlu görünen kişilerin, mutlu oldukları umulduğu için mutlu göründüklerini söyler. Bu, kişinin etkinliği sürdürdüğü sürece mutlu görüldüğü, ama tam olarak mutlu sayılamayacağı anlamına gelir. Bu görüşünü şu şekilde bir örnekle destekler “Çünkü tek bir kırlangıç baharı getirmez, ne de bir tek gün; aynı şekilde bir tek gün ya da kısa bir süre insanı kutlu ve mutlu kılmaz.” Aristoteles, bir insana mutlu diyebilmek için hem erdeminin tamına hem de yaşamının tamına bakmak gerektiği sonucuna ulaşır (Aristoteles, Nikomakhos'a Etik).

Aristoteles'in mutluluğu etkinlikle görmesi, bu etkinliğin de yaşamın sonuna kadar sürdürülmesi gerekliliği, önemli problemi ortaya çıkarır. Bu problemde yola çıkarak, yaşadığı sürece hiçbir insanı mutlu sayamayız. Aristoteles'in, Solon'un söylemi olarak yer verdiği ve Solon ile Lydia Kralı Kroisos arasında geçtiği bilinen bu öykü Herodotos'ta (Herodotos 42-44) şöyle aktarılır. Kroisos, zenginliğinden dolayı kendisini dünyanın en mutlu kişisi saymaktadır. Bunu krallığına ziyarete gelen, bilge Solon'dan da duymak isteyerek ona “mutlulukta başka herkesi geride bırakan kimseye rastladın mı?” (Herodotos 42) sorusunu yöneltir. Soruya cevap veren Solon mutlu kişi olarak Kroisos'un adını vermeyince, Kroisos “bizim mutluluğumuzu hiçe mi sayıyorsun?” (Herodotos 43) diyerek çıkışır. Bunun üzerine Solon, “Kroisos, insan için yalnız talih ve talihsizlik vardır. Evet görüyorum sen çok zenginsin, çok insana hükmediyorsun ama benden istediğin şeye gene de cevap veremem çünkü önce ömrünün güzel bir sonla bağlandığını görmem gerekir... Her şeyin sonuna bakmalıdır” (Herodotos 44) cevabını verir (Aristoteles, Nikomakhos'a Etik).

Her şeyin sonuna bakmaktan kasıt şuan ki yaşamımızdan sonra, ömrümüzün kalan kısmında talihimizin bize ne ile karşılaştıracığını, bu gün talihliyken yarın karşımıza kötü bir olay çıkarıp çıkarmayacağını bilemiyor olmamız söylenebilir. Aristoteles, bütün yaşamını refah ve mutluluk içinde geçiren bir kişi kötü bir olayla karşılaşarak acınacak bir şekilde ölürse artık bundan sonra onu mutlu sayılamayacağını ancak bu açıklamanın insanın yalnızca ölünce mutlu olacağı anlamına gelmeyeceğini, Solon'un da ölmüş kişinin artık talihsiz durumların dışında kaldığı için onu artık kesin bir şekilde mutlu sayabileceğimizi söyler (Aristoteles, Nikomakhos'a Etik).

Aristoteles, kendine yeter olmaktan tek başınalığı kastetmez, kendine yeter olmanın aslında aile, akrabalar, arkadaşlar vb. toplumsal çevre ile birlikte olmak olduğu çıkarımını yapabiliriz. Aristoteles'in mutluluk arayışında aslında bir toplumun bütün insanların mutluluk arayışı olduğu görüşüne ulaşabiliriz. Toplumun bir parçası olmayan tek bir insanın mutluluğundan bahsedemeyiz. Aristoteles için bu varlık ya insandan üstün bir varlıktır ya da insandan aşağı bir varlıktır. Aristoteles, eylemde bulunma üzerinde durur. Eylemde bulunmayan bir İyi'nin varlığından söz edilemez. Çünkü bir kişi erdemli olsa dahi eylemsizlik içinde bulunduğu için iyi olamaz. Erdemli bir kimse de sadece eylemde bulunduğu için de iyi olamaz, o aynı zamanda iyi bir erdemde bulunmalıdır (Aristoteles, Nikomakhos'a Etik).

Aristoteles'te mutluluk sadece güzel şeylere sahip olmak ya da güzel şeyler yapmakla açıklanamaz. Mutluluk iyi ve güzel olan her şeyi kapsar. Mutluluk yaşam boyu süren bir etkinliktir. Bu amaca uygun davranış evrene uygun davranıştır. Ona göre iki tür erdem vardır. Düşünce erdemi eğitimle, karakter erdemi ise alışkanlıkla elde edilir. Erdemli olmak iki uç arasında orta yolu bulmaktır. Korkaklık ve delice atılganlığın ortası cesarettir. Eğer bir insan mutluyken mutsuz bir duruma düşerse; karamsarlığa düşmez ve erdemli olarak yaşamaya devam ederse eninde sonunda mutluluktan bir pay alacaktır (Aristoteles, Nikomakhos'a Etik).

Descartes Yeniçağ felsefesinin kurucusu ve babası kabul edilir. 17. yy felsefesi Descartes felsefesi paralelinde büyüüp gelişmiştir. Descartes'in ahlak felsefesinin özünde "iyi" ye yönelmiş bir akılla duyguları yenmektir. Erdem, bedenin istekleri yönetmesine izin vermemek, bedenin istek ve arzularına ruhu köle etmeyip, onları yenecek ruh gücünün kendinde bulmasıdır. Erdem, insanı mutluluğa ulaştırır. Bedenin kölesi olan insan geçici hazlara ulaşır, bu hazların sonu ise kötü ve acı verir. Ancak kendi iradesiyle bedenine sahip olan kişi gerçekten değerli olan şeye ulaştığı zaman mutlu olur. Ona göre mutluluğu dışarda değil içimizde aramalıyız. Mutluluğa ulaşmanın üç aracı vardır: birincisi "doğru" nun ne olduğunu bilmek, ikincisi "doğru" tam olarak istemek, üçüncü ise elimizde olmayanlardan tamamen vazgeçmek. Eğer insan isterse, bilgiyi hareketlerine kılavuz yapabilir aksi takdirde istek ve arzularımız, duygu ve düşüncelerimizi karıştırarak maddi şeylere gereğinden fazla değer vermemize neden olur. Oysa gerçek değer özünü bilirsek insanı ruhun kendisi gibi sonsuz olan zevklerine ulaştırır. Bu nedenle sahip olduklarımızla olmadıklarımızın neler olduğunu bilmemiz gerekir. Descartes'e göre bilgide bir isteme vardır. Bilgimizi yargılar olarak ifade ederiz.

Bu yargıda “Evet” yada “Hayır” içeren bir irade vardır. Algı ve isteklerimiz duygularımızı kabule zorlar. Bu durumdan ancak düşüncenin açık ve net tasarımlarıyla kurtulabiliriz. İnsan istediklerini yapmada özgürdür. Kötülük ve yanılmadan uzak durma hatta yapmama iradesi vardır. İnsan arzu ve isteklerini ancak akli kullanarak mutluluğa ve doğru olana varabilir (Gökberk, 1993: 274-275).

Descartes’in mutluluk anlayışı büyük ölçüde bilgiye dayanmaktadır. Descartes, iradeye ön plan çıkarmakta, irade zayıflığını kabul etmeyen, bilgiyi temele alan, kendisi için neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilen kişinin mecburi olarak iyi olacağı savunan düşünürlerden ayrılır. Ona göre mutluluk, kişinin gerçekleşmesi elinde olmayan istek ve arzularının peşine düşmemesi, her şeyi olduğu gibi kabul etmesi gerektiği ve evrenle barışık olması gerektiğini öneren stoa düşüncesiyle benzerlik gösterir.

Descartes, tanrı-âlem ilişkiden yola çıkarak evrendeki düzen ve intizamı “İlahi Hikmet’le açıklamıştır. Ona göre insan, başına gelen birçok şeyin kaçınılmaz olduğunu anlayacak ve kabullenişle kendisini mutsuz etmeyecektir. Ona göre mutluluk, rasyonalistlerin savunduğu gibi bilgiye sahip küçük bir azınlığın hakkıymış gibi düşünülmektedir. Mutluluk ancak bilgelikle elde edildiği için bilge olmayan halk için mutluluk değil bahtiyar olma imkânı vardır (Türkben, 2010).

Descartes modern dünyada, iki karşıt uç olan din ile bilim arasında orta yolu bulma ve barıştırma çabası içindedir. O gerçekliği din ve bilim olarak ikiye ayırmış, ikisini de bir şekilde korumuş, bilimi her şeyin en son karar verici mercii yapmış olup onu tartışılmaz ve sağlam bir zemine oturtmuştur. Ancak diğer taraftan dini sallantılı bir duruma getirmiştir (Cevizci 2007: 91).

Nietzsche, insan yaşamını yöneten erdemi tek başına değil erdemler çokluğu içinde ele alır. Ona göre erdemler içinde en temel olan iyi erdemidir. O dahi, tek bir değer değil değerler manzumesi içerir. Kudret, en üstün değerdir (Nietzsche, 1990:32). Bu nedenle Nietzsche mutluluğun ulaşılmak istenen son amaç olduğunu, erdemın ise o amaca ulaşmak için araç olduğunu söylemiştir.

2.1.2.7. İslam Felsefesinde Mutluluk

Muhyiddin İbn-i Arabi (2013), dünya var oldukça mutluluk da yorgunluk da ve zahmet de var olacaktır. Burası erime ve ayrışıp arınma yurdudur. Sen, altı gün boyunca dolaşırsın, yedinci günde ebedilik yurduna girersin der.

Tasavvufta mutluluk iki şekilde ele alınır. Dünya ve ahiret mutluluğu. Ahiret mutluluğu ancak dünyada yapıp ettiklerimiz yani Allah'ın emrettiği şeylere uyarak yasakladığı şeylerden uzak durarak elde edilir.

İslam Tasavvufunda mutluluk, “her türlü aşırılıktan uzak durmak erdemli olmak” şeklinde ifade edilir. İslam mutasavvıfları mutluluk konusunda birçok eser vermişlerdir. Bunlardan en önemli olanları ve ilk akla gelenler Gazali'ye ait Mutluluk rehberi Kimya-Saadet ve İbni-İ Sina'ya ait olan Başarı En-Necet'tir. Tasavvufta mutluluk en üst seviyedeki olgunluk ve yetkinliktir. Biri teorik bilgiyi diğeri ise pratik bilgiyi ifade eder. Teorik ve pratik yetkinliğe ulaşan insan nihai amaç olan mutluluğa ulaşır.

Aristo, mutluluğun iki şeye bağlı olduğunu söyler. Bunlar “İyi yapmak” ve “İyi yaşamaktır”. Mutluluğun kavramsal çerçevesi “İyi hayat nedir?” ve “İyi hayatı nasıl kazanabilirim? Sorularına verilecek cevaplar çerçevesinde bireysel ve toplumsal amaca yönelik olarak gelişir.

Farabi'nin felsefesine göre mutlu olmak, insanın yaratılışının gereği olan ve fitratına uygun olan şeyi istemesidir. Bu şey mutlu olma isteği ve çabasıdır. Bu nihai amaca ulaşmak için yapılanlar ahlaka en uygun davranışlardır. Gerçek mutluluk budur (Farabî, 2011: 88)

İnsandaki bilgi, insanın var olduğu ilk günden itibaren var olan merak duygusunun ürünüdür. Merak duygusu insanı yeni şeyler keşfetmeye, araştırmaya ve incelemeye yöneltir. Bu arayışların amacı “İyi hayatı” bulmaktır. Farabi'ye göre “Varlığın nedenleri” dört temel esasa dayanır. Bu esaslar; nazari, fikri, ahlaki ve sanatsal erdemlerdir. Bu erdemler “en yüksek amaca” ulaştırırsa istenen fayda sağlanır. Bu yöntem bizi “İlk neden”den, en altta yer alan cansız varlıklar hakkında bilgilenmeye ve iyi hayatın; ne, neden, niçin ve nasıl sorularına yönlendirir (Özgen, 2007: 35).

Farabi göre sadece iyi olmak için sadece bilmek yetmez, bildiğini kullanmakta gerekir. Mutluluk ancak bilmek ve nasıl kullanacağını bilerek kazanılır. Gazali satranç örneğini verir. Satranç oynamayı az çok bilen bir kişinin sadece taşları dizmeyi bilen bir kişiden daha mutludur, der. İnsan yaşamı için en son amaç mutluluktur. Bu amaç onun daha iyi bir yaşam için gayret ve çaba göstermesini sağlar. Pasiflikten aktif hale getirir. Mutluluk ulaşmak istenen ey yüksek arzudur. Mutluluk ve iyi hayat arasında olumlu yönde bir ilişki vardır (Özgen, 2007: 36).

Farabi'ye göre mutluluk, insanın kendini gerçekleştirmesidir. İnsanın özünde onu oluşturan ilk neden vardır. İnsanın özü bir çember gibidir. Onun etrafında ise tıpkı iç içe geçmiş daireler gibi ilk nedenden gelen akıl ve feleklerin oluşturduğu daireler vardır. Akıl ilk nedene yakın olması ve insana özgü şeylerin en üstünü olmasından dolayı, insanın akla uygun yaşamı mutluluktur (Özgen, 2005: 336).

Ona göre mutluluk sadece kendisi için tercih edilen, hiçbir zaman başkası için tercih edilmeyen bir amaçtır. Bundan dolayı Farabi'nin mutluluk felsefesinin temelinde, iyiye sahip olmak ve bunun sonucu olarak iyi olmak vardır. Farabi mutluluğu iyilerin en çok isteneni ve kabul göreni olarak kabul eder. Ona göre toplumlar dört erdeme sahip olmazlarsa, erdemli bir toplum olamazlar. Farabi'de erdemlerin birliği, insanın iyi olması, toplumun erdemli bir toplum olması ve erdemlerin birliği, iyi insan ve erdemli bir toplum olmak ve sürekliliği ve etkinliği olan eylemlerin geliştirilmesi açısından önemli bir unsurdur (Özgen, 2005: 337).

Farabi'ye göre Mutluluk bir bilgidir, bilgi olduğu için öğrenilebilecek bir şeydir. Bu da epistemolojinin konusudur. Mutluluk geliştirilmesi gereken yönüyle bir sanattır. Bütün sanatların amacı da mutluluktur. Sanat, bilgi ve uygulama gerektirir. Sanat olarak mutluluk da ahlâkın konusudur. Bu nedenle mutluluk da bilgi ve uygulamayı gerektirir (Özgen, 2005: 337).

Farabi'ye göre Ahlâkî kurallar tek bir bilgiden gelir, değişmezdir, o bilgiye benzetmekle ahlâklı olunur ve bu bilgi akıl aracılığı ile bilinebilir. Evrende var olan sünnetullah gereği her şey yörüngesi içinde hareket eder. Böylelikle sınırları içerisinde hareket eden her bir şey (insan, güneş, bulut vd.) formatına uyan eylemi gerçekleştirmek üzere kodlanmıştır. Arı bal yapmak üzere, insan düşünmek üzere... Bu yapının her bir parçası kodlanmış nihai hedefine doğru eğilim içerisindedir. İnsan için bu eğilim mutlu olmaktır. O, ancak mutlu olabildiğinde tam da doğasına uygun bir eylem gerçekleştirmiş olur. Mutlu olmanın manası maddeden soyutlanmak ve mânâyâ yaklaşmaktır. Bunun farkında olmayan insanın duyguları hezeyanla sonuçlanacaktır. Zira madde geçicidir, sonludur ve mânâdan ayrılınca özelliğini yitirir (Farabi, 1985: 51-96).

İbn Miskeveyh'e göre insani irade ikiye ayrılır. İnsanlardan bazıları yaradılış amacına iradi çabalarla uygun iyi işlere yöneldiği zaman iyi ve mutlu insan olur. Ancak değişik engellerin yaradılış amacından alı koyduğu insanda kötü ve mutsuz insan olur (İbn Miskeveyh, 1983:36).

İbn Miskeveyh'e göre ise iyilerin tamamı gaye değildir. Gaye olanları olduğu gibi olmayanları da vardır. Bu gayelerin bazıları tamdır. Tam olan bu gayelerden biride mutluluktur (Bircan, 2001: 58). O'na göre yeme içme, şehvet gibi dünyalık ihtiyaçlardan fedakârlık yapılarak iyiye yani manevi hazza ulaşılır. İnsan ilk defa bu hazzı tattığında gerçek hazzın manevi haz olduğunu anlayacaktır.

İbn Miskeveyh, etken mutluluk, felsefi faaliyetle ve bu faaliyeti dine bağlamakla mümkündür der. İbn Miskeveyh tıpkı Aristoteles gibi insan bedenini ruh ve beden olarak bir bütün olarak kabul etmekte, insanın bedeni iyiliklerinin dünya hayatını daha medeni bir çevrede yaşamasını yani medeniyet kurmasını sağlayacağını söyler. Ama tekrar bir vurgu yaparak dünya hayatının geçiciliğinden ve akıl âleminin üstünlüğünden ve sonsuzluğundan bahsederek asıl mutluluğun metafizik âlemde olduğunu söyler. İnsan hem bedenen hem de ruhen mutlu olabilir ancak bedeni mutluluklar ancak bedeni mutluluk ruhi mutluluğa göre nispidir. İkisinin arasında derece ve mahiyet farkı vardır. Bedeni mutluluk dar kapsamlıdır, acı ve üzüntü verir. Ruhi mutluluk hikmet sahibi olduğu için acı ve üzüntüden uzak olur huzurludur. Bedeni mutluluk ruhi mutluluğa ulaşma konusunda aracı olduğu zaman değerli olur (Kutluer, 1989: 290-292).

İbn Sina, Risale fi's-Saade adlı eserinde mutluluğu şöyle tarif eder: "Açıktır ki gerçek mutluluk (es-saadetu'l-hakikiyye), özü itibariyle istenilen ve bütünüyle tercih edilendir. Mutluluğun dışında tercih edilen ve ulaşılmak istenilen bütün gayeler, bir başka şeyden dolayı tercih edildiği için, kendinden dolayı (bi-zatihi) tercih edilen mutluluk, tercih edilen ve ulaşılmak istenen gayeler içerisinde gerçekte en üstünüdür." (İbn Sina, 1353, 2-3) Ona göre gerçek mutluluk, insanın kendi iradesiyle istediği ve tercih ettiği gayeler içinde ilk sırada yer alır.

İbn-İ Sina'ya göre nefis mutluluğu ancak bedenini dünyevi isteklerden arındırdığında gerçek mutluluğa ulaşır. Ona göre mutluluk:

"Kuşkusuz ahiretteki mutluluk- ki O'na göre gerçek mutluluk budur- nefsi arındırmakla kazanılır. Nefsi arındırmak, onu mutluluk sebeplerine aykırı bedensel yapıları kazanmaktan uzaklaştırır. Bu arındırma, ahlak ve melekeler vasıtasıyla meydana gelir. Ahlak ve melekeler ise, nefsi bedenden ve duyudan yüz çevirtme, ona sürekli kaynağını hatırlatma özelliğindeki fiillerle kazanılır. Nefis, zatına çokça dönerse, artık bedensel hallerden etkilenmez. Ona zatını hatırlatan ve bu konuda kendisine yardım eden şey, fitri alışkanlığının dışında olup yorucu ve hatta zorlanmaya daha yakın fiillerdir. Çünkü onlar, bedeni ve hayvani güçleri yorar, nefsin sadece rahatı isteme, tembellik,

güçlüğe katlanmama, arzuların giderilmesi ve hayvani hazlar gibi maksatlar uğruna çalışmayı isteyip kendisini eğitmekten kaçınmasını engeller. Bu hareketler sayesinde nefis, istese de istemese de, Allah'ı, melekleri ve mutluluk âlemini hatırlamak için çalışmak durumunda kalır. Bu sayede nefiste, bedenden ve etkilerinden sıkılma yapısı (hey'et) ve bedene hâkim olma melekesi yerleşir. Artık nefis bedenden etkilenmez. İnsanın bu fiili devam ederse, Hak yönüne bakma ve batıldan yüz çevirme melekesi kazanır, bedenden ayrıldıktan sonra mutluluğa ulaşmak için sağlam bir istidat elde etmiş olur.” (İbn Sina, 445-446)

İmam Gazali'nin eseri “Kimya-ı Saadet” mutluluğun kimyası anlamına gelir. Bu eserinde mutluluğu, önce kendini bilmek daha sonra Allah'ı bilmek olarak tanımlamıştır. İnsandan yola çıkar. İnsan kendini bilmeden Allah'ı bilemez der. Kitabına insan nedir, insanı oluşturan cevherler nelerdir soruları ile başlar. Ona göre insan ne sadece madde ne sadece manadır. Her ikisinin birleşimidir. İnsan bedeni topraktan gelmiş toprağa dönecektir. Beden ölünce ruh asıl âlemine döner. Ruh ise alemler-emr'e aittir. İnsan ruhu, ruhlar âleminden gelir. Dünya hayatı ruh için asıl âlemden uzak kalmayı ifade eder. İnsan ruhu maddi dünyada gariptir. İnsan ancak Allah'ın yasaklarına ve emirlerine uyarak mutluluğa ulaşır (İmam Gazali, 2018)

Mevlana da mutluluğun nihai hedef olduğunu düşünür. Mevlana'ya göre nihai hedef Allah'a vuslattır. Onun ahlakıyla ahlaklanmayı ve ona yaklaştıracak olan her şeyi bir vesile kabul eder.

Mevlana'nın temel öğretisi ölmeden önce ölmektir. Buradaki ölüm, nefis terbiyesidir. Nefsini terbiye eden kişi dünyalık hazlardan uzak durur. Onun için asıl hedef dünyevi mutluluk değil uhrevi mutluluktur. Bedeni arzuları ve dünyevi hazları değersiz görmüş, sabır ve kanaatle ruhun en saf seviyeye ulaşacağını söylemiştir. Bu en saf seviye ruhun özüne dönmesi, aslına rücu etmesidir. Allaha teslim olup benliği ve nefsi onda yok etmekle ulaşılan huzur olarak değerlendirir.

Tasavvuf düşüncesinde gerçek huzura ancak dünyevi zevklerden el etek çekerek Allah'a yakın olarak ulaşılır. Bu durum tasavvufta “riyazet” kelimesi ile açıklanır. Riyazet nefis terbiyesi demektir. Riyazet, nefsinin yeme, içme, şehvet vb. gibi dünyevî istek ve arzularını azaltarak veya zaruret sınırları içerisinde tutarak, nefsi sürekli uyanık tutmaktır. Tasavvuf ta nefis terbiyesi bir lokma, bir hırka ile ifade edilir. Gerçek mutluluk, sınırsız hazların peşinde koşmak değil bunların terk edilmesidir.

Riyazetin ikinci aşaması, kalbin haset, kin, kıskançlık gibi kötü hasletlerden temizlenerek iyi ve güzel olanın ortaya çıkması sağlanarak ahlaki davranışların ortaya çıkması sağlanır. Gazali de diğer İslam filozofları gibi manevi olarak huzura ulaşmak için nefis terbiyesi ve ahlakın güzelleşmesi için 4 erdemin olduğunu belirtmiştir. Bunlar hikmet(bilgelik), şecaat(cesaret), iffet ve adalettir (Gazali, 2008: 123). Kişi riyazet ile nefsi isteklerinden uzaklaşarak ahlakını güzelleştirmiş ve mutluluğa ulaşmış olur. Fakat buradaki asıl amaç mutluluğu elde etmek değil Allah'ın rızasını kazanmaktır. Mutluluk buna bağlı bir sonuçtur (Bircan, 2001: 58).

Tasavvufta, nefsin açlık, şehvet, mal mülk sahibi olma gibi isteklerinin riyazetle terbiye edilmesindeki amaç terk edilen dünya zevklerinin hakikate açılan kapının anahtarı olarak görülmesi olduğu söylenebilir. Dünya hayatında geçici hazlarla uğraşmak, hatta ahiret nimetlerini düşünmek dahi insanın asıl amacı olan Allah rızasından uzaklaştırır (Eşrefoğlu Rumi, 2012: 282).

Tasavvufta mutluluğa giden yolda iki önemli erdem vardır. Sabır ve şükür. Sabır Kur'an-ı Kerim'de de 5 ayette geçer, yüze yakın ayette de aynı kökten farklı kelimeler yer alır. Sabır, karşımıza çıkan cefa ve keder karşısında başımıza gelenleri sessiz sedasız kabullenmek değil, bu sıkıntılardan kurtulmak için gösterilen çabadır (Doğan, 2014: 93-130). Sabır insanın iç âleminde dışardan gelen olumsuz uyaranlara karşı gösterdiği dirençle ilgili bir erdemdir (Demirci, 2002: 263-285).

Kuşeyri, sabrı iki şekilde değerlendirir. Birincisi insanın kendi yapıp ettiklerinde dinin emirlerini yerine getirme ve yasaklarından uzak durmaya karşı gösterdiği sabır, ikincisi ise kendi yapıp ettikleri dışında başına gelen sıkıntı ve elem karşısında tahammül ederek Allahtan yardım istemesidir. (Kuşeyri, 1978: 398). Tasavvufi düşüncede insanın yasaklanan şeylerden dolayı elem ve sıkıntı duyması, onun Allahtan olduğunu bilmemenin bir göstergesidir (İskenderi, 2002: 44).

Sabır kimlerinin dediği gibi bir eylemsizlik, tepkisizlik veya acziyet değildir. Sıkıntı ve kederin Allahtan olduğunu bilme durumuna göre etkin bir davranıştır. Kişinin hayatında kendi dışında gelişen, müdahale etme olanağı bulunmadığı kaza, hastalık ve ölüm gibi ani gelişen durumlarda gösterdiği sabır, insanın ruhsal dengesini korumasını sağlar. İnsanların ruh sağlığı ile ilgili yapılan araştırmalarda, dini bağlılığa sahip kişilerin gösterdiği sabrın, insanın ruhsal dengesini koruma ve psikolojik olarak iyi olması üzerinde önemli bir etkisi olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Ekşi, 2001; Yapıcı, 2007; Doğan, 2014).

Şükür imanın yarısıdır. Diğer yarısı ise sabırdır. Kısaca iman, sabır ve şükürden ibarettir. Sabır ve şükür içiçe kavramlardır. Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerimde diğer ümmetleri “bazen nimetlerle, bazen musibetlerle imtihana çektiği” (Araf/168) gibi, “Sizi bir imtihan olarak iyilikle de kötülükle de deneyeceğiz” (Enbiya/35) buyuruyor. İnsan yaşamı boyunca ya bir nimet ya da bir sıkıntı içerisinde bulunur. Tasavvufta, insan nimet içerisinde ise o nimetin elinde kalması ve artması için hem şükür, hem de sabır gerekir. Sabır ise o nimeti elde ederken önüne çıkan sıkıntılara katlanmasının bir gereğidir (Demirci, 2002: 273).

Tasavvufta şükür, nimetle imtihan edildiğinde ikramı bilmek ve onu övmek olarak tanımlanır (Kâşânî, 2004: 314; Kuşeyri, 1978: 382-398). Tasavvufta bir kişinin bir nimete sahip olması tek başına iyi bir şey sayılmaz. Elindeki nimete bakış açısı o kişi için ihsana ya da imtihan dönüşür. Kişi elinde bulunan nimetlerle kulluktan uzaklaşırsa zarara uğramış olur. Ya da yokluğa sabır gösterirse kendisine iyilik etmiş olur (İskenderi, 2002: 44).

Birçok mutasavvıf yaşamda karşımıza çıkan olaylarda kadere razı olarak sabır ve şükür içerisinde olmanın insanı keder ve üzüntüden uzaklaştıracağı, huzurlu kılacağını düşünür (İskenderi, 2002: 47, 48).

2.2 YOKSULLUK KAVRAMI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

2.2.1. Yoksulluk Kavramı

Yoksulluk, insanlık tarihinin her döneminde var olan ve çözüm aranan bir sorundur. Yoksulluğu sadece ekonomik bir sorun olarak ele alamayız. Toplumsal boyutları da olan karmaşık bir sorundur. Bu karmaşıklık yoksulluğu azaltmak veya ortadan kaldırmak için yapılan çalışmaların farklı açılardan ele alınmasına neden olur. Bu çabalar genellikle yoksulluğun tanımlanması ve nedenleri konusunda yoğunlaşır. Yoksulluğun ne olduğu ve nasıl düzeltileceğine ilişkin sorulara verilecek yanıtlar, bu alanda yapılacak politikaları neler olacağı ve nasıl uygulanacağı konusunda bize fikir verir (O'Boyle, 1990: 5).

Bir kimseyi yoksul olarak adlandırmak ne anlama gelmektedir? Sosyal yaşamın her alanında bireyler ve toplumlar sürekli bu soru ile karşı karşıya kalmakta ve bu soruya verilen cevaplar, yoksul olanlar ile olmayanları hakları, sorumlulukları, sahip olacakları otorite ve statü gibi konularını etkilediği için yoksulların içinde buldukları toplumda

“etiketlenmelerini” beraberinde getirdiğinden, bütün bireyleri etkilemektedir (Singer, 2012: 204)

Giddens ve Sutton (2014: 201)’a göre, en genel anlamda yoksulluk kavramı, bir toplum içinde ‘temel’ ve ‘normal’ kabul edilen şeylere sahip olup olmama durumu olarak tanımlanmaktadır.

“Temel” ve “normal” olanın ne olduğu ve söz konusu yoksulluğun nasıl ölçümlenebileceği sorunu sosyal bilimciler açısından önemli bir tartışma konusu oluşturmaktadır. Bu çerçevede tarihsel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasal olarak yoksulluğun ve buna bağlı olarak “eksikliği hissetme durumu” olarak yoksunluğu farklı alanların birbiri ile ilişkisi içinde ele alabiliriz.

Yoksulluğun tarihsel süreç içindeki algılanışına yönelik olarak yaptığı analizlerde Singer (2012: 204), “yoksul” etiketine sahip olanların, bu etiketten rutin olarak yarar sağlama veya destek alma hakkı elde edebileceklerine ve vergi ödemekten bağışık tutulabileceklerine işaret etmektedir. O’na göre geçmişte, insanları devlet veya toplum katında bazı temel haklarından yoksun bırakmanın önünü açan yoksulluk tanımlamasının temel göstergelerinden biri malvarlığı yokluğudur.

Yoksulluk, bir yerden bir yere ve zaman içinde değişen birçok yüze sahiptir ve birçok şekilde tanımlanmıştır. İnsanların bir eylem çağrısı olarak kaçmak istedikleri bir durum - hem fakir hem de servet için - dünyayı değiştirme çağrısı, böylece birçoğunun daha fazla yiyecek, yeterli barınak, eğitime ve sağlığa erişim, şiddetten korunma hakkı olabilir ve topluluklarında neler olduğuna dair bir ses.

Yoksulluğun kesin ve net, herkes tarafından kabul edilen bir tanımı yoktur. Göreceli bir kavramdır. Yoksulluğu, toplumun asgari yaşam şartlarını (maddi-manevi) ne olarak kabul ettiği ve üzerinde ortak bir akıl yürüttüğü kavram olarak tanımlayabiliriz. Asgari düzeyde yaşamı devam ettirmek için gerekli olan yiyecek, giyecek, barınma, sağlık, eğitim vb. yapılan harcamalardır diyebiliriz. Dünya Bankası (1999: 4) yoksulluğu “en düşük yaşam standardına ulaşamama” olarak değerlendirmektedir.

Yoksulluk, insanların beden ve zihinsel gelişimlerini etkilediği kadar psiko-sosyal gelişimlerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Yoksulluk, özgüven ve kendini gerçekleştirme gibi temel ihtiyaçlardan yoksunluğun yaşandığı, sosyal dışlanmayı içeren bir süreci de içermektedir. Realitede Toplumda var olan tüm haklar ve özgürlükler tüm

insanlar için eşittir ancak yetersiz yaşam koşullarının oluşturduğu sosyal dışlanma, yoksul insanların bunu kendinde hak görme ve bunlara ulaşma isteğini engellemektedir.

Phil Bartle (2007), yoksulluğu toplumun kültürel, ekonomik, sosyal vb. her kesimine etki eden derinde gizli bir yara olarak görür. Yoksulluk düşük gelir seviyesinin sürdürülmesini içerir. Düşük gelir seviyesinden kasıt yeterli eğitim, sağlık, ulaşım, temizlik hizmeti vb. gibi imkânlara ulaşamama ve karar verme kabiliyetinin yetersizliği olarak açıklanabilir.

Yoksulluk günlük yaşamımızda, internette, sosyal medyada veya haberlerde karşımıza çıkan, sürekli duyduğumuz ve gördüğümüz bir şeydir. Mendil satan veya dilenen kadın ve çocuklar, borçları yüzünden ya da ailesinin geçimini sağlayamadığı için intihar eden erkekler yoksulluğun toplumumuzdaki görünür halidir.

Phil Bartle (2007), yoksulluğu ortadan kaldıracıların ancak yoksulluğun sebep ve faktörlerini iyi anlayarak sosyal sorunlara çözüm bulunabileceğini söyler. Bu çözüm, faktörlerin nelere olduğunu tespit ederek bilinçli ve kasıtlı olarak ortadan kaldırılmasıdır. Bu faktörler ve sebepler aynı şey değildir. Bir “sebebe”, yoksulluk sorununun kaynağına katkıda bulunan bir şey olabilirken, bir “faktör” sorun var olduktan sonra devamına katkıda bulunan bir şey olabilir.

Yoksulluk Faktörleri ifadesi geniş bir kapsam içerir. Örneğin aç olanlara yiyecek vermek, barınma ihtiyacı olanlara barınma yeri vermek kısa vadede o kişilerin sorunları çözüm bulabilir, yoksulluklarını hafifletebilir ancak uzun vadede etkisi olmaz. Asıl yapılması gereken şey yoksulluğunu sebeplerini ve faktörlerini tespit ederek çözüm yolları bulmaktır.

Dünya Bankası Örgütü yoksulluğu şu şekilde tarif eder: “Yoksulluk yiyecek, giyecek ve barınma gibi temel ihtiyaçları karşılayamamak, hastalandığında doktora gidememek, eğitim hakkından faydalanamamak, bir iş sahibi olamamak veya bir iş bulamamak, geleceği konusunda endişe içinde olmak olarak tarif eder.

Yoksulluk, bir yerden bir yere ve zaman içinde değişen birçok yüze sahiptir ve birçok şekilde tanımlanmıştır. Çoğu zaman, yoksulluk, insanların kaçmak istedikleri bir durumdur. Yani yoksulluk çağrısı - hem fakir hem de zengin olanlar için - dünyayı değiştirme çağrısıdır.

Para eksikliğine ek olarak, yoksulluk, boş zaman değerlendirme faaliyetlerine katılamamaya da ilgilidir; Çocukları okul arkadaşlarıyla birlikte bir günlük bir geziye ya

da doğum günü kutlamasına gönderememek; bir hastalık için ilaç parasını ödeyememektir. Bunların hepsi fakir olmanın maliyetidir. Asgari düzeyde dahi yiyecek ve barınma ücreti ödeyemeyen insanlar bu türden masrafları göz önüne alamazlar.

İnsanlar bir toplum içinde dışlandıklarında, iyi eğitilmiş olmadıklarında ve daha yüksek hastalanma kapasitesine sahip olduklarında, toplum için olumsuz sonuçlar doğar. Hepimiz yoksulluk için bedel öderiz. Sağlık sistemi, adalet sistemi ve yoksulluk içinde yaşayanlara destek sağlayan diğer sistemler üzerindeki artan maliyet ekonomimizi etkiler.

Dünya genelinde yoksulluğun ölçülmesinde ve analiz edilmesinde büyük ilerleme kaydedilmesine rağmen, yoksulluğun diğer boyutlarına ilişkin göstergeleri belirlemek için daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir. Bu çalışmalarda amaç eğitimi, sağlığı, hizmetlere erişimi, kırılabilirliği ve sosyal dışlanmayı izlemek için sosyal göstergeleri tanımlamayı içerir olmalıdır.

Yoksulluğun tek bir nedeni yoktur ve sonuçları her durumda farklılık gösterir. Yoksulluk, duruma bağlı olarak önemli ölçüde değişmektedir. Kanada'da fakir hissetmek, Rusya veya Zimbabve'de yoksulluk içinde yaşamaktan farklıdır. Bir ülke sınırları içindeki zengin ve fakir arasındaki farklar da büyük olabilir.

Yoksulluk, karmaşık bir toplumsal meseledir. Yoksulluk ne kadar tanımlanırsa tanımlansın, herkesin dikkatini çekmesini gerektiren bir konu olarak kabul edilmelidir. Toplumun tüm üyelerinin, yoksulların potansiyellerine tam olarak ulaşmalarını sağlamak için birlikte çalışması çok önemlidir.

Klasik sosyolojik anlayışı, yoksulluğu sadece ekonomik olarak ele aldığı için iktisat alanına hapsedmektedir. Böyle bir durumda, “maddi mahrumiyet” tek başına ele alınmakta, psikolojik ve kültürel faktörler göz ardı edilmektedir.

Tarihin her döneminde yoksulluk insan hayatını tehdit etmiştir. Açlık, sağlıksız yaşam, barınak imkânından yoksun olma yoksulluğun görünür halidir. Yoksulluk kavramı hala Dünyanın birçok yerinde bu sıkıntıları çağrıştıran bir özellik taşır. Başka bir ifade ile yoksulluk tartışmaları iktisadi çevre ile sınırlıdır. Ancak günümüzde yoksulluk olgusunu sadece bu iktisadi çerçeve içinde tanımlamak pek doğru değildir.

Yoksulluk, bir yönüyle bireyin maddi mahrumiyetlerin mağduru haline gelmiş olmasına verdiğimiz isimdir, fakat bunun ötesinde sosyal ve psikolojik bir durum da ortaya çıkar. Bu Normal bir yaşam seviyesinden mahrum olmama, olması gereken seviyede olmama durumudur. Bu durum bireyde kendini değersiz hissetmeyi içeren,

kendini suçlama, kendinden utanma, özgüveni yitirme vb. gibi sonuçlar çıkarmakta bu da insanlara ve topluma karşı şiddet, kin ve öfkeye dönüşmektedir (Bauman, 1999: 60).

Sosyal, kültürel ve psikolojik etkileri bu denli önemli olmasına rağmen sosyolojide çok fazla ilgi görmemiştir. Az sayıda sosyolog bu konuda çalışmıştır. Alman sosyolog George Simmel bunlardan biridir. Ona göre yoksulluk, toplumsal yapı bu olguyu özel bir sınıflama saydığı ve bazı bireylerinin bu sınıflamaya girmesine izin verdiği ölçüde ele alınmaktadır. Simmel, yoksul bireylerin toplumun bir ürünü olduğunu, yoksulluk olgusunun bu durumu yaşamayan bireylere moral sorumluluklar getirdiğini söyler. Simmel'e göre, yoksulluk var olan bir durum değil sonuç olarak sosyolojik önem kazanır. Bu nedenle yoksulluğun sadece maddi yoksunluk olarak ele alınmaması gerekir (aktaran Çiğdem, 2002: 134).

Simmel'e göre "yoksul olmak" olmak bireyin yoksullar grubunda olduğunu göstermez. Ancak bireye yardım edilmeye başlandığı an bu gruba girer. Bu grubu birbirine bağlayan şey üyelerin kendi arasındaki etkileşim değil toplumun bu gruba karşı geliştirdiği bütüncül bakış açısıdır. Bu bakış açısı yoksulluğun sosyolojik bir olgu olduğunu ifade eder. Yoksulluk Sosyolojik bir olgu olarak ele alındığında nicelik olarak ifade edilemez, özel bir durumun toplumsal tepki açısından sonuçları olarak değerlendirilmelidir (aktaran Erdoğan, 2002a: 23).

Simmel'in yoksulluk tanımı bu alandaki literatüre önemli bir katkı sağlar. Ona göre Yoksulluk toplumsal bir olgudur. Bu olguyu oluşturan kültürel, ekonomik ve ahlaki öğeler, yoksulların anladığı biçimde tanımlanmalıdır. Kısaca bu kavramı anlamak için çok yönlü bir gayret gerekir. Simmel'in yoksulluk konusundaki en önemli vurgusu sadece maddi kaynaklardan mahrum kalmak değil aynı zamanda toplumun kültürel ve toplumsal kaynaklarından ve birikiminden de mahrum kalmayı içerir. Bu durum ise yoksulluk, ait olma ve kimlik sorunlarını daha keskin hale getirir (Çiğdem, 2002: 135).

2.1.2. Yoksulluğun sınıflandırılması

Yoksulluk, hayatta kalmak için gerekli olan temel fizyolojik ihtiyaçların (yeme, içme, barınma vb.) karşılanmaması ve yaşadığı toplumdaki beklenen asgari geçim düzeyinin altında bir gelire yaşamını idame ettirme olarak tanımlanabilir. Yoksulluğun nedeni, dünyada var olan maddi kaynakların eşit olmayan bir şekilde dağılımından kaynaklanır. Yoksulluk sosyal bir sorun ve olgudur. Ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel vb. birçok alanda değerlendirilmesi gerekir.

Yoksulluk dar anlamıyla, bireyin yeme içme ve barınma vb. temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir gelirden yoksun olma durumudur. Yoksulluk sınırı, bireyin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için gerekli olan asgari gelir hesaplanarak bulunur. Toplum bilimciler yoksulluğu farklı şekillerde tanımlar.

2.1.2.1 Gelir yoksulluğu

a-Mutlak Yoksulluk: Bireyin “hayatını idame ettirebilecek kadar” gerekli minimum gelire sahip olmamasıdır. İnsanların temel ihtiyaçları olan yeme, içme ve barınma gibi ihtiyaçlarını kasteder. Bu ihtiyaçlarını karşılayacak geliri olmayan birey, “mutlak yoksulluk” sınırının altında yaşıyor demektir.

b - Göreli Yoksulluk: Toplumun asgari yaşam standardı için kabul ettiği kazançta sahip olan ancak sosyal, kültürel vb. ihtiyaçları için yeterli maddi imkâna sahip olmayan olarak tanımlanabilir.

Kısa adı UNDP olan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı gelir yoksulluğunu iki kategoride ele alır.

- 1- Aşırı yoksulluk veya mutlak yoksulluk: Bir insanın yaşamını idame ettirmesi için gerekli asgari kalori düzeyi temelinde tanımlar.
- 2- Genel yoksulluk veya göreceli yoksulluk: Temel gıda ihtiyacı dışında kalan Sağlık, eğitim ve barınma gibi ihtiyaçları ile bunları karşılamak için gerekli gelir eksikliği olarak tanımlar.

Dünya Bankası ise yoksulluğu gelirler açısından, aşırı yoksulluk ve ılımlı yoksulluk olarak sınıflandırır. Bu sınıflama dünya üzerindeki her bir sermaye için gösterilen sosyal ekonomik büyümesini ve belirli bir topluluğun Gayrisafi yurt içi hasıla (GSYİH) büyümesini içerir.

- Aşırı yoksulluk: Günde kişi başına 1 ABD dolarından daha az yaşayan insanlardır.

- İlimli yoksulluk: Günde 2 doların altında yaşayan insanlar.

2.1.2.2. Sosyal refah yoksulluğu:

İnsanların temiz ve güvenli su, kaliteli sağlık, kaliteli eğitim hizmetleri ve insan hakları kapsamında ifade özgürlüğü vb. gibi temel sosyal ihtiyaçlara erişememe durumudur. Bu tür bir yoksulluk için dolaylı göstergeleri mallara, hizmetlere (altyapı-enerji)sağlığa, eğitime, iletişime, temel insan ihtiyaçlarını sürdürmek için gerekli içme suyuna vb. erişim eksikliğidir. (UNDP, 2000)

2.1.2.3. Gıda güvenliği yoksulluğu

Kısa adı FAO olan Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, insanların açlık içinde yaşamadıkları veya açlıktan korkmadıkları durumlarda, gıda güvenliği durumunun var olduğundan bahsederler. İnsanların gıda tüketim düzeyleri ile yoksulluk arasında gelir açısından doğrudan bir ilişki vardır. Aşırı yoksulluk içinde yaşayan aileler nadiren kronik açlıktan mustarıptir ancak aynı zaman da kıtlık ve kıtlığa bağlı açlık durumunda toplumun en riskli kesiminde yer alır (FAO, 2003). Bu nedenle Gıda Güvenliği, insanların her zaman aktif ve sağlıklı bir yaşamı için gerekli olan yeterli, güvenli ve besleyici gıdalara erişebildiklerinde ortaya çıkar.

Hane düzeyinde gıda güvenliği ise ailenin tüm üyelerinin aktif ve sağlıklı bir yaşam için her zaman yeterli yiyeceğe erişimi anlamına gelir. Gıda güvenliği, sosyal olarak kabul edilebilir araçları kullanarak elde edilen edinme besleyici, yeterli ve güvenli gıdaların mevcut olduğu anlamına gelir. Bunun zıddı, gıda güvensizliğinden kaynaklanan kıtlık ve açlıktır.

Yoksulluğun sadece gelir eksikliği veya maddi imkânlardan yoksunluk olarak algılamak yanlış bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, bireyin sosyal yaşamın sunduğu imkânlardan ne kadar istifa ettiğini gösteren mekanizmalardan yoksundur. Yoksulluğun tanımındaki bu eksiklik, farklı bir yaklaşımla sosyal, kültürel ve siyasal hakları içerecek şekilde genişletilmeli ve bireyin ihtiyaçlarının daha geniş bir perspektiften tanımlanmasını sağlamalıdır.

UNDP'nin geliştirdiği İnsani Yoksulluk Endeksi (Human Poverty Index), yoksulluğun sadece “maddi imkânlardan yoksul olma” tanımındaki eksiklikten kaynaklanan kaygının ürünüdür. Söz konusu endeksin gelişmekte olan ülkeler için oluşturulan versiyonuna yoksulluk ölçümü için farklı kriterler eklenmiştir. Bu kriterler :40 yaşından önce ölme riski taşıyanların oranı, okuma-yazma bilmeyen yetişkinlerin oranı, sağlıklı içme suyuna erişemeyenlerin oranı, sağlık hizmetlerinden yararlanamayanların oranı vb. Endeksin daha gelişmiş ülkeler için geliştirilmiş versiyonuna ise bahsedilen kriterlere ek bir yıldan fazla işsiz olanların oranı ve göreceli yoksulluk sınırı altında olanların oranı dâhil edilmiştir.

UNDP'in bir de İnsani Gelişme Endeksi (Human Development Index) vardır. Bu endekste: Doğum esnasında yaşam beklentisi, erişkin okuryazarlık oranı, (birleşik ilk, orta ve yüksek okul kayıt oranları kombinasyonları ile ölçülen) eğitim düzeyi ile (kişi başına düşen GSYH ile ölçülen) hayat standardı gibi kriterler yer almaktadır (Adman ve

diğerleri, 2002: 9; Şenses, 2001: 102). UNDP'in (2004) raporuna bütün bu kriterlere ek kültürel ek kültürel kriterlerde eklenmiştir.

Yoksulluğun tanımına ilişkin çeşitli yaklaşımlar mevcut olmasına rağmen mutlak yoksulluk ve görelî yoksulluk kavramlarının biraz daha öne çıktığı görülmektedir. Mutlak yoksulluk, herhangi bir kişinin varlığını sürdürebilmesi ve en temel gereksinimlerini karşılayabilmesi için gerekli gelir düzeyine sahip olmaması olarak; görelî yoksulluk ise, herhangi bir bireyin belirli bir yaşam düzeyine sahip olarak yaşamını sürdürebilmesi için gerekli toplu taşıma, içme suyu, sağlık, eğitim ve kültürel etkinlikler gibi mal ve hizmetleri karşılayacak gelir düzeyinin altında gelire sahip olması durumunda, üstündekilere göre yoksul kabul edilmesi şeklinde tarif edilebilir (Sallan Gül,2002:108-109).

Sosyoloji Sözlüğü'nde Gordon Marshall yoksulluğu, maddi olanaklardan yoksun olmadan daha ziyade sosyal yaşamdan soyutlanmayı ve var olan sosyal yaşamın dışına itilme olarak tanımlar. Yoksulluğu iki şekilde açıklar; mutlak ve görelî. Ona göre mutlak yoksulluk, sadece insan bedeni için gerekli günlük kalori miktarının karşılanması değil aynı zamanda barınma, eğitim, sağlık gibi toplumsal gerekliliklerden mahrum olamama durumu olarak, görelî yoksulluk ise başkaları ile karşılaştırıldığında onlarda bulunan herhangi bir şeyden mahrum olmak olarak kavramlaştırılır (Marshall, 1999: 825).

Tablo 1.1. Mutlak ve Görelî Yoksulluğun Karşılaştırılması

Mutlak Yoksulluk	Görelî Yoksulluk
Kişi başına tüketilen kalori düzeyine bağlıdır.	Minimum kalori ihtiyacına ilaveten kültürel ve toplumsal açıdan tüketilmesi zorunlu olan malları ifade eder.
Hayatta kalabilmek için gereken 2400 k/cal besin almaya gücü yetmeyenleri kapsar.	Ülkedeki ortalama gelirin belli bir oranının (% 40) altındakileri kapsar.
Kalkınmakta olan ülke yoksulluğu olarak bilinir.	Kalkınmış ülke yoksulluğu olarak bilinir.
Dünyadaki yoksulluk ele alınır, karşılaştırmalar yapılır.	Bir ülkedeki yoksullukla ilgilenildiğinde kullanılır.
Analiz düzeyinde yararı: Ülkeler arasındaki yoksulluk oranlarının karşılaştırılmasını sağlar / yoksulluk hakkında sayısal bilgiler verir.	Analiz düzeyinde yararı: gelir dağılımındaki eşitsizliği en açık şekilde verir.
Eleştiri: Dengeli beslenme göz ardı edilir / yoksulluğun yoğunluğu ve derinliği hakkında bilgi vermez.	Eleştiri: Salt kişi başına ortalama gelir ele alınır, dolayısıyla, kişilerin yaşam standartları hakkında fazla bilgi vermez.

(Erdem, 2003: 29)

2.2.3. Yoksulluğun Tarihçesi

Yoksulluk konusu tarihin her döneminde var olan bir konudur. Bu konuya ilişkin araştırmaların kökeni 17. yy başlarına kadar gider. Ancak kitlesel yoksulluğun yaygınlaşması ve sürekli hale gelmesi 18. yy ortalarından itibaren baskın bir şekilde kendini hissettirmeye başlamıştır (Şenses, 2006: 32). Yoksulluğa ilişkin sistemli ilginin kökleri 17. yy başlarında kendini göstermiş olup 18. yy görünür hale gelmiştir. 17. Yy John Locke 'un önderliğinde mülkiyet hakkı temelinde başlatılan tartışmalar liberalizme katkı sağlamıştır. Ancak o dönemde yoksulluğun okuması, liberal siyasal kuramlar arasında gerginlik yaratmıştır. O dönemde kuramcılar bir taraftan özel mülkiyeti savunurken bir taraftan da, yoksullara yardım geleneğinin önemsenmesi gerektiğini ve kişisel refahın yanında sosyal refahın önemli olduğuna vurgu yapmışlardır (Şenses, 2006: 63).

Yoksulluğa dair ilk yaklaşımlarda kabul gören düşünce, yoksulluğun bir kader olduğu ve bazı insanların iyi yaşam için seçildiği şeklindedir. Yoksulluğun tamamen bir kader olduğunu savunan bu yaklaşımda doğuştan gelen özelliklere ve coğrafyanın yazgısı olduğuna inanılmıştır.

Bunların yanında o dönem filozoflarının en önemli sorunu yoksulluğun nereden geldiğidir. Yoksulluğu bireylerin ücret farklılığından, beslenme alışkanlıklarına kadar birçok nedenle açıklamışlardır (Polanyi'den akt. Oktik, 2008: 27). 20. yy sonlarında yaşanan ekonomik, siyasal ve toplumsal bunalımlar birlikte yoksulluk önemli bir sorun haline gelmiştir. Küreselleşmeyle birlikte fırsatlardaki ve yaşam standardındaki gerilemeler yoksulluğu küreselleştirmiş ve insan hak ve ihtiyaçlarındaki yoksunluğu arttırmıştır (Burkett, 1990: 22).

2.2.4 Yoksulluk Yaklaşımları

Yoksulluğu açıklamada tek ölçüt ve yaklaşımın olmaması bir olgu olarak açıklanmasını güçleştirmektedir. Yoksulluğun ölçümünde başlıca iki yaklaşımdan söz edilebilir (Aktan ve Vural, 2002): Doğrudan yaklaşım ve dolaylı yaklaşım. Doğrudan yaklaşım, insanların temel ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığı belirleyerek var olan durumla olması gereken durumun karşılaştırılmasıdır. Dolaylı yaklaşımda ise, hanede yaşayan bireylerin sahip olduğu kaynakların temel ihtiyaçlarının karşılanmasında kaynakların şekil ve içerik olarak karşılaştırılması söz konusudur. Hanenin ya da bireyin yoksulluğunun tespitine ilişkin değişik ölçüm yöntemleri vardır. Bu ölçüm kriterleri bazıları günlük alınması gereken kalori miktarına, bazıları tüketilen günlük kalori miktarının ortalamasının altında kalıp kalmamasına, bazıları temel zorunlu gereksinmelere ve gıda harcamalarına, bazıları ise bireyin kendisini hangi durumda yoksulluk sınırının altında saymasına dayandırılmaktadır (Ökten ve Kale, 2009: 64-67).

Yoksullukla ilgili yapılan çalışmalarda yoksulluğun on bir tane sosyal olgu içerdiği görülmektedir. Bunlar: ihtiyaçlar, yaşam standardı, kaynak yetersizliği, güvenlik eksikliği, yetki eksikliği, çoklu yoksunluk, yoksun bırakma, eşitsizlik, sınıf, bağlılık ve kabul edilmeyen ekonomik güçlüktür (Gordon ve Spicker, 1999: 150-157).

Kalaycıoğlu'na (2007) göre ise yoksulluk yaklaşımları beş çerçeve içerisinde incelenebilir:

2.2.4.1 Klasik Malthusçu Yaklaşım:

Malthus'a göre yoksulluk, var olan kaynaklarla nüfus arasındaki dengesizlikten kaynaklanır. Ona göre yoksullar olumsuz sosyal ve kültürel özellikler (eğitimsizlik, ahlaki değerlerden yoksunluk, çok çocuk yapma vb.) taşımakta ve buda ekonomik ve sosyal dengesizliği arttırmaktadır. Onlara bu konuda verilecek etik konularda verilecek eğitimler soruna çözüm sunabilir. Bakamayacağı kadar çocuk yapan yoksulların “ yoksul” olduğu fikrini savunur. Ekonomide görülen sefaletin nedeni yoksullar olarak görür.

2.2.4.2. Klasik Marxist Yaklaşım:

Yoksulluk, kapitalist sistemin kendi yapısından kaynaklanan özelliklerin sonucudur. Kapitalizm yapısında emeğin üretkenliğinin sürekli artırılması karşın, emeğin bu üretimden aldığı payı azaltmak amaçlandığı için gereğinden fazla yedek işgücü yaratır.

2.2.4.3. Yoksulluk Kültürü Yaklaşımı:

Lewis tarafında Amerika'da yaşayan yoksul 5 Meksika göçmeni aile üzerinde yaptığı çalışmada; ailelerin yoksulluğu bir kader olarak gördüklerini, içinde buldukları yoksul durumu varoluşun doğal bir sonucu olarak kabullendiklerini, içinden buldukları durumdan kurtulmak için bir çaba sarf etmediklerini, kendi gelecekleri ve çocuklarının geleceği için herhangi bir plan yapmadıklarını, günü yaşadıklarını, bu ailede yaşayan çocukların da bu kültürü benimsediğini ve içselleştirdiğini tespit etmiştir.

Marksist bir yaklaşımla Oscar Lewis yoksulluğun kendi alt-kültürünü yarattığını söyler. Bu konu ile ilgili tespitlerde bulunur:

- Bu durum yoksulluğun nedeni değil sonucudur.
- Bu kültür nesiller boyu devam eder.
- Bu durum sadece ekonomik yoksulluğa değil daha önemlisi düşünsel anlamda bir yoksulluğa sebep olur.

2.2.4.4. Neo-liberal Yaklaşım:

Bu yaklaşım yoksulluğu piyasa temelli ve buna bağlı bir olgu olarak ele alır. Onlara göre yoksulluk, bireylerin ekonomik olarak verimliliklerinin düşmesi, tekdüze hale gelmesi, becerilerinin piyasanın istek ve taleplerini karşılayacak kapasiteden yoksun olmaları ve bununla birlikte rekabete ayak uyduramama nedenleriyle oluşur. Yoksullara

yeniden beceri kazandırmak yetmez, yeniden toplumsallaştırmak da gerekir. Günün şartlarına ve beklentilerine uygun “beşeri sermayenin” oluşturulması ve geliştirilmesi gerekmektedir.

2.2.4.5. Sosyal Demokrat Yaklaşım:

Bu yaklaşımda yoksulluk, toplumsal eşitsizlikle ve sınıf mücadelesi yönünden ele alınır. Onlara göre yoksulluk, gelirin dengeli dağıtılmaması sorunudur. Bu sorunu çözmek için dengeli bir dağıtım için gerekli sosyal politikalar geliştirilmelidir. Neler yapılabilir sorusunun karşılığı ise İşsizlik azaltılabilir, maaş ve ücret gibi ödemeler arttırılabilir, çocuk, kadınlar ve engelliler için destekler ve sosyal güvenlik sistemleri geliştirilebilir vb.

Amartya Sen tarafından ortaya konan, Birleşmiş Milletler ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından da benimsenen, yoksulluğu sadece elde edilen gelirle açıklayan tanımlara karşı çıkar ve yoksulluğu yapabilirlik yaklaşımı kapsamında değerlendirir. Yapabilirlik kavramını; açlık, hastalık, eğitimsizlik vb. gibi hiç kimse tarafından istenmeyecek durumlardan kaçınabilme yetisi olarak görür. Yoksulluğu ise yapabilirlikten yoksun olma durumu olarak tanımlar. Sen yoksulluk göstergesi olarak sadece gelir düzeyine bakılmasına karşı çıkar ve gelir yoksunluğundan ziyade, kapasite yoksunluğunu ele alır (Buz, S. & Aygüler, E. 2017).

2.3. KADIN YOKSULLUĞU KAVRAMI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

2.3.1 Kadın Yoksulluğu

Yoksulluğun tanımı yapılırken farklı kavramlaştırmalara ihtiyaç duyulmasının nedeni farklı kriterlere göre ele alınmasından kaynaklanır. Bu zorluğun özünde “neye, hangi kritere göre” sorusu yer alır. Yoksulluğun tanımı üzerinde henüz ortak bir görüşe varılamaması kadın yoksulluğunun açıklanmasında da bir sorun olarak karşımıza çıkar.

Tüm toplumlarda doğuştan gelen biyolojik farklılıklar kendi kültürü içerisinde ele alınarak yorumlanır. Bu yorumlamalar kadın ve erkeğin ne tür davranışları ve etkinlikleri yapabileceği, ne tür haklara ve özgürlüklere sahip olabileceğine ilişkin toplum tarafından genel geçer toplumsal beklentileri kapsar. Bu beklentiler farklı toplumlarda farklı şekillerde ve aynı toplumda farklı şekillerde karşımıza çıksa da özde kesiştiği noktalar

yer alır. Kesiştikleri bu noktalar cinsiyete dayalı farklılıklar ve eşitsizliklerdir (Ecevit, 2003: 83).

Kadın yoksulluğuna ilişkin söylemler 1970'lerden itibaren kavram olarak ele alınmaya başlamıştır. Yoksulluk kadınlara özgü bir kavram değildir ancak kadın ve erkek yoksulluğu farklı yaşar. Yoksulluğu yaşama süreçleri de birbirinden farklıdır.

1970'lerden önce yapılan yoksulluk çalışmalarında cinsiyet dayalı bir yaklaşımdan söz edilemez. Daha önce yapılan yoksulluk çalışmalarında haneler dikkate alınmış yoksullar kadın ve erkek ayrımı yapılmadan hane bazlı değerlendirilmiştir. Yoksulluğun kadın temelinde ele alınması, kadın çalışmalarının ön plana çıkması, yoksulluk kavramının kadın açısından ele alınması 1970'lerden sonra başlar. Bu tarihten sonra kadın temelli yoksulluk araştırmaları önem kazanmış, gelişme ve rahat bir yaşamın farklı ülkelerdeki yansımalarını anlamamıza yardım etmiştir. (Kümbetoğlu, 2002: 129).

Kadın yoksulluğu konusu bir problem olarak ilk defa uluslararası bir mecrada, 1995'de Pekin 4. Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilmiştir. Bu konferansta son 10 yılda kadın yoksulluğunun erkek yoksulluğundan daha hızlı arttığı kabul edilmiş ve bu soruna ilişkin yol çizgisi belirlenmiştir.

Toplumda kadınlar ev işleri, çocuk ve yaşlı bakımı, eğitimsiz ya da düşük eğitimli olmaları, çalışma hayatında deneyimsiz olmaları gibi cinsiyet temeline bağlı nedenlerle yoksulluk riskine erkeklere göre daha fazla hissetmektedirler (Şener, 2009).

Yoksulluğu açıklarken kadın temelinde ele alınan yoksulluğun kadınlaşması kavramı, evin reisinin kadın olduğu tek ebeveynli aileler, kadınların enformel sektörlerde çalışması ve bu sayısındaki artış hızı ile gündeme gelmiştir. Yoksulluğun etkisinin erkeklere nazaran kadınlarda daha fazla hissedilmesi, kadınların yoksulluk oranlarının erkeklerden yüksek olması, kadın yoksulluğunun erkeklere göre daha hızlı arması gibi kadın yoksulluğunun bileşenleri veya sonucudur (Bridge, 2001).

Dünya genelinde son yıllarda yoksulluk ve yoksullukla mücadele politikalarında, söylemlerinde, kadınlar ön planda gibi görünse de kadınlar kendi hakları ve talepleri olan kişiler olarak değil yoksulluğun bir değişkeni olarak görülür. Ayrıca insanların alışveriş sepetindeki malzemelerin ne kadarını alabileceği ölçen resmi yoksulluk ölçümleri, gelir ve gider ölçekli olarak ele alınmaya devam eder. Var olan yoksulluk ölçümleri farklı gelire sahip hanelerin karşılaştırılmasını içerir. Bu ölçümün eleştirilen tarafı ise

kaynakların hane içinde eşit dağıtıldığından yola çıkmakta ve cinsiyet, yaş gibi önemli kriterleri göz ardı etmesidir (Millar and Glendinning, 1992).

2.4. ÖZGÜVEN KAVRAMI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

2.4.1 Özgüven Kavramı

Özgüven ruhsal hayatın en temel unsurlarından biridir. Aynı zamanda duygusal bir ihtiyaçtır. İnsanlar kendilerini bir nebze de olsa değerli ve önemli bulmazsa temel ihtiyaçlarını karşılayamaz ve sıkıntı yaşar. İnsanı yaşayan tüm canlılardan ayıran en önemli özelliği, kendini tanımasıdır. Bu şekilde bir kimlik oluşturur ve oluşturduğu kimliğe değer biçer (Kaya, 2015; 33).

Öz güven, insanların ruh sağlığının iyileştirilmesinden tutunda iş hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak gibi pek çok bağlamda ortaya çıkan bir terimdir. Kendine güven, bir kelimesinden daha fazlasıdır; ruh sağlığı ve beden sağlığı için olmazsa olmaz gerçek bir kavramdır. Öz güven, hem hissetmeyi hem de yapmayı içerir.

Öz güven, sadece kişinin kendisi hakkında ne düşündüğü değil çevresindeki diğer insanlar hakkında ne düşündüğü ve aynı zamanda karşısına çıkan zorluklarla ve belirsizliklerle rağmen nasıl başa çıktığını içeren bir süreçtir. Bu süreç, kişinin iç dünyasında, özel dünyasında ve etrafındaki dış dünyasında da geçerlidir. Bu özgüvenin geniş tanımıdır. O zaman öz güven, kendini tanıma, kendine inanma ve inançlarına göre hareket etme cesaretidir. Öz güven, kişinin kendine, çevresine ve dünyaya karşı duyduğu saygıdan doğan, cesur eylemlere yol açan olumlu bir duygudur.

Özgüven; bireyin kendisi olmaktan mutlu olması ve bu mutlulukla çevresiyle uyum içerisinde yaşamasıdır (Lindenfield, 1997).

Özgüven, kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını belirleyen, kendi hakkındaki değerlendirmeler olarak tanımlamakta ve özgüvenin oluşumunda dört faktörün önemli olduğundan bahsedilmektedir (Çevikbaş, 2013).

Bunlar:

1) Kişinin başkalarının kendisiyle ilgili yaptığı olumlu ve olumsuz düşüncelerine nasıl karşılık verdiği,

2) Kişinin elde ettiği başarıları, hayattaki pozisyonu ve sahip olduğu sosyal statüsü,

3) Kişinin yakın çevresinden gördüğü ilgi, saygı ve sevginin boyutu,

4) Kişinin kendi istediği amaçlara ve kendisi adına başkaları tarafından konulan amaçlara

ulaşma düzeyidir.

Bireyin kendini algıladığı benliğiyle ulaşmak istediği benliği arasındaki fark o kişinin özgüven düzeyini belirler. Bireyin, algıladığı benliği ile ulaşmak istediği benlik arasında belli bir farkın olması normal olarak kabul edilmektedir (Pişkin, 2002). Bireyin kendine karşı olumlu duyguları olsa dahi çevresindeki insanların kendisinden beklediği olumlu düşüncelere karşılık veremediğinde ve karşı taraftan olumsuz tepkiler aldığı anda, kişinin özgüveni olumsuz etkilenebilmektedir (Akagündüz, 2006: 20).

Öz güven, çoğu zaman başarının önemli bir parçası olabilir. Çok az özgüven, insanların kendilerini mağlup veya depresif hissetmesine neden olabilir. Ayrıca insanları kötü seçimler yapmaya, yıkıcı ilişkilere girmeye ya da tam potansiyellerini yerine getirmeye zorlayabiliyor.

Aşırı yüksek veya aşırı düşük uçlarındaki özgüven seviyesi zararlı olabilir, bu nedenle ideal olarak, ortada bir yerde bir denge kurmak en iyisidir. Kendimize karşı olumlu ancak gerçekçi bir bakış açısı genellikle ideal olarak kabul edilir. Ama öz güven tam olarak nedir? Nereden geliyor ve hayatlarımız üzerinde gerçekten nasıl bir etkisi var?

Öz güven çoğunlukla bir kişilik özelliği olarak görülür, bu da istikrarlı ve kalıcı olma eğiliminde olduğu anlamına gelir. Öz güven kişinin Kendi görünümü, inançları, duyguları ve davranışları hakkında kendini nasıl değerlendirdiğine ilişkin inançlarını içerir.

İç ve dış özgüven bir araya gelerek özgüven duygusunu oluşturur. İç özgüven, bireyin kendini doğru tanıması, algılaması ve kişiliğinden memnun olması olarak tanımlanırken; dış özgüven ise kendimizi algılayış biçimimizin dışarıya yansımaları olarak tanımlanabilir. İç özgüven 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; kendinden hoşnut olma, kişiliğini tanıma, kendine ulaşabileceği hedefler koyma ve olumlu düşünmedir (Lindenfield, 1997).

- Kendinden hoşnut olma; kendinden hoşnut olan bireyler ne istediklerini bilirler ve isteklerine değer verirler. Yaptıkları iyi şeyler için takdir beklerler, beklentileri karşılanmadığında, takdir görmediklerinde bu net bir şekilde söylerler. Buldukları ortamlarda yaptıkları şeyler için ilgi ve alaka görmek isterler ve gördükleri bu ilgi

karşısında mutlu olurlar. İyi niyetli oldukları için düşüncelerini ifade etmekten çekinmezler. Diğer bireylerin haklarına saygı gösterir ve onların haklarını engelleyecek her türlü davranıştan uzak dururlar.

- Kişiliğini tanıma; kendilerinin neleri yapabileceklerini neleri yapamayacakları ve hangi konularda güçlü hangi konularda zayıf olduklarını bilirler. Benimsedikleri değerleri vardır. Arkadaş seçiminde titiz davranırlar. Eleştirilmekten çekinmezler. Eleştirilerin haklı olanlarını alırlar ve kendilerini bu yönde değiştirmeye çalışırlar. Bir sorunla karşılaştıklarında çevrelerinden yardım almaktan çekinmezler.

- Kendine ulaşabileceği hedefler koyma; hayatta ne istediklerini ve gelecekte ne beklediklerini iyi bilirler. Neler yapabileceklerini bilip ona göre tek başlarına ulaşabilecekleri hedefler koyarlar. Hedeflerine ulaşmak için azimle mücadele ederler. Kendilerini eleştirme kapasiteleri yüksektir. Kendi gelişimlerini takip ederler. Karar almaları gerektiğinde zorlanmazlar. Sık sık eleştiriler ve ne kadar geliştiklerini takip edebilirler. Karar vermeleri gerektiği durumlarda çok zorlanmazlar.

- Olumlu düşünme; hayata karşı hep olumlu bakarlar. Hayatın karşısına hep olumlu şeyler çıkaracağına karşı her daim umutları vardır. Her zaman geleceğin geçmişten daha güzel olacağına inanırlar. Herhangi bir sorunla karşılaştıklarında çözeceklerini düşünürler. Onlara göre her sorunun bir çözümü vardır. Değişikliğe ve yenilenmeye açıktırlar. Bu sayede değişikliklerin kendilerini geliştireceklerine inanırlar.

Dış özgüven ise 3 alt boyuttan oluşur. Bunlar; iletişim, kendini ifade edebilme, duygularını kontrol edebilmedir (Lindenfield, 1997).

- İletişim; birey kendini iyi tanıyorsa nerede konuşması gerektiğine nereden susması gerektiğine, konuşmalarını ne şekilde devam ettireceklerini, ayrıntı verip vermeme konusunda ne yapmaları gerektiğini bilirler. Beden dilini iyi kullanırlar ve karşı tarafın verdiği mesajı alırlar. Kalabalık önünde konuşmaktan korkmaz ve çekinmezler.

- Kendini iyi ifade edebilme; bu bireyler ne söylemek istedikleri konusunda tereddüt yaşamazlar. Neleri yapabilecekleri, haklarını ve sınırlarını iyi bilirler, kurallara uyarlar. Bir şey yapma konusunda karşısındaki bireyleri cesaretlendirebilirler. Aynı şeyi karşı taraftan da beklerler. İltifat etmekten ve edilmekten hoşlanırlar. İstemedikleri şeyi kolaylıkla söylerler.

- Duygularını kontrol edebilme; olayları olduğu gibi kabul edebilirler. Olumlu ve olumsuz duygularla başa çıkabilirler. Mutsuzluğun kendilerini esir almasına izin

vermezler ve durumu aşmanın yollarını bulurlar. Haksız bir durumla karşılaştıklarında kendilerini savunurlar. Öfke, kıskançlık gibi duyguları yaşadıklarında kendilerini suçlu hissetmezler. İlişkilerinde neşe, sevgi ve mutluluk gibi olumlu duygular içerir.

Özgüven yaşamla baş etmemizi sağlayan ve zorluklara dayanmamızı kolaylaştıran önemli bir kişisel özelliktir (Gökner, 2007). Ayrıca kişinin dış tehditlere karşı yeteneklerini geliştirmesine de katkıda bulunmaktadır (Kadous ve ark, 2014). Benzer bir ifade ile özgüven bireyin kendini tanıması, yapabileceklerini bilmesi, kendi duygularından emin olması, kendini sevmesi ve kendiyle barışık olmasıdır (Özbey, 2004: 85).

Özgüven, kişinin kendisini hakkında bir fikre sahip olması, kendini olumlu değerlendirip değerlendirmemesi sonucu ortaya çıkan öznel bir yargıdır. Bireyler düşük veya yüksek özgüvene sahip olabileceği gibi durağan değildir. İçinde bulunduğu durumlara ve şartlara göre değişim gösterir (Akagündüz, 2006). Özgüven, bireylerin durumlara karşı tutumlarını belirleyen önemli bir özelliktir (Be'nabou ve Tirole, 2002). Özgüven kişinin kendine yönelik negatif ya da pozitif tutumu olarak da ifade edilmektedir (Rosenberg, 1965: 20).

Branden (2002)'e göre özgüven, öğrenme ve karar verme yeteneğine güvenme ve özsaygı bileşenlerinden oluşmakta, insana güç vermekte ve daha fazla çaba göstermesi yönünde motive etmektedir (Gökner, 2007). Ayrıca kişiliği biçimlendirmekte ve bir insan olarak sahip olduğumuz sonsuz kapasiteyi kullanma şeklini belirlemektedir (Humphreys, 1999: 12).

Özgüven önemli bir kişilik özelliğidir ve yaşamla gerçekçi bir yaklaşımla mücadele etmemizi sağlar (Gökner, 2007). Katı ve esneklikten uzak durmak, kendini küçümseyen ve eleştiren bir içyapı, ihmalkâr, suiistimalci ve sağlıksız bir yaşam biçimi, mücadeleden kaçmak, koruyucu iletişim kalıplarının olması, bağımlı kişilik yapısı, kişinin özgüvenini köreltmektedir (Humphreys, 1999: 12). Ayrıca özgüven, olumlu sonuçlar meydana getirmek için kişinin yeteneğine olan inancını da yansıtmaktadır (Kadous ve ark 2014: 235-250).

Özgüven konusundaki en önemli şey insanın kendini tanıması neler yapabileceğini bilmesidir. İnsan hayatı boyunca engellerle karşılaşır, özgüven ise bu engellere karşı bulduğumuz başarılı çözümlerle kazanılır (Ekinci, 2013).

Özgüven insanlarda doğuştan vardır. Ancak bu duygu çocukluktan itibaren hayat şartlarına bağlı nedenlerle törpülenmiş bir özellik olarak karşımıza çıkar. Özgüvenin iki temel özelliği vardır. Bunlar kendini sevme ve kendi kendine yetebilme duygusudur (Mutluer, 2006). Özgüven insanların yaşamda karşılarına çıkan sorunlar karşısında ve üstlendikleri sorumlulukları yerine getirme konusunda daha kolay üstesinden gelebilecekleri konusunda yardımcı bir duygudur (Çelik, 2014).

Özgüveni yüksek olan bireylerin kendilerini oldukları gibi kabul ettikleri ve sınırlarının farkında oldukları görülmektedir. Ayrıca yeteneklerinin ve yapabileceği kapasitelerini bildikleri için realist ve ulaşılabilir hedefleri vardır. Bu nedenle kendi olan güvenleri sayesinde karşılaştıkları durumlara karşı olumlu davranış geliştirirler. Böylece olaylara ve karşılaştıkları durumlara dair olumlu davranışlar sergilemektedir (Mckay ve Fanning 2000).

Özgüven seviyesi düşük kişilerse daima kendilerinden şüphe duyarlar. Acaba yapabilir miyim kaygısı taşırlar (Sarıçam, 2012: 573-586). Özgüveni düşük bireyler ne kadar başarılı olurlarsa olsunlar kendilerini hep başarısız ve değersiz olarak görür (Whyte, 1961: 11). Öz güveni düşük kişiler hayatın karşılarını çıkardığı sorunlarla baş edemeyeceğini düşünür. Bu düşünce de onda acizlik ve çaresizlik duygusu geliştirir. Sürekli stresli ve kaygılı olurlar (Rogers,1954). Öz güvensiz olan kişiler samimi ve sıcak ilişkiler geliştirmekten uzak dururlar. Bunun nedeni karşı tarafın kendisinin eksiklerini göreceğini reddedilecekleri düşündükleri için bu tür bir ilişki içine girmezler (Fromm, 1947: 13).

Özgüveni yüksek bireyler yaptıkları işlerde veya karşılaştıkları sorunları aşmada ne kadar başarılı olurlarsa özgüven ve mücadele etme düzeyleri o kadar artar, özgüven yoksunluğunda ise birey diğer bireylere duygusal olarak daha fazla bağımlı olmaktadır (Akın, 2007: 167-176).

Özgüveni düşük birey kendini sürekli değersiz görmekte ve ulaşması gereken hedeflerini gözünde büyütürken çaba sarf etmemekte, sorunlarını çözemeyeceğine inanmaktadır (Karademir, 2015: 54-77). Olumsuz eleştiriler kişilerin özgüveninde derin yaralar açmakta, özgüvenini yıkmada konusunda kuvvetli bir etkileri olmaktadır (Mckay ve Fanning, 2000).

Bu alanda çalışan araştırmacılar, iki çeşit özgüvenden bahsederler. İç özgüven, kendimizi ne kadar sevdiğimiz kendimizle ne kadar barışık olduğumuz ve konudaki duygu ve düşüncelerimizdir (Akın, 2007: 167-176). İç özgüven kavramı kendini sevme,

tanıma, kendine açık hedefler koyma ve bu hedeflere ulaşma konusunda olumlu düşüncelere sahip olma ve kendinden memnun ve kendisiyle barışık olma durumu karşısında hissettikleri duygudur (Özbeş 2004, An 2005, Akın 2007). Dış özgüven ise bireyin diğer insanlarla kurduğu iletişim becerileri, kendini ifade edebilme yeteneği ve duygularını kontrol edebilme konusunda dışarıya verdiği görüntüler olarak açıklanabilir (An 2005, Akın 2007). Dış özgüvene sahip bireyler iletişim kanallarını çok iyi kullanabilen öz güvenleri yüksek kişilerdir (Şar ve ark. 2010: 1205,1209).

Özgüvenimizin temelinde pozitif olma duygusu vardır. Özgüvenin yüksek olması ve sağlıklı bir iletişim için iç ve dış özgüvenin tutarlı olması gerekir (An, 2005:1-6). Bir durumla karşılaştığımızda olumsuz düşüncelerimiz ne kadar fazlaysa o durumla ilgili iş yapabilme düşüncemiz o oranda düşmektedir. Hayattaki başarılarımız ve özgüvenimiz arasında doğru orantılı bir ilişki vardır (Lindenfield, 2004).

2.4.2 Özgüven Yaklaşımları

Maslow (1943), insanların belirli ihtiyaçlara ulaşmak için motive olduklarını ve bazı ihtiyaçların diğerlerinden öncelikli olduğunu söylemiştir. Hayatta kalmak için en temel ihtiyacımız fiziksel ihtiyaclarımızdır.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi, insanın en temel ihtiyaçlarını bir piramit içinde hiyerarşik seviyeler olarak gösteren beş aşamalı motivasyon teorisidir. Bireylerin daha yüksek ihtiyaçlara ulaşabilmesi için hiyerarşide daha düşük ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Hiyerarşinin en altından itibaren ihtiyaçlar: fizyolojik, güvenlik, sevgi ve aidiyet, saygınlık ve kendini gerçekleştirme olarak sıralanır (Maslow, 1943: 370-396).

Maslow, başlangıçta bireylerin daha yüksek düzeyde kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarının karşılanmasından önce daha düşük fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğini söyler. Eksiklik ihtiyacı 'aşağı yukarı' tatmin edildiğinde, ortadan kalkacak ve faaliyetlerimiz alışılmış bir şekilde, henüz karşılamamış olduğumuz bir sonraki ihtiyaçlara cevap vermeye yönelecektir. Bunlar daha sonra bizim göze çarpan ihtiyaçlarımız olur. Ancak, büyüme ihtiyaçları hissedilmeye devam ediyor ve devreye girdikten sonra daha da güçlenebilir.

Maslow'a göre değer verilme ihtiyacı ikili bir yapıya sahiptir. Birey bir taraftan kendisine güven ve saygı duyarken diğer taraftan, çevresindekilerden kendisine saygı göstermelerini beklemektedir. Değer verilme ihtiyacının karşılanması, kendine güven ve başarıya inancın gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Kocaarslan, 2009). Bu sistem içinde

kendini değerlendirme ihtiyaçlarının tatmini bireyin kendine güvenmesini (özgüvenini), kendini değerli, güçlü, yeterli ve gerekli bir kişi olarak hissetmesini sağlamaktadır (Başoğlu, 2007: 20-40).

Sigmund Freud (1856-1939), psikanalizin kurucusudur. Freud, çocukluğumuzda yaşadığımız olayların ileriki yaşlarda, kişiliğimizin oluşmasında etkisi olduğunu düşünüyordu. Klinik araştırmalarının sonucunda zihnin en az üç seviyesi olduğu fikrini ortaya attı.

Freud, bilinçaltı zihin teorisini geliştirdi. Bu modelle zihnin yapısını ve fonksiyonunun özelliklerini açıkladı. Zihnin bu üç seviyesini açıklamak için buzdağı örneğini kullanır. Denizin içinde yer alan buzdağının görünen kısmında dikkatimizin odağını oluşturan, tüm düşüncelerimizin gerçekleştiği bilinçli zihin vardır. Bu düşünceler gelişimimize yardımcı olur, hemen kullanılır ve kolay erişilir. Örneğin açlık hissi gibi açlık hissediyoruz ve hemen bir şeyler yemeye karar veriyoruz. Buzdağının görünen kısmının hemen altında kalan bilinçaltı zihinde, bellekten alınan hafızamızın hemen hatırlayacağı her türlü bilgi yer alır. Buzdağının göremediğimiz ama aslında aklımızı oluşturan en önemli kısmı ise aslında bilinç dışı zihindir. Bilinçdışı zihin, depoda tutulan, bilinç öncesi alanın aracılık ettiği, bilinçlenmeye erişilemeyen ancak yargıları, duyguları veya davranışı etkileyen bir kazan gibi işlev görür (Freud, 1900: 159-204).

Freud, geçmişte yaşanan bazı kötü ve acı verici olayların veya ulaşılamayan bizi hüsrana uğratan arzu ve isteklerin olduğunu, bunların hatırlanmamak üzere bilinçdışı akılda kilitlendiğini söylemiştir. Ona göre bilinçdışı zihinde, cinsiyet ve saldırganlık biyolojik temelli ilkel dürtülerimiz yer aldığını, çoğu zaman bu dürtülerin bilince ulaşmadığını, çünkü bilinçli zihin tarafından kabul edilemez olduklarını savunmuştur. Ancak Freud'a göre bilinç dışı zihin davranışlarımızı daha fazla yönetir. Ona göre amaç bilinç dışı bilinci bilinçlendirmektir (Freud, 1915)

Freud daha sonra teorisini geliştirerek kişiliğin üç parçadan oluştuğunu söyler. "İd", "Ego", "Süper Ego" (Freud, 1923: 235-239) Kişiliğin bu üç yapısı sürekli birbiriyle etkileşim halindedir. Bu etkileşimde davranışları yönlendirir. Bireylerin duyguları, ihtiyaçları, dürtüleri ve içgüdüleri "id"de bulunur. İd kişinin ilkel yönünü temsil eder. Kültürel sınırlamalardan etkilenmez (Erdoğan, 1983).

Ego kişiliğin bilinci temsil eden kısmıdır. İd'deki enerjiyi kontrol eder. Bireyin dış dünyaya ve süper ego'ya uygun hareket etmesini sağlar (Tegin, 1986).

Süper ego ise kişiliğin sosyal ve etik yönünü temsil eder. Süper ego'nun göze çarpan en önemli özelliği kendine karşı saldırganlığı benimsemesidir. Süper Ego, bu saldırganlığı, egoya yaptığı baskı sonucu sağlar (Luthans, 1985). Süper ego gücünü, ego'dan kendini ayırdığı ve ona karşı baskı kurduğu ölçüde sağlar.

Ego bireyin ruhsal durumunun gelişmesine yardımcı olduğu gibi özgüvenin oluşmasına da yardım eder (Erdoğan, 1983). Ego ancak id ve süper ego'nun baskısından uzak kaldığı sürede özgüvenini geliştirir. Özgüven id, ego ve süper ego'nun etkileşiminde ego'nun daha önde olması ile oluşur eğer bu yapı içerisinde çelişki ve tutarsızlık olursa ego zarar görür ve zayıf bir özgüven gelişir (Kasatura, 1998).

Erikson, Freud'un görüşlerinden hareket ederek kişilik gelişimini sekiz dönemde ele alır. Bu dönemlerin her birinde bireyin karşısına çıkan sorunların bir sonraki gelişim aşamasında da problem olacağını söyler. Erikson'un, psikososyal gelişim aşamaları şu şekildedir (Kasatura, 1998) :

1. Temel güvene karşı güvensizlik (bebeklik,0-1 yaş)
2. Özerkliğe karşı kuşku ve utanç (küçük çocukluk, 1-3 yaş)
3. Girişimciliğe karşı suçluluk (ilk çocukluk, 3-6 yaş)
4. başarıya karşı aşağılık (orta çocukluk, 6 yaş-ergenlik)
5. Kimlik kazanmaya karşın rol karmaşası (ergenlik)
6. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık (genç yetişkinlik, 17-30 yaş)
7. Üretkenliğe karşı durgunluk (orta yetişkinlik)
8. Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (ileri yetişkinlik)

Ona göre bu dönemlerin her birinde gelişime bağlı olarak yaşanması gereken krizler ve çatışmalar vardır. Sağlıklı bir kişiliğe kavuşmak için bu krizlerin başarılı bir şekilde atlatılması gerekir. Başarılı olarak atlatılan her evre bir sonra ki evrenin temelini sağlam atılmasını sağlar (Merey, 2010).

Eğer herhangi bir dönemdeki bir kriz sağlıklı atlatılamazsa daha sonra ki dönemlerde de problem olarak devam eder ve çözülünceye kadar çocuğun diğer evrelere geçemeyeceğini söyler (Başoğlu, 2007: 20-40). Güvensizlik bebeklik çağı, kimlik karmaşası ise ergenlik döneminde yaşanan bir kriz olup aşamadığı durumlarda yetişkin dönemde de görülebilir (Senemoğlu, 2010).

Erich Fromm, Hümanistik Psikanaliz ekolünden gelir. Ona göre bir çocuğun tüm kişiliği ailesi tarafından şekillendirilir. Fromm, aileleri toplumun aktarıcıları olarak görmekte bu aktarıcıların toplumun yaşam tarzını, değerlerini, rollerin karakteristik özelliklerini ve kavramlarını öğrettiğini savunur (Kurtuldu, 2007). Fromm'a toplumun özellikleri aile tarafından verildiği şekilde çocuğun karakterini oluşturur (Fromm, 1947).

Kendisiyle barışık olmak ve özgüven kavramları benzer özellikler içerir. Kendini sevmeye, kendini rahatça ifade edebilme, kendine güven ve yaratıcılık özgüvenin yansımalarıdır. Sayılan bu özellikler ilk aile içinde kazanılır. Kişinin özgüveninin eksik olması ve kendisiyle barışık olmaması toplumdaki diğer insanlara karşı da düşmanca bir tavır takınmasına ve güvensiz olmasına neden olur (Mckay ve Fanning, 2000).

Rogers (1902)'a göre özgüven, kişinin kendini algıladığı gerçek benlikle, olmak istediği özelliklere sahip olan ideal benlikten oluşur. Kişinin özgüvenini, Gerçek benlikle ideal benlik arasındaki benzerlikler ve zıtlıklar belirler. Uyum arttıkça özgüven artar, azaldıkça özgüven düşer (Cüceloğlu, 1999: 1-23).

Rogers, insanların tek bir temel güce sahip olduğuna, bir kişinin potansiyelini yerine getirme ve yapabileceğimiz en üst düzey "insanlık" seviyesine ulaşma eğiliminde olduğuna ve yani kendini gerçekleştirme eğiliminde olduğuna inanıyordu. Ona göre kendini gerçekleştirme, bir insanın ideal benliği ile gerçek benliği arasındaki uyumda gizlidir (Rogers, 1951).

Ona göre kendimiz hakkındaki düşüncelerimiz ve özgüvenimiz, hem psikolojik sağlığımız açısından hem de yaşamdaki hedeflere ulaşmada ve kendini gerçekleştirmede başarılı olma ihtimalimiz açısından temel öneme sahiptir (Rogers, 1951).

Rogers'a göre özgüvenli kişi kendini değerli gören, kendine karşı olumlu duyguları olan, yaşamdaki zorluklarla karşı karşıya kaldığında zamanlarda başarısızlık ve mutsuzluk kabul eden ve insanların olumsuz görüş ve eleştirilerine açık olan bir kişidir. Özgüveni düşük olan kişi ise yaşamdaki zorluklardan kaçınan, yaşamın zaman zaman acı verici ve mutsuz olabileceğini kabul etmeyen, eleştirilere kapalı, diğer insanlara karşı güvensiz ve saldırgan olan kişidir (Rogers, 1951).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümde araştırmanın evreni, örnekleme, veri edinme araçları, veri edinme araçlarının nasıl dağıtıldığı ve dağıtılan veri edinme araçlarının toplanması ve elde edilen verilerin nasıl analiz edileceğine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alan kadınların ve gelir düzeyi yüksek kamu kurumlarında çalışan kadınların, mutluluk ve özgüven anlayışları arasında ne tür benzerlikler ve farklılıklar olduğu, betimsel analiz desenlerinden ilişkisel tarama kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.1.1. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırma evrenimize uygun olarak rastgele basit tesadüfi örneklem yöntemine uygun olarak seçilen, Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan 184 yoksul kadın ve kamu kurumlarında çalışan gelir düzeyi daha yüksek 189 kadın olmak üzere toplam 373 kadına uygulanmıştır.

3.1.2 Veri Toplama Araçları

“Yoksul Kadınlarda Mutluluk Anlayışı” konulu çalışma anket yöntemi kullanılarak yapılan bir alan çalışmasıdır. İlk olarak çalışmaya uygun geçerliliği tespit edilmiş anketler araştırılmış, hangilerinin çalışmamıza uygun olduğu tespit edilmiş, çalışmamıza uygun sorular hazırlanmış ve uygulamaya geçilmiştir.

3.1.3. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Sivas Sosyal Yardımlaşma Vakfından Yardım alan yoksul kadınlardan 184 ve gelir düzeyi yüksek kamuda çalışan kadınlardan 189 kadın tesadüfi olarak seçilmiştir. Daha sonra ise tesadüfi seçilen kadınlara anket uygulanarak araştırma için gerekli olan veriler elde edilmiştir. Daha sonra elde edilen sonuçlar tasnif ve analiz edilerek, çalışmamızın teorik kısmı oluşturulmuştur.

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla demografik özelliklerle ilgili soru formu, öz-güven ölçeği ve mutluluk ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekler ve soru formu ek'te yer almaktadır.

3.1.3.1 Demografik bilgilere ilişkin sorular

Örneklemin özelliklerini ortaya koymak amacıyla kadınların bilgileri toplanmış; medeni durum, yaş, çocuk sayısı, eğitim durumu, çalışma durumu, aylık gelir ve yoksulluk algısı ile ilgili sorular sorulmuştur.

3.1.3.2. Özgüven Kavramına İlişkin Sorular

Öz güven değişkeninin ölçümü için öz güven ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, Akın (2007) tarafından öz güven düzeyi ölçmek amacıyla geliştirilmiş, 33 maddeden oluşan ve 5'li Likert tipi kullanılan bir ölçme aracıdır. Özgüven "iç güven" ve "dış güven" olmak üzere iki açıda ele alınmıştır. Ölçekte bulunan 4, 25, 32, 17, 10, 30, 12, 3, 19, 5, 21, 1, 7, 15. ifadeler iç öz güvenle ilişkili, 6, 31, 20, 29, 16, 14, 22, 11, 18, 33, 2, 28, 26, 13, 8, 24. İfadeler ise dış özgüven ile ilişkilidir (Akın, 2007: 171)

Akın, ölçeğinin uyum geçerliliği çalışmasını Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ile için kendisinin geliştirmiş olduğu Öz Güven Ölçeği arasındaki korelasyon katsayısını hesaplamış .87 olarak belirlemiştir. Öz güven ve öz saygı kavramlarının benzer özelliklerdeki davranışları içermesi nedeniyle iki ölçme aracı arasındaki korelasyonun yüksek bulunması, ölçeğin geçerlilik sağladığı söylenebilir. Güvenirlik çalışmasında ise, iç tutarlılık katsayısının ölçeğin bütünü için .91, iç öz güven için .83 ve dış öz güven için . 85 olduğu tespit edilmiştir. İç tutarlılık katsayısının .91 bulunması iç tutarlılık güvenirliliğinin yüksek olduğunu gösterir (Akın, 2007: 174).

3.1.3.3 Mutluluk Kavramına İlişkin Sorular

Mutluluk değişkeninin ölçümü için mutluluk ölçeği kullanılmıştır. Oxford Mutluluk Ölçeği , Hills ve Arygle (2002) tarafından mutluluğu ölçmek amacıyla tasarlanmış, 29 maddeden oluşan ve 6'lı Likert tipi (1-Hiç katılmıyorum, 6-Kesinlikle katılıyorum) bir ölçme aracıdır. Ölçeğin boyutu bulunmamakla birlikte ters anlamlı bazı maddelerden oluşmaktadır. Ölçekteki 1, 5, 6, 10, 13, 14, 19, 23, 24, 27, 28, 29, ifadeler ters anlamlıdır (Hills ve Arygle, 2002: 1073-1082).

Orijinal ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. (Hills ve Arygle, 2002: 1073-1082) Türkçe uyarlaması sırasında geçerlilik ve güvenirlilik analizleri Doğan ve Çötök tarafından 2011 yılında yapılmıştır. Uyarlama çalışmasında, iç tutarlılık katsayısı .74 olarak bulunmuştur. İkinci güvenirlilik çalışmasında korelasyon .85 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara, ölçeğin güvenirliliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu gösterir (Doğan ve Çöktok, 2011: 168). Bu çalışmada ölçeğin analizinin daha çabuk yapılabilmesi için 5'li Likert (1-Hiç katılmıyorum, 2- Katılıyorum, 3- Biraz

katılıyorum, 4- Katılıyorum, 5- Tamamen katılıyorum) tipine uygun uyarlama yapılmış ve Türkçeye uyarlanmış ölçek kullanılmıştır.

3.1.4. Verilerin Analizi

Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Windows 22,0 istatistik programına girilerek analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda elde edilen sonuçlar ve teorik bölümden elde edilen bilgilerle araştırmanın değerlendirme ve sonuç kısmı oluşturulmuştur.

Kullanılan ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için Cronbach Alpha analizi, değişkenler için t-testi ve One Way ANOVA testi kullanılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında ilişki olup olmadığı Korelasyon; değişkenler arası etki ise Regresyon analizi ile test edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Çalışmamızda kullanılan Ölçeklerin kendi aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadıklarını belirlemek için korelasyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Mutluluk Ölçeği ve Özgüven Ölçeklerinin Korelasyon Analizi

		İç Öz-Güven	Dış Öz-Güven	Öz Güven Ölçeği	Oxford Mutluluk Ölçeği
İç Öz-Güven	Pearson Correlation	1	,889**	,973**	,593**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	373	373	373	373
Dış Öz-Güven	Pearson Correlation	,889**	1	,971**	,578**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	373	373	373	373
Öz Güven Ölçeği	Pearson Correlation	,973**	,971**	1	,602**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	373	373	373	373
Oxford Mutluluk Ölçeği	Pearson Correlation	,593**	,578**	,602**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	373	373	373	373

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabloda öz güven değişkeninin kendisi ile olan ilişkisi 1 olarak ifade edilmiştir. Öz güvenin mutlulukla olan ilişkisi ise 0,602 olarak ifade edilmiştir. Bu değer orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin var olduğunu ifade etmektedir. Tablonun altındaki açıklamada da belirtildiği gibi hesaplanan korelasyonun 0,01 düzeyinde anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Sonuç olarak, mutluluk ve öz güven arasında orta düzeyde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu söyleyebiliriz.

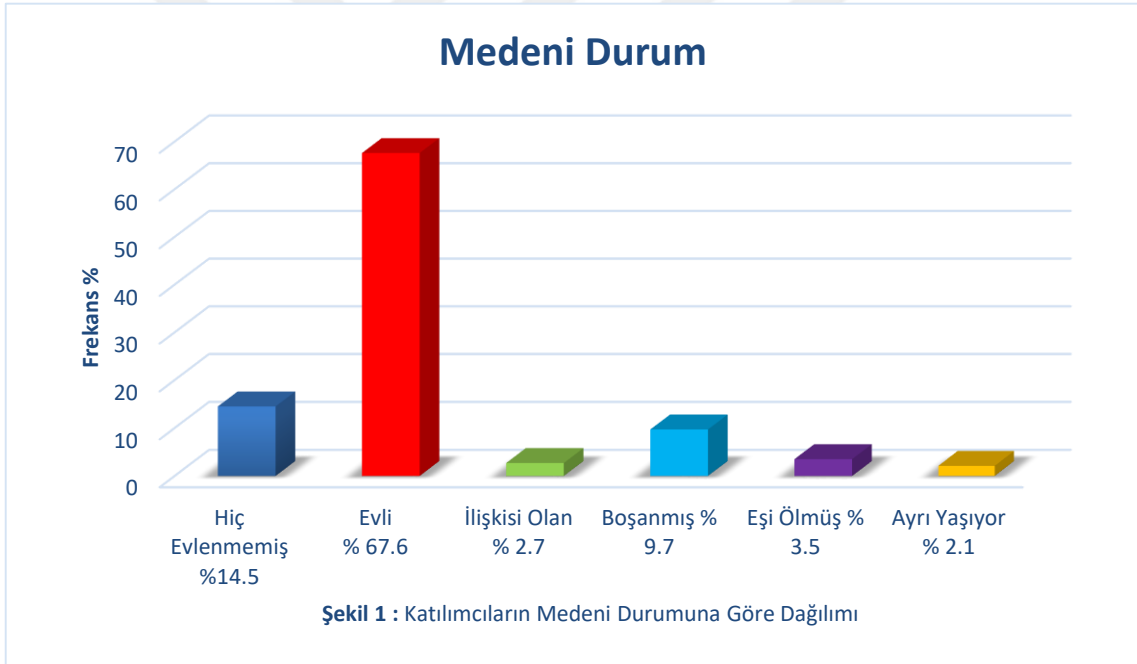
Araştırmanın bu kısmında katılımcıların sosyo demografik özelliklerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Sosyo Demografik Özelliklerine Ait Dağılımlar

Medeni Durum	n	%
Hiç evlenmemiş	54	14,5
Evli	252	67,6
İlişkisi olan	10	2,7
Boşanmış	36	9,7
Eşi ölmüş	13	3,5
Ayrı yaşıyor	8	2,1
Toplam	373	100
Çocuk Sayısı	n	%
Hiç yok	83	22,3
1-2	168	45,0
3-4	101	27,1
5 ve üzeri	21	5,6
Toplam	373	100
Yaş	n	%
18-30	87	23,3
31-40	175	46,9
41-50	85	22,8
50 ve üzeri	26	7,0
Toplam	373	100
Eğitim Durumu	n	%
Okuryazar	31	8,3
İlkokul	90	24,1
Ortaokul	46	12,3
Lise	44	11,8
Üniversite	129	34,6
Yüksek lisans ve üzeri	33	9,5
Toplam	373	100
Çalışma Durumu	n	%
Çalışıyor	192	51,5
Çalışmıyor	181	48,5
Toplam	373	100
Gelir	n	%
0-1000 TL	123	33,0
1001-2000 TL	49	13,1
2001-3000 TL	70	18,8
3001-4000 TL	55	14,7
4001-5000 TL	50	13,4
5001 TL ve üzeri	26	7,0

Medeni Durum

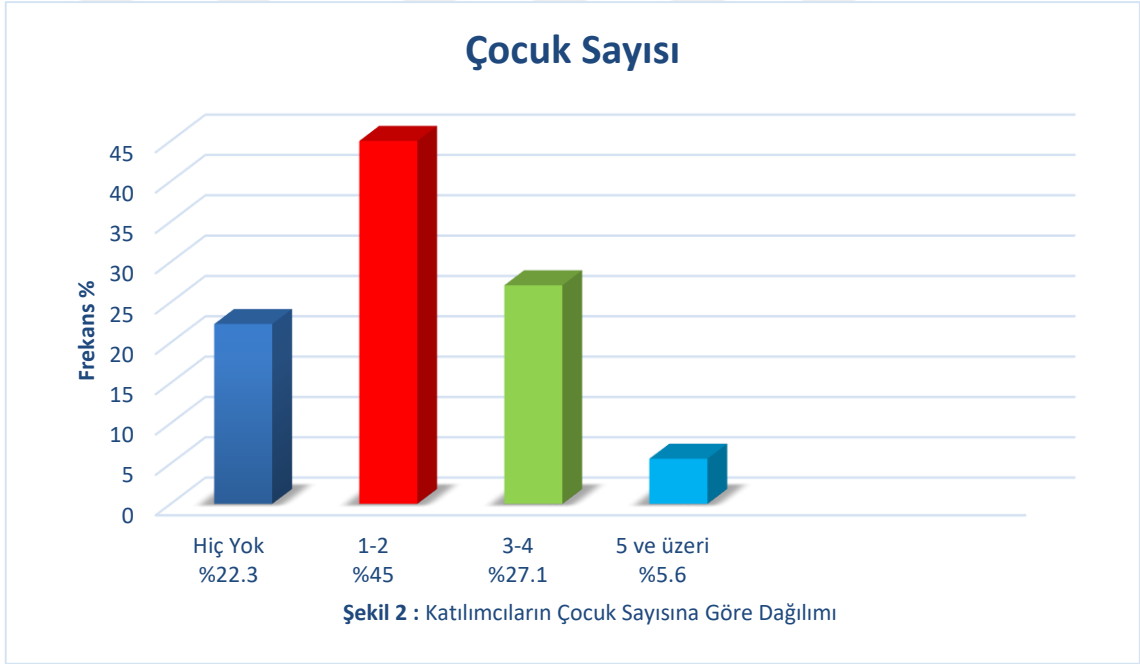
	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç evlenmemiş	54	14,5	14,5	14,5
Evli	252	67,6	67,6	82,0
İlişkisi olan	10	2,7	2,7	84,7
Boşanmış	36	9,7	9,7	94,4
Eşi ölmüş	13	3,5	3,5	97,9
Ayrı yaşıyor	8	2,1	2,1	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Araştırma katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelediğimizde; katılımcıların % 14,5'inin hiç evlenmemiş, % 67,6'sinin evli, % 2,7'sinin ilişkisi olan, % 9,7'si boşanmış, % 3,5'i eşi ölmüş, % 2,1'inin ise ayrı yaşadığını görmekteyiz.

Çocuk Sayısı

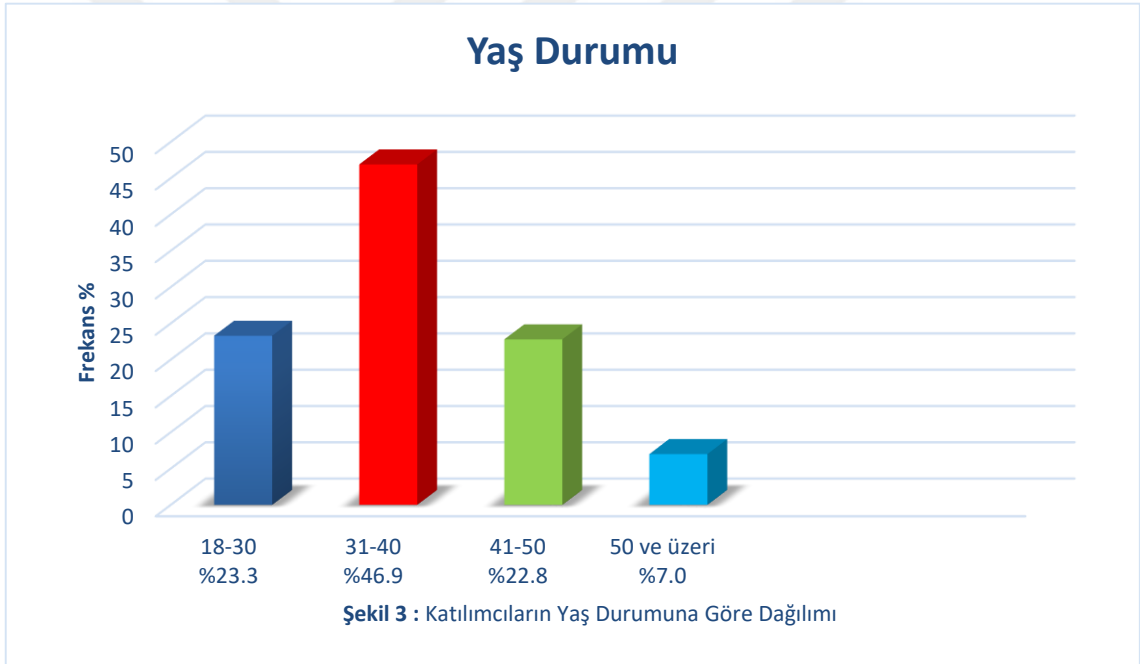
	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç yok	83	22,3	22,3	22,3
1-2	168	45,0	45,0	67,3
3-4	101	27,1	27,1	94,4
5 ve üzeri	21	5,6	5,6	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelendiğimizde; katılımcıların % 22,5'unun hiç çocuğu olmadığı, % 45'nin 1-2 çocuğu olduğu, % 27,1'nin 3-4 çocuğu olduğu, % 5,6'sının ise 5 ve üzeri çocuğu olduğunu görmekteyiz.

Yaş

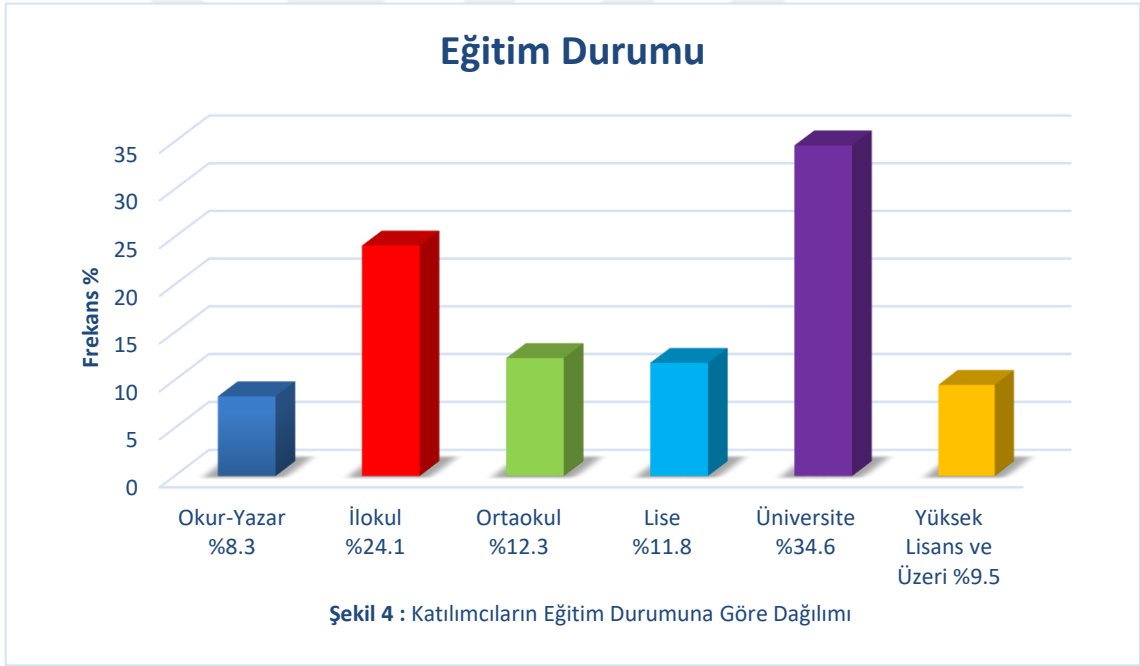
	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
18-30	87	23,3	23,3	23,3
31-40	175	46,9	46,9	70,2
41-50	85	22,8	22,8	93,0
50 ve üzeri	25	6,7	6,7	99,7
5	1	,3	,3	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelendiğimizde; katılımcıların % 23,3'ü 18-30 yaş , % 46,9'u 31-40 yaş, % 22,8'nin 51-50 yaş, % 7'sinin ise 50 ve üzeri olduğunu görmekteyiz.

Eğitim Durumu

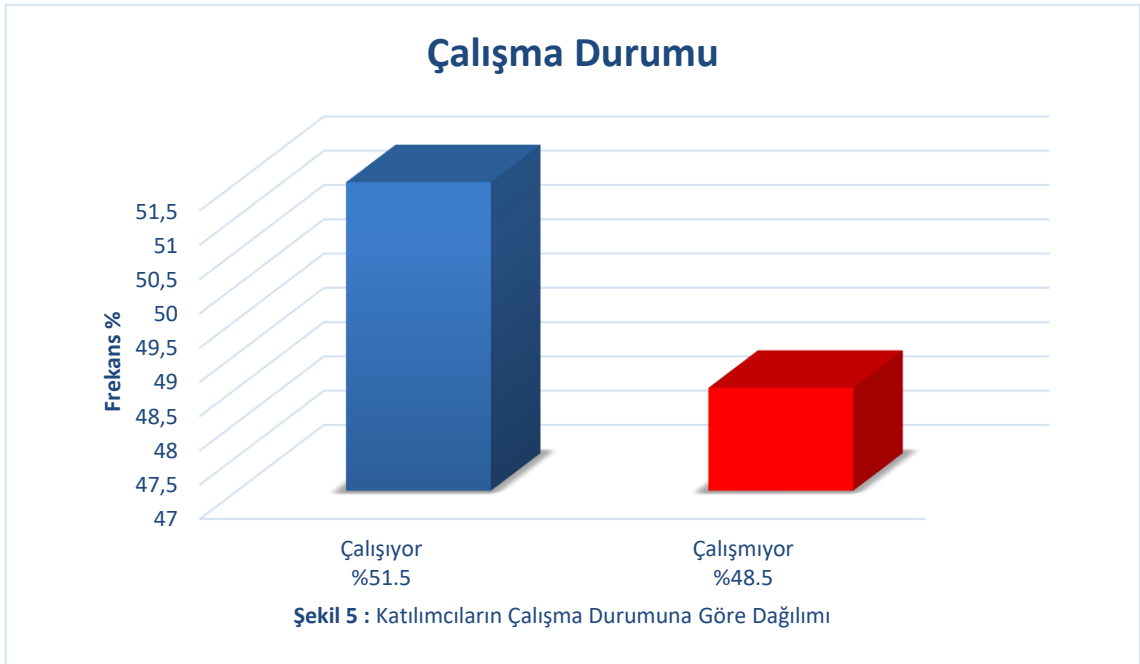
	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Okuryazar	31	8,3	8,3	8,3
İlkokul	90	24,1	24,1	32,4
Ortaokul	46	12,3	12,3	44,8
Lise	44	11,8	11,8	56,6
Üniversite	129	34,6	34,6	91,2
Yüksek lisans ve üzeri	33	8,8	8,8	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelendiğimizde; katılımcıların % 8,3'ü okur-yazar, % 24,1'i ilkokul, % 12,3'ü ortaokul, % 11,8'i lise, % 9,5'i yüksek lisans ve üzeri mezunu olduğunu görmekteyiz.

Çalışma Durumu

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Çalışıyor	192	51,5	51,5	51,5
Çalışmıyor	181	48,5	48,5	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelendiğimizde; katılımcıların % 51,5'inin çalıştığını, % 48,5'inin ise çalışmadığını görmekteyiz.

Gelir

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
0-1000 TL	123	33,0	33,0	33,0
1001-2000 TL	49	13,1	13,1	46,1
2001-3000 TL	70	18,8	18,8	64,9
3001-4000 TL	55	14,7	14,7	79,6
4001-5000 TL	50	13,4	13,4	93,0
5001 TL ve üzeri	26	7,0	7,0	100,0
Total	373	100,0	100,0	

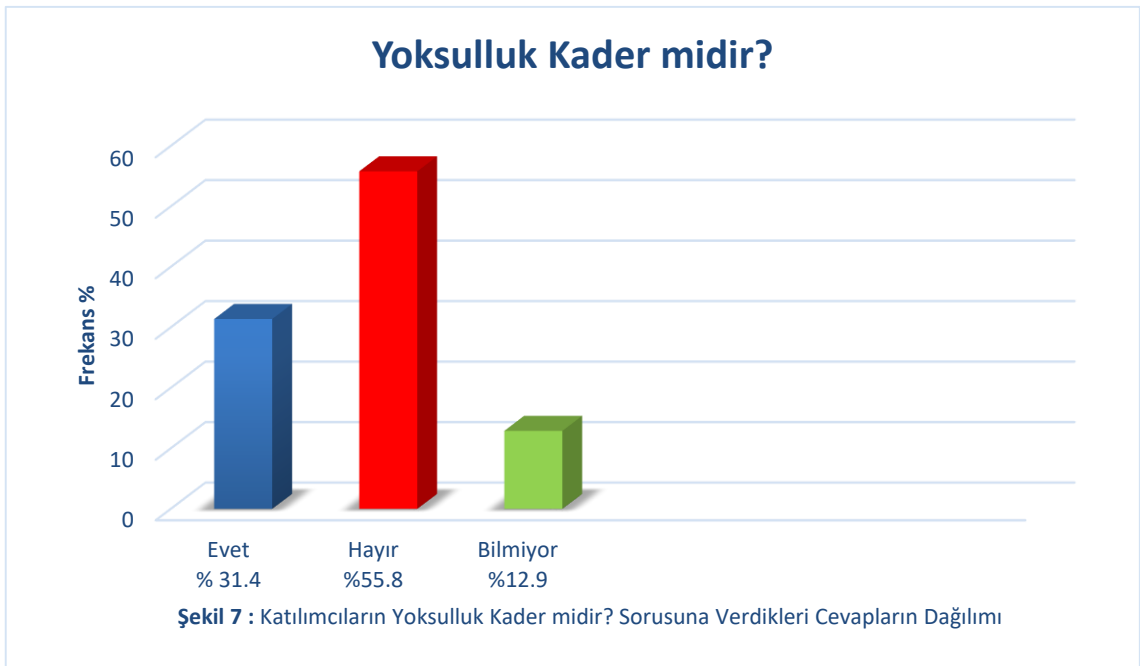
Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelendiğimizde; katılımcıların % 33,3'ü 0-1000 TL , % 13,1'i 1001-2000 TL, % 18,8'i 2001-3000 TL, % 14,4'ü 3001-400 TL, % 13,4'ü 5001 TL ve üzeri gelire sahip olduğunu görmekteyiz.

Tablo 4: Kadınların Yoksulluk Hakkındaki Düşüncelerine Ait Dağılımlar

Sizce yoksulluk kader midir?	n	%
Evet	117	31,4
Hayır	208	55,8
Bilmiyor	48	12,9
Maddi manevi sıkıntılarınızı en çok kimlerle paylaşıyorsunuz?	n	%
Hiç kimseyle	58	15,5
Eşimle	133	35,7
Çocuklarımla	39	10,5
Akrabalarımla	15	4,0
Arkadaşlarımla	31	8,3
Kendi ailemle	97	26,0
Yoksulların toplumdan dışlandığını düşünüyor musunuz?	n	%
Evet	235	63,0
Hayır	122	32,7
Bilmiyorum	16	4,3
Aileniz dışında size en çok kimler destek oluyor?	n	%
Hiç kimse	202	54,2
Akrabalar	104	27,9
Komşular	12	3,2
Hayırseverler	47	1,9
Yardım kuruluşları	48	12,9
Gelecekte bekentiniz nedir?	n	%
Durumumuz daha iyi olacak	172	46,1
Birşey değişmeyecek	54	14,5
Daha kötü olacak	23	6,2
Bilemiyorum	124	33,2
Dünyaya gelmiş olmaktan memnun musunuz?	n	%
Memnunum	106	28,4
Zengin olsam daha memnun olurum	36	9,7
Hiç doğmak istemezdim	49	13,1
Zengin ya da fakir olmak fark etmez hayat her şeye rağmen yaşamaya değer	182	48,8

Sizce yoksulluk kader midir?

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Evet	117	31,4	31,4	31,4
Hayır	208	55,8	55,8	87,1
Bilmiyorum	48	12,9	12,9	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelediğimizde; Yoksulluk Kader mi? Sorusuna katılımcıların % 31,4'ü evet, % 55,8'i hayır, % 12,2'si ise bu konuda bir bilgiye sahip değilim cevabı verdiğini görmekteyiz.

Maddi manevi sıkıntılarınızı en çok kimlerle paylaşıyorsunuz?

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç kimseyle	58	15,5	15,5	15,5
Eşimle	133	35,7	35,7	51,2
Çocuklarımla	39	10,5	10,5	61,7
Akrabalarımla	15	4,0	4,0	65,7
Arkadaşlarımla	31	8,3	8,3	74,0
Kendi ailemle	97	26,0	26,0	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelendiğimizde; Maddi manevi sıkıntılarınızı en çok kimlerle paylaşıyorsunuz? Sorusuna katılımcıların % 15,5'ü Hiç kimseyle, % 35,7'si Eşimle, % 10,5'i çocuklarımla, % 4'ü Akrabalarımla, % 8,3'ü Arkadaşlarımla, % 26'sı Kendi ailemle, cevabını verdiğini görmekteyiz.

Yoksulların toplulmdan dışlandığını düşünüyör musunuz?

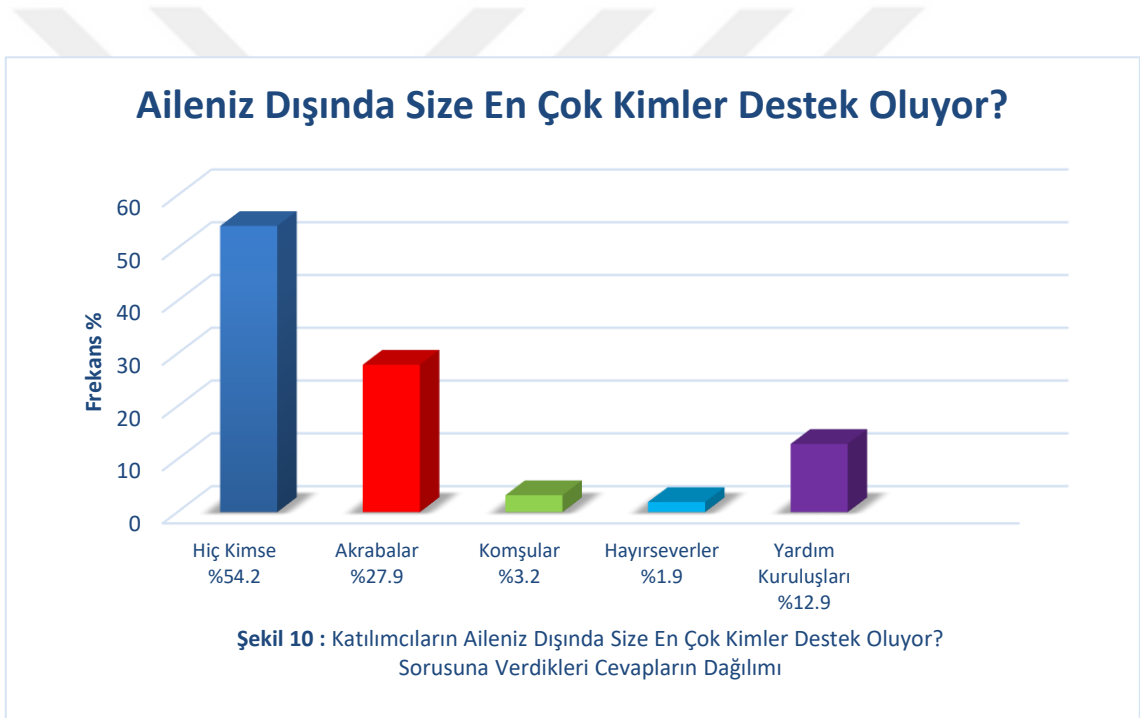
	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Evet	235	63,0	63,0	63,0
Hayır	122	32,7	32,7	95,7
Bilmiyörüm	16	4,3	4,3	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelendiğimizde; Yoksulların toplulmdan dışlandığını düşünüyör musunuz? Sorusuna katılımcıların % 63'ü Evet, % 32,7'si Hayır, % 4,3'ü ise bu konuda bir bilgiye sahip değilim, cevabını verdiğini görmekteyiz.

Aileniz dışında size en çok kimler destek oluyor?

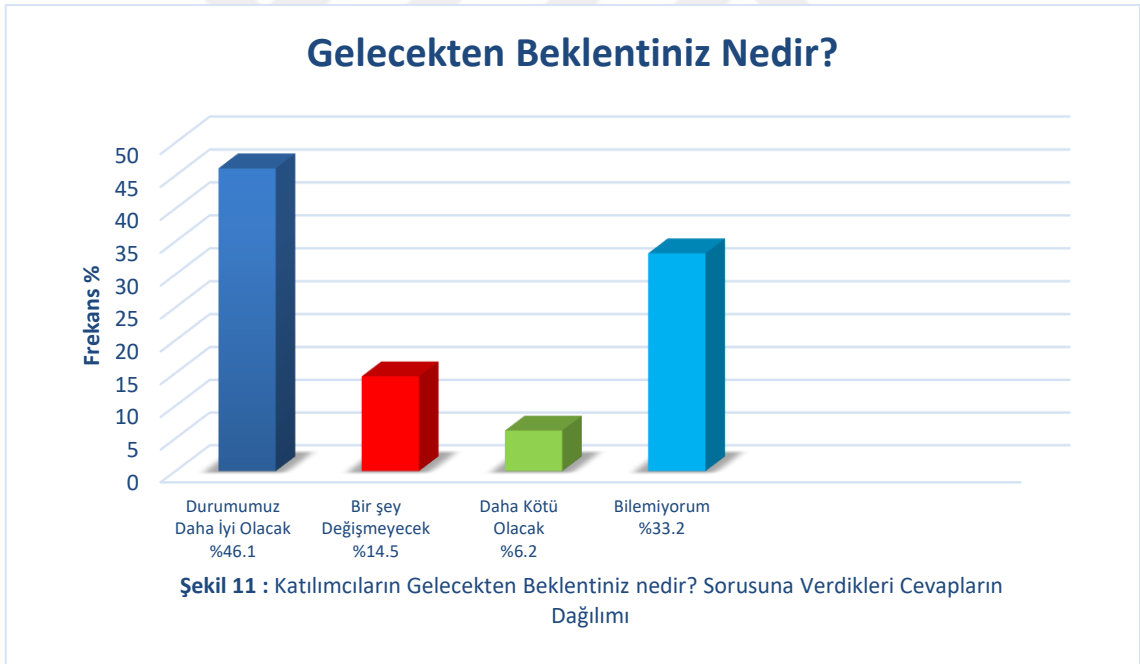
	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç kimse	202	54,2	54,2	54,2
Akrabalar	104	27,9	27,9	82,0
Komşular	12	3,2	3,2	85,3
Hayırseverler	7	1,9	1,9	87,1
Yardım kuruluşları	48	12,9	12,9	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelediğimizde; Aileniz dışında size en çok kimler destek oluyor? Sorusuna katılımcıların % 54,2'si aile dışında hiç kimseden destek görmediğini, % 27,9'u akrabalarından, % 3,2'si komşulardan, % 1,9'u hayırseverlerden, % 12,9'u yardım kuruluşlarından destek gördüğünü, cevabını verdiğini görmekteyiz.

Gelecekte bekentiniz nedir?

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Durumumuz daha iyi olacak	172	46,1	46,1	46,1
Birşey değişmeyecek	54	14,5	14,5	60,6
Daha kötü olacak	23	6,2	6,2	66,8
Bilemiyorum	124	33,2	33,2	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelediğimizde; Gelecekte bekentiniz nedir ? Sorusuna katılımcıların % 46,1'i durumumuz daha iyi olacak, % 14,5'i Bir şeyin değişmeyecek, % 6,2'si Daha kötü olacak, % 33,2'si bilemiyorum, cevabını verdiğini görmekteyiz.

Dünyaya gelmiş olmaktan memnun musunuz?

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Memnunum	106	28,4	28,4	28,4
Zengin olsam daha memnun olurum	36	9,7	9,7	38,1
Hiç doğmak istemezdim	49	13,1	13,1	51,2
Zengin yada fakir olmak farketmez hayat herşeye rağmen yaşamaya değer	182	48,8	48,8	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların frekans tablosunu ve grafiğimizi incelediğimizde; Dünyaya elmiş olmaktan memnun musunuz? Sorusuna katılımcıların % 28'İ Memnunum, % 9,7'si Zengin olsam daha iyi olurum, % 13,1'i Hiç doğmak istemezdim, % 48,8'i Zengin ya da fakir olmak fark etmez hayat her şeye rağmen yaşamaya değer, cevabını verdiğini görmekteyiz.

Ölçeklere Ait Bulgular:

Araştırmanın bu bölümünde bireylerin öz güven ve Oxford mutluluk ölçek düzeylerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. Öz Güven Ölçek Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular

Değişkenler	n	Min	Max	\bar{X}	s.s
1. Kendimi başarılı bir insan olarak görürüm.	373	1	5	3,78	,871
2. Başkalarının yanında heyecanımı kontrol edebilirim.	373	1	5	3,66	,879
3. Seçimlerimde başkalarına bağımlı değilimdir.	373	1	5	3,74	,945
4. Yaşamdaki zorluklarla baş edebilirim.	373	1	5	3,94	,798
5. Benim için aşılamayacak sorun yoktur.	373	1	5	3,51	1,033
6. Başkalarının görüşlerine saygı gösteririm.	373	1	5	4,10	,728
7. Problemlerimin üstesinden gelebileceğime inanırım.	373	1	5	4,02	,765
8. Sosyal etkinliklere katılmaktan çekinmem.	373	1	5	3,84	,937
9. Verdiğim kararların arkasında dururum.	373	1	5	4,23	,636
10. Kendi kendime yetebileceğime inanırım.	373	1	5	4,04	,851
11. Aktif birisi olduğumu düşünürüm.	373	1	5	3,82	,968
12. Öz-eşleştiri yapabilirim.	373	1	5	3,98	,884
13. Anlamadığım konularda başkalarına soru sorabilirim.	373	1	5	4,17	,740
14. Yeni girdiğim ortamlara uyum sağlarım.	373	1	5	4,03	,804
15. Kendimle barışık bir insanım.	373	1	5	4,05	,835
16. Gerektiğinde sonuna kadar hakkımı savunurum.	373	1	5	4,15	,867
17. İstedğim şeyleri elde etmek için mücadele edebilirim.	373	1	5	4,13	,805
18. Kendimi rahat bir şekilde ifade edebilirim.	373	1	5	3,96	,909
19. Kendimi ve başkalarını olduğu gibi kabul ederim.	373	1	5	4,06	,801
20. Çevremde yeteri kadar güvenebileceğim insan vardır.	373	1	5	3,24	1,233
21. Sorumluluk almaktan çekinmem.	373	1	5	3,92	,898
22. Diğer insanların eleştirilerini anlayışla karşılayabilirim.	373	1	5	3,80	,850
23. Sıkıntılı anlarımda bile olumlu düşünmeye çalışırım.	373	1	5	3,59	,965
24. Ön plana çıkmaktan korkmam.	373	1	5	3,63	1,025
25. Başarısız olduğumda hemen pes etmem.	373	1	5	3,93	,897
26. Başka insanlarla rahatlıkla iletişim kurabilirim.	373	1	5	4,04	,832
27. Değerli birisi olduğuma inanırım.	373	1	5	4,01	,869
28. Kolay arkadaş edinebilirim.	373	1	5	3,88	,920
29. Düşüncelerimi ifade ederken başkalarından çekinmem.	373	1	5	3,88	,905
30. Kolay karar verebilirim.	373	1	5	3,40	1,138
31. Sosyal bir insan olduğuma inanırım.	373	1	5	3,71	1,031
32. Kendimi severim.	373	1	5	4,02	,910
33. Başka insanların övgülerini hak ettiğime inanırım.	373	1	5	3,97	,843
				Genel Ölçek Ortalama=3,88	
				İç özgüven=3,90	
				Dış Öz güven=3,86	

Kadınların ölçek düzeyleri incelendiğinde, iç öz güven ($\bar{X}= 3,90$) yüksek, dış öz güven ($\bar{X}= 3,86$) yüksek, genel öz güven ($\bar{X}= 3,88$) yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Soruların 5'li Likert tipine uygun cevap değerleri aşağıdaki gibi yorumlanmaktadır;

0,00-1,00; Hiç Katılmıyorum

1,00-2,00; Katılmıyorum

2,00-3,00; Biraz Katılıyorum

3,00-4,00; Katılıyorum

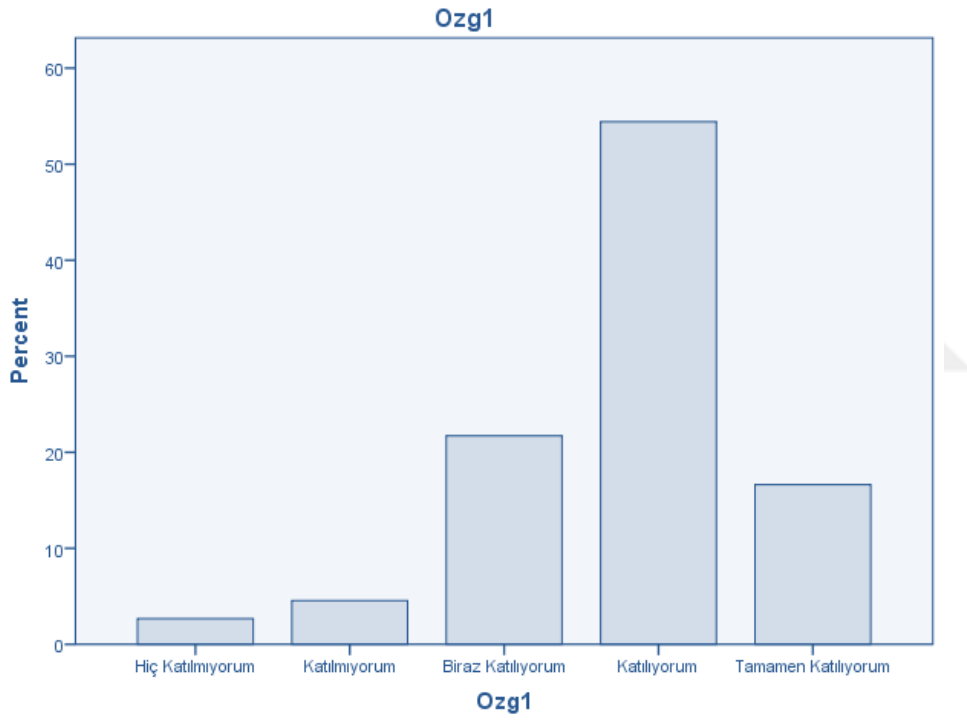
4,00-5,00; Tamamen Katılıyorum

“Özgüven Ölçek Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular” tablomuzu incelediğimizde 373 katılımcının tamamı Özgüven ölçeği maddelerine cevap vermiş olup her bir maddenin katılımcılar tarafından cevap değeri yani ortalaması 3-4 ve 4-5 arasındadır. Bu da bütün sorulara daha çok “Katılıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum” yanıtının verildiğini göstermektedir. Ölçekteki en olumlu yani en iyi algılanan ve en yüksek ortalamaya sahip olan soru “Verdiğim kararların arkasında dururum” sorusudur. Bu veriler katılımcıların özgüven seviyelerinin yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Ölçekteki her bir soruyu tek tek inceleyecek olursak;

Ozg-1 Kendimi başarılı bir insan olarak görürüm.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	10	2,7	2,7	2,7
Katılmıyorum	17	4,6	4,6	7,2
Biraz Katılıyorum	81	21,7	21,7	29,0
Katılıyorum	203	54,4	54,4	83,4
Tamamen Katılıyorum	62	16,6	16,6	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

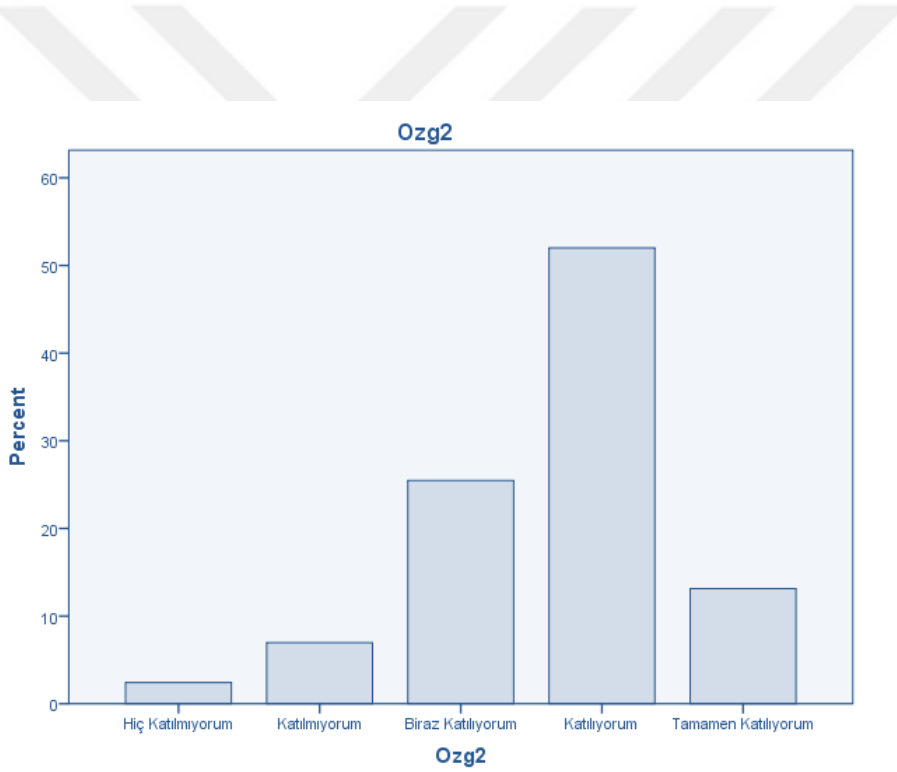

Şekil 13: Öz Güven ölçeği 1. Maddenin İncelemesi

Ortalama = 3,78
Std. Sapma = ,871
N=373

Ozg-2 Başkalarının yanında heyecanımı kontrol edebilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	2,4	2,4	2,4
Katılmıyorum	26	7,0	7,0	9,4
Biraz Katılıyorum	95	25,5	25,5	34,9
Katılıyorum	194	52,0	52,0	86,9
Tamamen Katılıyorum	49	13,1	13,1	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

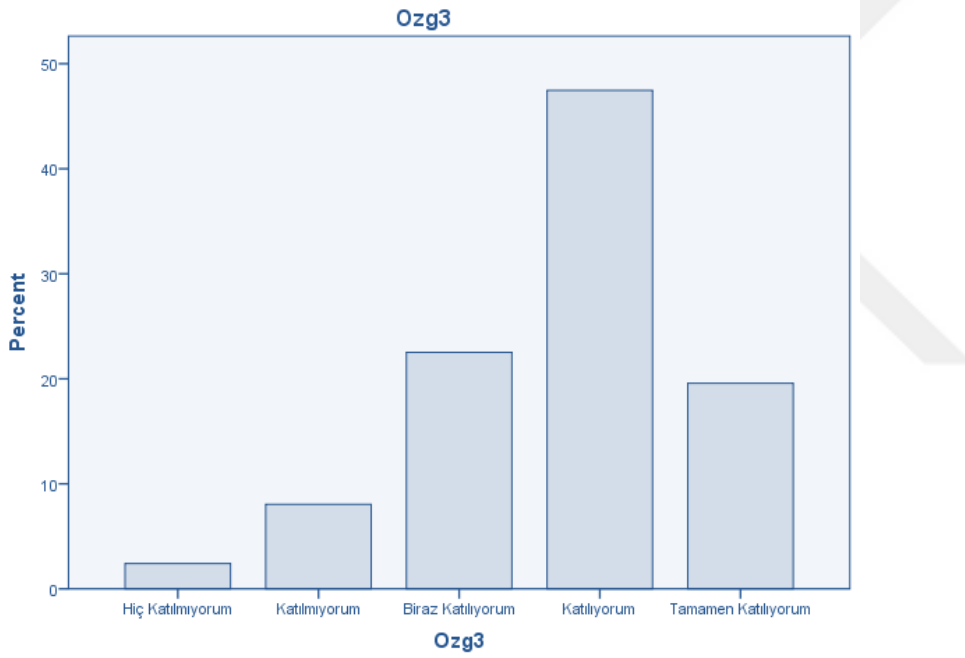

Şekil 14: Öz güven Ölçeği 2. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,66
Std. Sapma = ,879
N=373

Ozg-3 Seçimlerimde başkalarına bağımlı değilimdir.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	2,4	2,4	2,4
Katılmıyorum	30	8,0	8,0	10,5
Biraz Katılıyorum	84	22,5	22,5	33,0
Katılıyorum	177	47,5	47,5	80,4
Tamamen Katılıyorum	73	19,6	19,6	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

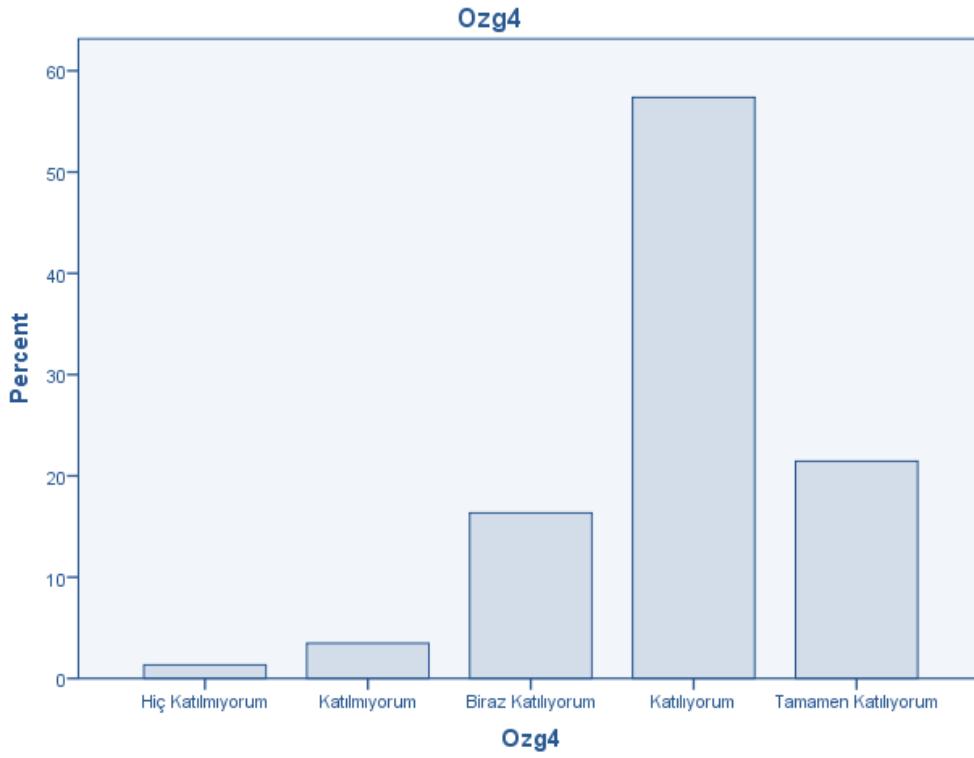

Şekil 15: Öz güven Ölçeği 3. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,74
Std. Sapma = ,945
N=373

Ozg-4 Yaşamdaki zorluklarla baş edebirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	5	1,3	1,3	1,3
Katılmıyorum	13	3,5	3,5	4,8
Biraz Katılıyorum	61	16,4	16,4	21,2
Katılıyorum	214	57,4	57,4	78,6
Tamamen Katılıyorum	80	21,4	21,4	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

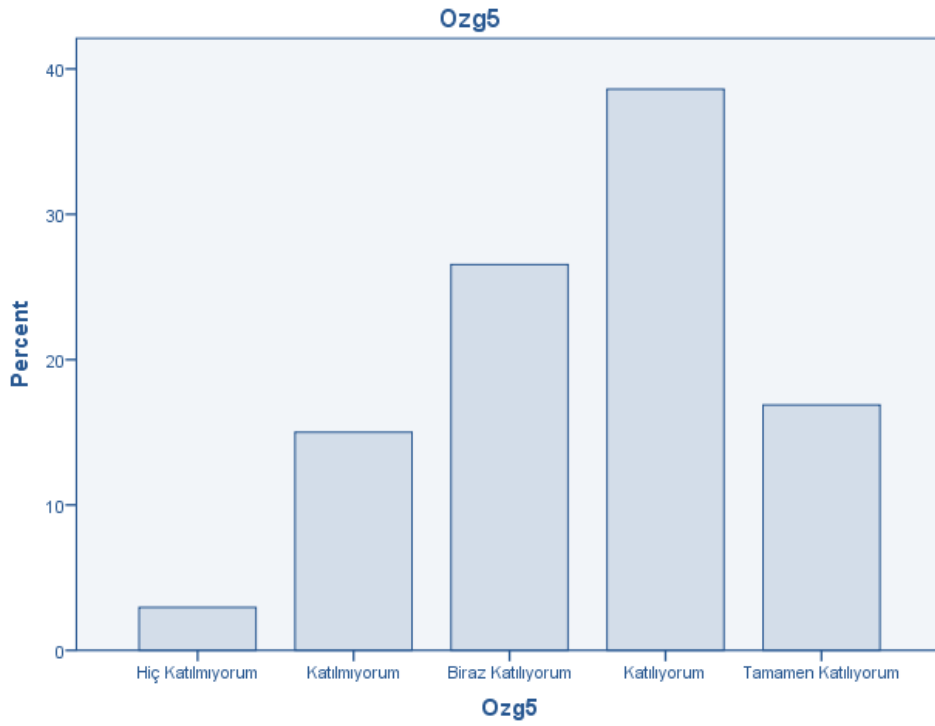

Şekil 16: Öz güven Ölçeği 4. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,94
Std. Sapma = 0,798
N=373

Ozg-5 Benim için aşılamayacak sorun yoktur.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	11	2,9	2,9	2,9
Katılmıyorum	56	15,0	15,0	18,0
Biraz Katılıyorum	99	26,5	26,5	44,5
Katılıyorum	144	38,6	38,6	83,1
Tamamen Katılıyorum	63	16,9	16,9	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

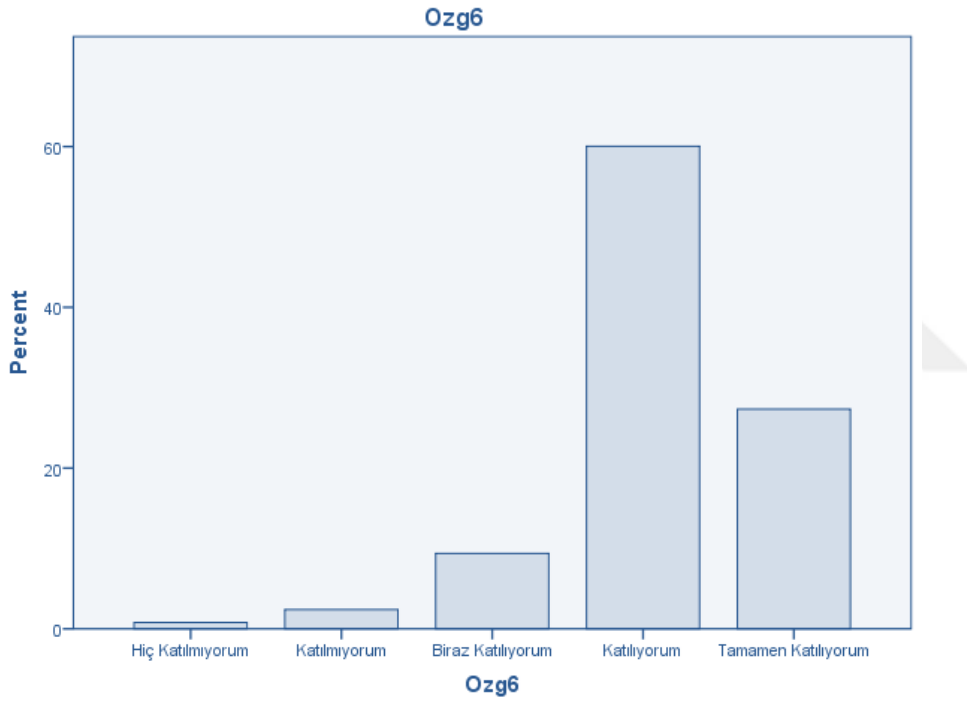

Şekil 17: Öz güven Ölçeği 5. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,51
Std. Sapma =1,033
N=373

Ozg-6 Başkalarının görüşlerine saygı gösteririm.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	3	,8	,8	,8
Katılmıyorum	9	2,4	2,4	3,2
Biraz Katılıyorum	35	9,4	9,4	12,6
Katılıyorum	224	60,1	60,1	72,7
Tamamen Katılıyorum	102	27,3	27,3	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

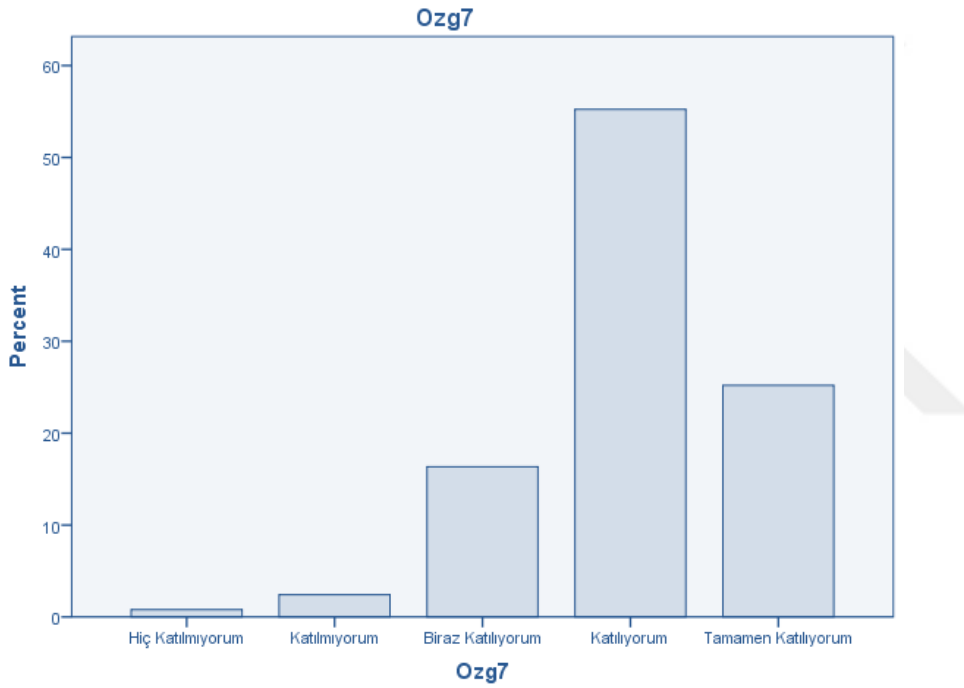

Şekil 18: Öz güven Ölçeği 6. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,10
Std. Sapma =0,728
N=373

Ozg-7 Problemlerimin üstesinden geleceğime inanırım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	3	,8	,8	,8
Katılmıyorum	9	2,4	2,4	3,2
Biraz Katılıyorum	61	16,4	16,4	19,6
Katılıyorum	206	55,2	55,2	74,8
Tamamen Katılıyorum	94	25,2	25,2	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

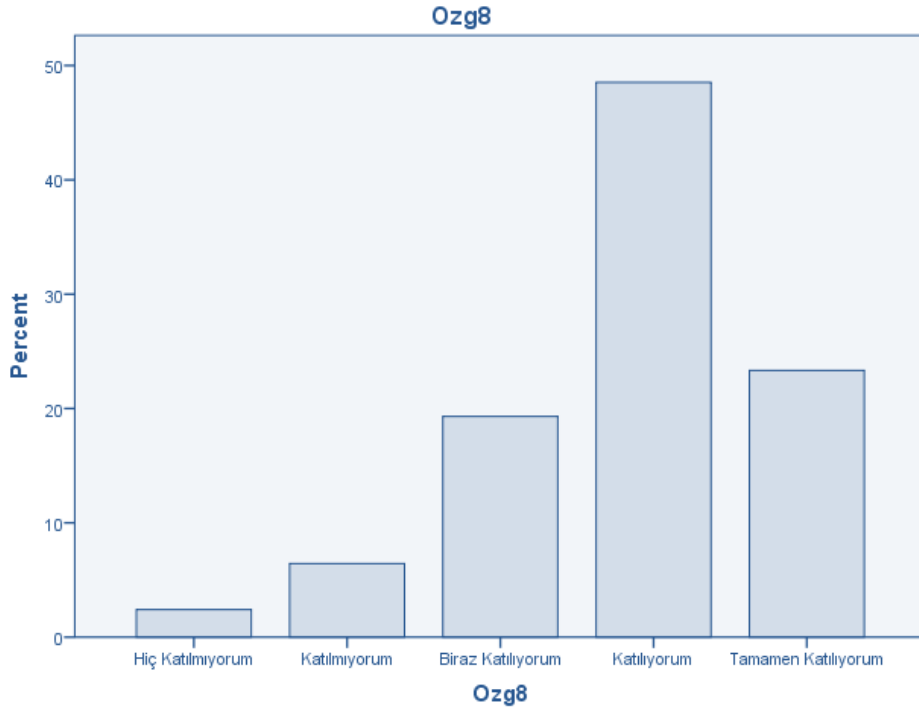

Şekil 19: Öz güven Ölçeği 7. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,02
Std. Sapma =0,765
N=373

Ozg-8 Sosyal etkinliklere katılmaktan çekinmem.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	2,4	2,4	2,4
Katılmıyorum	24	6,4	6,4	8,8
Biraz Katılıyorum	72	19,3	19,3	28,2
Katılıyorum	181	48,5	48,5	76,7
Tamamen Katılıyorum	87	23,3	23,3	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

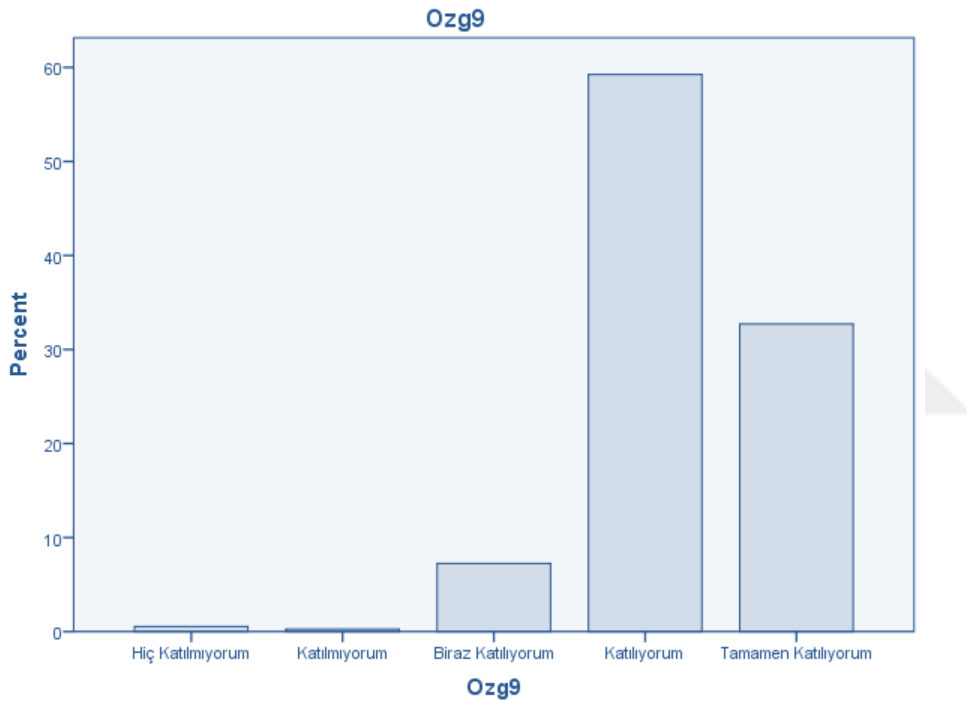

Şekil 20: Öz güven Ölçeği 8. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,3,84
Std. Sapma =0,937
N=373

Ozg-9 Verdiğim kararların arkasında dururum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	2	,5	,5	,5
Katılmıyorum	1	,3	,3	,8
Biraz Katılıyorum	27	7,2	7,2	8,0
Katılıyorum	221	59,2	59,2	67,3
Tamamen Katılıyorum	122	32,7	32,7	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

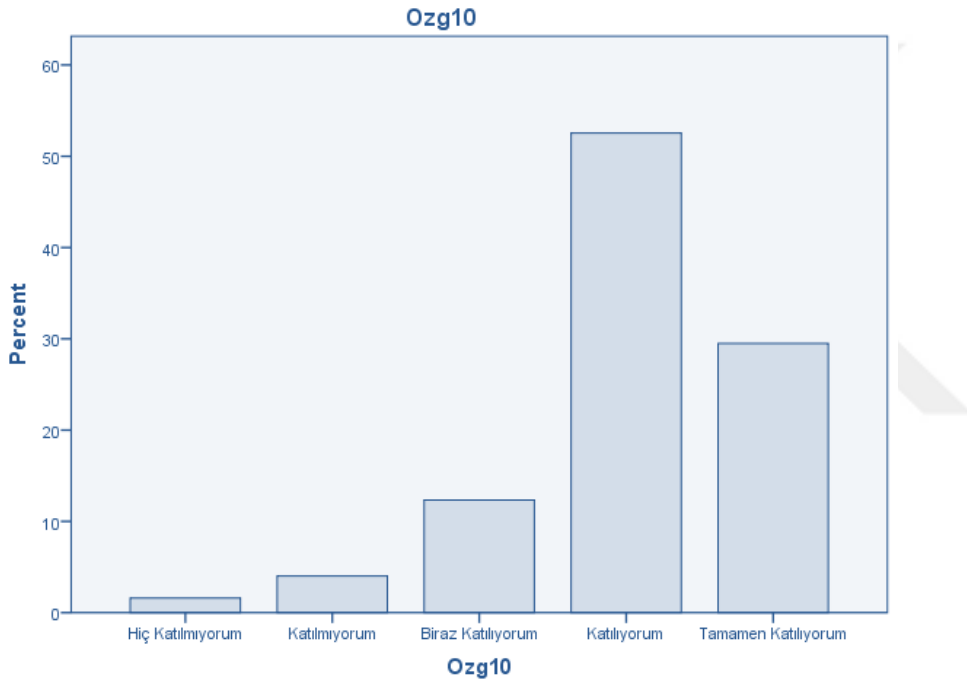

Şekil 21: Öz güven Ölçeği 9. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,23
Std. Sapma =0,851
N=373

Ozg-10 Kendi kendime yetebileceğime inanırım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	6	1,6	1,6	1,6
Katılmıyorum	15	4,0	4,0	5,6
Biraz Katılıyorum	46	12,3	12,3	18,0
Katılıyorum	196	52,5	52,5	70,5
Tamamen Katılıyorum	110	29,5	29,5	100,0
Total	373	100,0	100,0	

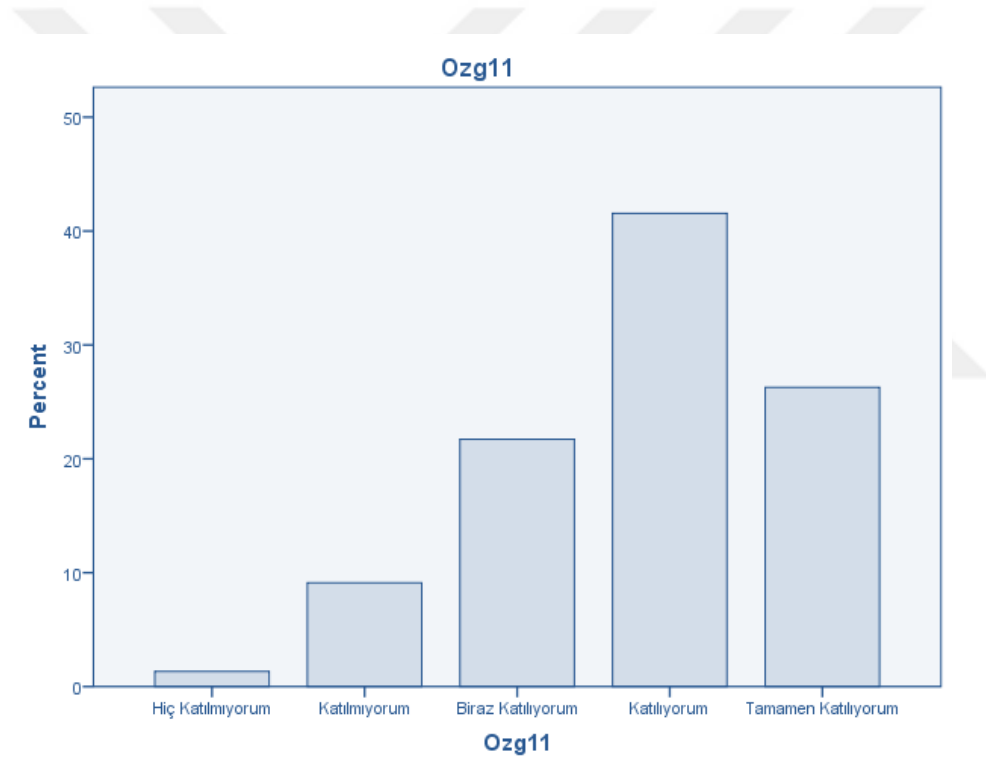

Şekil 22: Öz güven Ölçeği 10. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,04
Std. Sapma =0,968
N=373

Ozg-11 Aktif birisi olduğumu düşünürüm.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	5	1,3	1,3	1,3
Katılmıyorum	34	9,1	9,1	10,5
Biraz Katılıyorum	81	21,7	21,7	32,2
Katılıyorum	155	41,6	41,6	73,7
Tamamen Katılıyorum	98	26,3	26,3	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

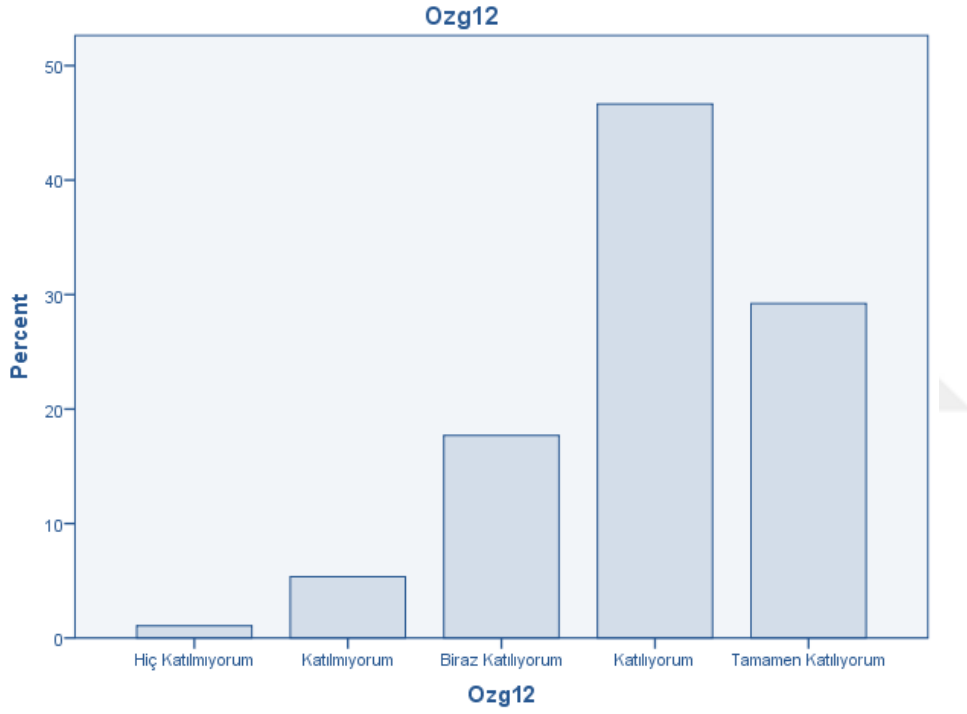

Şekil 23: Öz güven Ölçeği 11. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,82
Std. Sapma =0,968
N=373

Ozg-12 Öz eleştiri yapabilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	4	1,1	1,1	1,1
Katılmıyorum	20	5,4	5,4	6,4
Biraz Katılıyorum	66	17,7	17,7	24,1
Katılıyorum	174	46,6	46,6	70,8
Tamamen Katılıyorum	109	29,2	29,2	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

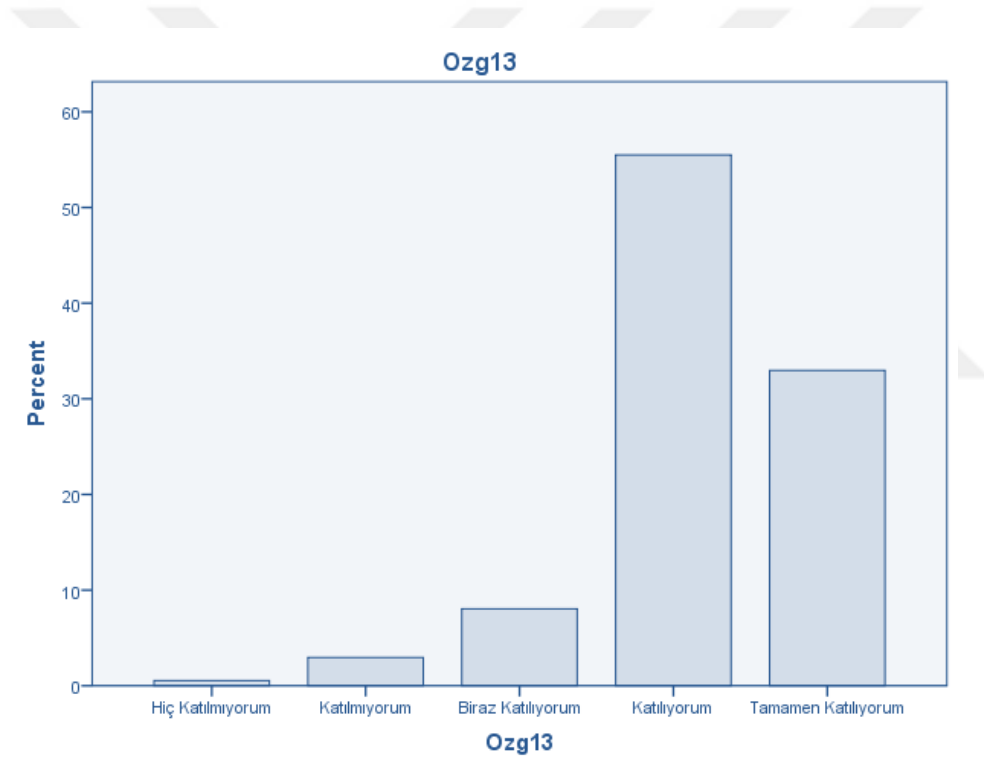

Şekil 24: Öz güven Ölçeği 12. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,98
Std. Sapma =0,884
N=373

Ozg-13 Anlamadığım konularda başkalarına soru sorabilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	2	,5	,5	,5
Katılmıyorum	11	2,9	2,9	3,5
Biraz Katılıyorum	30	8,0	8,0	11,5
Katılıyorum	207	55,5	55,5	67,0
Tamamen Katılıyorum	123	33,0	33,0	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

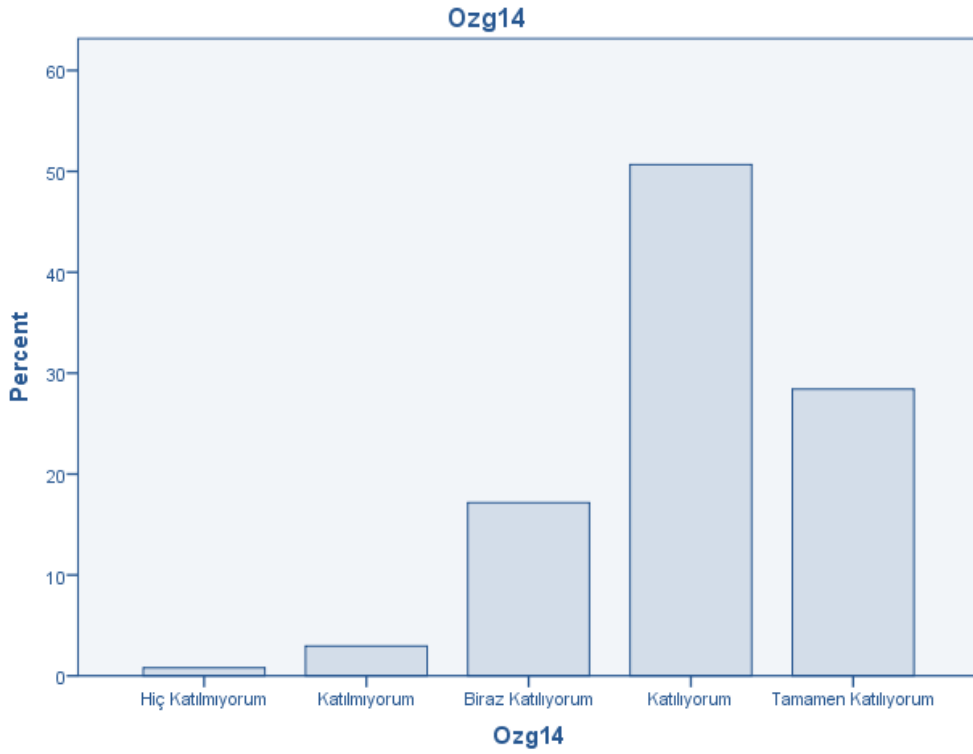

Şekil 25: Öz güven Ölçeği 13. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,17
Std. Sapma =0,740
N=373

Ozg-14 Yeni girdiğim ortamlara uyum sağlarım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	3	,8	,8	,8
Katılmıyorum	11	2,9	2,9	3,8
Biraz Katılıyorum	64	17,2	17,2	20,9
Katılıyorum	189	50,7	50,7	71,6
Tamamen Katılıyorum	106	28,4	28,4	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

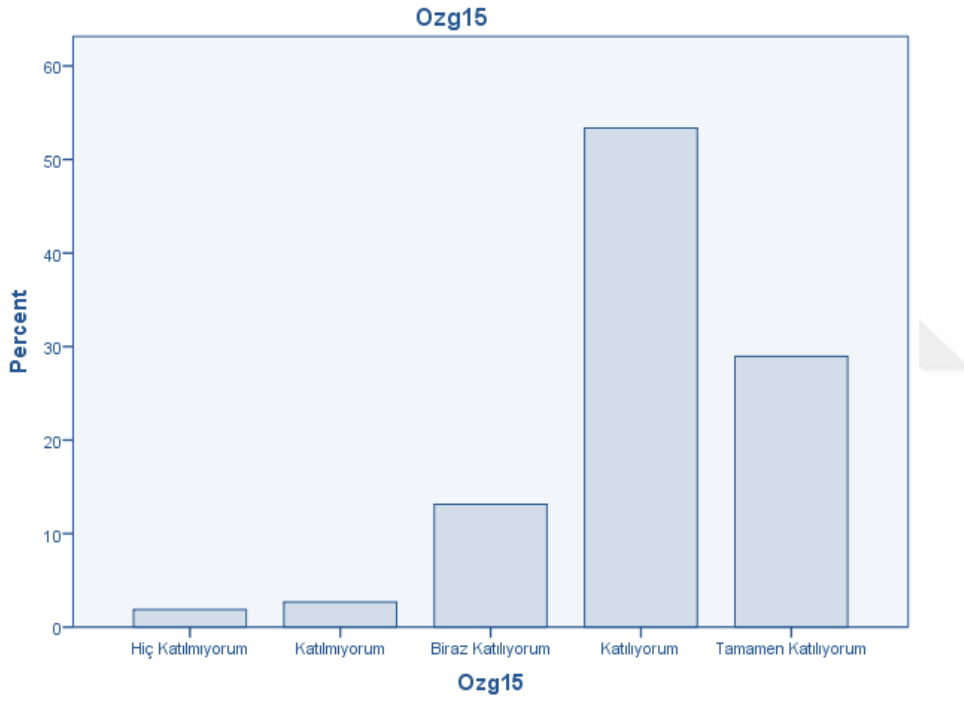

Şekil 26: Öz güven Ölçeği 14. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,03
Std. Sapma =0,804
N=373

Ozg-15 Kendimle barışık bir insanım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	7	1,9	1,9	1,9
Katılmıyorum	10	2,7	2,7	4,6
Biraz Katılıyorum	49	13,1	13,1	17,7
Katılıyorum	199	53,4	53,4	71,0
Tamamen Katılıyorum	108	29,0	29,0	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

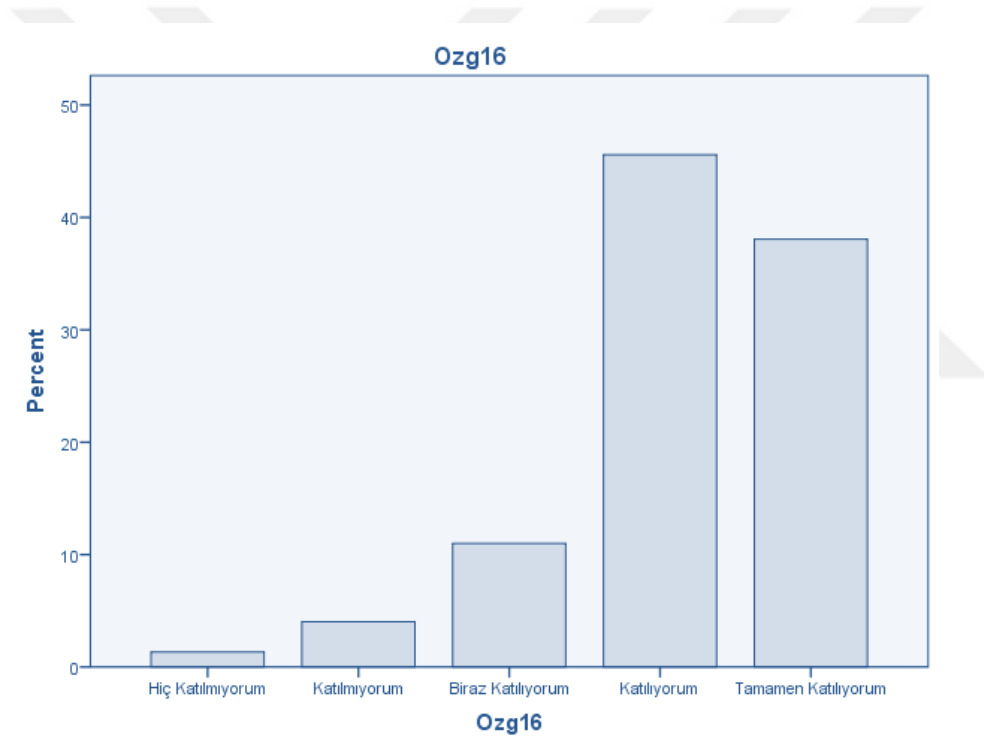

Şekil 27: Öz güven Ölçeği 15. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,05
Std. Sapma =0,835
N=373

Ozg-16 Gerektiğinde sonuna kadar hakkımı savunurum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	5	1,3	1,3	1,3
Katılmıyorum	15	4,0	4,0	5,4
Biraz Katılıyorum	41	11,0	11,0	16,4
Katılıyorum	170	45,6	45,6	61,9
Tamamen Katılıyorum	142	38,1	38,1	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

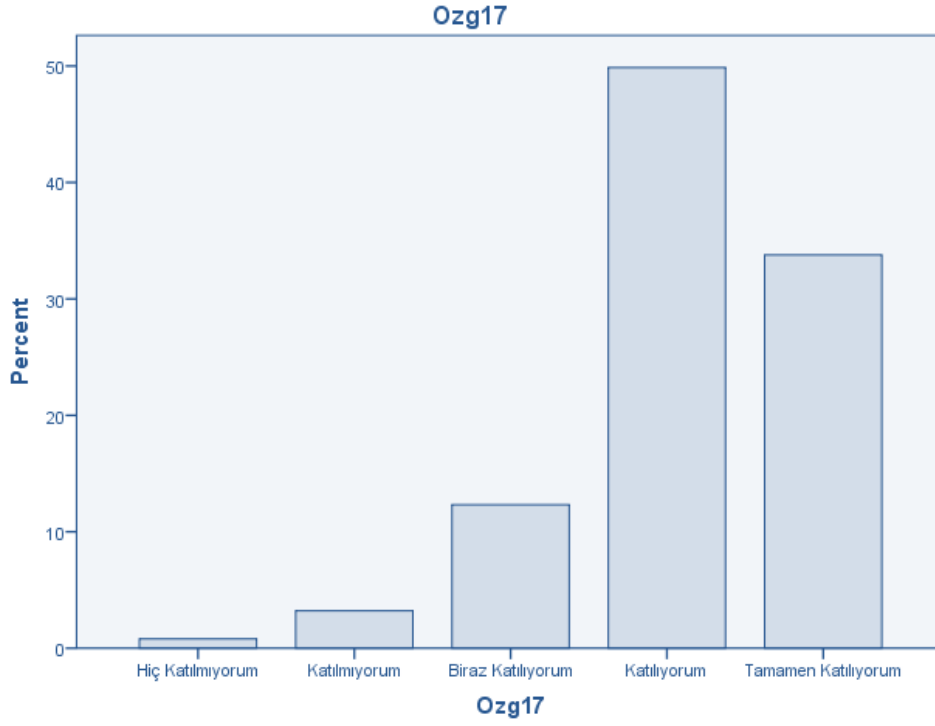

Şekil 28: Öz güven Ölçeği 16. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,15
Std. Sapma =0,867
N=373

Ozg-17 İstedğim şeyleri elde etmek için mücadele edebilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	3	,8	,8	,8
Katılmıyorum	12	3,2	3,2	4,0
Biraz Katılıyorum	46	12,3	12,3	16,4
Katılıyorum	186	49,9	49,9	66,2
Tamamen Katılıyorum	126	33,8	33,8	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

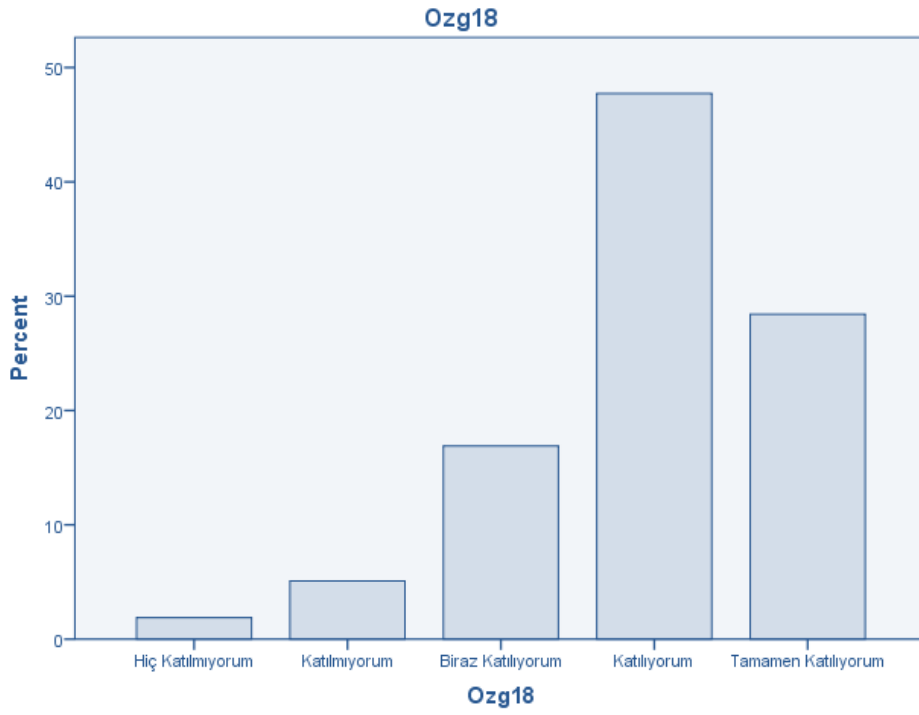

Şekil 29: Öz güven Ölçeği 17. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,13
Std. Sapma =0,805
N=373

Ozg-18 Kendimi rahat bir şekilde ifade edebilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	7	1,9	1,9	1,9
Katılmıyorum	19	5,1	5,1	7,0
Biraz Katılıyorum	63	16,9	16,9	23,9
Katılıyorum	178	47,7	47,7	71,6
Tamamen Katılıyorum	106	28,4	28,4	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

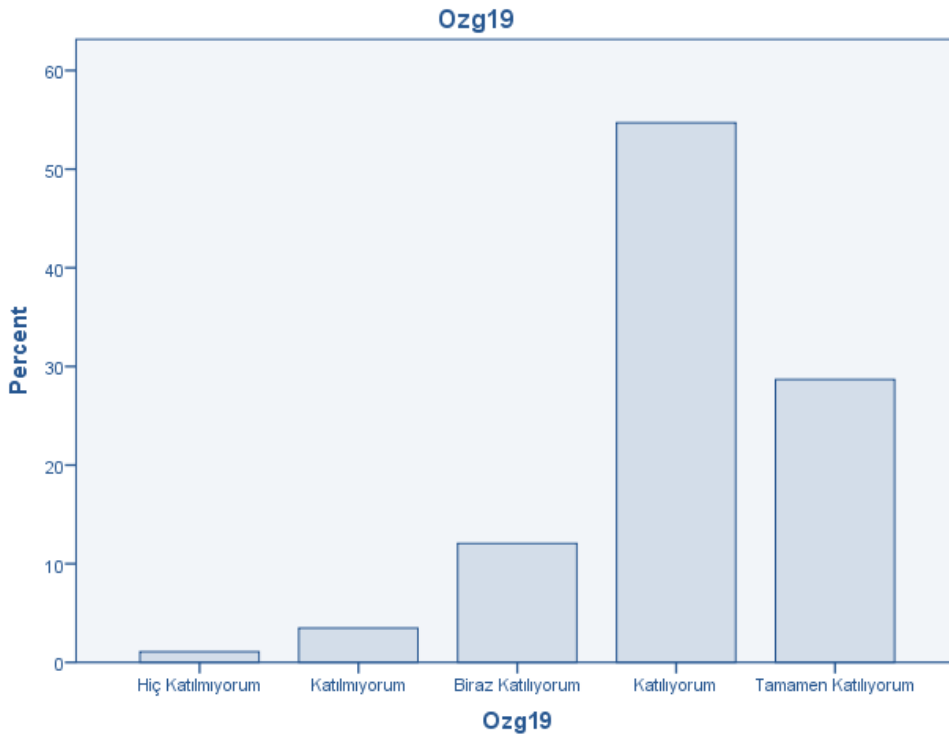

Şekil 30: Öz güven Ölçeği 117. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,96
Std. Sapma =0,909
N=373

Ozg-19 Kendimi ve başkalarını olduğu gibi kabul ederim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	4	1,1	1,1	1,1
Katılmıyorum	13	3,5	3,5	4,6
Biraz Katılıyorum	45	12,1	12,1	16,6
Katılıyorum	204	54,7	54,7	71,3
Tamamen Katılıyorum	107	28,7	28,7	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

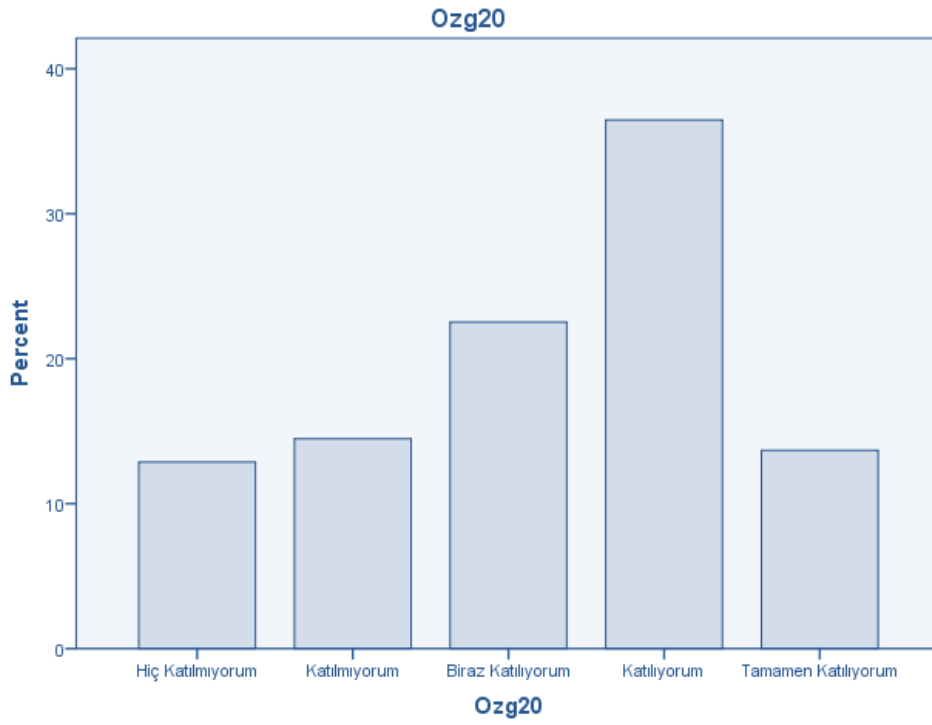

Şekil 31: Öz güven Ölçeği 19. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,06
Std. Sapma =0,801
N=373

Ozg-20 Çevremde yeteri kadar güvenebileceğim insan vardır.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	48	12,9	12,9	12,9
Katılmıyorum	54	14,5	14,5	27,3
Biraz Katılıyorum	84	22,5	22,5	49,9
Katılıyorum	136	36,5	36,5	86,3
Tamamen Katılıyorum	51	13,7	13,7	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

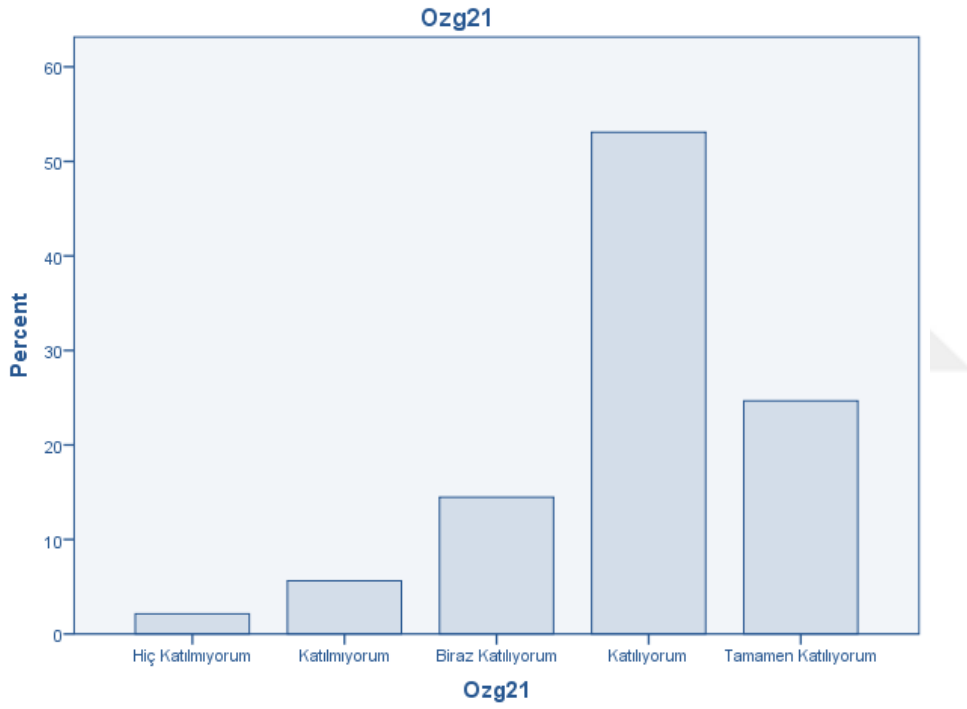

Şekil 32: Öz güven Ölçeği 20. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,24
Std. Sapma =1,233
N=373

Ozg-21 Sorumluluk almaktan çekinmem.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	8	2,1	2,1	2,1
Katılmıyorum	21	5,6	5,6	7,8
Biraz Katılıyorum	54	14,5	14,5	22,3
Katılıyorum	198	53,1	53,1	75,3
Tamamen Katılıyorum	92	24,7	24,7	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

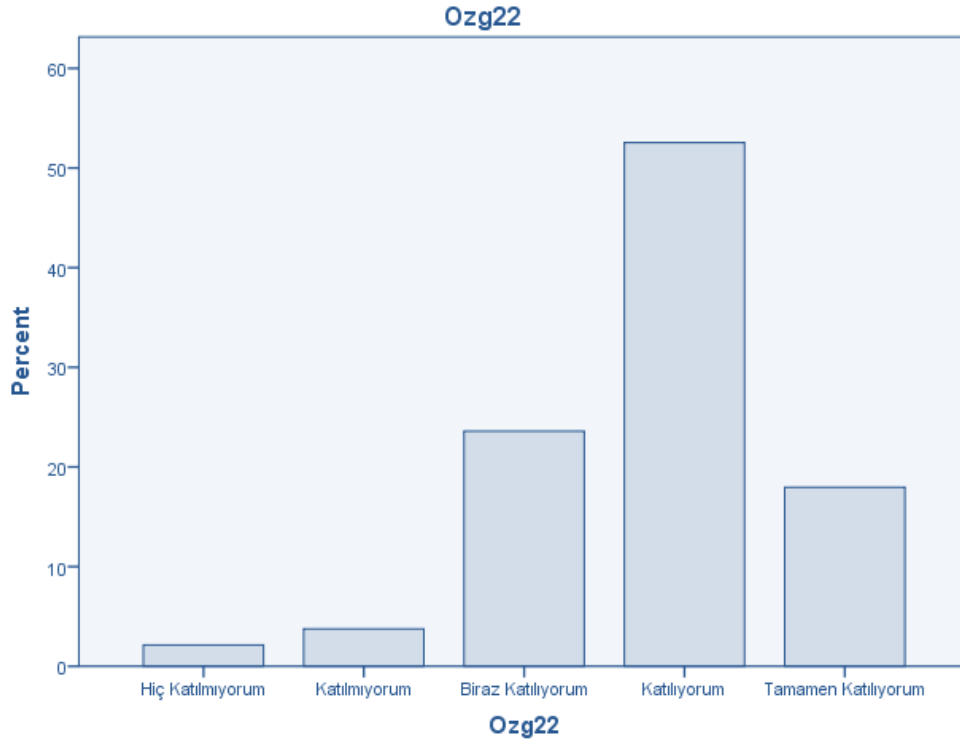

Şekil 33: Öz güven Ölçeği 21. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,92
Std. Sapma =0,898
N=373

Ozg-22 Diğer insanların eleştirilerini anlayışla karşılayabilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	8	2,1	2,1	2,1
Katılmıyorum	14	3,8	3,8	5,9
Biraz Katılıyorum	88	23,6	23,6	29,5
Katılıyorum	196	52,5	52,5	82,0
Tamamen Katılıyorum	67	18,0	18,0	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

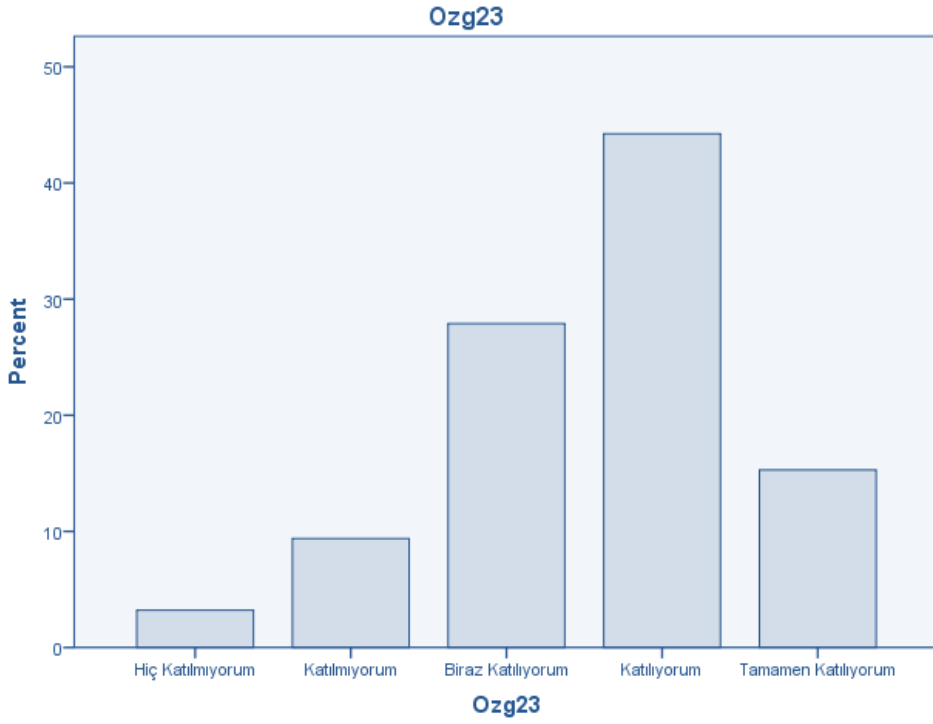

Şekil 34: Öz güven Ölçeği 22. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,80
Std. Sapma =0,850
N=373

Ozg-23 Sıkıntılı anlarımda bile olumlu düşünmeye çalışırım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	12	3,2	3,2	3,2
Katılmıyorum	35	9,4	9,4	12,6
Biraz Katılıyorum	104	27,9	27,9	40,5
Katılıyorum	165	44,2	44,2	84,7
Tamamen Katılıyorum	57	15,3	15,3	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

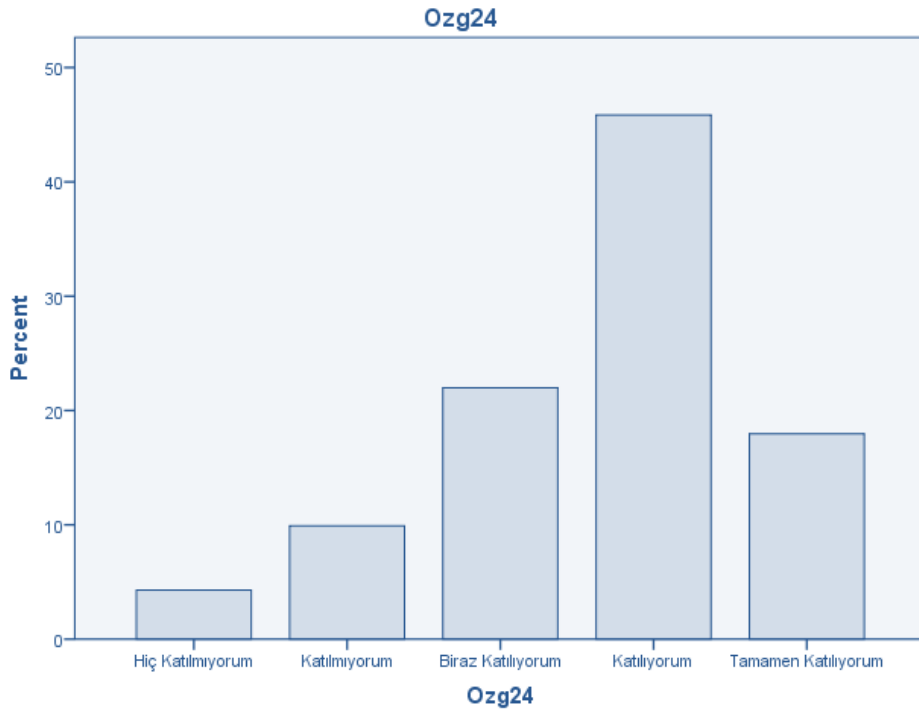

Şekil 35: Öz güven Ölçeği 23. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,59
Std. Sapma =0,965
N=373

Ozg-24 Ön plana çıkmaktan korkmam.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	16	4,3	4,3	4,3
Katılmıyorum	37	9,9	9,9	14,2
Biraz Katılıyorum	82	22,0	22,0	36,2
Katılıyorum	171	45,8	45,8	82,0
Tamamen Katılıyorum	67	18,0	18,0	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

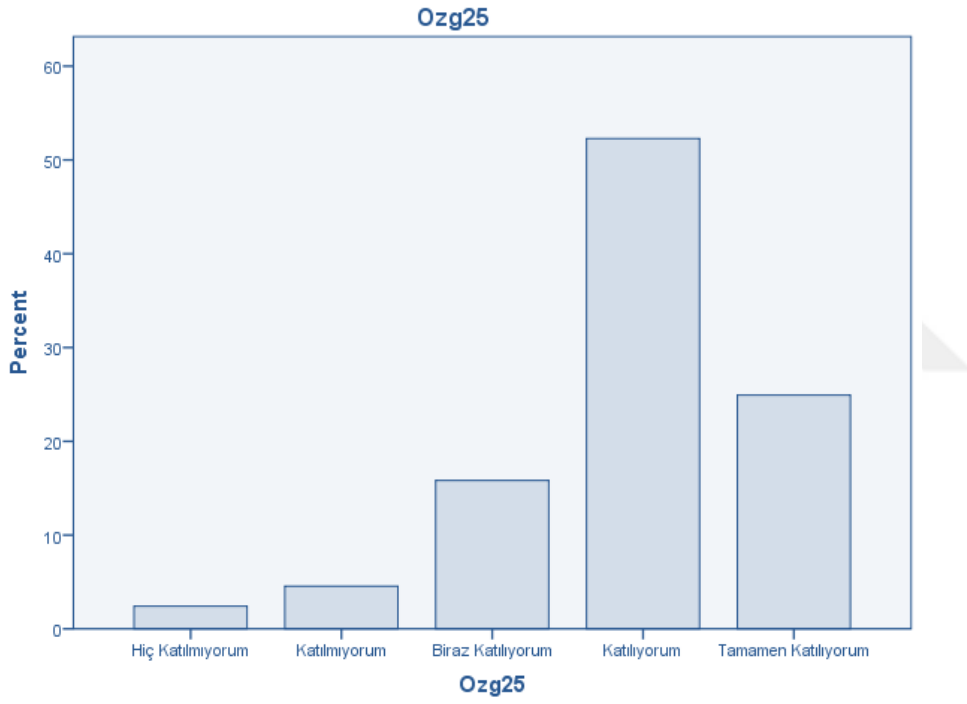

Şekil 36: Öz güven Ölçeği 24. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,63
Std. Sapma =1,025
N=373

Ozg-25 Başarısız olduğumda hemen pes etmem.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	2,4	2,4	2,4
Katılmıyorum	17	4,6	4,6	7,0
Biraz Katılıyorum	59	15,8	15,8	22,8
Katılıyorum	195	52,3	52,3	75,1
Tamamen Katılıyorum	93	24,9	24,9	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

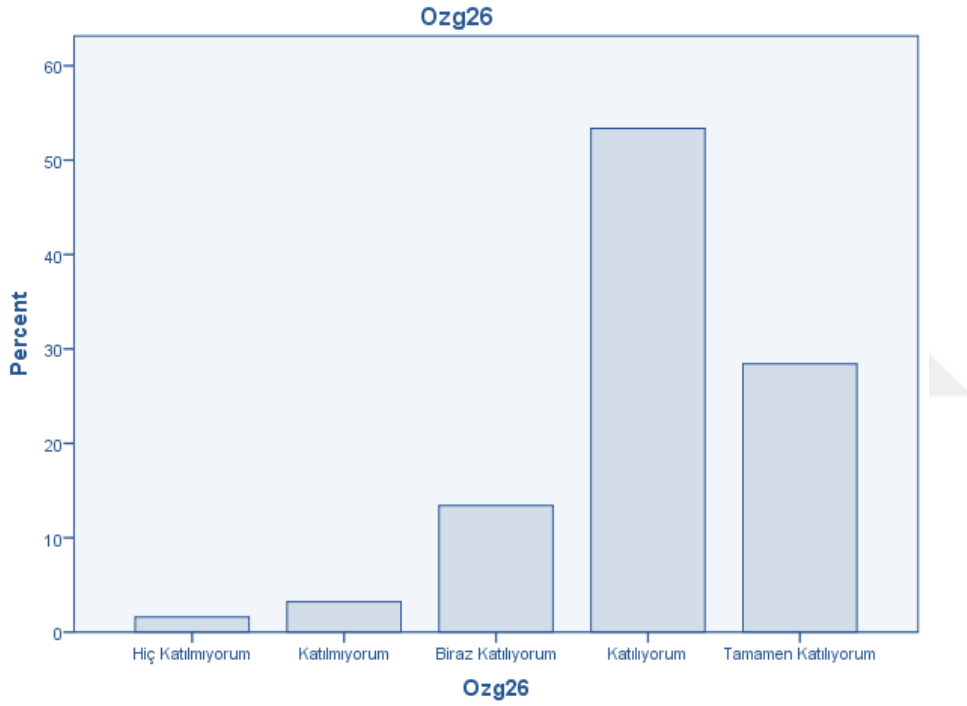

Şekil 37: Öz güven Ölçeği 25. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,93
Std. Sapma =0,897
N=373

Ozg-26 Başka insanlarla rahatlıkla iletişim kurabilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	6	1,6	1,6	1,6
Katılmıyorum	12	3,2	3,2	4,8
Biraz Katılıyorum	50	13,4	13,4	18,2
Katılıyorum	199	53,4	53,4	71,6
Tamamen Katılıyorum	106	28,4	28,4	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

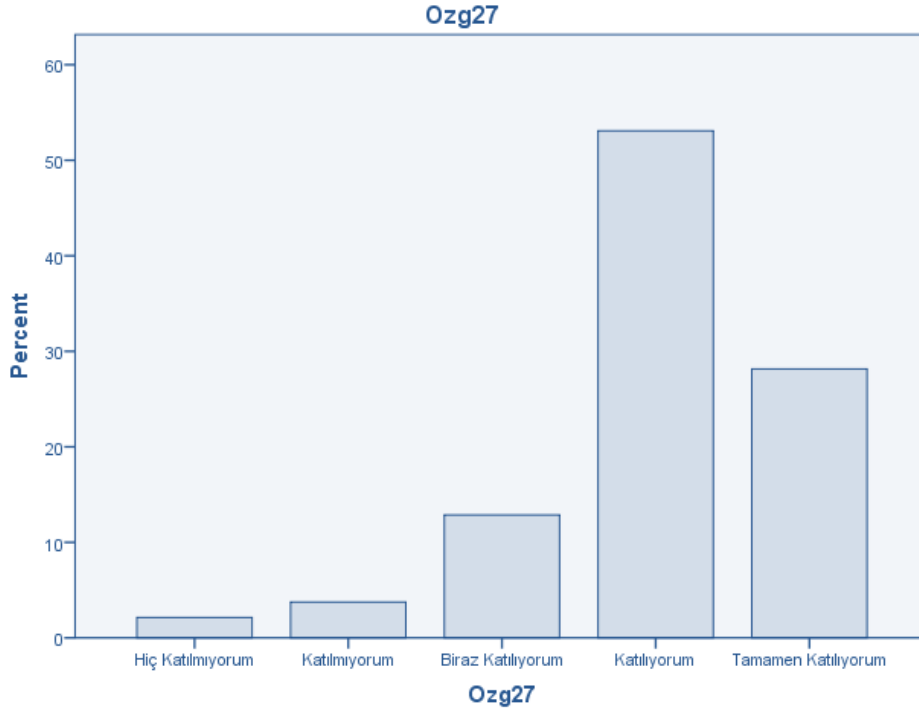

Şekil 38: Öz güven Ölçeği 26. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,04
Std. Sapma =0,832
N=373

Ozg-27 Değerli birisi olduğuma inanırım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	8	2,1	2,1	2,1
Katılmıyorum	14	3,8	3,8	5,9
Biraz Katılıyorum	48	12,9	12,9	18,8
Katılıyorum	198	53,1	53,1	71,8
Tamamen Katılıyorum	105	28,2	28,2	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

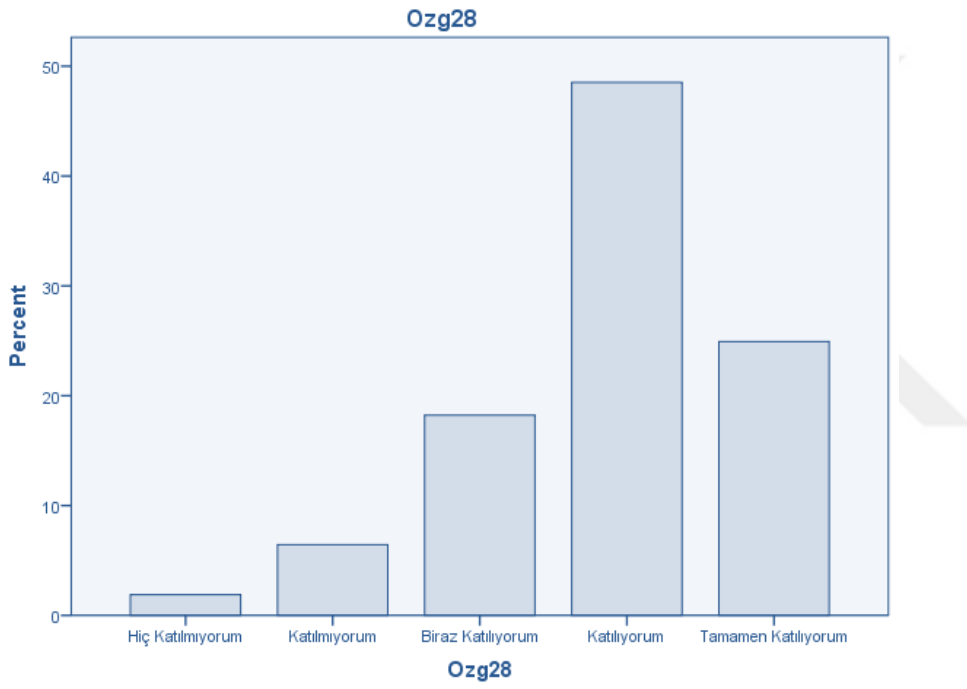

Şekil 39: Öz güven Ölçeği 27. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,01
Std. Sapma =0,869
N=373

Ozg28 Kolay arkadaş edinebilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	7	1,9	1,9	1,9
Katılmıyorum	24	6,4	6,4	8,3
Biraz Katılıyorum	68	18,2	18,2	26,5
Katılıyorum	181	48,5	48,5	75,1
Tamamen Katılıyorum	93	24,9	24,9	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

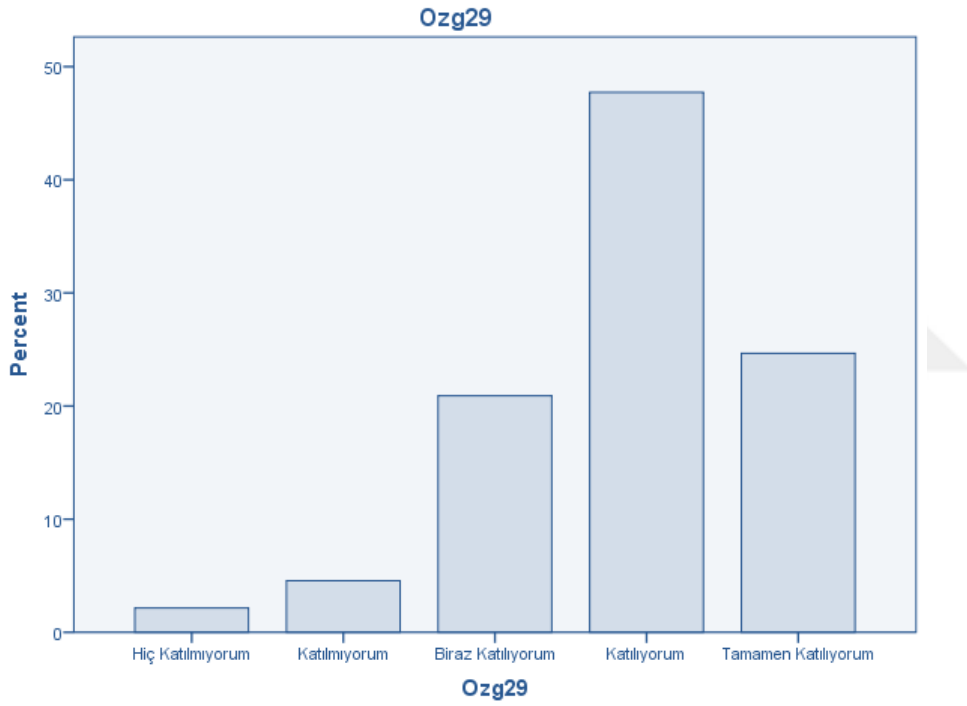

Şekil 40: Öz güven Ölçeği 28. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,88
Std. Sapma =0,920
N=373

Ozg-29 Düşüncelerimi ifade ederken başkalarından çekinmem.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	8	2,1	2,1	2,1
Katılmıyorum	17	4,6	4,6	6,7
Biraz Katılıyorum	78	20,9	20,9	27,6
Katılıyorum	178	47,7	47,7	75,3
Tamamen Katılıyorum	92	24,7	24,7	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

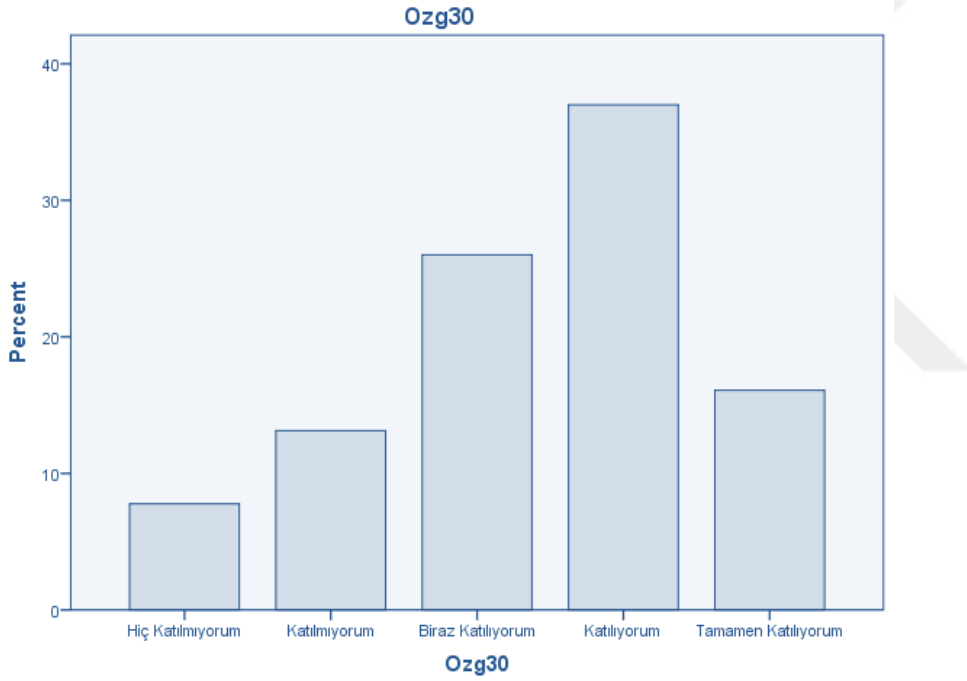

Şekil 41: Öz güven Ölçeği 29. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,88
Std. Sapma =0,905
N=373

Ozg-30 Kolay Karar Verebilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	29	7,8	7,8	7,8
Katılmıyorum	49	13,1	13,1	20,9
Biraz Katılıyorum	97	26,0	26,0	46,9
Katılıyorum	138	37,0	37,0	83,9
Tamamen Katılıyorum	60	16,1	16,1	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

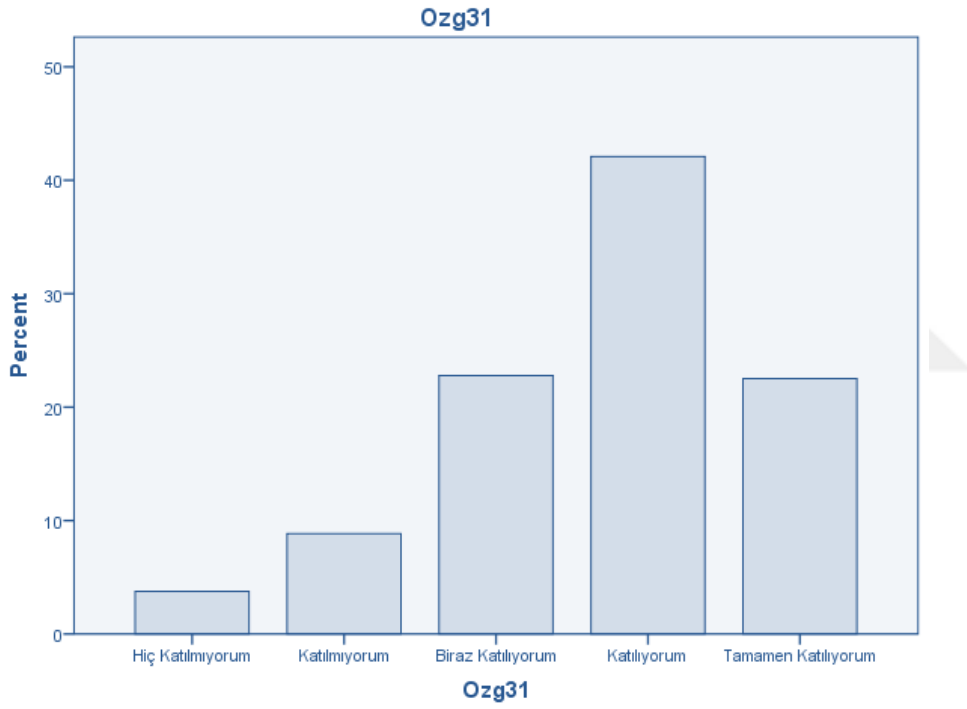

Şekil 42: Öz güven Ölçeği 30. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,40
Std. Sapma =1,138
N=373

Ozg-31 Sosyal bir insana olduğuma inanırım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	14	3,8	3,8	3,8
Katılmıyorum	33	8,8	8,8	12,6
Biraz Katılıyorum	85	22,8	22,8	35,4
Katılıyorum	157	42,1	42,1	77,5
Tamamen Katılıyorum	84	22,5	22,5	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

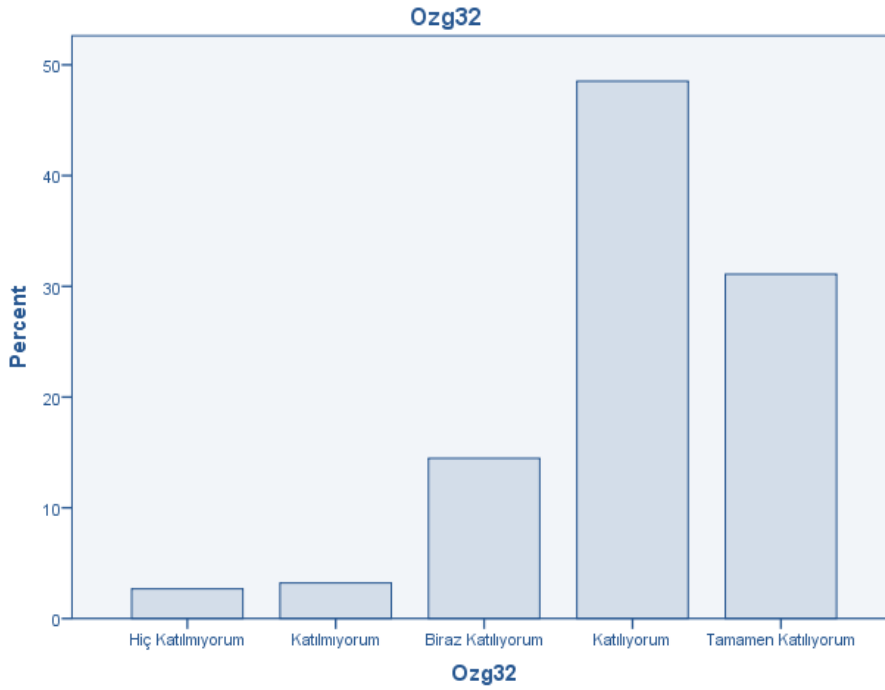

Şekil 43: Öz güven Ölçeği 31. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,71
Std. Sapma =1,31
N=373

Ozg-32 Kendimi severim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	10	2,7	2,7	2,7
Katılmıyorum	12	3,2	3,2	5,9
Biraz Katılıyorum	54	14,5	14,5	20,4
Katılıyorum	181	48,5	48,5	68,9
Tamamen Katılıyorum	116	31,1	31,1	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

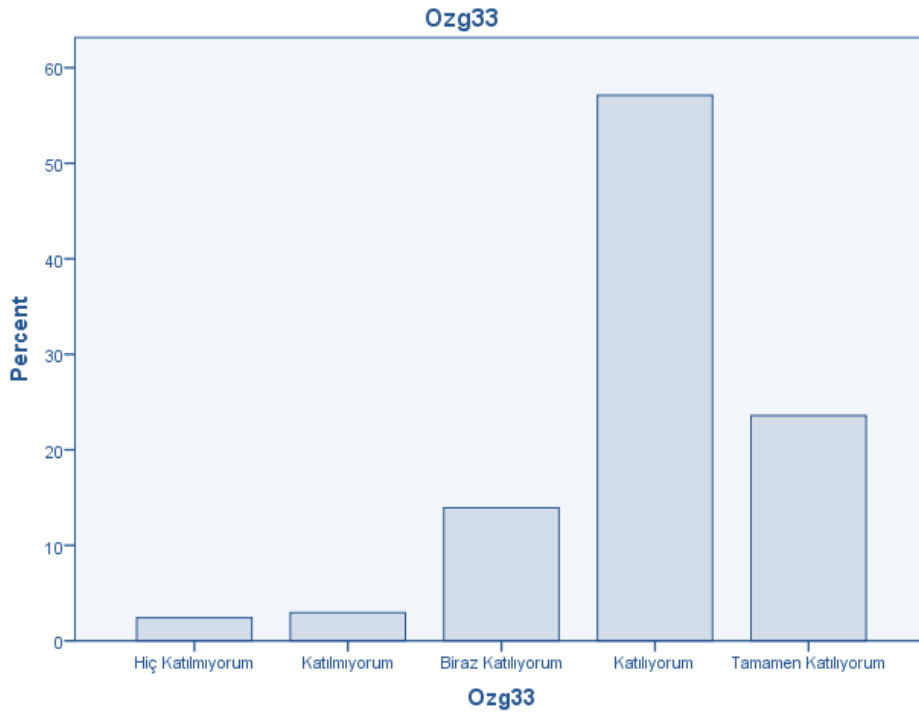

Şekil 44: Öz güven Ölçeği 32. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,02
Std. Sapma =0,910
N=373

Ozg-33 Başka insanların övgülerini hak ettiğime inanırım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	2,4	2,4	2,4
Katılmıyorum	11	2,9	2,9	5,4
Biraz Katılıyorum	52	13,9	13,9	19,3
Katılıyorum	213	57,1	57,1	76,4
Tamamen Katılıyorum	88	23,6	23,6	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 45: Özgüven Ölçeği 33. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,97
Std. Sapma =0,843
N=373

Tablo 6. Mutluluk Ölçek Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular

Değişkenler	N	Min	Max	Ortalama	Std. Sapma
1. Kendimden hoşnut değilim.	373	1	5	3,90	1,187
2. Diğer insanlara karşı oldukça ilgiliyim.	373	1	5	3,68	,981
3. Hayatın oldukça ödüllendirici olduğunu düşünüyorum.	373	1	5	3,08	1,150
4. Neredeyse herkese karşı oldukça sıcak duygular besliyorum.	373	1	5	3,35	1,041
5. Sabahları dinlenmiş olarak uyanırım.	373	1	5	3,46	1,254
6. Geleceğim hakkında pek iyimser değilim.	373	1	5	3,45	1,207
7. Pek çok şeyi eğlenceli buluyorum.	373	1	5	3,14	1,054
8. Yaptığım şeylere karşı ilgili ve kendini adayan birisiyim.	373	1	5	4,08	,820
9. Hayat güzeldir.	373	1	5	3,78	,979
10. Dünyanın iyi bir yer olduğunu düşünmüyorum.	373	1	5	3,24	1,266
11. Çok gülen birisiyim.	373	1	5	3,40	1,031
12. Hayatımdaki her şeyden oldukça memnunum.	373	1	5	3,16	,936
13. Çekici birisi olduğumu düşünmüyorum.	373	1	5	3,32	1,148
14. Yaptıklarımla yapmak istediklerim arasında büyük fark var.	373	1	5	2,62	1,133
15. Çok mutluyum.	373	1	5	3,22	,988
16. Çevremdeki güzellikleri fark ederim.	373	1	5	3,92	,762
17. Diğer insanlar üzerinde daima neşeli bir etki bırakırım.	373	1	5	3,72	,911
18. Yapmak istediğim her şeye zaman bulabilirim.	373	1	5	3,14	1,078
19. Yaşamımın kontrolü elimde değilmiş gibi hissediyorum.	373	1	5	2,95	1,229
20. Kendimi herhangi bir konuda sorumluluk alabilecek güçte hissediyorum.	373	1	5	3,93	,963
21. Zihinsel olarak kendimi tamamen zinde (dinç) hissediyorum.	373	1	5	3,18	1,094
22. Genellikle neşeli ve sevinçliyim.	373	1	5	3,48	,974
23. Herhangi bir konuda karar vermekte zorlanırım.	373	1	5	3,15	1,187
24. Yaşamımın belli bir amacı ve anlamı yok.	373	1	5	3,75	1,253
25. Kendimi oldukça enerjik hissediyorum.	373	1	5	3,26	1,027
26. Genellikle olaylar üzerinde olumlu etkim vardır.	373	1	5	3,56	,939
27. Diğer insanlarla birlikte olmaktan keyif almıyorum.	373	1	5	3,48	1,158
28. Kendimi çok sağlıklı hissetmiyorum.	373	1	5	3,21	1,167
29. Geçmişimle ilgili pek mutlu anılara sahip değilim.	373	1	5	3,11	1,343
Mutluluk genel ortalama=3,40					

Kadınların ölçek düzeyleri incelendiğinde, Oxford mutluluk ölçeğinin ($\bar{X}= 3,40$) yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Soruların 5’li Likert tipine uygun cevap değerleri aşağıdaki gibi yorumlanmaktadır;

0,00-1,00; Hiç Katılmıyorum

1,00-2,00; Katılmıyorum

2,00-3,00; Biraz Katılıyorum

3,00-4,00; Katılıyorum

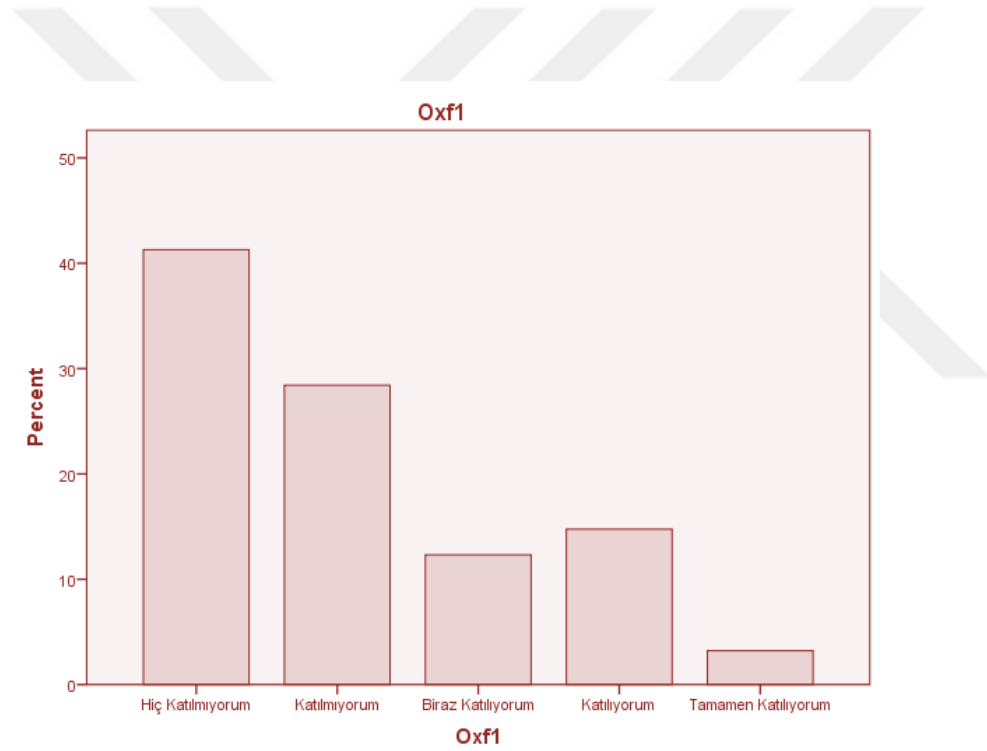
4,00-5,00; Tamamen Katılıyorum

“Mutluluk Ölçek Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular” tablomuzu incelediğimizde 373 katılımcının tamamı Mutluluk ölçeği maddelerine cevap vermiş olup her bir maddenin katılımcılar tarafından cevap değeri yani ortalaması 2-3 ve 3-4 arasındadır. Bu da bütün sorulara daha çok “Katılıyorum” yanıtının verildiğini göstermektedir. Ölçekteki en olumlu yani en iyi algılanan ve en yüksek ortalamaya sahip olan soru “Çok mutluyum” sorusudur. Bu veriler katılımcıların mutluluk seviyelerinin yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Ölçekteki her bir soruyu tek tek inceleyecek olursak;

Oxf-1 Kendimden hoşnut Değilim

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	154	41,3	41,3	41,3
Katılmıyorum	106	28,4	28,4	69,7
Biraz Katılıyorum	46	12,3	12,3	82,0
Katılıyorum	55	14,7	14,7	96,8
Tamamen Katılıyorum	12	3,2	3,2	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

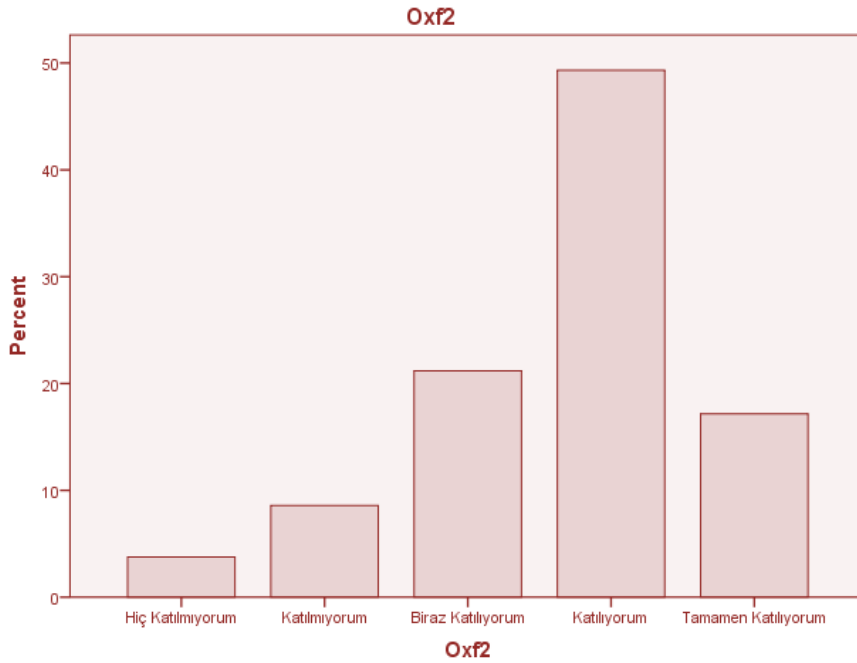

Şekil 46: Mutluluk Ölçeği 1. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,90
Std. Sapma = 1,187
N=373

Oxf-2 Diğer insanlara karşı oldukça ilgiliyim

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	14	3,8	3,8	3,8
Katılmıyorum	32	8,6	8,6	12,3
Biraz Katılıyorum	79	21,2	21,2	33,5
Katılıyorum	184	49,3	49,3	82,8
Tamamen Katılıyorum	64	17,2	17,2	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

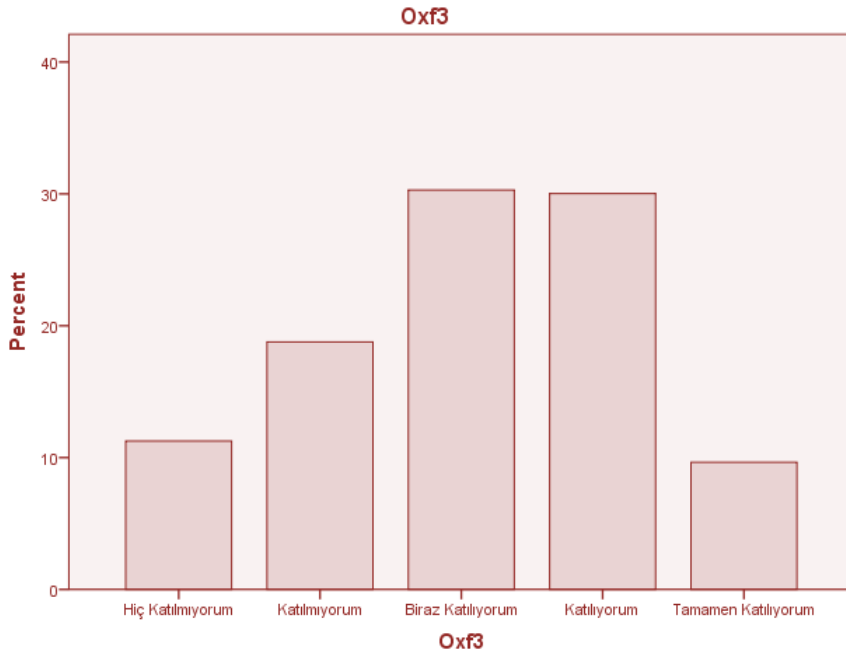

Şekil 47: Mutluluk Ölçeği 2. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,68
Std. Sapma = 0,981
N=373

Oxf-3 Hayatın oldukça ödüllendirici olduğunu düşünüyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	42	11,3	11,3	11,3
Katılmıyorum	70	18,8	18,8	30,0
Biraz Katılıyorum	113	30,3	30,3	60,3
Katılıyorum	112	30,0	30,0	90,3
Tamamen Katılıyorum	36	9,7	9,7	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

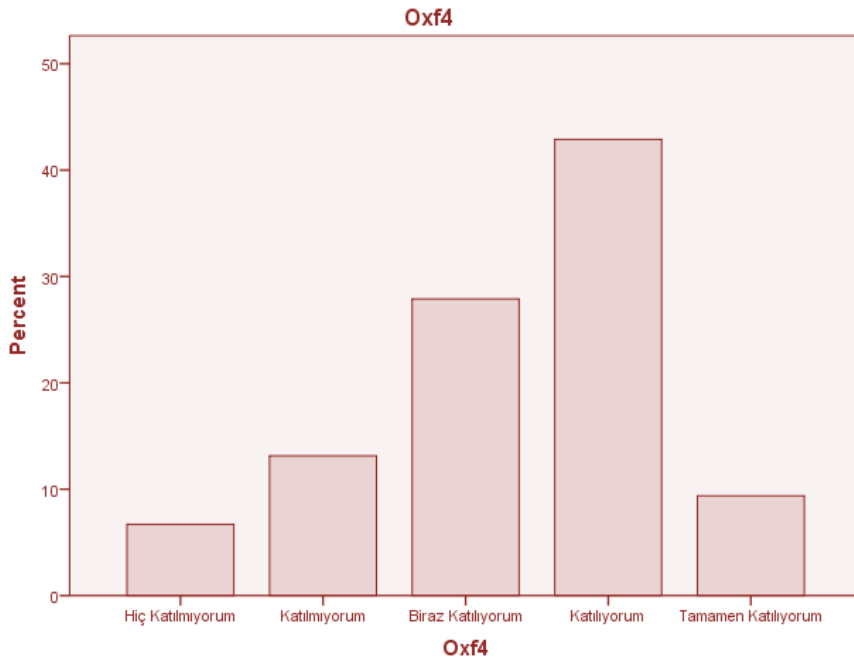

Şekil 48: Mutluluk Ölçeği 3. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,08
Std. Sapma = 1,150
N=373

Oxf-4 Neredeyse herkese oldukça sıcak duygular beslerim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	25	6,7	6,7	6,7
Katılmıyorum	49	13,1	13,1	19,8
Biraz Katılıyorum	104	27,9	27,9	47,7
Katılıyorum	160	42,9	42,9	90,6
Tamamen Katılıyorum	35	9,4	9,4	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

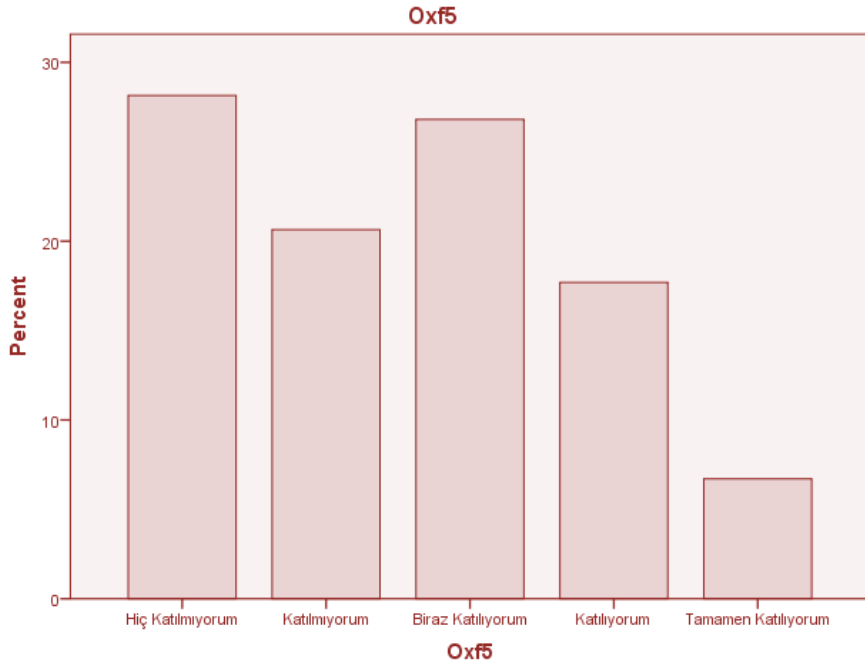

Şekil 49: Mutluluk Ölçeği 4. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,38
Std. Sapma = 1,041
N=373

Oxf-5 Sabahları dinlenmiş uyanırım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	105	28,2	28,2	28,2
Katılmıyorum	77	20,6	20,6	48,8
Biraz Katılıyorum	100	26,8	26,8	75,6
Katılıyorum	66	17,7	17,7	93,3
Tamamen Katılıyorum	25	6,7	6,7	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

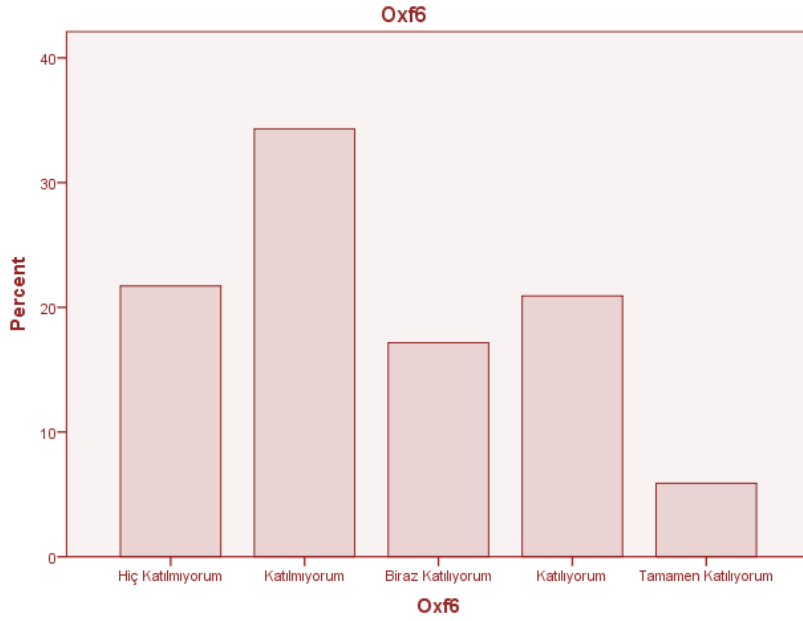

Şekil 50: Mutluluk Ölçeği 5. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,46
Std. Sapma = 1,254
N=373

Oxf-6 Geleceğim hakkında pek iyimser değilim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	81	21,7	21,7	21,7
Katılmıyorum	128	34,3	34,3	56,0
Biraz Katılıyorum	64	17,2	17,2	73,2
Katılıyorum	78	20,9	20,9	94,1
Tamamen Katılıyorum	22	5,9	5,9	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

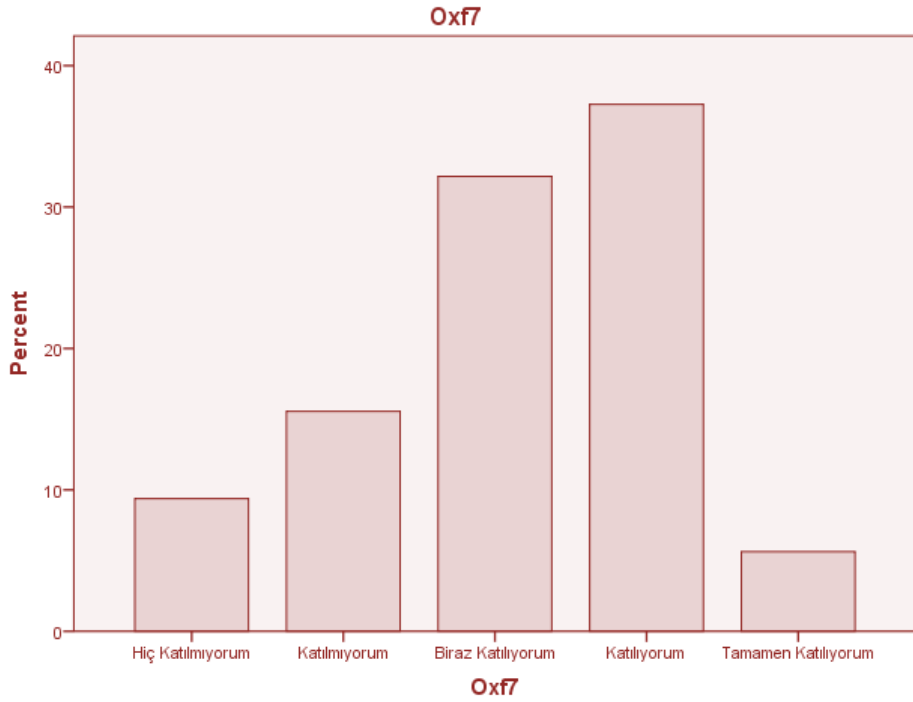

Şekil 51: Mutluluk Ölçeği 6. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,45
Std. Sapma = 1,207
N=373

Oxf-7 Pek çok şeyi eğlenceli buluyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	35	9,4	9,4	9,4
Katılmıyorum	58	15,5	15,5	24,9
Biraz Katılıyorum	120	32,2	32,2	57,1
Katılıyorum	139	37,3	37,3	94,4
Tamamen Katılıyorum	21	5,6	5,6	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

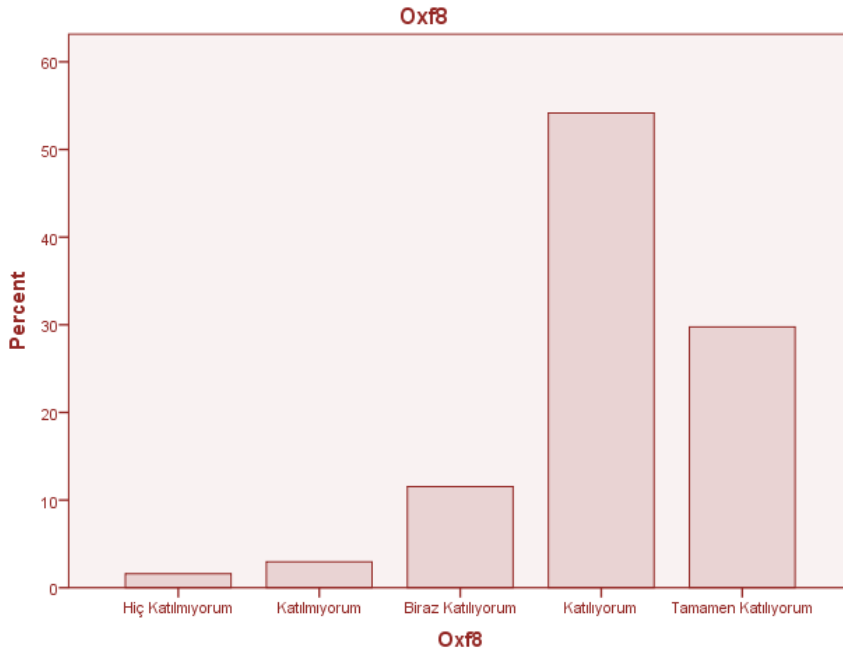

Şekil 52: Mutluluk Ölçeği 7. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,14
Std. Sapma = 1,054
N=373

Oxf-8 Yaptığım şeylere karşı oldukça ilgili ve kendisini adayan birisiyim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	6	1,6	1,6	1,6
Katılmıyorum	11	2,9	2,9	4,6
Biraz Katılıyorum	43	11,5	11,5	16,1
Katılıyorum	202	54,2	54,2	70,2
Tamamen Katılıyorum	111	29,8	29,8	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

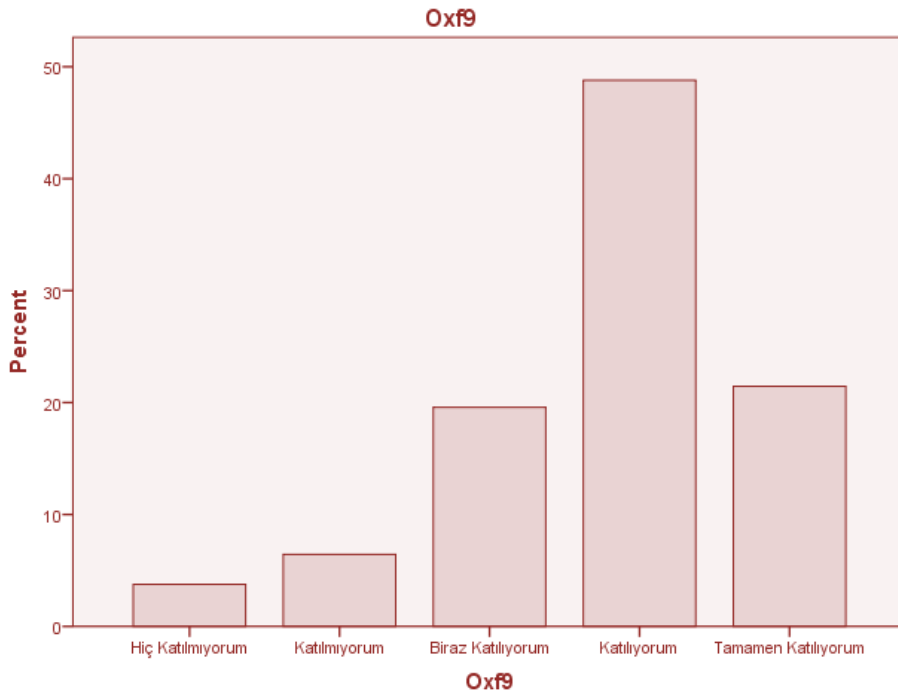

Şekil 53: Mutluluk Ölçeği 8. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 4,08
Std. Sapma = 0,820
N=373

Oxf-9 Hayat güzeldir.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	14	3,8	3,8	3,8
Katılmıyorum	24	6,4	6,4	10,2
Biraz Katılıyorum	73	19,6	19,6	29,8
Katılıyorum	182	48,8	48,8	78,6
Tamamen Katılıyorum	80	21,4	21,4	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 54: Mutluluk Ölçeği 9. Maddenin incelenmesi

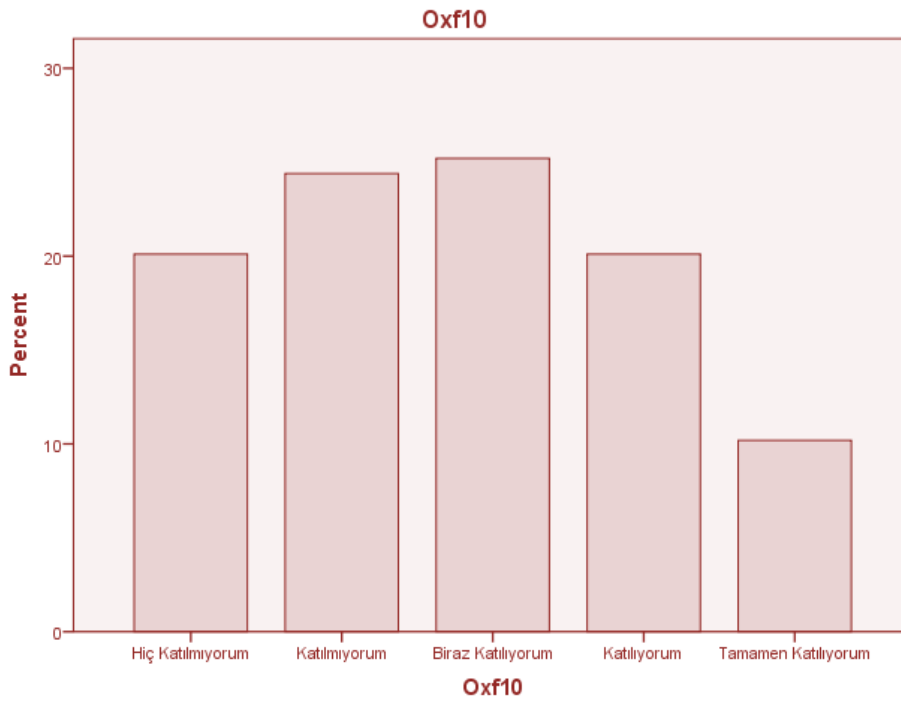
Ortalama = 3,78

Std. Sapma = 0,979

N=373

Oxf-10 Dünyanın iyi bir yer olduğunu düşünmüyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	75	20,1	20,1	20,1
Katılmıyorum	91	24,4	24,4	44,5
Biraz Katılıyorum	94	25,2	25,2	69,7
Katılıyorum	75	20,1	20,1	89,8
Tamamen Katılıyorum	38	10,2	10,2	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 55: Mutluluk Ölçeği 10. Maddenin incelenmesi

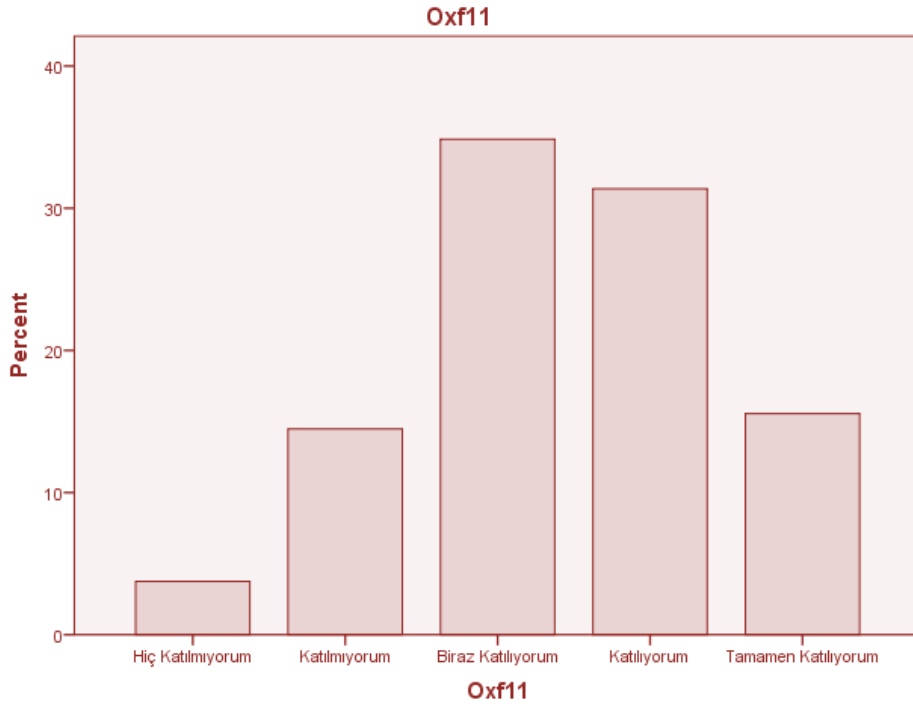
Ortalama = 3,24

Std. Sapma = 1,266

N=373

Oxf-11 Çok gülen birisiyim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	14	3,8	3,8	3,8
Katılmıyorum	54	14,5	14,5	18,2
Biraz Katılıyorum	130	34,9	34,9	53,1
Katılıyorum	117	31,4	31,4	84,5
Tamamen Katılıyorum	58	15,5	15,5	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 56: Mutluluk leği 11. Maddenin incelenmesi

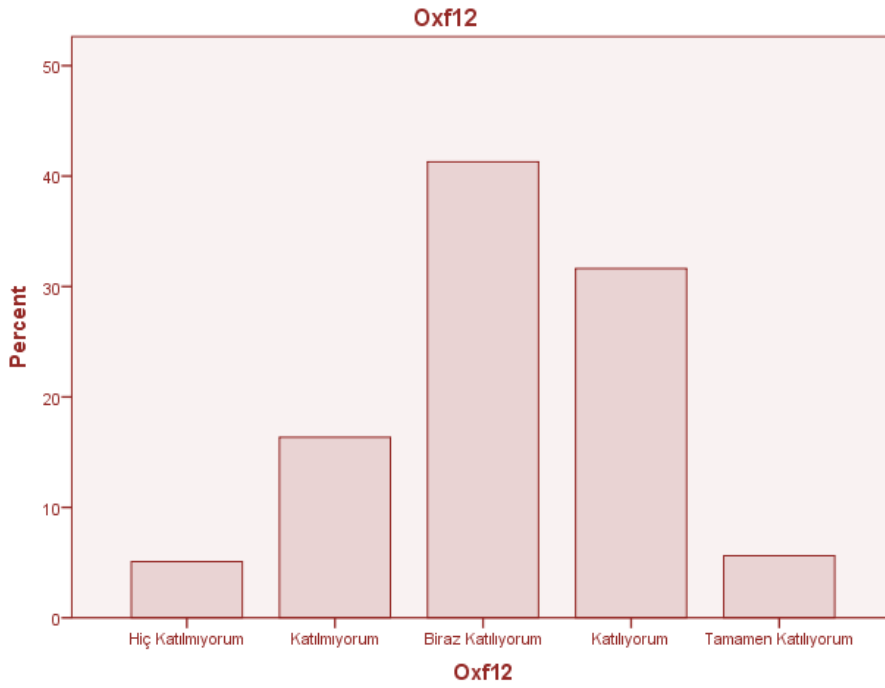
Ortalama = 3,40

Std. Sapma = 1,031

N=373

Oxf-12 Hayatımdaki her şeyden oldukça memnunum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	19	5,1	5,1	5,1
Katılmıyorum	61	16,4	16,4	21,4
Biraz Katılıyorum	154	41,3	41,3	62,7
Katılıyorum	118	31,6	31,6	94,4
Tamamen Katılıyorum	21	5,6	5,6	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Şekil 57: Mutluluk Ölçeği 12. Maddenin incelenmesi

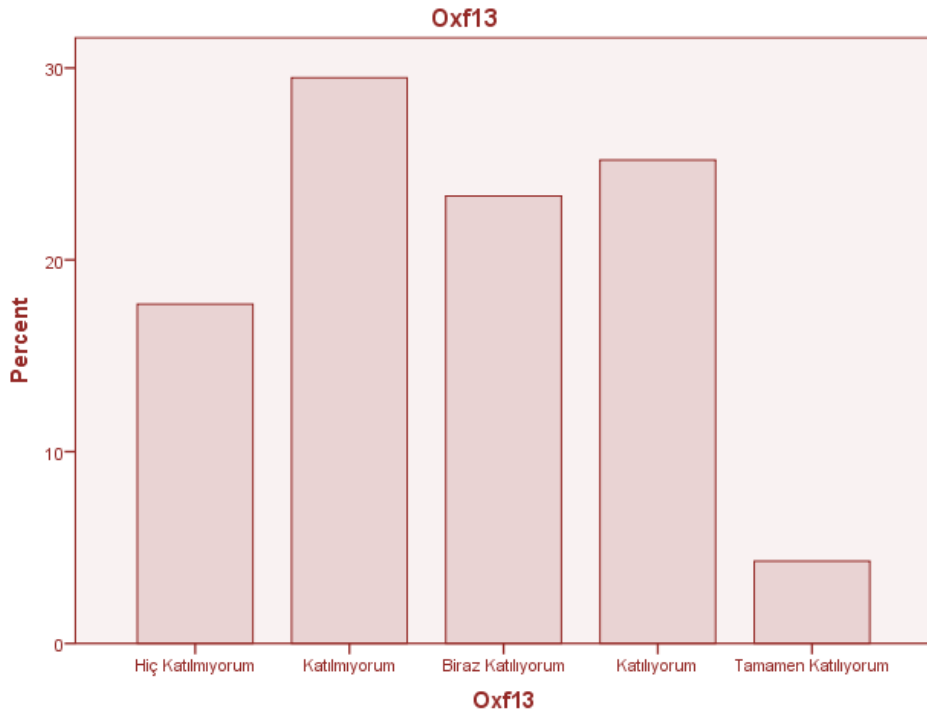
Ortalama = 3,16

Std. Sapma = 0,936

N=373

Oxf-13 Çekici birisi olduğumu düşünmüyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	66	17,7	17,7	17,7
Katılmıyorum	110	29,5	29,5	47,2
Biraz Katılıyorum	87	23,3	23,3	70,5
Katılıyorum	94	25,2	25,2	95,7
Tamamen Katılıyorum	16	4,3	4,3	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 58: Mutluluk Ölçeği 7. Maddenin incelenmesi

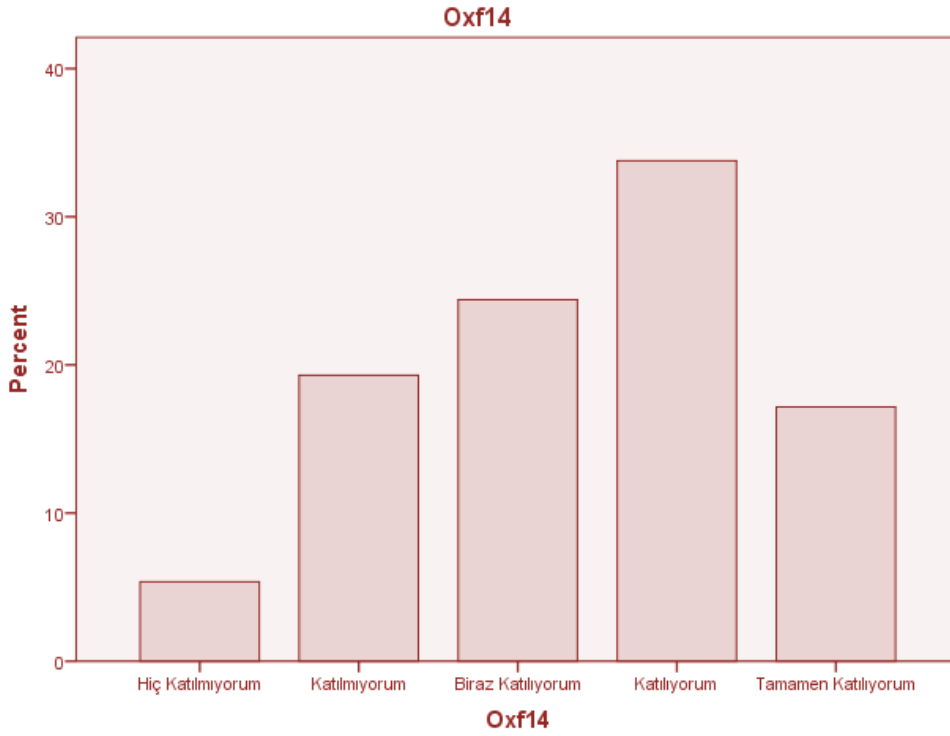
Ortalama = 3,32

Std. Sapma = 1,148

N=373

Oxf-14 Yaptıklarımıla yapmak istediklerim arasında büyük fark var.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	20	5,4	5,4	5,4
Katılmıyorum	72	19,3	19,3	24,7
Biraz Katılıyorum	91	24,4	24,4	49,1
Katılıyorum	126	33,8	33,8	82,8
Tamamen Katılıyorum	64	17,2	17,2	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Şekil 59: Mutluluk Ölçeği 14. Maddenin incelenmesi

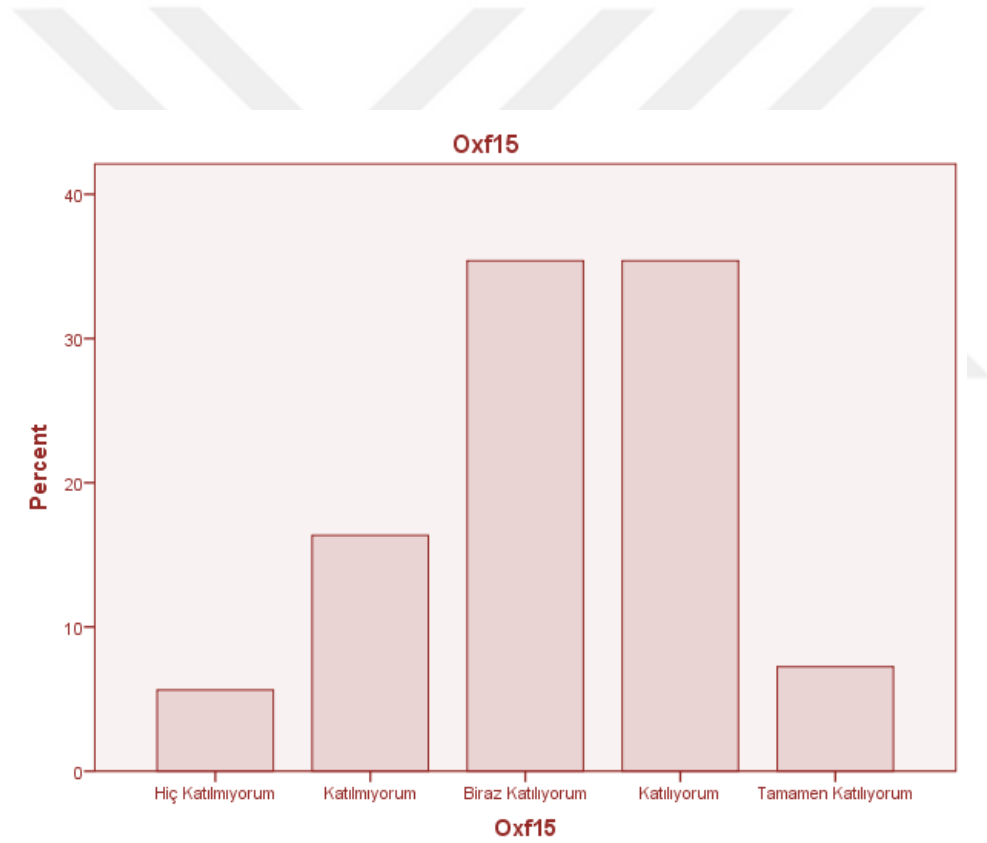
Ortalama = 2,62

Std. Sapma = 1,133

N=373

Oxf-15 Çok mutluyum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	21	5,6	5,6	5,6
Katılmıyorum	61	16,4	16,4	22,0
Biraz Katılıyorum	132	35,4	35,4	57,4
Katılıyorum	132	35,4	35,4	92,8
Tamamen Katılıyorum	27	7,2	7,2	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 60: Mutluluk Ölçeği 15. Maddenin incelenmesi

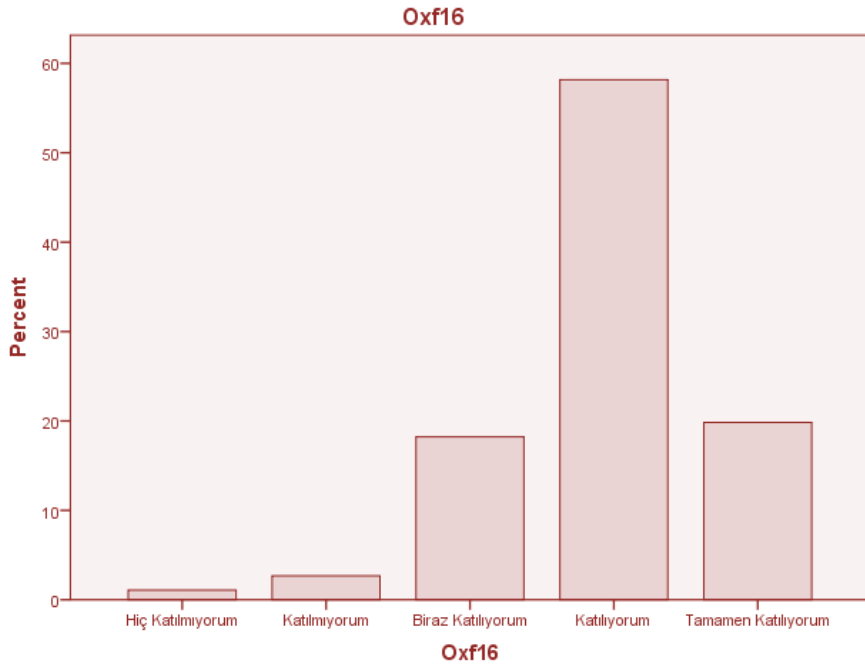
Ortalama = 3,22

Std. Sapma = 0,988

N=373

Oxf-16 Çevremdeki güzellikleri fark ederim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	4	1,1	1,1	1,1
Katılmıyorum	10	2,7	2,7	3,8
Biraz Katılıyorum	68	18,2	18,2	22,0
Katılıyorum	217	58,2	58,2	80,2
Tamamen Katılıyorum	74	19,8	19,8	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 61: Mutluluk Ölçeği 16. Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,92

Std. Sapma = 0,762

N=373

Oxf-17 Diğer insanlar üzerinde daima neşeli bir etki bırakırım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	6	1,6	1,6	1,6
Katılmıyorum	27	7,2	7,2	8,8
Biraz Katılıyorum	104	27,9	27,9	36,7
Katılıyorum	164	44,0	44,0	80,7
Tamamen Katılıyorum	72	19,3	19,3	100,0
Total	373	100,0	100,0	

Şekil 62: Mutluluk Ölçeği 17. Maddenin incelenmesi

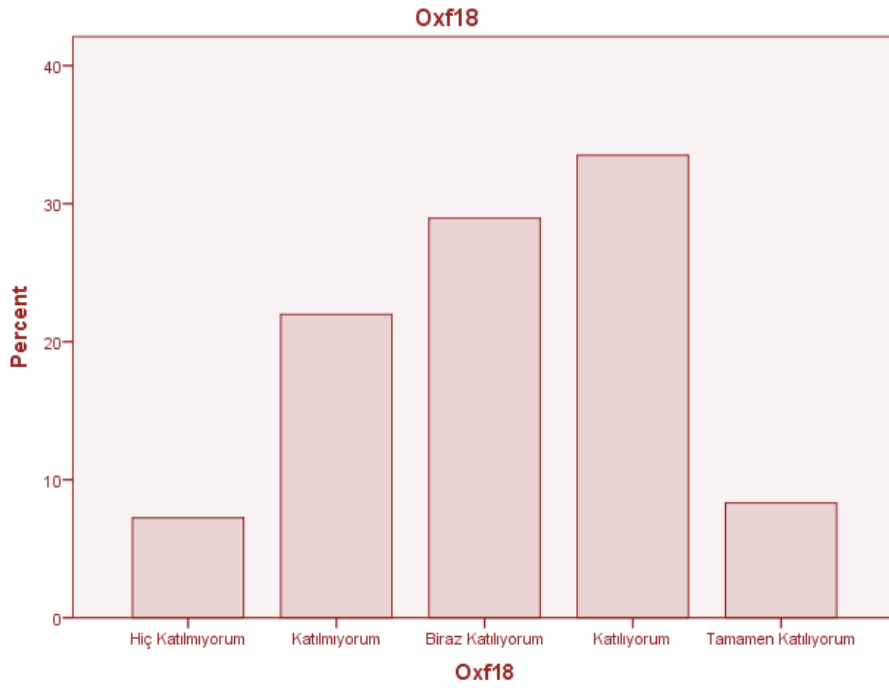
Ortalama = 3,72

Std. Sapma = 0,911

N=373

Oxf-18 Yapmak istediğim her şeye zaman bulabilirim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	27	7,2	7,2	7,2
Katılmıyorum	82	22,0	22,0	29,2
Biraz Katılıyorum	108	29,0	29,0	58,2
Katılıyorum	125	33,5	33,5	91,7
Tamamen Katılıyorum	31	8,3	8,3	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 63: Mutluluk Ölçeği 18. Maddenin incelenmesi

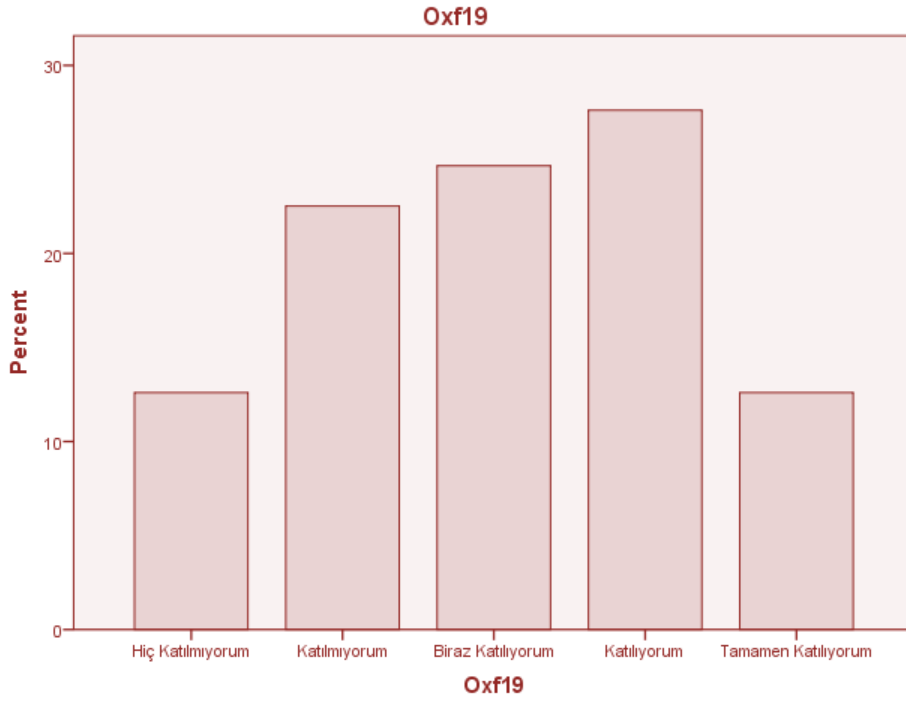
Ortalama = 3,14

Std. Sapma = 1,078

N=373

Oxf-19 Yaşamımın kontrolü elimde değilmiş gibi hissediyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	47	12,6	12,6	12,6
Katılmıyorum	84	22,5	22,5	35,1
Biraz Katılıyorum	92	24,7	24,7	59,8
Katılıyorum	103	27,6	27,6	87,4
Tamamen Katılıyorum	47	12,6	12,6	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 64: Mutluluk Ölçeği 19. Maddenin incelenmesi

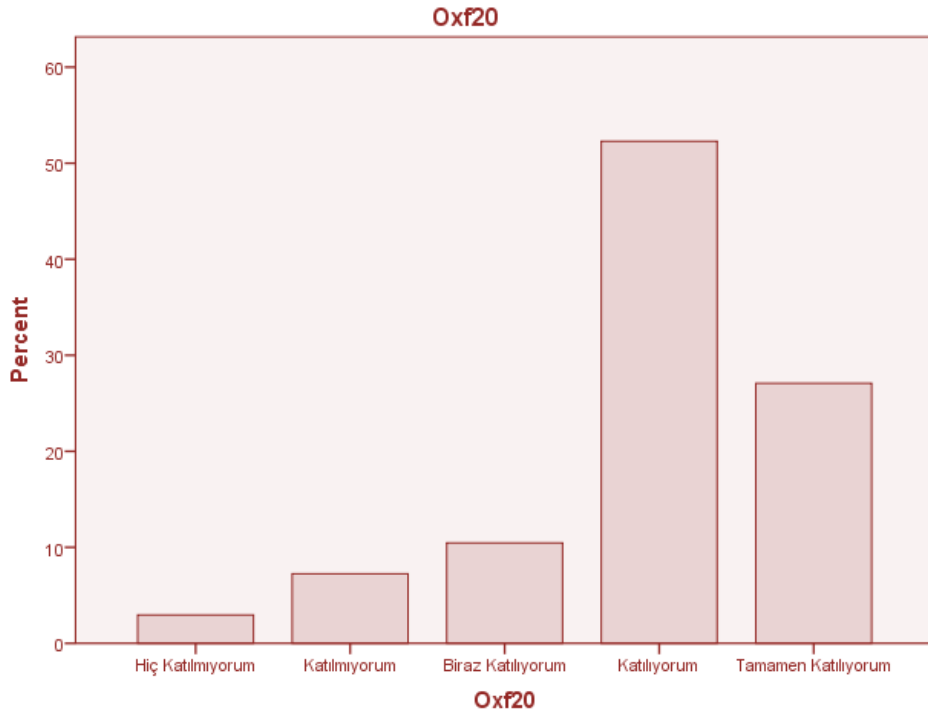
Ortalama = 2,95

Std. Sapma = 1,229

N=373

Oxf-20 Kendimi herhangi bir konuda sorumluluk alabilecek güçte hissediyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	11	2,9	2,9	2,9
Katılmıyorum	27	7,2	7,2	10,2
Biraz Katılıyorum	39	10,5	10,5	20,6
Katılıyorum	195	52,3	52,3	72,9
Tamamen Katılıyorum	101	27,1	27,1	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 65: Mutluluk Ölçeği 20. Maddenin incelenmesi

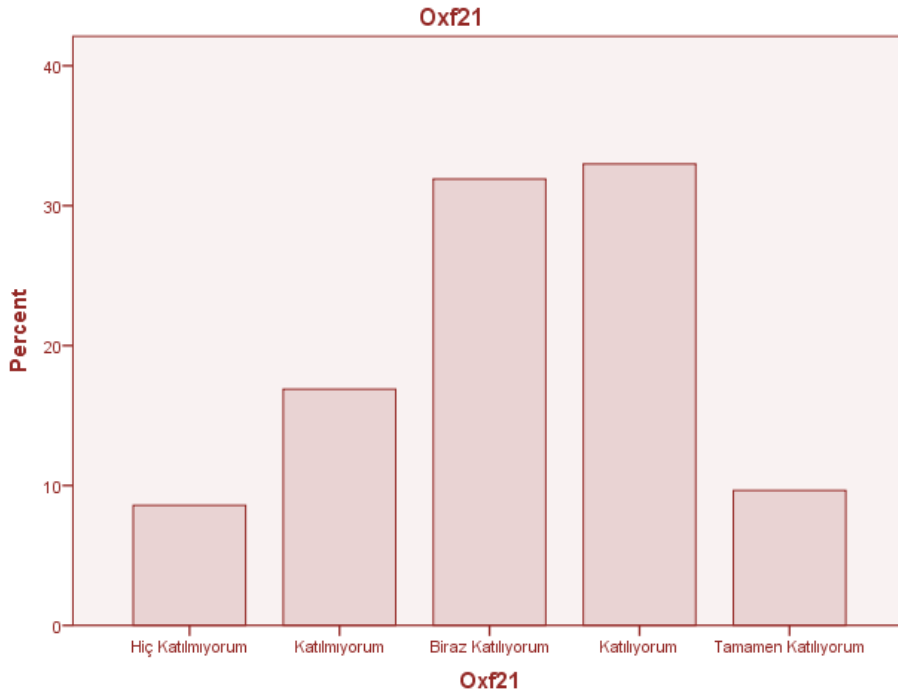
Ortalama = 3,93

Std. Sapma = 0,963

N=373

Oxf-21 Zihinsel olarak kendimi tamamen zinde (dinç) hissediyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	32	8,6	8,6	8,6
Katılmıyorum	63	16,9	16,9	25,5
Biraz Katılıyorum	119	31,9	31,9	57,4
Katılıyorum	123	33,0	33,0	90,3
Tamamen Katılıyorum	36	9,7	9,7	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 66: Mutluluk Ölçeği 21. Maddenin incelenmesi

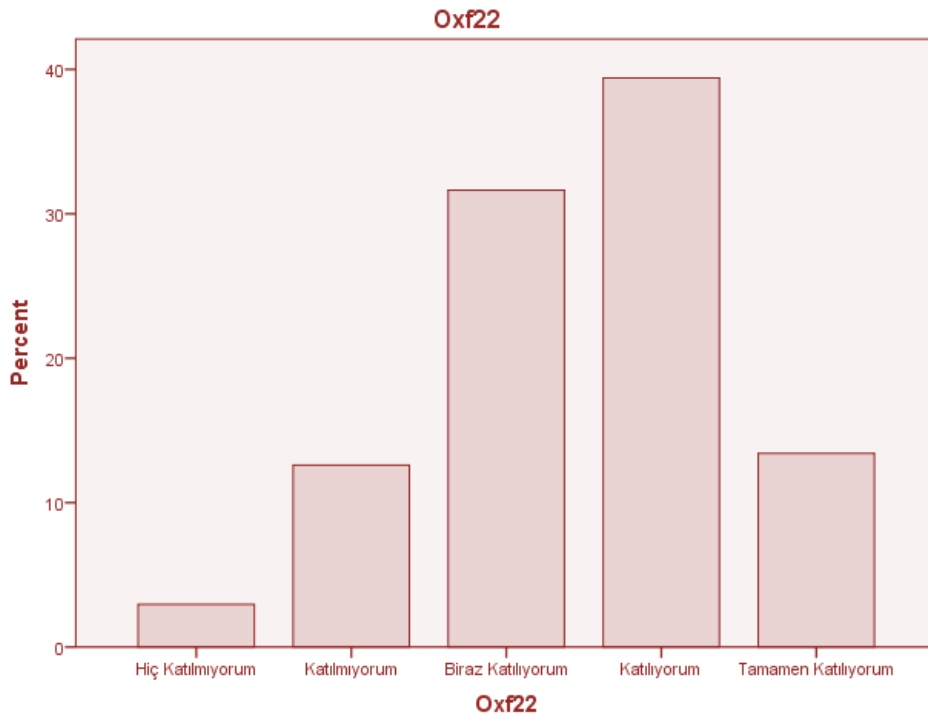
Ortalama = 3,18

Std. Sapma = 1,084

N=373

Oxf-22 Genellikle neşeli ve sevinçliyim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	11	2,9	2,9	2,9
Katılmıyorum	47	12,6	12,6	15,5
Biraz Katılıyorum	118	31,6	31,6	47,2
Katılıyorum	147	39,4	39,4	86,6
Tamamen Katılıyorum	50	13,4	13,4	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 67: Mutluluk Ölçeği 22. Maddenin incelenmesi

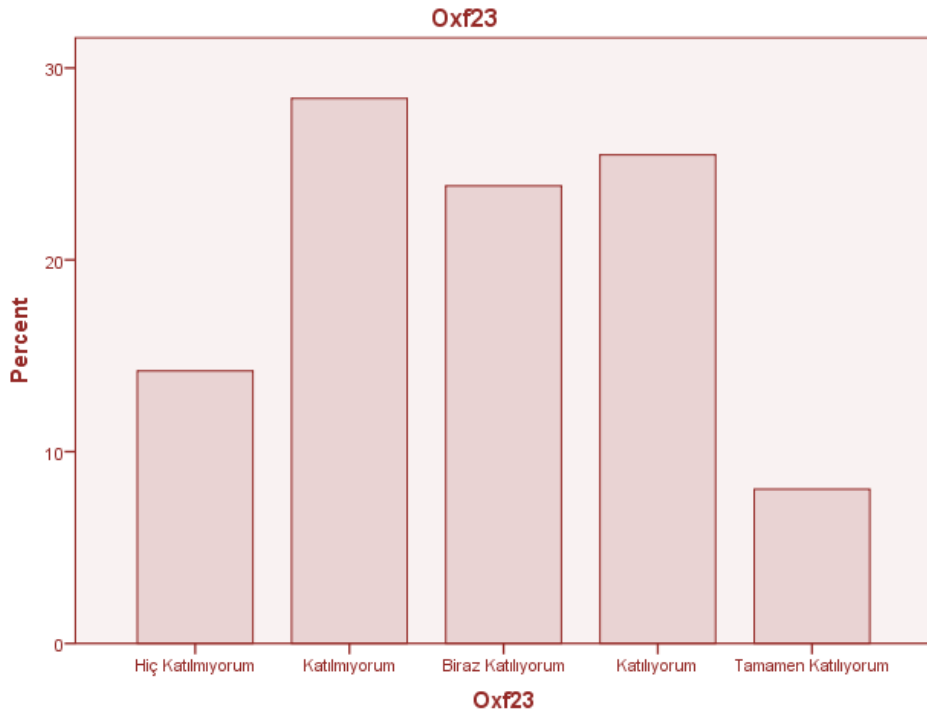
Ortalama = 3,48

Std. Sapma = 0,974

N=373

Oxf-23 Herhangi bir konuda karar vermekte zorlanırım.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	53	14,2	14,2	14,2
Katılmıyorum	106	28,4	28,4	42,6
Biraz Katılıyorum	89	23,9	23,9	66,5
Katılıyorum	95	25,5	25,5	92,0
Tamamen Katılıyorum	30	8,0	8,0	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 68: Mutluluk Ölçeği 23. Maddenin incelenmesi

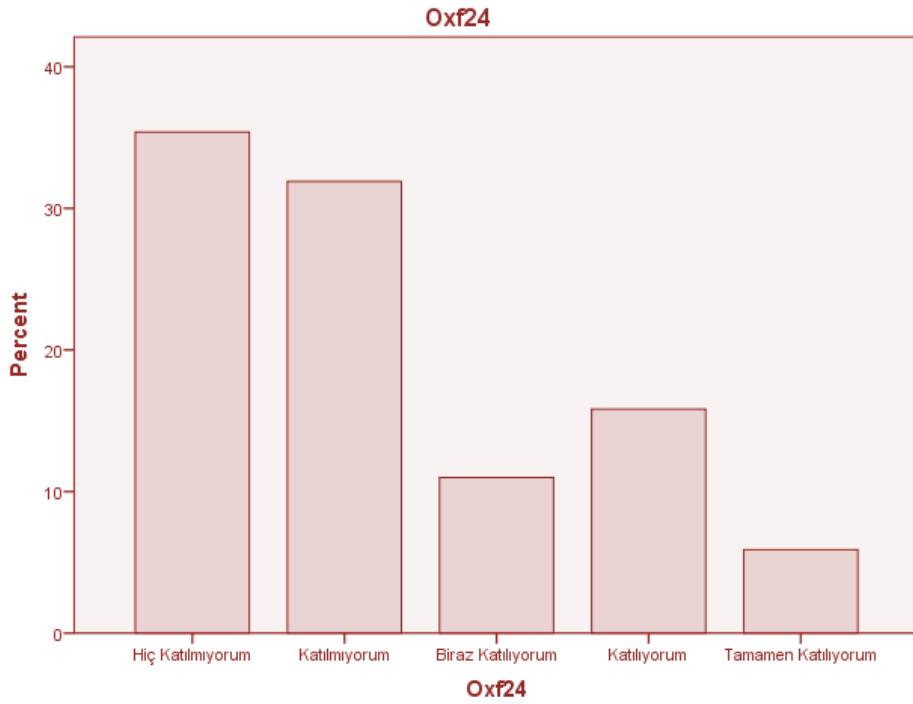
Ortalama = 3,15

Std. Sapma = 1,187

N=373

Oxf-24 Yaşamımın belli bir amacı ve anlamı yok.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	132	35,4	35,4	35,4
Katılmıyorum	119	31,9	31,9	67,3
Biraz Katılıyorum	41	11,0	11,0	78,3
Katılıyorum	59	15,8	15,8	94,1
Tamamen Katılıyorum	22	5,9	5,9	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 69: Mutluluk Ölçeği 24. Maddenin incelenmesi

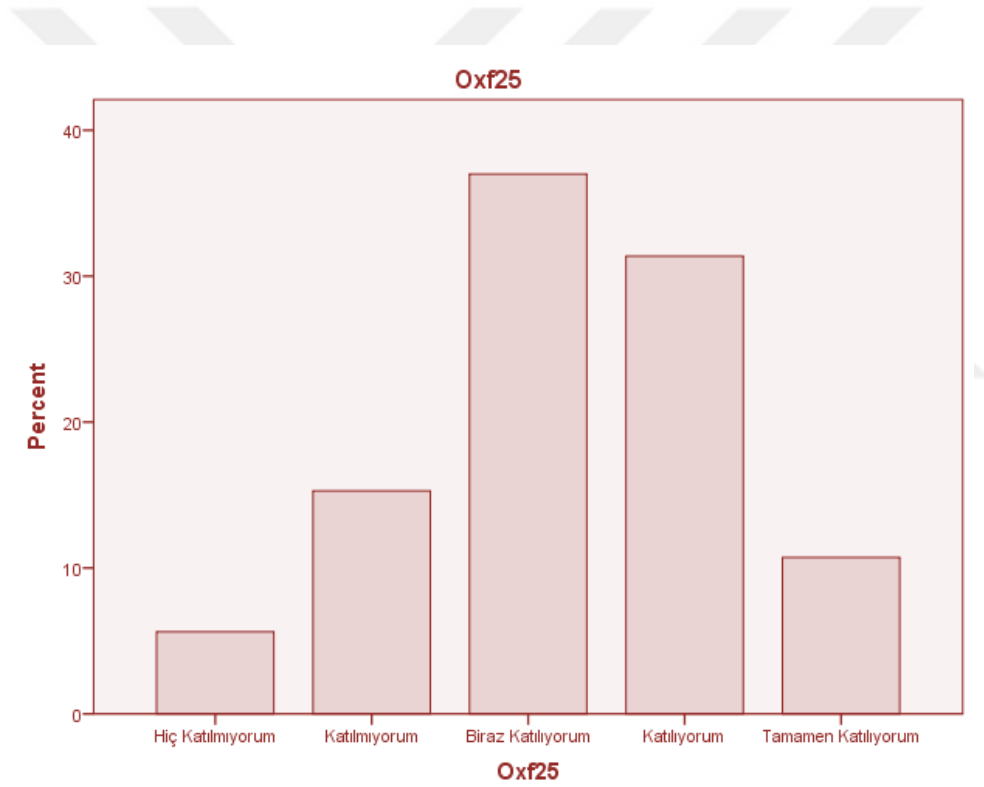
Ortalama = 3,75

Std. Sapma = 1,253

N=373

Oxf-25 Kendimi oldukça enerjik hissediyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	21	5,6	5,6	5,6
Katılmıyorum	57	15,3	15,3	20,9
Biraz Katılıyorum	138	37,0	37,0	57,9
Katılıyorum	117	31,4	31,4	89,3
Tamamen Katılıyorum	40	10,7	10,7	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 70: Mutluluk Ölçeği 25. Maddenin incelenmesi

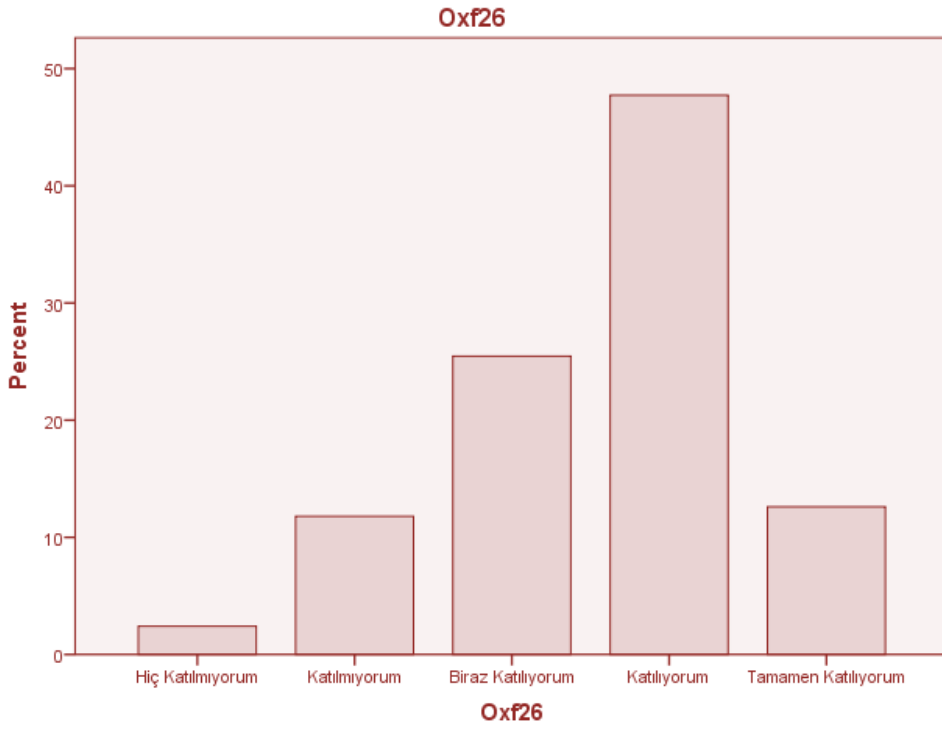
Ortalama = 3,26

Std. Sapma = 1,027

N=373

Oxf-26 Genellikle olaylar üzerinde olumlu etkim vardır.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	2,4	2,4	2,4
Katılmıyorum	44	11,8	11,8	14,2
Biraz Katılıyorum	95	25,5	25,5	39,7
Katılıyorum	178	47,7	47,7	87,4
Tamamen Katılıyorum	47	12,6	12,6	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 71: Mutluluk Ölçeği 26 Maddenin incelenmesi

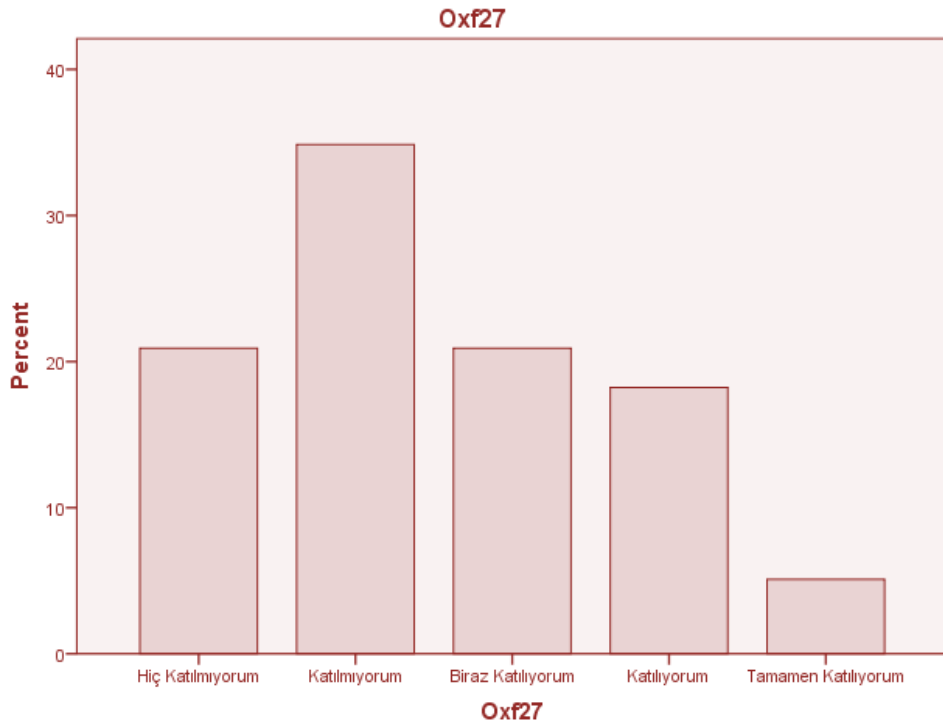
Ortalama = 3,56

Std. Sapma = 0,939

N=373

Oxf-27 Diğer insanlarla birlikte olmaktan keyif almıyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	78	20,9	20,9	20,9
Katılmıyorum	130	34,9	34,9	55,8
Biraz Katılıyorum	78	20,9	20,9	76,7
Katılıyorum	68	18,2	18,2	94,9
Tamamen Katılıyorum	19	5,1	5,1	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 72: Mutluluk Ölçeği 27 Maddenin incelenmesi

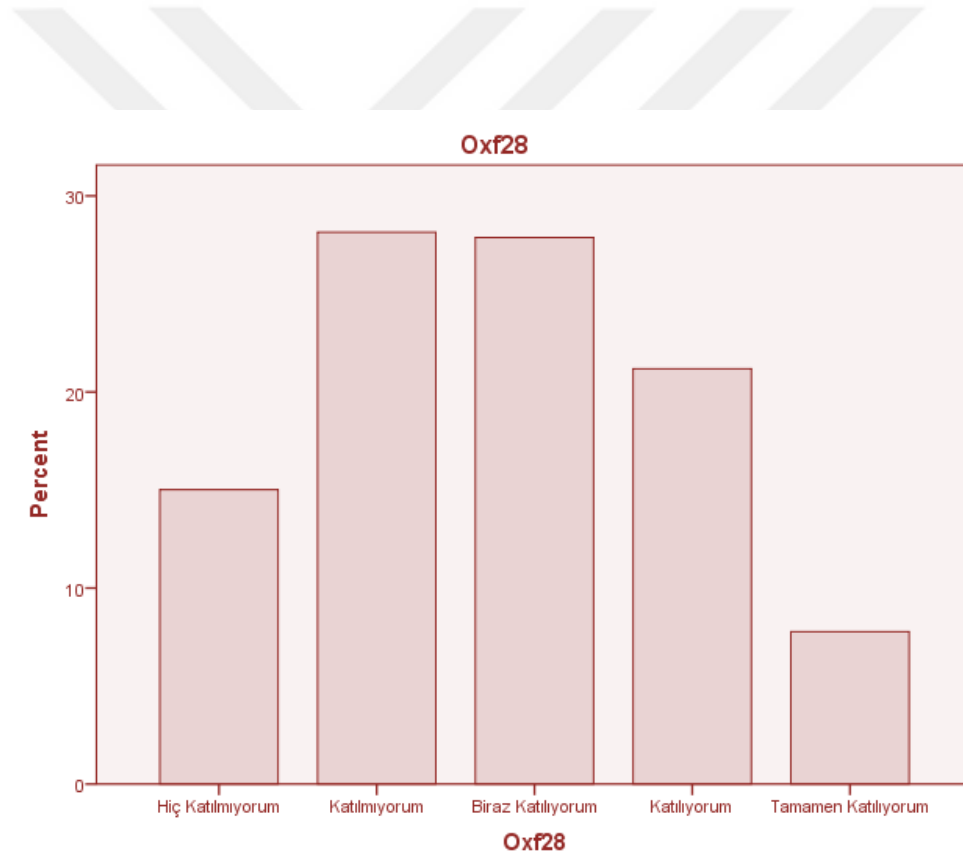
Ortalama = 3,48

Std. Sapma = 1,158

N=373

Oxf-28 Kendimi çok sağlıklı hissetmiyorum.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	56	15,0	15,0	15,0
Katılmıyorum	105	28,2	28,2	43,2
Biraz Katılıyorum	104	27,9	27,9	71,0
Katılıyorum	79	21,2	21,2	92,2
Tamamen Katılıyorum	29	7,8	7,8	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 73: Mutluluk Ölçeği 28 Maddenin incelenmesi

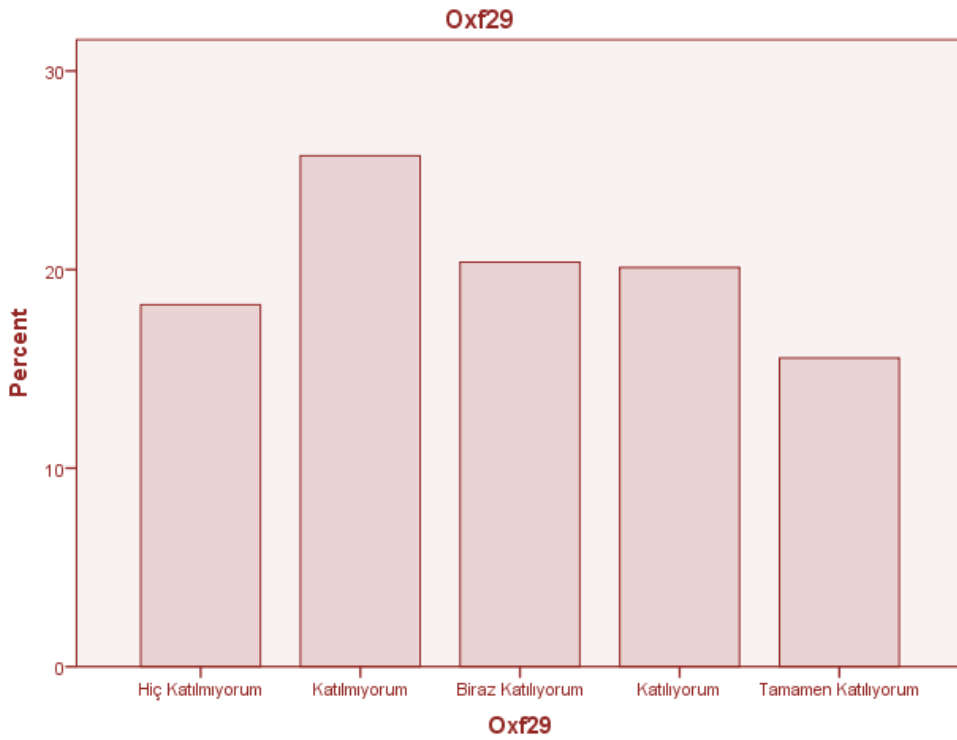
Ortalama = 3,21

Std. Sapma = 1,167

N=373

Oxf-29 Geçmişimle ilgili pek mutlu anılara sahip değilim.

	Frekans	Yüzde %	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Hiç Katılmıyorum	68	18,2	18,2	18,2
Katılmıyorum	96	25,7	25,7	44,0
Biraz Katılıyorum	76	20,4	20,4	64,3
Katılıyorum	75	20,1	20,1	84,5
Tamamen Katılıyorum	58	15,5	15,5	100,0
Toplam	373	100,0	100,0	

Şekil 74: Mutluluk Ölçeği 29 Maddenin incelenmesi

Ortalama = 3,11

Std. Sapma = 1,343

N=373

Tablo 7: Kadınların Öz Güven Düzeylerine Ait Normal Dağılım Analizi Sonuçları

	İstatistik	sd	p	Çarpıklık	Basıklık	\bar{X}	Med.
İç Öz-Güven	,072	373	,000	-,112	,285	3,40	3,41
Dış Öz-Güven	,065	373	,001	-,540	1,154	3,90	3,88
Öz Güven Genel	,059	373	,004	-,499	,723	3,86	3,87
Oxford Mutluluk Ölçeği	,042	373	,157	-,482	,897	3,88	3,90

Ölçek düzeylerine ait verilerin hangi dağılımdan geldiğini belirlemek için; aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş olup, aritmetik ortalama ve medyanın eşit ya da yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 sınırları içinde bulunmasından verilerin dağılımın normallikten geldiği belirlenmiştir. (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Tablo 8. Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Çalışma Durumuna Göre Farklaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	ss	t	Sig (p)
İç Öz-Güven	Çalışıyor	192	3,99	,53	3,482	,001**
	Çalışmıyor	181	3,80	,56		
Dış Öz-Güven	Çalışıyor	192	3,96	,55	3,519	,000**
	Çalışmıyor	181	3,76	,57		
Öz Güven Genel	Çalışıyor	192	3,98	,52	3,604	,000**
	Çalışmıyor	181	3,78	,55		
Oxford Mutluluk Ölçeği	Çalışıyor	192	3,50	,44	3,949	,000**
	Çalışmıyor	181	3,30	,53		

**p<0.01; *p<0.05

H₁: Kadınların ölçek düzeyleri çalışma durumuna göre farklılıkları anlamlıdır.

Kadınların öz güven ve mutluluk düzeylerinin çalışma durumuna göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-testi sonucuna göre; iç öz güven alt boyut algılarının çalışma durumu gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden ($t=3,482$; $p=0,001$; $p<0,05$) **H₁** hipotezi bu boyut özneline kabul edilmiştir. Çalışan kadınların ($\bar{x}=3,99$) iç öz güven düzeylerinin çalışmayan kadınlara ($\bar{x}=3,80$) göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Dış öz güven alt boyut algılarının çalışma durumu gruplarına göre farkının istatistiksel olarak

anlamlılık gösterdiğinden ($t=3,519$; $p=0,000$; $p<0,05$) H_1 hipotezi bu boyut öznelinde yüksek seviyede kabul edilmiştir. Çalışan kadınların ($\bar{x}=3,96$) dış öz güven düzeylerinin çalışmayan kadınlara ($\bar{x}=3,76$) göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Genel öz güven algılarının çalışma durumu gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden ($t=3,604$; $p=0,000$; $p<0,05$) H_1 hipotezi yüksek seviyede kabul edilmiştir. Çalışan kadınların ($\bar{x}=3,98$) genel öz güven düzeylerinin çalışmayan kadınlara ($\bar{x}=3,78$) göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Oxford mutluluk düzeylerinin çalışma durumu gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden ($t=3,949$; $p=0,000$; $p<0,05$) H_1 hipotezi yüksek seviyede kabul edilmiştir. Çalışan kadınların ($\bar{x}=3,50$) genel Oxford mutluluk düzeylerinin çalışmayan kadınlara ($\bar{x}=3,30$) göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Medeni Durum Gruplarına Göre Farklaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları

	Medeni Durum	n	\bar{X}	s.s	F	Sig (p)
İç Öz-Güven	Hiç evlenmemiş	54	3,93	,58	0,504	0,773
	Evli	252	3,91	,54		
	İlişkisi olan	10	3,90	,44		
	Boşanmış	36	3,84	,60		
	Eşi ölmüş	13	3,69	,59		
	Ayrı yaşıyor	8	3,97	,59		
Dış Öz-Güven	Hiç evlenmemiş	54	3,88	,68	0,606	0,695
	Evli	252	3,88	,54		
	İlişkisi olan	10	4,00	,44		
	Boşanmış	36	3,76	,62		
	Eşi ölmüş	13	3,71	,56		
	Ayrı yaşıyor	8	3,93	,51		
Öz Güven Genel	Hiç evlenmemiş	54	3,90	,61	0,530	0,754
	Evli	252	3,89	,53		
	İlişkisi olan	10	3,95	,43		
	Boşanmış	36	3,80	,60		
	Eşi ölmüş	13	3,70	,55		
	Ayrı yaşıyor	8	3,95	,54		
Oxford Mutluluk Ölçeği	Hiç evlenmemiş	54	3,43	,59	1,586	0,163
	Evli	252	3,43	,47		
	İlişkisi olan	10	3,36	,34		
	Boşanmış	36	3,20	,53		
	Eşi ölmüş	13	3,25	,44		
	Ayrı yaşıyor	8	3,36	,52		

H₂: Kadınların ölçek algıları medeni durum gruplarına göre farklılıkları anlamlı değildir.

Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının medeni durum gruplarına göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların öz güven ve mutluluk algılarının medeni durum gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık göstermediğinden ($p>0.01$) H_2 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 10. Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Çocuk Sayısı Gruplarına Göre Farklaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları

	Çocuk Sayısı	n	\bar{X}	s.s	F	p	Tukey
İç Öz-Güven	Hiç yok	83	3,91	,52	2,695	,046*	2-4
	1-2	168	3,96	,53			
	3-4	101	3,84	,62			
	5 ve üzeri	21	3,63	,47			
Dış Öz-Güven	Hiç yok	83	3,89	,59	2,843	,038*	2-4
	1-2	168	3,92	,54			
	3-4	101	3,82	,58			
	5 ve üzeri	21	3,55	,58			
Öz Güven Genel	Hiç yok	83	3,90	,53	2,917	,034*	2-4
	1-2	168	3,94	,52			
	3-4	101	3,83	,59			
	5 ve üzeri	21	3,59	,51			
Oxford Mutluluk Ölçeği	Hiç yok	83	3,43	,57	3,290	,023*	2-4
	1-2	168	3,46	,46			
	3-4	101	3,33	,46			
	5 ve üzeri	21	3,26	,57			

* $p<0,05$

1=Hiç yok; 2=1-2; 3=3-4; 4=5 ve üzeri

H₃: Kadınların ölçek algıları çocuk sayısı gruplarına göre farklılıkları anlamlıdır.

Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının çocuk sayısı gruplarına göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların iç öz güven algılarının çocuk sayısı gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden ($F=2,695$; $p=0,046$; $p<0.05$) H_3 hipotezi kabul edilmiştir. Çocuk sayısı 1-2 ($\bar{x}=3,96$) olanların iç öz güven algıları çocuk sayısı 5 ve daha üzeri ($\bar{x}=3,63$) olanlara göre daha yüksektir. Dış öz güven algılarının çocuk sayısı gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden ($F=2,843$; $p=0,038$; $p<0.05$) H_3 hipotezi kabul edilmiştir. Çocuk sayısı 1-2 ($\bar{x}=3,92$) olanların iç öz güven algıları çocuk sayısı 5 ve daha üzeri ($\bar{x}=3,55$) olanlara göre daha yüksektir. Öz güven genel algılarının çocuk sayısı gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden ($F=2,917$; $p=0,034$; $p<0.05$) H_3 hipotezi kabul edilmiştir. Çocuk sayısı 1-2 ($\bar{x}=3,94$) olanların iç

öz güven algıları çocuk sayısı 5 ve daha üzeri ($\bar{x}=3,59$) olanlara göre daha yüksektir. Oxford mutluluk ölçeği algılarının çocuk sayısı gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden ($F=3,290$; $p=0,023$; $p<0.05$) H3 hipotezi kabul edilmiştir. Çocuk sayısı 1-2 ($\bar{x}=3,46$) olanların iç öz güven algıları çocuk sayısı 5 ve daha üzeri ($\bar{x}=3,26$) olanlara göre daha yüksektir.

Tablo 11. Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Yaş Gruplarına Göre Farklaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları

	Yaş	n	\bar{X}	s.s	F	p
İç Öz-Güven	18-30	87	3,83	,47	2,005	,113
	31-40	176	3,88	,60		
	41-50	85	4,02	,50		
	50 ve üzeri	25	3,81	,61		
Dış Öz-Güven	18-30	87	3,82	,50	1,028	,380
	31-40	176	3,85	,62		
	41-50	85	3,96	,53		
	50 ve üzeri	25	3,83	,53		
Öz Güven Genel	18-30	87	3,83	,47	1,563	,198
	31-40	176	3,87	,59		
	41-50	85	3,99	,51		
	50 ve üzeri	25	3,82	,56		
Oxford Mutluluk Ölçeği	18-30	87	3,35	,48	0,621	,602
	31-40	176	3,42	,49		
	41-50	85	3,43	,52		
	50 ve üzeri	25	3,32	,51		

H4: Kadınların ölçek algıları yaş gruplarına göre farklılıkları anlamlı değildir.

Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının yaş gruplarına göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların öz güven ve mutluluk algılarının yaş gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık göstermediğinden ($p>0.05$) H4 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 12. Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Eğitim Durumu Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları

	Eğitim Durumu	n	\bar{x}	s.s	F	p	Tukey
İç Öz-Güven	Okuryazar	31	3,88	,46	3,089	,010*	2-5
	İlkokul	90	3,80	,48			
	Ortaokul	46	3,81	,68			
	Lise	44	3,76	,70			
	Üniversite	129	4,03	,52			
	Yüksek lisans ve üzeri	33	4,00	,43			
Dış Öz-Güven	Okuryazar	31	3,85	,44	3,579	,004*	2-5
	İlkokul	90	3,75	,51			
	Ortaokul	46	3,73	,65			
	Lise	44	3,74	,67			
	Üniversite	129	4,00	,56			
	Yüksek lisans ve üzeri	33	4,00	,48			
Öz Güven Genel	Okuryazar	31	3,87	,44	3,507	,004*	2-5
	İlkokul	90	3,76	,48			
	Ortaokul	46	3,77	,66			
	Lise	44	3,75	,67			
	Üniversite	129	4,01	,52			
	Yüksek lisans ve üzeri	33	4,01	,43			
Oxford Mutluluk Ölçeği	Okuryazar	31	3,38	,64	4,828	,000*	2-5 2-6
	İlkokul	90	3,24	,44			
	Ortaokul	46	3,33	,51			
	Lise	44	3,32	,50			
	Üniversite	129	3,53	,47			
	Yüksek lisans ve üzeri	33	3,54	,44			

H5: Kadınların ölçek algıları eğitim durumu gruplarına göre farklılıkları anlamlıdır.

Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının eğitim durumuna göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların iç öz güven alt boyut algılarının eğitim gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden (F=3,089; p=0,010; p<0.05) H5 hipotezi bu boyut özneline kabul edilmiştir. Eğitim durumu ilkökul ($\bar{x}=3,80$) olanların iç öz güven düzeyleri eğitim durumu üniversite ($\bar{x}=4,03$) olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Kadınların dış öz güven alt boyut algılarının eğitim gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden (F=3,579; p=0,004; p<0.05) H5 hipotezi bu boyut özneline kabul edilmiştir. Eğitim

durumu ilkokul ($\bar{x}=3,75$) olanların dış öz güven düzeyleri eğitim durumu üniversite ($\bar{x}=4,00$) olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Kadınların öz güven genel alt boyut algılarının eğitim gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden ($F=3,507$; $p=0,004$; $p<0.05$) H5 hipotezi bu boyut özneline kabul edilmiştir. Eğitim durumu ilkokul ($\bar{x}=3,76$) olanların öz güven genel düzeyleri eğitim durumu üniversite ($\bar{x}=4,01$) olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Kadınların mutluluk alt boyut algılarının eğitim gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden ($F=4,828$; $p=0,000$; $p<0.05$) H5 hipotezi bu boyut özneline kabul edilmiştir. Eğitim durumu ilkokul ($\bar{x}=3,24$) olanların öz güven mutluluk düzeyleri eğitim durumu üniversite ($\bar{x}=3,53$) ve yüksek lisans ve üzeri ($\bar{x}=3,54$) olanlara göre daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Algılarının Gelir Gruplarına Göre Farklaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Analizi Sonuçları

	Gelir	n	\bar{X}	s.s	F	p	Tukey	
İç Öz-Güven	0-1000 TL	123	3,78	,61	3,815	,002*	1-3	
	1001-2000 TL	49	3,74	,53				1-4
	2001-3000 TL	70	4,04	,66				2-3
	3001-4000 TL	55	3,98	,57				2-4
	4001-5000 TL	50	3,94	,35				
	5001 TL ve üzeri	26	4,09	,71				
Dış Öz-Güven	0-1000 TL	123	3,74	,56	3,526	,004		
	1001-2000 TL	49	3,74	,49				
	2001-3000 TL	70	3,97	,58				
	3001-4000 TL	55	3,91	,64				
	4001-5000 TL	50	3,94	,46				
	5001 TL ve üzeri	26	4,12	,63				
Öz Güven Genel	0-1000 TL	123	3,72	,54	3,829	,002*	1-3	
	1001-2000 TL	49	3,68	,49				1-4
	2001-3000 TL	70	4,05	,56				
	3001-4000 TL	55	4,07	,59				
	4001-5000 TL	50	3,86	,43				
	5001 TL ve üzeri	26	3,93	,59				
Oxford Mutluluk Ölçeği	0-1000 TL	123	3,21	,50	6,436	,000**	1-3	
	1001-2000 TL	49	3,21	,44				1-4
	2001-3000 TL	70	3,55	,38				
	3001-4000 TL	55	3,60	,58				
	4001-5000 TL	50	3,55	,47				
	5001 TL ve üzeri	26	3,49	,45				

**p<0.01; *p<0.05

H6: Kadınların ölçek algıları gelir gruplarına göre farklılıkları anlamlıdır.

Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının gelir gruplarına göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların iç öz güven alt boyut algılarının gelir gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden (F=3,815; p=0,002; p<0.05) **H₆** hipotezi bu boyut özelinde kabul edilmiştir. Gelir grubu 0-1000 TL (\bar{x} =3,78) olanların iç öz güven düzeyleri gelir grubu 2001-3000 TL (\bar{x} =4,04), 3001-4000 TL (\bar{x} =3,98) olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Gelir grubu 1001-2000 TL (\bar{x} =3,74) olanların iç öz güven düzeyleri gelir grubu 2001-3000 TL (\bar{x} =4,04), 3001-4000 TL (\bar{x} =3,98) olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Genel öz güven algılarının gelir gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden (F=3,829; p=0,002; p<0.05) **H₆** hipotezi kabul edilmiştir. Gelir grubu 0-1000 TL (\bar{x} =3,72) olanların öz güven düzeyleri gelir grubu 2001-3000 TL (\bar{x} =4,05), 3001-4000 TL (\bar{x} =4,07) olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Mutluluk algılarının gelir gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden (F=6,436; p=0,000; p<0.01) **H₆** hipotezi kabul edilmiştir. Gelir grubu 0-1000 TL (\bar{x} =3,21) olanların öz güven düzeyleri gelir grubu 2001-3000 TL (\bar{x} =3,55), 3001-4000 TL (\bar{x} =3,60) olanlara göre daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Kadınların Öz Güven ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler	İç Öz-Güven	Dış Öz-Güven	Öz Güven Genel	Oxford Mutluluk Ölçeği
İç Öz-Güven	1	,889**	,973**	,593**
		,000	,000	,000
Dış Öz-Güven	,889	1	,971**	,578**
	,000		,000	,000
Öz Güven Genel	,973	,971	1	,602**
	,000	,000		,000
Oxford Mutluluk Ölçeği	,593	,578	,602	1
	,000	,000	,000	

Kadınların öz güven ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki düzeyinin belirlenmesi için pearson korelasyon kat sayısına bakılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre, mutluluk ve öz güven arasında pozitif yönlü orta kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır (r=0.602, p=0,000 p<0.01). Öz güven algısında artış olduğunda mutluluk düzeylerinin de artacağı ya da tam tersi görülmektedir.

Araştırma modeline ilişkin bulgular

Tablo 15: Öz Güven Düzeylerinin Mutluluk Düzeyi Üzerindeki Etkisine Ait Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

Değişkenler	β	Std. Hata	t	p	Tolerance	VIF	F	F anlamlılık
Sabit	1,262	,149	8,487	,000**				
İç Öz Güven	,341	,081	4,189	,000**	,209	4,789	105,757	0,000**
Dış Öz Güven	,210	,079	2,638	,009**	,209	4,789		

**p<0.01;*p<0,05;
R²=0,360, Durbin Watson= 1,755
Bağımsız Değişkenler: İç Öz Güven; Dış Öz Güven
Bağımlı Değişken: Mutluluk

Regresyon analizi varsayımları incelendiğinde yordayıcı (bağımsız değişken) değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ilişkinin anlamlı ($F_{(2,197)}=105,757$; $p=0,000$ $p<0.01$) olduğu belirlenirken, VIF değerlerinin 10'un altında olmasının, tolerans değerinin 0,20'nin üzerinde olmasının çoklu bağıntı probleminin olmadığını, Durbin Watson değerinin 1.5 ile 2.5 arasında olmaması oto korelasyonun olduğuna işaretir.

İç öz güven ($t=4,189$; $p=0,000$ $p<0.05$), dış öz güven ($t=2,638$ $p=0,009$; $p<0.05$) düzeylerinin mutluluk düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

İç öz güven, dış öz güven düzeylerinin mutluluk düzeyini 0,360 açıkladığı belirlenmiştir ($R^2=0,360$). Katılımcıların mutluluk düzeylerinin %36'sını bu değişkenlerle açıklanırken %64' ünü modele dâhil edilmeyen bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı belirlenmiştir.

Regresyon analizi sonucuna regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir.

$$\text{Mutluluk} = 1,262 + 0,341 * \text{İç Öz Güven} + 0,210 * \text{Dış Öz Güven}$$

Tablo 16: Ölçeklere Ait Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçekler	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
İç Öz Güven	,906	17
Dış Öz Güven	,897	16
Öz Güven	,948	33
Oxford Mutluluk	,867	29

Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere iç tutarlılık düzeylerinin belirlenmesi için cronbach's alpha güvenirlilik kat sayısından faydalanılmıştır. Güvenirlilik düzeyleri

incelendiğinde, araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir (Cronbach's Alpha $\geq 0,70$).

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Mutluluk, İnsanlığın varoluşundan itibaren sorgulanmaya, anlamlandırılmaya ve ulaşılmaya çalışılmıştır. Mutluluk her durumda, her şartta, her toplumda ve her bireyde yaşamın olmazsa olmazı olarak kabul edilmiş ve sürekli aranmıştır. İnsanların mutluluğu anlama biçimleri bilgilerine, tecrübelerine, düşüncelerine, duygularına ve hislerine göre farklılık gösterir. Sübjektif bir anlam içerir. Mutlu olmak ihtiyacı insanın yaradılışı gereğidir. İnsan yaradılışı olumlu duygular içerir. Mutluluk birçok düşünüre göre ilk nedene bağlı ulaşılmaya gereken nihai amaçtır. İnsanların içinde yaşadığı coğrafya, iklim ve kültür özellikleri, tarihi, toplum yapısı, ailesi, fiziksel-duygusal ve zihinsel özellikleri bir bütün olarak mutluluk algımızı farklılaştırmaktadır.

Her insanın mutluluğu algılama biçimi ve mutlu olma yöntemleri birbirinden farklıdır. Mutluluğun temelinde, bilmenin de ötesinde neyi bildiğini bilmek ve bunu kullanmak gerekir. Tek başına bilgi mutlu olmak için yeterli değildir. Mutluluk içsel ve dışsal iki öge içerir. İçsel öge bizim mutlu olduğumuzu anlamamızı sağlayan sevinç, huzur vb. hislerdir. Dışsal öge ise mutluluğun vücut diline yansımaları ve dışarıdan başka insanlar tarafından kolayca hissedilebilir hale gelmesidir. Mutluluğun olumlu, olumsuz ve yaşam doyumu olmak üzere üç içeriği vardır. Mutluluk anlık ve kısa sürelidir. İnsanın olumlu duygular hissetmekteyken karşılaştığı herhangi bir kötü durum karşısında bir anda duyguları olumsuzlaşabilir. Yaşam doyumu ise insanın kendinde var olanlarla, olumlu ve olumsuz duygulara karşı takındığı tavır ve karşılık verme biçimidir. Olumlu insanlar, karşılarına çıkan kötü durumlarda dahi iyi yönleri düşünüp buna göre karar verenlerdir.

Mutluluk toplumdan topluma ve kültürden kültüre farklılık gösterdiği için farklı kültürlerle sahip bireylerin mutluluk algısını değerlendirirken bu durumu göz ardı etmemek gerekir. Aksi halde yanlış anlamalar ve önyargılar ortaya çıkabilir. Bu önyargılarda çatışmalara neden olabilir. Bu çatışmalar bireysel olabileceği gibi tüm toplumu etkileyen toplumsal çatışmalara da neden olabilir.

Birey için mutlu olmak kadar özgüven duygusu da çok önemlidir. Mutluluk ve özgüven arasında güçlü bir ilişki vardır. Özgüven arttıkça mutluluk, mutluluk arttıkça özgüven artar. Aralarında doğru orantı vardır. Özgüveni yüksek insanlar; olumlu düşüncelere sahip, kendini tanıyan, nelerden hoşlandığını nelerden hoşlanmadığını bilen,

neleri yapabileceğini, kapasitesinin ne olduğunun farkında olan sosyal ve iletişim becerileri yüksek kişilerdir.

Bu çalışmamızda “Yoksul kadının mutluluk ve özgüven anlayışı” betimsel analiz desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Sivas merkezde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan ve kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan gelir seviyesi daha yüksek toplam 373 kadınla anket çalışması yapılmıştır. Demografik sorular, mutluluk ölçeği ve özgüven ölçeğine ilişkin sorular olmak üzere üç bölümden oluşan toplam 74 sorudan oluşan anket çalışması tesadüfi yöntemle seçilen kadınlara uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiş ve daha somut ve anlaşılır hale getirilmiştir.

Mutluluk ve Özgüven ölçeklerinin demografik ve sosyo-ekonomik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgili yapılan analizler (t-testi ve ANOVA testi) sonucu; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir durumu, medeni durum ve mutluluk ve özgüven arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Fakat bu konuda daha önce yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlarda aradaki farkın çok belirgin olmadığı tespit edilse de çalışan ve düzenli bir gelire sahip kadınların, yoksul kadınlara oranla daha özgüvenli ve dolayısıyla daha mutlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmamızda kullanılan özgüven ölçeği ve mutluluk ölçeğinin analizler sonucunda güvenilir, anlamlı ve geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Bu bölümde, Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’nda yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarını belirlemek amacı ile yapılan Oxford mutluluk ölçeği, Özgüven ölçeği ve demografik değişkenlerin analizleri sonucu elde edilen bulgular, literatürde ki mevcut çalışmaların bulguları ile birlikte yorumlanmıştır. Bu yorumlar ve sonuçların ışığında önerilerde bulunulmuştur.

1. Araştırmanın birinci alt problemi; Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’nda yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının gelire göre farklılık gösterip göstermediğidir. Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının gelir gruplarına göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların öz güven alt boyut algılarının gelir gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. Gelir grubu 0-1000 TL olanların öz güven düzeyleri gelir grubu 2001-3000 TL, 3001-4000 TL

olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Gelir grubu 1001-2000 TL olanların öz güven düzeyleri gelir grubu 2001-3000 TL, 3001-4000 TL olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Mutluluk algılarının gelir gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. Gelir grubu 0-1000 TL olanların mutluluk düzeyleri gelir grubu 2001-3000 TL, 3001-4000 olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların ve yoksul kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarına ilişkin yaptığımız çalışmada gelir düzeyinin, bu alanda daha önce yapılan çalışmalarla kıyaslandığında benzerlikler ve farklılıklar göze çarpmaktadır. Köksal (2015) ve Şahin (2015), mutluluk üzerinde aylık hane gelirinin ve refah düzeyi ilişkisinin birlikte etkisinin var olduğunu söylemektedir. Düşük refah düzeyi algılayan bireyler için gelir ile mutluluk arasındaki ilişki anlamlı ve pozitif yönlüdür ($B = 0.048, p < 0.01$). Elde edilen bulgular, aylık hane halkı gelirinin ($B = 0.074, p < 0.01$) mutluluk üzerinde pozitif yönlü bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Çirkin (2015), aylık gelir ve ortalama gelir arasındaki farkta (aylık gelirden ortalama gelir çıkarıldığında oluşan fark) meydana gelen artışın yaşam doyumu puanı üzerindeki etkisi pozitifdir. Aylık gelirin ortalama gelirden fazla olması, kişiyi olumlu yönde etkilemektedir. Yılmaz (2018), aylık gelirleri ortalama gelirin üzerinde olan bireylerin yaşam memnuniyeti bakımından iyi durumda oldukları gözlemlenmiştir. Gelir ile kişilerin kendilerinden mutlu olmaları arasındaki ilişki incelendiğinde, 1800-2000 TL arası gelire sahip katılımcıların %60.3'ü kendisinden hoşnut değilken, 2001-3000 TL arası gelire sahip katılımcıların %58.1'ü kendisinden hoşnut değil, 3001-5000 TL arası gelire sahip katılımcıların %69.1'i kendisinden hoşnut değil, 5001-10000 TL arası gelire sahip olan katılımcıların %88.9'u kendisinden hoşnut değil, 10001 TL ve üzeri %100'ü kendisinden hoşnut değildir. Bu sonuçlara göre, gelirin artması ya da azalması ile katılımcıların kendilerinden mutlu olma ya da olmamalarında değişim yaşanmamıştır. Çirkin (2015), Gelir memnuniyetinin mutluluk üzerindeki etkisi olumlu yöndedir. Gelir memnuniyetini gösteren ölçekte meydana gelen bir birimlik artış, mutluluk seviyesini 0,14 birim artırmaktadır. Kişinin gelirinden duyduğu memnuniyet ulaşmak istediği hedeflerine yakınlığı ile ilişkili ve bu nedenle mutluluğu üzerinde etkilidir. Yılmaz (2018), genellikle kişiler mutlu olmak için gerçek mutluluğa değil de materyalist mutluluğa önem vermektedir. Kişinin gelir seviyesine bağlı olarak mutluluk kavramını belirlemek doğru olmayacaktır. Çalışmaya bakıldığında, kişilerin mutluluk düzeylerini gelirlerine uygun olarak bağdaştırdıkları görülmektedir. Kişilerin hayatlarındaki her

şeyden genel olarak mutlu olma durumları gelir ile bağılı olarak incelendiğinde katılımcıların tamamının bu duruma katıldığı görülmektedir

2- Araştırmanın ikinci alt problemi; Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının yaşa göre farklılık gösterip göstermediğidir. Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının yaş gruplarına göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların öz güven ve mutluluk algılarının yaş gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. Tüysüz (2015), bireylerin benlik saygısı alt ölçeğinden aldığı puanlar ile bireylerin yaşları arasında istatistiki açıdan çok düşük seviyede negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireylerin yaşı arttıkça benlik saygısı düzeyleri de yükselmektedir ($r=-.281$, $P<0.05$). Yılmaz (2018), kişilerin yaşlarında meydana gelen artışın mutluluk düzeylerinde olumlu etkiye sahip olduğu söylenemez der. Selim (2008) çalışmasında Türkiye örneklemini için mutluluk üzerinde yaş grubunun olumsuz etki gösterdiğini, daha yaşlı olan grubun genç gruba göre daha az mutlu olduğunu ifade etmiştir. Kangal (2013), öznel iyi olma belirleyicisi olarak yaşla ilgili bulgular ilk zamanki sonuçlardan farklı olarak iyi olmanın yaşla birlikte değiştiğini bu değişimin ise U-şeklinde olduğunu ortaya koymuştur. Gençlik yıllarında ve yaşlılık zamanında ortalamanın üzerinde bir mutluluk düzeyi söz konusu iken orta yaşlarda ise mutluluk düzeyi azalmaktadır.

3. Araştırmanın üçüncü alt problemi; Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının iş hayatında olmaya göre farklılık gösterip göstermediğidir. Araştırma sonucu, kadınların öz güven ve mutluluk düzeylerinin çalışma durumuna göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; Çalışan kadınların öz güven ve mutluluk düzeylerinin çalışmayan kadınlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Çalışan kadınların genel Oxford mutluluk düzeylerinin çalışmayan kadınlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların ve çalışmayan yoksul kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarına ilişkin yaptığımız çalışma bu alanda daha önce yapılan çalışmalarla kıyaslandığında benzerlikler ve farklılıklar göze çarpmaktadır. Çakıroğlu-Çevik (2016), çalışmasında ülkemizde mutluluk ve yaşam kalitesi arasında pozitif korelasyon vardır ($r=.423$, $p<.001$). Yaşam kalitesi ve mutluluk arasındaki ilişki kadın için $r=.423$ 'tür. Maddi yaşam koşulları kadınlar için diğer alanlara göre mutluluk

ile daha fazla ilişkilidir. Tüysüz (2015), bireylerin çalışma durumları arasında benlik saygısı alt ölçeği puanı açısından istatistiki yönden anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Benlik saygısı alt ölçeği puanları açısından çalışanlar ve çalışmayanlar arasında anlamlı bir fark yoktur [1073.00, $p=.221$]. Kaya (2017), kentsel alanda çalışan ve çalışmayan evli kadınların ilişkilerinde mutluluk açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kırsal alanda çalışan ve çalışmayan kadınların ilişkilerinde mutluluk açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırma verilerimizde diğer çalışma verilerine göre aksine çalışan kadınların özgüven ve mutluluk anlayışları çalışmayan kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yılmaz (2018) Çalışmaya bakıldığında, kişilerin mutluluk düzeylerini gelirlerine uygun olarak bağdaştırdıkları görülmektedir.

4- Araştırmanın dördüncü alt problemi; Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının medeni duruma göre farklılık gösterip göstermediğidir. Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının medeni durum gruplarına göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların öz güven ve mutluluk algılarının medeni durum gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. Çirkin (2015), Kişinin medeni halini gösteren ölçekte meydana gelen bir birimlik artış kişinin mutluluk seviyesini 0,17 birim artırmaktadır. Bunun nedeni bireyin sosyal bir varlık olması ve özellikle aile bağları ve/veya partnerlerinin aracılığıyla dâhil oldukları çeşitli sosyal ağlar daha güvenli ve mutlu hissetmeleridir. Bülbül ve Giray da (2011) TÜİK 2008 yılı verilerine dayanarak yaptıkları çalışmada Tüm medeni durum değişkenleri içinde, mutlu kategorisinde, en yüksek orana sahip olanlar evli kimselerdir, en düşük orana sahip olanlar ise boşanmış kimselerdir. Evli olanların mutluluk oranı %51.02 iken boşanmış olanların mutluluk oranı %25.55'dir. Selim (2008) ise çalışmasında bu bulguyu doğrulayan sonuçlar elde etmiş ve evli bireylerin daha yüksek oranda mutluluk belirttiğini ifade etmiştir. Yılmaz (2018) Kişilerin evli olmasının mutluluk düzeyi açısından pozitif yönde bir etkisi olduğu görülmektedir.

5- Araştırmanın beşinci alt problemi; Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının çocuğu olup olmamaya göre farklılık gösterip göstermediğidir. Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının çocuk sayısı gruplarına göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların öz güven algılarının

çocuk sayısı gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. Çocuk sayısı 1-2 olanların öz güven algıları çocuk sayısı 5 ve daha üzeri olanlara göre daha yüksektir. Oxford mutluluk ölçeği algılarının çocuk sayısı gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğinden çocuk sayısı 1-2 olanların mutluluk ve özgüven algıları çocuk sayısı 5 ve daha üzeri olanlara göre daha yüksektir. Çirkin (2015), Çocuk sayısının kişinin mutluluğu üzerindeki etkisi negatiftir. Kişinin çocuk sayısında meydana gelen bir birimlik artış mutluluk seviyesini yaklaşık olarak 0,10 birim düşürmektedir. Bu durum çocuk sayısında meydana gelen artışın bireyi hem maddi (eğitim vb. masraflar) hem de özellikle ergenlik döneminde manevi olarak negatif yönde etkilemesiyle açıklanabilir. Literatürde gelişmiş ülkelerde çocuk sayısının kişinin mutluluğunu negatif olarak etkilediği gözlemlenirken az gelişmiş ülkelerde ise çocuk sayısının kişinin mutluluğunu pozitif olarak etkilediği gözlemlenmiştir. Bu çelişkili durum az gelişmiş ülkelerde çocukların aile bütçesine olan katkısıyla diğer taraftan gelişmiş ülkelerde ki çocuk sayısındaki artışın ise çocuk yetiştirme masrafları dolayısıyla ailelerin bütçesini ciddi şekilde negatif olarak etkilemesiyle açıklanabilir. Tüysüz (2015), evli bireylerin çocuk durumlarına göre gruplar arasında benlik saygısı alt ölçeği puanı açısından istatistiki yönden anlamlı fark yoktur ($p>0.05$).

6- Araştırmanın altıncı alt problemi; Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğidir. Kadınların öz güven ve mutluluk algılarının eğitim durumuna göre farklılıklarının anlamlılığını belirlenmesi için yapılan anova testine göre; kadınların öz güven alt boyut algıları eğitim gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. Eğitim durumu ilkokul olanların öz güven düzeyleri eğitim durumu üniversite olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Kadınların mutluluk alt boyut algılarının eğitim gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. Eğitim durumu ilkokul olanların öz güven ve mutluluk düzeyleri eğitim durumu üniversite ve yüksek lisans ve üzeri olanlara göre daha az olduğu görülmektedir. Selim (2008) çalışmasında Türkiye örnekleme için eğitim seviyeleri bakımından mutluluk düzeyleri incelendiğinde mutluluk oranı en düşük olan grup ilkokul mezunu olan grup iken mutluluk oranı en yüksek olan grup üniversite mezunu olan gruptur. Eğitim seviyelerine göre mutluluk düzeyleri arasındaki fark net bir şekilde görülmektedir. Yılmaz (2018), eğitim seviyesinde meydana gelen artışla birlikte gelir değişkenini de olumlu yönde etkileyeceğinden yaşam memnuniyeti üzerinde pozitif etkisi

gözlemlenmektedir. Tüysüz (2015), benlik saygısı alt ölçeği puanları açısından lise mezunu ve altı olan bireylerin aleyhine anlamlı bir fark vardır. Lise mezunu ve altı olan bireylerin diğer bireylere oranla benlik saygısı düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Bülbül ve Giray da (2011) TÜİK 2008 yılı verilerine dayanarak yaptıkları çalışmada eğitim düzeyi ile mutluluk arasında olumlu bir ilişkinin varlığını tespit etmiştir. Belirgin bir farklılaşma yazına uygun bir şekilde medeni durum değişkeninde yaşanmıştır. Tüm medeni durum değişkenleri içinde, mutlu kategorisinde, en yüksek orana sahip olanlar evli kimselerdir, en düşük orana sahip olanlar ise boşanmış kimselerdir. Evli olanların mutluluk oranı %51.02 iken boşanmış olanların mutluluk oranı %25.55'dir.

7- Araştırmanın yedinci alt problemi; Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının yoksulluk hakkındaki düşüncelerine göre farklılık gösterip göstermediğidir. Yoksulluk Kader mi? sorusu ile çalışan kadınların ve yoksul kadınların, yoksulluğa bakış açıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların % 31,4'ü evet, % 55,8'i hayır, % 12,2'si ise bu konuda bir bilgiye sahip değilim cevabı verdiğini görmekteyiz. Kadınların büyük çoğunluğu yoksulluğun kader olmadığını düşünmektedir. Aksan (2009), araştırmasında ise "yoksulluk kaderdir" yargısına örneklemin %27,3'ü (295 kişi) tamamen katıldığını, 400 kişi ile %37'si ise katıldığını belirtmiştir. 106 kişinin (%9,8) bu konuda herhangi bir fikri yoktur. Bu yargıya katılmayanlar toplamda, örneklemin %25,9'unu oluşturmaktadır. Yoksulların büyük çoğunluğu (%64,3) yoksulluğun kader olduğunu düşünmektedir. Maddi manevi sıkıntılarınızı en çok kimlerle paylaşıyorsunuz? sorusu ile toplumsal dayanışmanın hangi boyutta olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların % 15,5'ü Hiç kimseyle, % 35,7'si Eşimle, % 10,5'i çocuklarımla, % 4'ü Akrabalarım, % 8,3'ü Arkadaşlarımla, % 26'sı Kendi ailemle, cevabını verdiğini görmekteyiz. Kadınların % 35,7'si eşiyile paylaştığını beyan ederek maddi manevi dayanışmanın çekirdek aile içerisinde sınırlı kaldığını, sosyal çevreye olan güvenin azaldığını göstermektedir. Yoksulların toplumdan dışlandığını düşünüyor musunuz? Sorusu ile katılımcıların % 63'ü Evet, % 32,7'si Hayır, % 4,3'ü ise bu konuda bir bilgiye sahip değilim, cevabını verdiğini görmekteyiz. Hem çalışan hem de yoksul kadınların büyük çoğunluğu % 63'ü yoksulluğu toplumsal dışlanma nedeni olarak görmektedir. Aksan (2009), araştırmasında insanların yoksul oldukları için diğer insanlar tarafından dışlandığı fikrine tamamen katılanların oranı 238 kişi ile %22, katılanların oranı ise 472 kişi ile %43,7'dir. Fikri olmayanların oranı 80 kişi ile %7,4'tür. Bu yargıya

katılmayanların oranı genel olarak %26,9'dur. Yine örneklemin bu yargıya da çoğunlukla katıldığı görülmektedir. Aileniz dışında size en çok kimler destek oluyor? Sorusu ile toplumsal yardımlaşmanın ne düzeyde olduğu araştırılmıştır. Katılımcıların % 54,2'si aile dışında hiç kimseden destek görmediğini, % 27,9'u akrabalarından, % 3,2'si komşulardan, % 1,9'u hayırseverlerden, % 12,9'u yardım kuruluşlarından destek gördüğünü, cevabını verdiğini görmekteyiz. Kadınların büyük çoğunluğu % 54'si aileleri dışında hiç kimseden destek görmediklerini söylemiştir. Bu sonuç kültürümüzde hep var olan sosyal yardımlaşma duygusunun ve geleneğinin kısmen azalmaya ve unutulmaya başladığını göstermektedir. Gelecekte bekentiniz nedir? sorusu ile kadınların umutları ve yaşama azminin ne seviyede olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların % 46,1'i durumumuz daha iyi olacak, % 14,5'i Bir şeyin değişmeyecek, % 6,2'si Daha kötü olacak, % 33,2'si bilemiyorum, cevabını verdiğini görmekteyiz. Kadınların % 46,1'i geleceğinin daha iyi olacağını belirterek umutlarını canlı olduğunu söylemişlerdir, % 33'ü ise gelecekte ne beklediğini bilmediğini söyleyerek korku ve kaygı içeren, çok da olumlu olmayan bir cevap vermiştir. Dünyaya gelmiş olmaktan memnun musunuz? sorusu ile kadınların hayata bakışlarının nasıl olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların % 28'i Memnunum, % 9,7'si Zengin olsam daha iyi olurdu, % 13,1'i Hiç doğmak istemezdim, % 48,8'i Zengin ya da fakir olmak fark etmez hayat her şeye rağmen yaşamaya değer, cevabını verdiğini görmekteyiz. Kadınların büyük çoğunluğunun zengin veya fakir olmak fark etmez hayat her şeye rağmen güzel cevabını vermeleri dini inançlarından dolayı kadere razı olmaları ve hayata karşı olumlu bakış açıları geliştirdikleri sonucunu çıkarmaktadır. Türkdogan'a (1974) göre; memnun olma oranının yüksek oluşu çelişkili gibi görünse de aslında bu durum yoksulluk kültürünün bir sonucudur ve insanlar maddi açıdan yetersiz olsalar bile kadere boyun eğmek gerektiğini bilirler. Ancak kanaatimize göre "bu dünyaya geldiğime memnunum" ifadesi, kadere tevekkül etmekten ziyade açık biçimde bir memnuniyet halini bünyesinde barındırır. Türkdogan'ın ifade ettiği kadere boyun eğme durumu ise daha çok "yine de yaşamaya değer" ifadesi ile anlam kazanmaktadır. Aksan (2009), çalışmasında örneklemini oluşturan yoksulların diğer büyük kısmı olan %30,3'ü, ister fakir ister zengin olsun yine de yaşamaya değerini düşünmektedir. Bu konuda çok karamsar olup ellerinde olsa doğmayı hiç istemeyecek olanların oranı 221 kişi ile %21,6'dır. 185 kişi ise %17,3 oranı ile "zengin olsam daha mutlu olurdu" cevabını vermiştir. Bütün olarak değerlendirdiğimizde yoksul insanların büyük çoğunluğunun yaşamından memnun olduğunu ve şartlar her ne olursa olsun yine de yaşamaya değerini düşündüğünü söylemek mümkündür.

8- Araştırmanın sekizinci alt problemi; Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda yardım alan kadınların ve kamuda çalışan gelir seviyesi daha yüksek kadınların mutluluk ve özgüven anlayışlarının mutluluk ve özgüven ölçeğine göre farklılık gösterip göstermediğidir. Özgüven ölçek düzeylerine ait betimsel bulgular incelediğinde 373 katılımcının tamamı Özgüven ölçeği maddelerine cevap vermiş olup her bir maddenin katılımcılar tarafından cevap değeri yani ortalaması 3-4 ve 4-5 arasındadır. Bu da bütün sorulara daha çok “Katılıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum” yanıtının verildiğini göstermektedir. Ölçekteki en olumlu yani en iyi algılanan ve en yüksek ortalamaya sahip olan soru “Verdiğim kararların arkasında dururum” sorusudur. Bu veriler katılımcıların özgüven seviyelerinin yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Mutluluk ölçek düzeylerine ait betimsel bulgular incelediğinde 373 katılımcının tamamının Mutluluk ölçeği maddelerine cevap verdiği, her bir maddenin katılımcılar tarafından cevap değeri yani ortalaması 2-3 ve 3-4 arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu da bütün sorulara daha çok “Biraz katılıyorum” ve “Katılıyorum” yanıtının verildiğini göstermektedir. Ölçekteki en olumlu yani en iyi algılanan ve en yüksek ortalamaya sahip olan soru “Çok mutluyum” sorusudur. Bu veriler katılımcıların mutluluk seviyelerinin yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Kadınların öz güven ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki düzeyinin belirlenmesi için yapılan korelasyon analizi sonucuna göre ise, mutluluk ve öz güven arasında pozitif yönlü orta kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır. Öz güven algısında artış olduğunda mutluluk düzeylerinin de artacağı ya da tam tersi görülmektedir. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere iç tutarlılık düzeylerinin belirlenmesi için cronbach's alpha güvenirlik kat sayısından faydalanılmıştır. Güvenirlik düzeyleri incelendiğinde, araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlik düzeylerinin yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir (Cronbach's Alpha $\geq 0,70$).⁶

Yaptığımız araştırmada Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kadınların ve gelir düzeyi yüksek kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kadınların özgüven düzeylerinin ölçülmesi için kullanılan özgüven ölçeğinin iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere iki boyut çerçevesinde ele alınmıştır. İç özgüven, insanın çocukluğundan itibaren genetik ve çevresel faktörler sonucu oluşan kolay kolay değişmeyen yapıdadır. Dış özgüven ise insanın sosyal çevresiyle oluşturduğu, zamanla değişebilen ve müdahale edilebilen alanıdır. Araştırmamız sonucunda elde ettiğimiz bulgulara göre dış özgüvenin, mutluluğu hem doğrudan hem de yoksulluk üzerinden dolaylı olarak etkilediği, İç özgüvenin ise yoksulluk nedeniyle mutluluğu dolaylı olarak

etkilediği tespit edilmiştir. Gelir düzeyi yüksek kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kadınların özgüven ve mutluluk anlayışları yoksul kadınlara göre daha yüksektir.

Kadınların çalışma hayatında olmaları, ailenin gelir düzeyini yükseltir. Bunun yanı sıra kadının kendi parasını kazanması mutluluk ve öz güven anlayışında kademeli bir artış sağlar. Çalışmamızın sonuçlarından yola çıkarak kadının çalışması ve maddi kazanç elde etmesi, mutluluk ve özgüvenin olumlu olarak arttırması maddiyatla ilgili gibi görünse de aslında temelinde kadının birey olma, toplumda yer edinme çabasıdır. Kadın çalışma hayatıyla kendini işe yarar hissetmekte, ailesiyle ve toplumsal çevresiyle maddi manevi paylaşımları artmakta değer görme, önemsenme ve birey olma hissini yaşamaktadırlar.

Kadınlara meslek edindirme eğitimleri verilerek, istediklerinde ve ihtiyaç duyduklarında evin dışında çalışma imkânı bulmalarını kolaylaştırıcı önlemler alınmalıdır. Ayrıca dezavantajlı grupta yer alan yoksul kadınların saygınlığını ve iletişim yeteneğini arttırıcı, güven duygusunu destekleyen çeşitli eğitim programlarına kolaylıkla ulaşabilmeleri ve katılabilmeleri sağlanmalıdır. Bu programlara katılacak olan kadınların saygınlık, özgüven ve iletişim vb. becerilerinin bir anda gelişmesi ve ilerlemesi beklenmemelidir. Bu kademeli bir süreçtir. Bu süreçte gerek sivil toplum kuruluşlarına gerekse de devlet kurumlarına önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu konuda da kadınlara, kendi koşullarına en uygun biçimde başka kadınlarla iletişim ve dayanışma içinde, farklı deneyimler yaşamaları yönünde destek verilmesi büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA:

- Adman, F., S. Akgüngör, T. Erman, B. Özkaynak, S. Tahran (2002). Yoksulluk ve Sürdürülebilir Kalkınma (Çalıştay Raporu). <http://www.tesev.org.tr/rio10/>
- Akagündüz N, 2006. İnsan yaşamında özgüven kavramı. Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları, İstanbul. s.20.
- Akın A. 2007. Öz-Güven ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 167-176.
- Aksan G. 2009. "Yoksulluk ve yoksulluk kültürünün toplumsal görünümü". Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- An N, 2005. Özgüven. Eğitim Dergisi, 9, 1-6.
- Aristoteles (2009). Nikhomakhos'a Etik, çev. Saffet Babür, Ankara: Bilgesu yayınları.
- Arslan, A. (1999). İlkçağ Felsefe Tarihi 2. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Aktan, C.C. ve V. İ.Y. (2002). "Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri", Coşkun Can Aktan (Ed.), Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları
- Dr. Phil Bartle (2007), Yoksulluk Faktörleri, Büyük http Yayınlandığı Beş, Atölye notlar.: // www.scn.org
- Bauman, Z.(1999). Çalışma, Tüketim ve Yeni Yoksullar, (çev.: Ü. Öktem), İstanbul: Sarmal Yayınları, 60
- Be'nabou, Roland, and Jean Tirole. 2002. "Self-Confidence and Personal Motivation." Q.J.E. 117 (August): 871-915.
- Branden (2002) Kadının Öz güveni, Sistem Yayıncılık, İstanbul, Çev. H.B. ÇELİK
- Başoğlu S.T, 2007. Sınav kaygısı ile özgüven arasındaki ilişkinin erinlik döneminde incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 20-40.
- Bircan, Hasan Hüseyin (2001). İslam Felsefesinde Mutluluk, İstanbul: İz yayınları, 58
- Bridge. (2001). Briefing Paper On The Feminization Of Poverty. Ekim 2009.
- Burkett, P.,(1990), "Poverty Crisis in the Tihrd World: The Contradictions of World Bank Policy", Monthly Review, Vol.42, No:7.
- Buz, S. & Aygüler, E. (2017). "Amartya Sen'in Kapasite - Yapabilirlik Yaklaşımı Bağlamında Türkiye'de Yoksulluk Durumu", Vol:3, Issue:15; pp:177-189 (ISSN:2149-8598) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/383316> adresinden 24.11.2019'da alınmıştır.
- Bülbül, Ş. ve Giray, S. (2011). "Sosyodemografik Özellikler ile Mutluluk Algısı Arasındaki İlişki Yapısının Analizi", Ege Akademik Bakış, özel sayı, 113-123.
- Cevizci, Ahmet. On Yedinci Yüzyıl Felsefe Tarihi. Bursa: Asa Yayınevi, 2007: 91
- Copleston, Felsefe Tarihi, Platon, Çeviri: Aziz Yardımlı, 4. Baskı, İdea Yayınları, 1998, İstanbul: 95d)
- Cüceloğlu D, 1999. İnsan ve davranışı. Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 1-23.
- Çakıroğlu-Çevik, A. (2016). Yaşam Kalitesi ve Mutluluk İlişkisi Çerçevesinde Türkiye'de Kadının Durum. Kadın/Woman 2000, 2016; 17(2): 133-160.
- Çelik İ, 2014. "Ortaokul öğrencilerinin özgüven düzeyinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi Afyonkarahisar örneği." Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çevikbaş, M. (2013). Matematik öğretmenlerinin yanlışa verdikleri dönütlerin öğrenci özgüvenleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çiğdem, A. (2002). “Yoksulluk ve Dinsellik” [Demokrasi Kitaplığı (2002), Yoksulluk Halleri: Türkiye’de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri] içinde: 134-135
- Çirkin, Z. (2015). “Gelir ve mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi.” Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- Demirci, Mehmet (2002). “Kur’an-ı Kerim Işığında Sabır Kavramı”, Erciyes Ün. Sosyal Bilimler Ens. Dergisi, 12: 263-285.
- Doğan, Mebrure (2014). “Dinlerde ve İslam Kültüründe Sabır”, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 5: 93-130.
- Dünya Bankası (2007) Yoksulluk Analizine genel bakış [Http://web.worldbank.org](http://web.worldbank.org)
- Ecevit, Y. (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çatışabilir? Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 25,4, 83
- Ekşi, Halil (2001). Başa Çıkma, Dini Başa Çıkma ve Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- ERDEM, Tefik (2003), “Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Çalışma: Ankara Kent Yoksulları”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 29
- Eşrefoğlu Rumi, Müzekki’n Nüfus, Semerkand Yayınları, 2012: 282
- Ekinci H, 2013. Müzik öğretmeni adaylarının solo sahne performansına ilişkin özgüven algılarının bazı değişkenler bakımından incelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2, 52-64.
- Erdoğan, Necmi (2002a). “Yok-sanma: Yoksulluk-Mâduniyet ve Fark Yaraları”, [Demokrasi Kitaplığı (2002), Yoksulluk Halleri: Türkiye’de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri] içinde: 33.
- Erdoğan İ, 1983. İşletmelerde psikoteknik. İ.Ü. İletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayını, İstanbul.
- FAO, 2003
- Farabî (2011). İdeal Devlet (El-Medinetü’l-Fâzıla), 51-96
- Felsefe Sözlüğü, Çeviri: Ahmet Cevizci, Gündoğan Yayınları, Felsefe Dizisi: 04.01.2, 2. Baskı, 1999, Ankara s. 886
- Freud, S. (1900). Rüyaların yorumlanması. SE, 4-5. Freud, S. (1915). Bilinçsiz. SE, 14: 159-204.
- Freud, S. (1915). Bilinçsiz . SE, 14: 159-204.
- Freud, S. (1923). Olumsuzluk . Standart baskı, 19, 235-239.
- Fromm, H. 1947. Man for himself. Reinehart. New-York, 13
- Gazali, İmam (2008). Nefsin Ayıpları, çev. Mehmet Ali Kara, 5. Baskı, İstanbul: İlke Yayınları, 123
- Giddens, Anthony, Sutton W. Philip (2014), Sosyolojide Temel Kavramlar, (Çev. Ali Esgin), Ankara: Phoenix Yayınevi, 201-204
- Gordon, D., Spicker, P., (1999), The International Glossary on Poverty, London and New York, IPSR Books, 150-157
- Gökberk, M. (1993), Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Göknar Ö, 2007. Özgüven kazanmak. Arkadaş Yayınevi, Ankara.
- Hills, P. ve Argyle, M. (2002). The Oxford Happiness Questionnaire: a compact scale for the measurement of psychological well-being. Personality and Individual Differences 33, 1073–1082.
- Humphreys T, 1999. Çocuk eğitiminin anahtarı özgüven, (Çev: Anapa, T.), Epsilon Yayıncılık Hiz. Tic. San. Ltd. Şti. İstanbul, 12

- İbn Miskeveyh, Ahlakı olgunlaştırma, çev. M. Aydın- C. Tunç- A. Şener, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983, 36
- İbni Sina, Risale fis-Saade, Dairetu'l-Mearifi'l-Osmaniyye Meclisi Matbaasının I. Basımı, 1353 h., 2-3
- İbnü'l Arabi (2013), Füsusu'l Hikem, Çev. A. A. Konuk, İstanbul, Ataç Yayınları
- İmam Gazali, Kimyai Saadet, Çev. A. Arslan, İstanbul: Merve Yayınları, 2018
- Eş-Şifa, en-Nefs, (Avicenna's De Anima Being The Psychological Book of Kitab el-Şifa, Edit By F. Rahman, Oxford University Pres London, Toronto – Nev York 1970), 445-446
- İskenderi, İbn Atâullah (2002). İnsan ve Huzur: Allah Dostlarından Tavsiyeler, çev. M. Cihanoğlu, İstanbul: Üsküdar Yayınları.18. yy İngiliz Felsefesinde Etik ve Estetik Değerler Arasındaki İlgi Sorunu, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:2569, 1982, İstanbul, 44-48
- Kadous K, Tayler W.B, Thayer J.M, Young D, 2014. Individual characteristics and the disposition effect: the opposing effects of confidence and self-regard, Journal of Behavioral Finance, 15(3), 235-250
- Kalaycıoğlu, S. (2007), "Yoksulluk Nasıl Anlaşılmalı? Temel Tanımlar, Yaklaşımlar" SYDV Yoksulluk Üzerine Seminerler Dizisi, Ankara.
- Kangal, A. (2013), "Mutluluk Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme Ve Türk Hane Halkı İçin Bazı Sonuçlar", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Kış-2013 Cilt:12 Sayı:44 (214-233cilt:12: 217-218
- Karademir N, 2015, Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Öğrencilerinin Özgüven Algıları, KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1): 54-77.
- Karasar, Niyazi (1999); Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Kasatura, İ.(1998). Kişilik ve Özgüven, İstanbul, Evrim Yayınevi.
- Kaya, B. (2015). Görsel Sanatlar Dersinin Öğrencilere Özgüven Kazandırmada Etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı , Ankara.
- Kaya, N. (2017). "kırsal ve kentsel alanda yaşayan evli kadınların evlilik uyumu, evlilik doyumu ve ilişkilerde mutluluk düzeylerinin karşılaştırılması ve incelenmesi". Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Kocaarslan B, 2009. Genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Köksal, O. ve Şahin, F. 2015. "Gelir ve Mutluluk: Gelir Karşılaştırmasının Etkisi", Sosyoekonomi, Yıl: 2015, 23(26), 45-59
- Kuçuradi, İoanna (1997) "Aristoteles'in Ousia'sı ve Substans Kavramı", Çağın Olayları Arasında, Ankara:Ayraç Yayınları.
- Kâşâni, Abdurrezzak (2004). Tasavvuf Sözlüğü, çev. Dr. Ekrem Demirli, İstanbul: İz Yayınları, 314
- Kuşeyrî, İmam (1978). Risale-i Kuşeyriye, çev. Ali Arslan, İstanbul: Arslan Yayınları, 398
- Kurtuldu, P. S, 2007. İlköğretim okulu yöneticilerinin özgüven düzeyleri ile liderlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kutluer, İlhan. "İslam Felsefesi Tarihinde Ahlak İlminin Teşekkülü", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul,1989, 290-292

- Kümbetoğlu, 2002: 129). Kümbetoğlu, Belkıs (2002), “Afet Sonrası Kadınlar ve Yoksulluk” İç. Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları, (Ed: Y. Özdek), Ankara: TODAİE Yayınları, s.129-142
- Lindenfield, G. (2004). Kendine güvenen çocuk yetiştirme. Ankara: Hyb Yayıncılık.
- Marshall, G. (1999), Sosyoloji Sözlüğü, Çev.: O. Akınhay ve D. Kömürcü, Ankara, Bilim ve Sanat Yay, 825
- Maslow A.H, 1943. A Theory of human motivation. Originally Published in Psychological Review, 50, 370-396.
- Maslow, Abraham (2001). İnsan Olmanın Psikolojisi, çev. Okhan Gündüz, İstanbul: Kuraldışı yayınları.
- Merey B, 2010. Yetişkinlerde özgüven duygusu ile anksiyete düzeyi arasındaki ilişkinin karşılaştırılması ve kültürlerarası bir yaklaşım. Yüksek Lisans, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- McKay, M. ve Fanning P, (2018). Özgüven. (Çev. Fatoş Gaye Atay) Arkadaş Yayınevi, Ankara.
- Millar and Glendinning, 1992, Woman and Poverty in Britany.
- Mutluer S, 2006. Özgüven oluşmasında manevi değerlerin rolü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri (Din Psikolojisi) Anabilim Dalı. Ankara.
- Nietzsche, Ahlakın Soy Kütüğü Üstüne, Çev: Ahmet İnan, Ata Yayınları, İstanbul, 1990, 32
- O’Boyle, E. (1990), “Poverty: A Concept That Is Both Absolute And Relative Because Human Beings Are At Once Individual and Social,” Review of Social Economy, Spring , 5
- Okdik, Nurgün, (2008), “Yoksulluk Olgusuna Kavramsal ve Kuramsal Yaklaşımlar”, Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları, (Ed: Ayça Duru Sayıcı), Yakın Kitapevi Yay. İzmir, s. 21-57
- Oxford Wordpower Dictionary English – English – Turkish, Oxford University Press, 2012
- Ökten, Z., ve Kale, T., (2009), “Türkiye’de Bölgesel Yoksulluğun Yapısı ve Yoksulluğa Karşı Politikalar”, Amme İdaresi Dergisi, Ankara, TODAİE, Cilt:42, Sayı:3, 64-67
- Özbey Ç, 2004. Çocuk sorunlarına yapıcı çözümler, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 85.
- Özgen, M.K., Mutluluk Problemi, 1. Basım, , İstanbul : Artuş Kitap. Kasım 2007
- Özgen, Mehmet Kasım. “Farabi’ nin mutluluk anlayışı”. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- Pişkin, M. (2002). Özsaygı Geliştirme Programı. Kuzgun Y. (Edi.). İlk Öğretimde Rehberlik (3. Baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Platon, Philebos, Bütün Yapıtları – 15, Çeviri: Furkan Akderin, Say Yayınları, 1. Baskı, 2013, İstanbul, s. 32
- Platon, Yasalar, Felsefe Dizisi: 6, Çeviri: Candan Şentuna, Saffet Babür, Kabalcı Yayıncılık, 2012, İstanbul, 34
- Rogers, C. (1951). Müşteri merkezli terapi: Mevcut uygulaması, etkileri ve teorisi . Londra: Memur bey.
- Rosenberg M, 1965. Society and the adolescent selfimage. Princeton, NJ: Princeton University Press, 20
- Rosenberg M, 1986. Self-concept from middle childhood through adolescence. Psychological perspectives on the self, 3, 182-205.
- RÛMÎ, Eşrefoğlu (2012). Müzekki’n-nüfus, Haz: Abdullah UÇMAN, İstanbul.

- Sallan-Gül, Songül,(2002), “Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadelenin Sosyolojik Boyutları: Göreliden Mutlak Yoksulluğa”, Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları, Editör: Yasemin Özdek, Ankara, TODAİE Yayını, 108-109
- Sarıçam H, Güven M, 2012. Özgüven ve dini tutum, International Journal of Social Science, 5(7), 573- 586.
- Selim, S. (2008). “Life Satisfaction and Happiness in Turkey”, Social Indicators Research, 88 (3): 531–562.
- Senemoğlu, 2010. Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan uygulamaya. Ankara. Pegem Akademi
- Singer, Amy, 2012, İyilik Yap Denize At: Müslüman toplumlarda Hayırseverlik,(Çev. Ali Özdamar, İstanbul, Kitap Yayınevi, 204
- Şar A. H, Avcu R, Işıklar A, 2010. Analyzing undergraduate students’self confidence levels in terms of some variables, Procedia Social and Behavioral Sciences 5, 1205–1209.
- Şener, Sami (2009) Sosyoloji- Sosyal Bilimlere Alternatif Yaklaşım, İnkılab Yayınları, İstanbul
- Şenses, F., (2006), Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk, İstanbul, İletişim Yayınları, 32-63
- TDK Yay. Ankara. ATA A. (1997)
- Türkben, Y. 2010. “Descartes’in Ahlak ve Mutluluk Anlayışı”, Hikmet Yurdu, Yıl: 3, S.5 (Ocak-Haziran 2010): 239 – 250
- Türkdoğan, O. (1974), Yoksulluk Kültürü, Atatürk Üniversitesi, Yayınları,No:336, Erzurum.
- Tüysüz, E. M. (2017). “Çalışan Kadın Olmanın Benlik Saygısı ve Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumlu Veya Olumsuz Etkilerinin Değerlendirilmesi”. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- UNDP (2000) Yoksulluk Raporu 2000, İnsan Yoksulluğunun Üstesinden Gelmek, New York, ABD
- YILMAZ, E. (2018), “Davranışsal ekonomide gelir ve mutluluk ilişkisi ve bir uygulama: Samsun Örneği”. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- W. K. C. Guthrie, İlkçağ Felsefesi Tarihi, Çeviri: Ahmet Cevizci, Gündoğan Yayınları, Felsefe Dizisi: 04.01.2, 2. Baskı, 1999, Ankara
- Wilson, J. B. (1987), “Women and Poverty. A Demographic Overview”, Women and Health, 12: 21-40.
- Wyle R, 1961. The self concept. University of Nebraska Press, Lincoln, p. 11.
- World Bank (1990), World Development Report, World Bank, New York.
- World Bank (1999), World Development Report, World Bank, New York, 4
- (Bkz. Wood vd., 2007; Ayten vd., 2012; Göcen, 2014).

EKLER

OXFORD MUTLULUK ÖLÇEĞİ

Aşağıda verilen ifadelerden kendinize en uygun olan seçeneği seçiniz.

- 1- Hiç Katılmıyorum
- 2- Katılmıyorum
- 3- Biraz Katılıyorum
- 4- Katılıyorum
- 5- Tamamen Katılıyorum

	1	2	3	4	5
1. Kendimden hoşnut değilim.					
2. Diğer insanlara karşı oldukça ilgiliyim.					
3. Hayatın oldukça ödüllendirici olduğunu düşünüyorum.					
4. Neredeyse herkese karşı oldukça sıcak duygular besliyorum.					
5. Sabahları dinlenmiş olarak uyanırım.					
6. Geleceğim hakkında pek iyimser değilim.					
7. Pek çok şeyi eğlenceli buluyorum.					
8. Yaptığım şeylere karşı ilgili ve kendini adayan birisiyim.					
9. Hayat güzeldir.					
10. Dünyanın iyi bir yer olduğunu düşünmüyorum.					
11. Çok gülen birisiyim.					
12. Hayatımdaki her şeyden oldukça memnunum.					
13. Çekici birisi olduğumu düşünmüyorum.					
14. Yaptıklarım ile yapmak istediklerim arasında büyük fark var.					
15. Çok mutluyum.					
16. Çevremdeki güzellikleri fark ederim.					
17. Diğer insanlar üzerinde daima neşeli bir etki bırakırım.					
18. Yapmak istediğim her şeye zaman bulabilirim.					
19. Yaşamımın kontrolü elimde değilmiş gibi hissediyorum.					
20. Kendimi herhangi bir konuda sorumluluk alabilecek güçte hissediyorum.					
21. Zihinsel olarak kendimi tamamen zinde (dinç) hissediyorum.					
22. Genellikle neşeli ve sevinçliyim.					
23. Herhangi bir konuda karar vermekte zorlanırım.					
24. Yaşamımın belli bir amacı ve anlamı yok.					
25. Kendimi oldukça enerjik hissediyorum.					
26. Genellikle olaylar üzerinde olumlu etkim vardır.					
27. Diğer insanlarla birlikte olmaktan keyif almıyorum.					
28. Kendimi çok sağlıklı hissetmiyorum.					
29. Geçmişimle ilgili pek mutlu anılara sahip değilim.					

ÖZGÜVEN ÖLÇEĞİ

Aşağıda verilen ifadelerden kendinize en uygun olan seçeneği seçiniz.

- 1- Hiç Katılmıyorum
- 2- Katılmıyorum
- 3- Biraz Katılıyorum
- 4- Katılıyorum
- 5- Tamamen Katılıyorum

	1	2	3	4	5
1. Kendimi başarılı bir insan olarak görürüm.					
2. Başkalarının yanında heyecanımı kontrol edebilirim.					
3. Seçimlerimde başkalarına bağımlı değilimdir.					
4. Yaşamdaki zorluklarla baş edebilirim.					
5. Benim için aşılamayacak sorun yoktur.					
6. Başkalarının görüşlerine saygı gösteririm.					
7. Problemlerimin üstesinden gelebileceğime inanırım.					
8. Sosyal etkinliklere katılmaktan çekinmem.					
9. Verdiğim kararların arkasında dururum.					
10. Kendi kendime yetebileceğime inanırım.					
11. Aktif birisi olduğumu düşünürüm.					
12. Öz-eşleştiri yapabilirim.					
13. Anlamadığım konularda başkalarına soru sorabilirim.					
14. Yeni girdiğim ortamlara uyum sağlarım.					
15. Kendimle barışık bir insanım.					
16. Gerekliğinde sonuna kadar hakkımı savunurum.					
17. İstedğim şeyleri elde etmek için mücadele edebilirim.					
18. Kendimi rahat bir şekilde ifade edebilirim.					
19. Kendimi ve başkalarını olduğu gibi kabul ederim.					
20. Çevremde yeteri kadar güvенеbileceğim insan vardır.					
21. Sorumluluk almaktan çekinmem.					
22. Diğer insanların eleştirilerini anlayışla karşılayabilirim.					
23. Sıkıntılı anlarımda bile olumlu düşünmeye çalışırım.					
24. Ön plana çıkmaktan korkmam.					
25. Başarısız olduğumda hemen pes etmem.					
26. Başka insanlarla rahatlıkla iletişim kurabilirim.					
27. Değerli birisi olduğuma inanırım.					
28. Kolay arkadaş edinebilirim.					
29. Düşüncelerimi ifade ederken başkalarından çekinmem.					
30. Kolay karar verebilirim.					
31. Sosyal bir insan olduğuma inanırım.					
32. Kendimi severim.					
33. Başka insanların övgülerini hak ettiğime inanırım.					

ANKET FORMU:

Bu anket Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Bitirme Tezi için yapılmaktadır. Anketin amacı; Yoksul kadınların mutluluk anlayışlarının ve algılarının, yaşam standardı daha yüksek olan diğer kadınlardan farklılık gösterip göstermediğini incelemek ve betimlemektir.

- Soruların doğru ya da yanlış yanıtları yoktur, önemli olan sizin bu konudaki kişisel görüşlerinizdir.

- Kimliğinizden herhangi bir bilgiye gerek olmayıp, toplanan veriler yüksek lisans tezinde, bilimsel amaçla kullanılacaktır.

- Katkılarınızdan dolayı Teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Mehmet Kasım ÖZGEN

Meral TEKE

DEMOGRAFİK SORULAR		
1. Medeni durumunuz	Hiç evlenmemiş	
	Evli	
	İlişkisi olan	
	Boşanmış	
	Eşi ölmüş (Dul)	
	Ayrı yaşıyor	
2. Kaç çocuğunuz var?	Hiç yok	
	1-2	
	3-4	
	5 ve üzeri	
3. Yaşınız	18-30	
	31-40	
	41-50	
	50 ve üzeri	
4. Eğitim durumunuz	Okur-yazar	
	İlkokul	
	Ortaokul	
	Lise	
	Üniversite	
	Yüksek lisans ve üzeri	
5. Çalışma durumunuz	Çalışıyor	
	Çalışmıyor	
6. Aylık geliriniz	0-1000 TL	
	1001-2000 TL	
	2001-3000 TL	
	3001-4000 TL	
	4001-5000 TL	
	5001 ve üzeri	

YOKSULLUK ALGISI İLE İLGİLİ SORULAR		
7. Sizce yoksulluk kader midir?	Evet	
	Hayır	
	Bilmiyorum	
8. Maddi manevi sıkıntılarınızı en çok kimlerle paylaşıyorsunuz?	Hiç kimseyle	
	Eşimle	
	Çocuklarımla	
	Akrabalarımla	
	Arkadaşlarımla	
9. Yoksulların toplumdan dışlandığını düşünüyor musunuz?	Evet	
	Hayır	
	Bilmiyorum	
10. Aileniz dışında size en çok kimler destek oluyor?	Hiç kimse	
	Akrabalar	
	Komşular	
	Hayırseverler	
	Yardım kuruluşları	
11. Gelecekte beklentiniz nedir?	Durumumuz daha iyi olacak	
	Bir şey değişmeyecek	
	Daha kötü olacak	
	Bilemiyorum	
12. Dünyaya gelmiş olmaktan memnun musunuz?	Memnunum	
	Zengin olsam daha memnun olurum	
	Hiç doğmak istemezdim	
	Zengin ya da fakir olmak fark etmez hayat her şeye rağmen yaşamaya değer	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Meral TEKE

Doğum Yeri ve Tarihi : Sivas, 09.01.1978

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

İş Tecrübesi

2002-2005 SYDGM Sosyal Riski Azaltma Projesi Proje Çalışanı (Sosyolog)

2002-2012 Gemerek Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (Sosyolog)

2012- ... Sivas Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi)

SİVAS VALİLİĞİNE

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi olarak çalışmaktayım. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrenciyim.

"Yoksul Kadınlarda Mutluluk Anlayışı" konulu tez hazırlamaktayım. İlimizdeki kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kadınlar ile Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alan kadınlarla anket çalışması yapabilmem için gerekli izinin verilmesini arz ederim. 26/08/2019

EK : Anket Örneği (4 Sayfa)

1127.
Meral TEKE

- İl Emniyet Müdürlüğüne
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına
- Protokol Şefliğine

UYGUNDUR/UYGUN DEĞİLDİR

27/08/2019

VALİ

33309